

Sborník prezentací

Mezinárodní vědecká konference v rámci projektu TAČR

Periferie v rozvoji Česka

Plzeň, 14. listopadu – 15. listopadu 2022

T A
Č R

Program **Éta**

Představení projektu a konference:

Tato konference byla realizována v rámci programu ETA jako výstup projektu výzkumu a vývoje „TL03000527 - Vnitřní a vnější periferie v regionálním rozvoji Česka - od genetické determinace k územní kohezi“.

Cíle projektu:

Periferie, determinované okrajovou polohou oproti jádrům osídlení, se vyznačují zpravidla úbytkem obyvatelstva, nedostatečnou infrastrukturou a nízkou ekonomickou výkonností. Území přiléhající k hranici krajské (vnitřní) či státní (vnější dimenze) Česka tak vyžadují zvláštní pozornost územní samosprávy (krajů) i státní správy. Tato problematika je akcentována prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce EU. Projekt řeší vymezení obou typů periferie, analýzu socioekonomické situace vč. přístupu jednotlivých krajů k uzavřenosti regionálního rozvoje. Vyústění výzkumu bude spočívat ve formulaci opatření a doporučení ve smyslu posílení územní koheze Česka.

Řešitelé projektu:

Vysoká škola finanční a správní, a.s.

prof. RNDr. René Wokoun CSc

JUDr. Petr Čechák Ph.D

Ing. Nikola Krejčová Ph.D

RNDr. Miloslav Šašek CSc.

Dr. Lukáš Novotný MA

doc. PhDr. Lukáš Novotný Ph.D

Ing. Zuzana Khendriche Trhlínová Ph.D

doc. JUDr. Pavel Mates CSc

prof. Ing. František Zich DrSc

Masarykova univerzita / Přírodovědecká fakulta

doc. RNDr. Milan Jeřábek Ph.D.

Univerzita Palackého v Olomouci / Přírodovědecká fakulta

doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba Ph.D.

Západočeská univerzita v Plzni / Fakulta ekonomická

doc. PaedDr. Jaroslav Dokoupil Ph.D.



**Program mezinárodní vědecké konference „Periferie v rozvoji Česka“
na ZČU v Plzni**

Pondělí 14. 11. 2022

- 13:00 - 14:30 **zahájení akce**
moderátor J. DOKOUPIL (ZČU)
D. HOMMEROVÁ, prorektorka ZČU v Plzni
J. TLUČHOŘ, proděkan FEK ZČU v Plzni
M. JEŘÁBEK (MU) a kol.: *Představení projektu TAČR č. TL03000527*
- 14:30 - 15:00 *přestávka na kávu*
- 15:00 - 17:00 **česko-bavorské pohraničí**
moderátor Z. SZCZYRBA (UPOL)
J. DOKOUPIL (ZČU): *Česko-bavorské pohraničí*
V. HOFINGER (CeBB Schönsee): *Centrum Bavaria Bohemia-Koordinační místo pro česko-bavorskou kulturní spolupráci. Vyhodnocení požadavků na podporu.*
M. HANDSCHUH (Euroregion Šumava): *Region budoucnosti Bavorský les-Šumava 2020+*
- 18:30 *večeře (restaurace Na Spilce)*

Úterý 15. 11. 2022

- 9:00 - 10:30 **středo/evropský kontext**
moderátor M. JEŘÁBEK (MU)
M. GUILLERMO (AGEG): *Postavení a aktivity Asociace evropských příhraničních regionů*
P. BRANDA (EAR): *Evropský výbor regionů a české pohraničí*
T. CHILLA (FAU Nürnberg/Erlangen): *Srovnání příhraničních oblastí v Německu-průběžné výsledky projektu CoBo (Cohesion in Border Regions) německého spolkového ministerstva výzkumu*
K. JEITLER (Universität Wien): *Poznatky z monitorovací studie návštěvníků národních parků Podyjí (CZ) a Thayatal (AT)*
- 10:30 - 11:00 *přestávka na kávu*
- 11:00 - 13:00 **česko-německé, -rakouské, -polské, -slovenské pohraničí**
moderátor L. NOVOTNÝ (VŠFS)
H. BÖHM (TUL, UNI Opole): *Rozdělené Těšíny v době pandemie – z periferie do centra (mediální) pozornosti*
V. NOVÁK (UJEP): *Český přeshraniční trh práce*
J. KUBEŠ (JČU): *Geografický přístup k periferiím západních a jižních Čech*
T. HAVLÍČEK (UK): *Rakouské pohraničí jako vnější periferie*
- 13:00 - 14:00 *oběd (menza ZČU)*

14:00 - 15:30 **vnější periferie:** výsledky projektu TAČR „Vnitřní a vnější periferie Česka - od genetické determinace k územní kohezi“

moderátor R. WOKOUN (VŠFS)

M. JEŘÁBEK (MU): Populační vývoj vnitřních a vnějších periferií Česka

Z. KHEDRICHE TRHLÍNOVÁ (VŠFS): Vybrané ekonomické aspekty periferních regionů

F. ZICH (VŠFS): Názory starostů českých obcí na přeshraniční spolupráci

Z. SZCZYRBA (UPOL), N. KREJČOVÁ (VŠFS), P. ČECHÁK (VŠFS), L. NOVOTNÝ (VŠFS)

15:30 - 16:00 *Závěr*

Obsah

Příspěvky jsou řazeny dle pořadí prezentací.

Česko-bavorské pohraničí	5
Jaroslav Dokoupil	
Centrum Bavaria Bohemia - Koordinační místo pro česko-bavorskou kulturní spolupráci. Vyhodnocení požadavků na podporu.	23
Veronika Hofinger	
Region budoucnosti Bavorský les-Šumava 2020+	34
Michal Handschuh	
Postavení a aktivity Asociace evropských příhraničních regionů	57
Martín Guillermo Ramírez	
Evropský výbor regionů a české pohraničí	58
Pavel Branda	
Srovnání příhraničních oblastí v Německu-průběžné výsledky projektu CoBo (Cohesion in Border Regions) německého spolkového ministerstva výzkumu	59
Tobias Chilla, Dominik Bertram, Stefan Hippe	
Poznatky z monitorovací studie návštěvníků národních parků Podyjí (CZ) a Thayatal (AT)	70
Klemens Jeitler	
Rozdělené Těšiny v době pandemie – z periferie do centra (mediální) pozornosti	156
Hynek Böhm	
Český přeshraniční trh práce	168
Václav Novák	
Geografický přístup k periferiím západních a jižních Čech	179
Jan Kubeš	
Rakouské pohraničí jako vnější periferie	188
Tomáš Havlíček	
Populační vývoj vnitřních a vnějších periferií Česka	203
Milan Jeřábek	
Vybrané ekonomické aspekty periferních regionů	212
Zuzana Khendriche Trhlínová	
Názory starostů českých obcí na přeshraniční spolupráci	218
František Zich	
RUD a dopady jeho nastavení na obce v atraktivních oblast v českých periferiích	238
Petr Čechák	

Česko-bavorské pohraničí

Jaroslav Dokoupil (dokoupil@fek.zcu.cz)

Západočeská univerzita v Plzni

Česko-bavorské pohraničí

Česko-bavorské pohraničí Tschechisch-bayerisches Grenzgebiet

JAROSLAV DOKOUPIL
FAKULTA EKONOMICKÁ, ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA

Konference FEK ZČU „PERIFERIE“
Plzeň, 2022

1

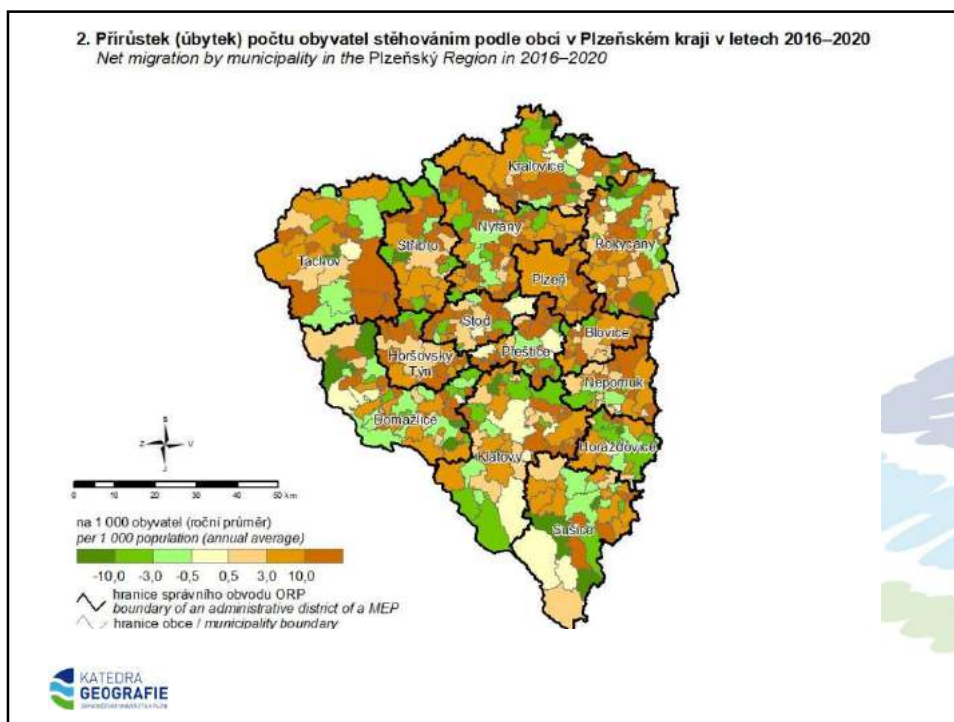
Abgrenzung des tschechisch-bayerischen Raumes



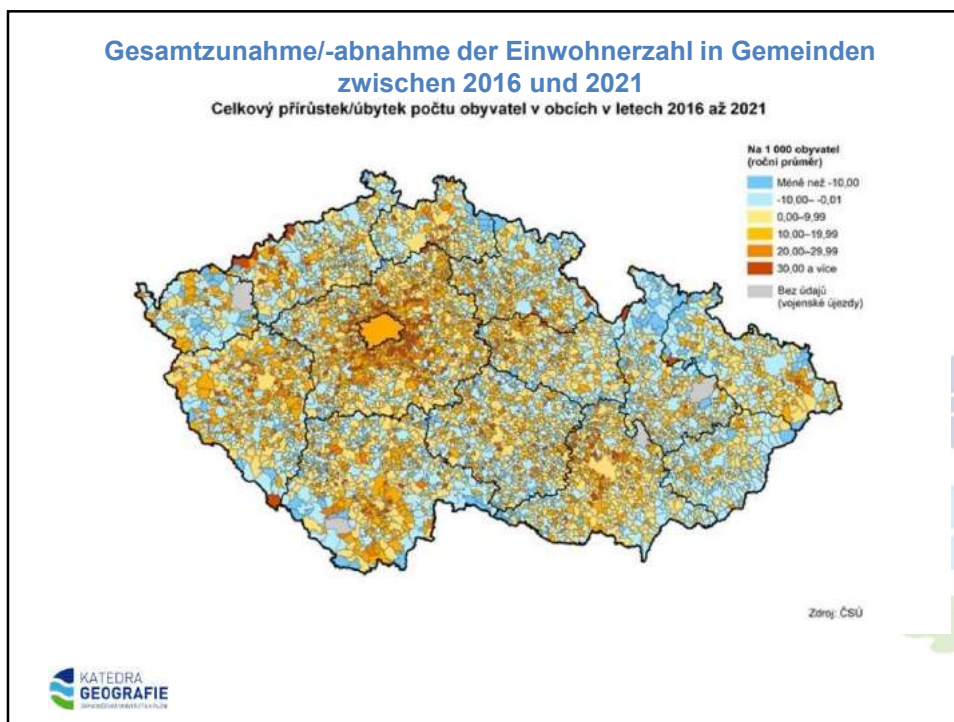
Bevölkerungsdichte (2013, ob./km²)

Bayern		ČR	
Bavorsko celkem	179	ČR celkem	133
Bavorské pohraničí s Českem	69% 124	České pohraničí s Bavorskem	54% 72
Minimum Bavorsko: okres Tirschenreuth	38% 68	Minimum Česko: Tachov	25% 38

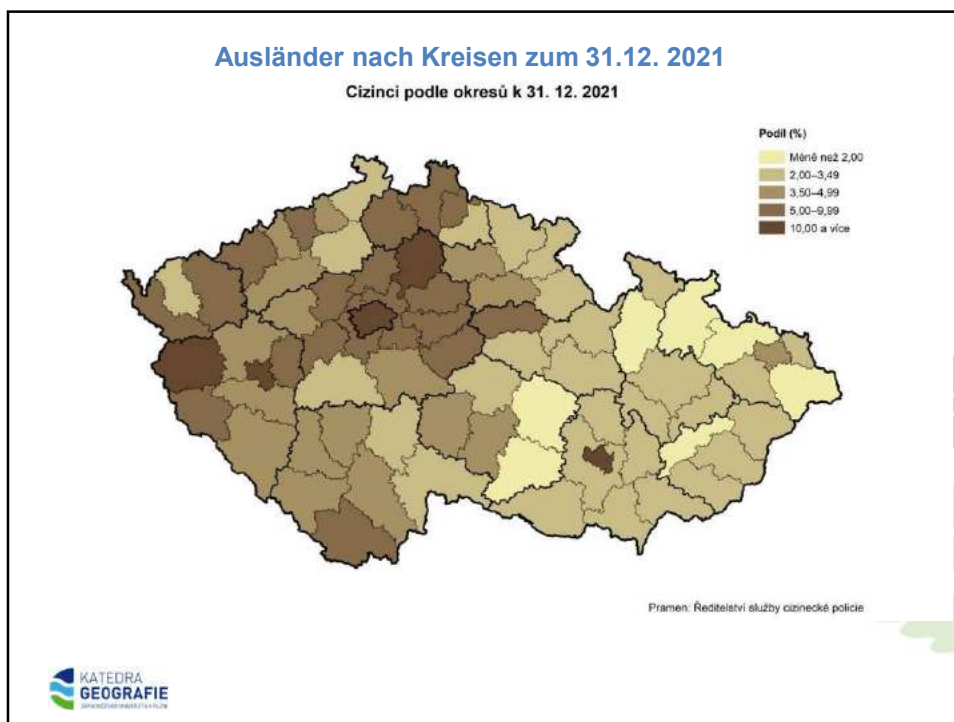
2



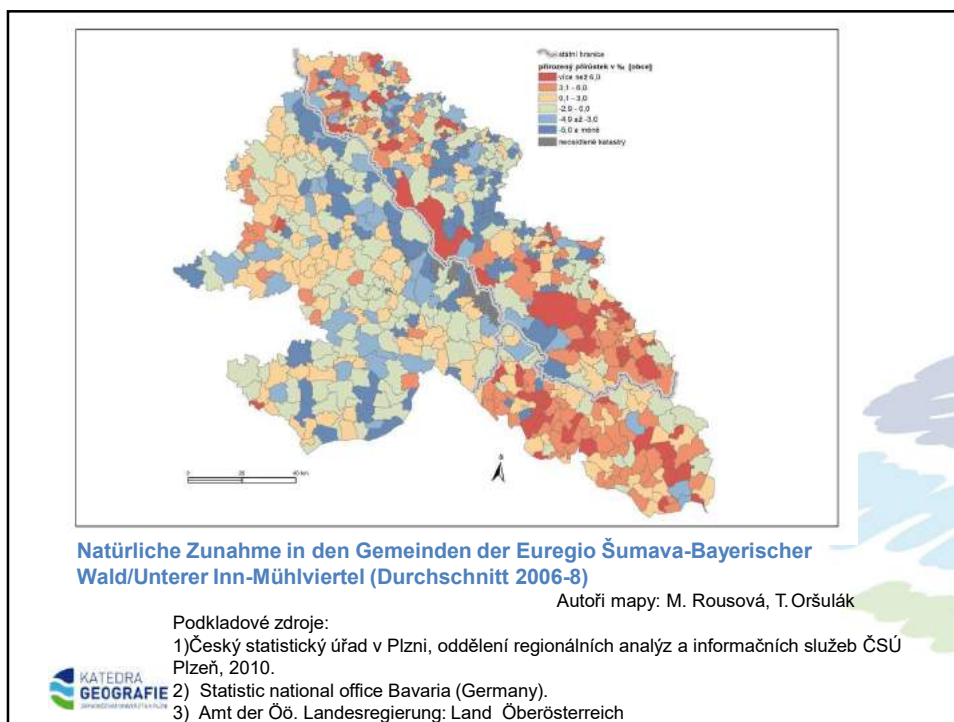
7



8

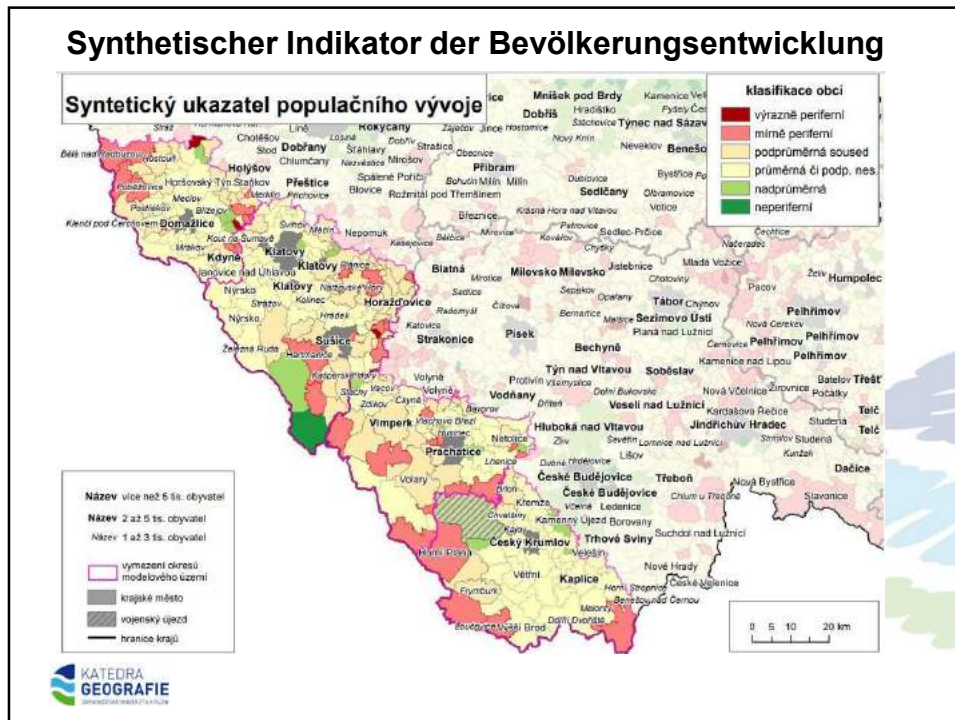


9



10

Synthetischer Indikator der Bevölkerungsentwicklung



11

Leistungsfähigkeit der Wirtschaft (BIP je Einw., 2014)

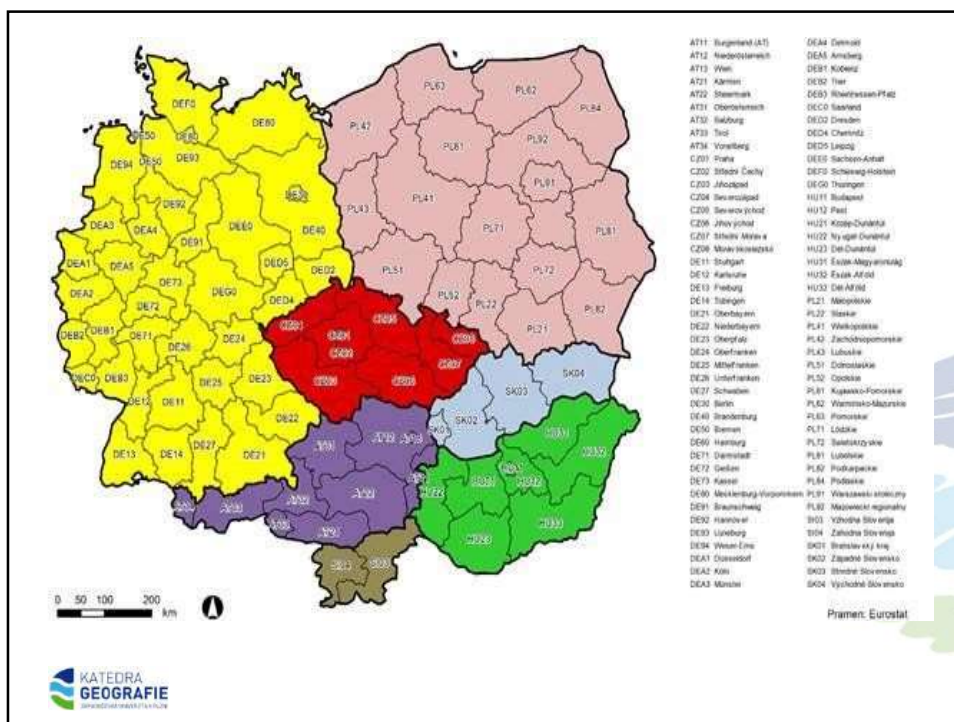
Bavorsko	37.500	21.800	Česká republika
Horní Franky	30.700	15.400	Karlovarský kraj
Horní Falc	34.000	19.600	Plzeňský kraj
Dolní Bavyry	32.000	18.600	Jihočeský kraj

HDP na obyvatele, měřeno paritou kupní síly (2012)
 (DE = 30 800, EU28 = 25 100)

*z důvodů porovnatelnosti, tzn. zohlednění rozdílů cenové úrovně mezi Českou republikou a Německem, nejsou hodnoty HDP na obyvatele, měřeno paritou kupní síly, uváděny v příslušné národní měně. 1 KKS je přitom podobný hodnotě jednoho eura (rozdíl menší, než 5%).

Zdroj: Strategie 2015

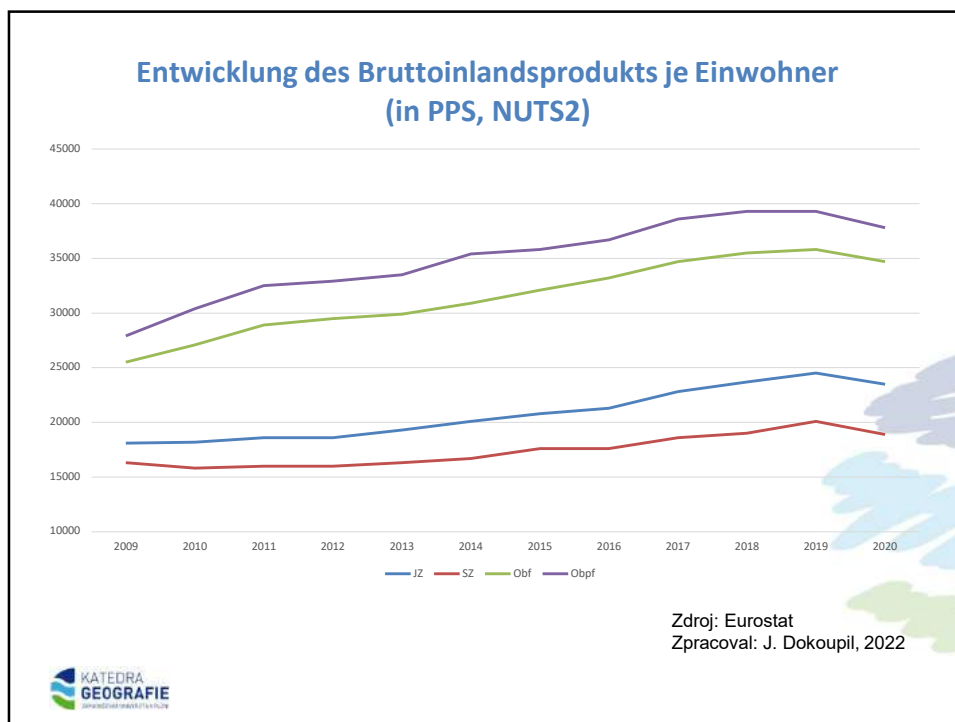
12



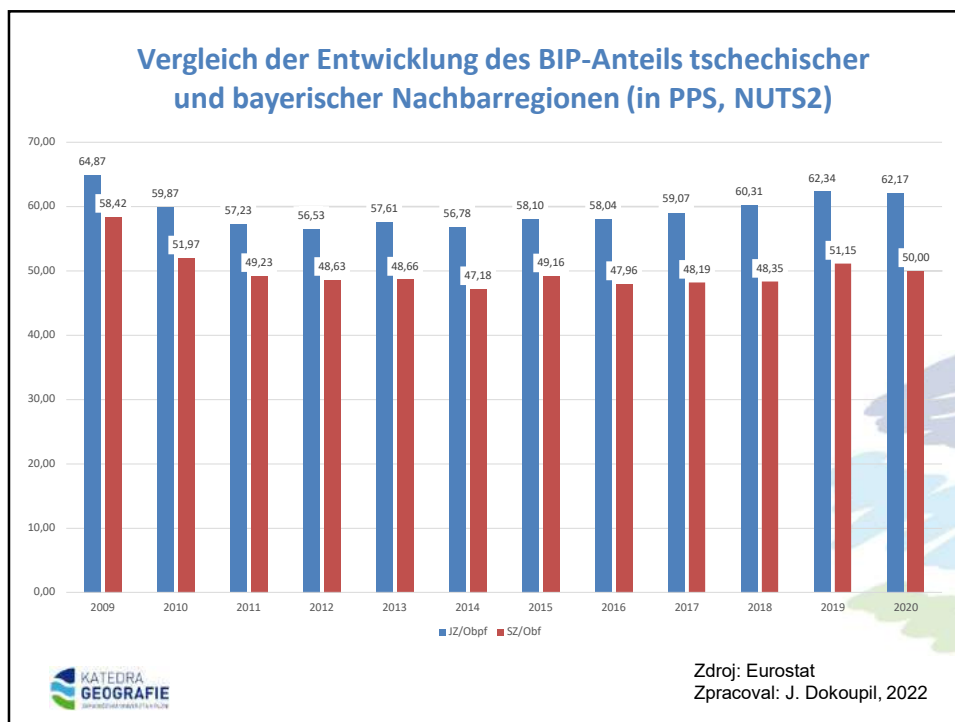
13



14

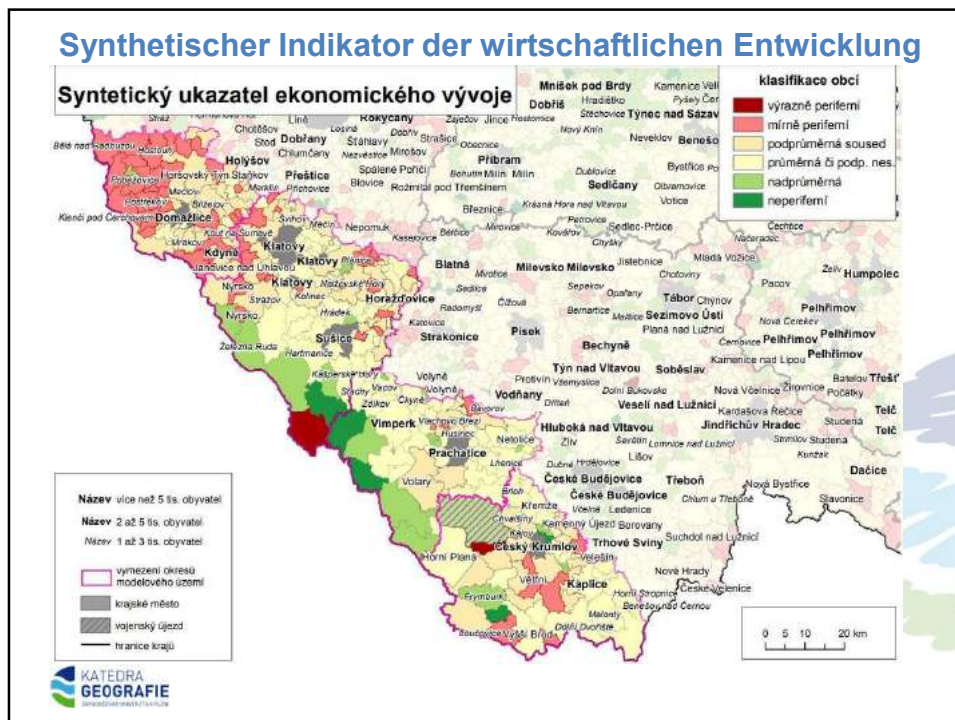


15



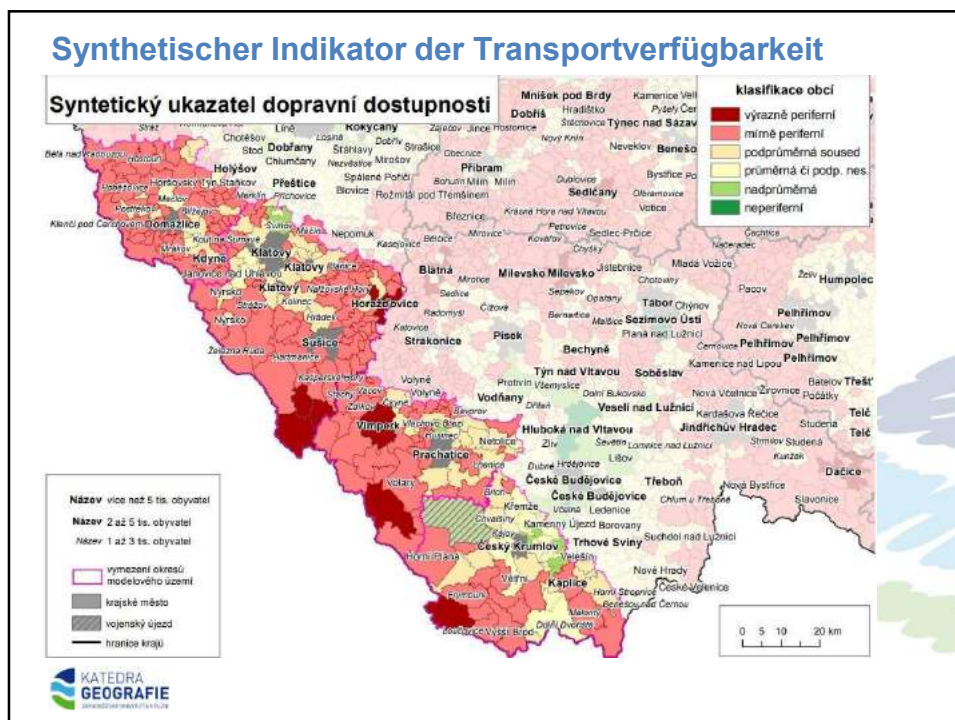
16

Synthetischer Indikator der wirtschaftlichen Entwicklung



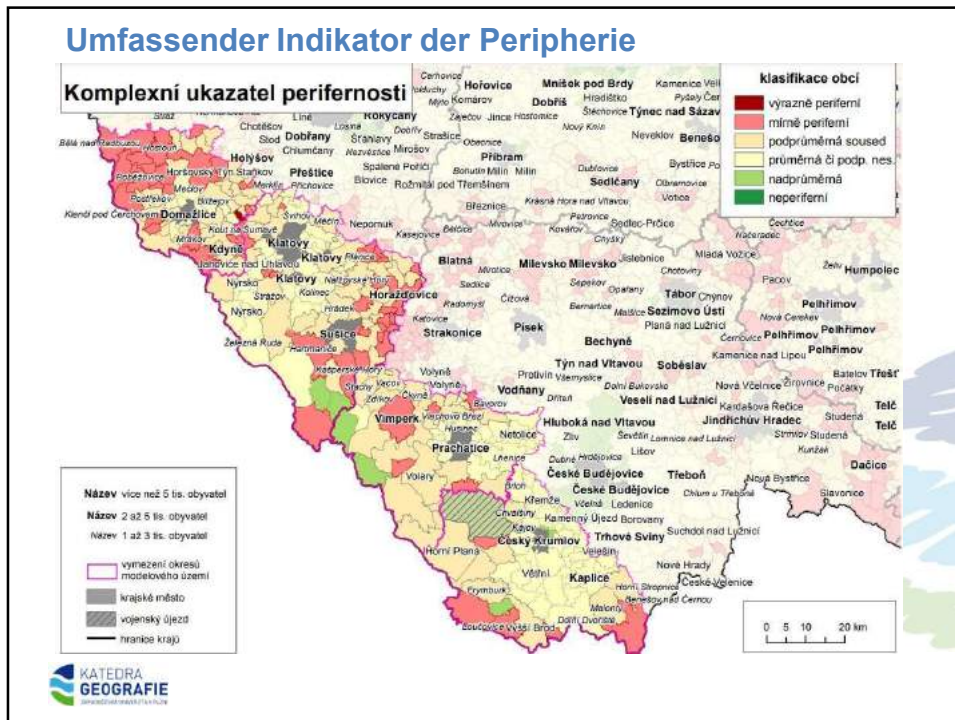
17

Synthetischer Indikator der Transportverfügbarkeit



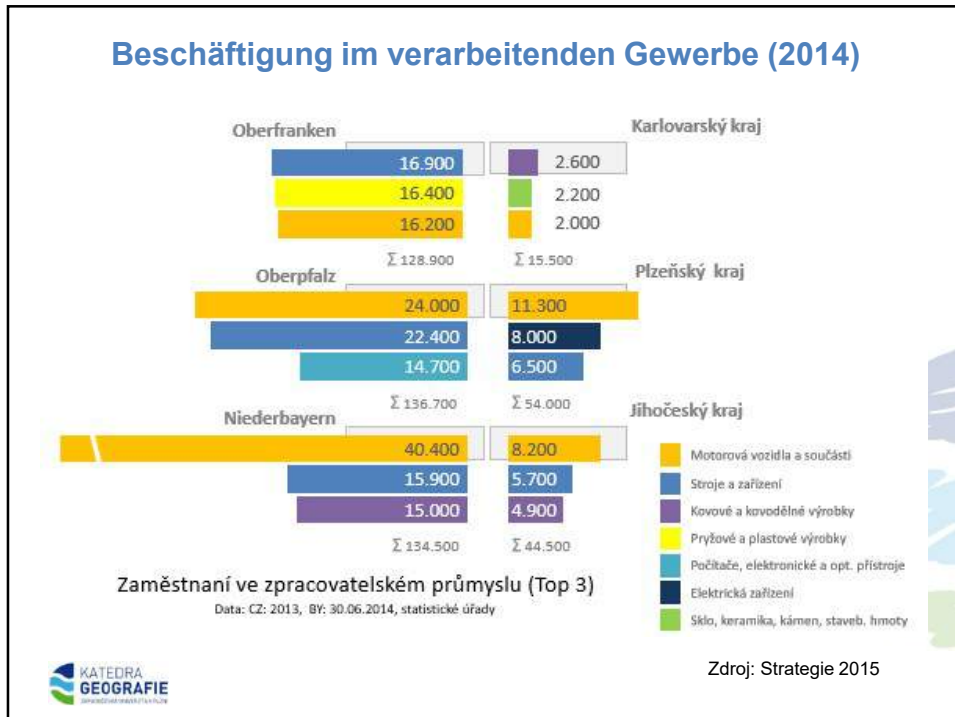
18

Umfassender Indikator der Peripherie



19

Beschäftigung im verarbeitenden Gewerbe (2014)



20

Anteil der Beschäftigten mit Wohnort in Tschechien (2014)

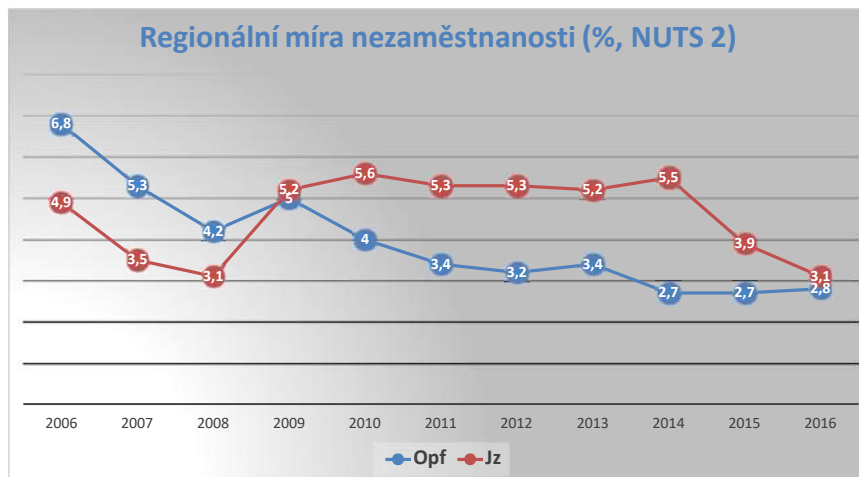


Zdroj: Strategie 2015

21

Regionale Arbeitslosenquote (% NUTS 2)

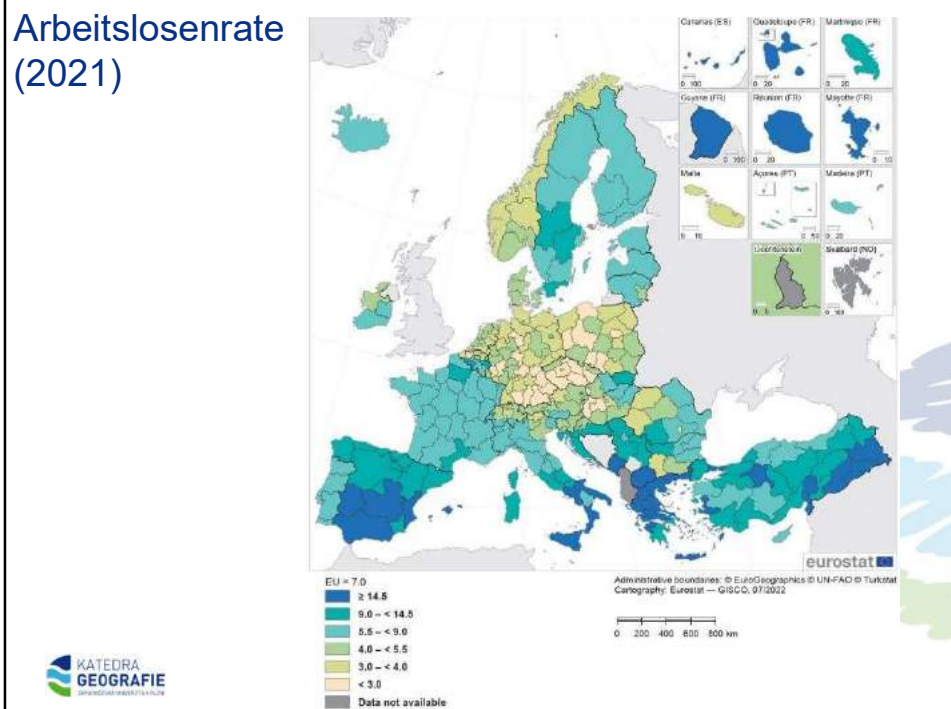
Regionální míra nezaměstnanosti (% NUTS 2)



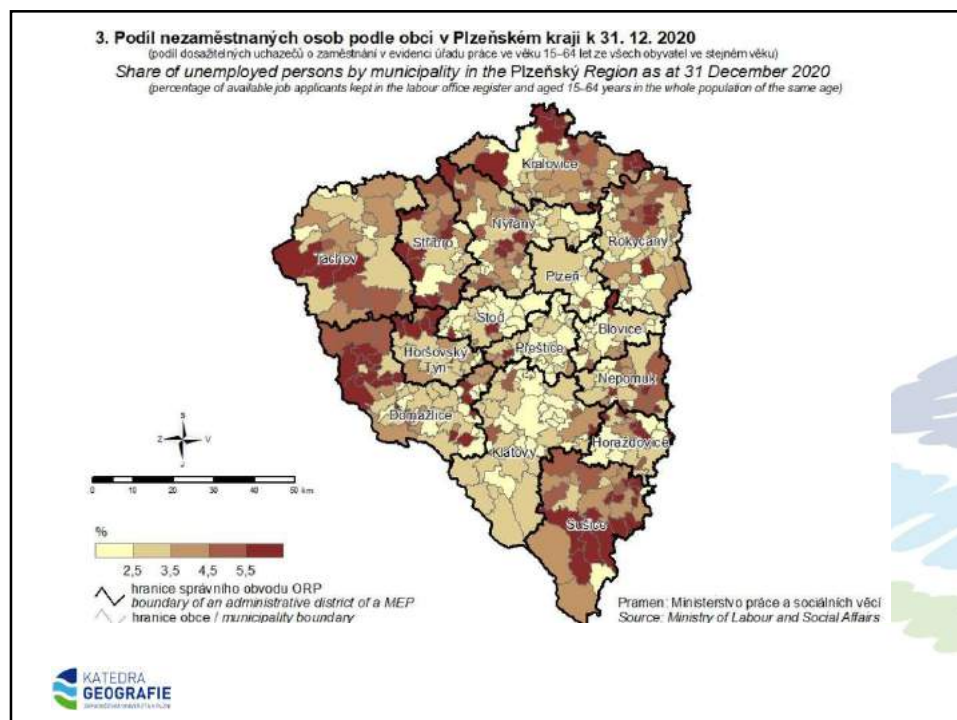
Zdroj: Eurostat
Zpracoval: J. Dokoupil, 2017

KATEDRA
GEOGRAFIE
JAHODKOVÁ OKRAJKA PRAHA

22



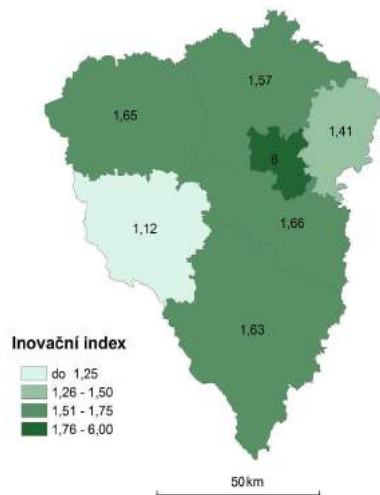
23



24

Zusammenfassender Innovationsindex in den Kreisen der Pilsenregion

Souhrnný inovační index v okresech Plzeňského kraje v roce 2013



$$I_j = \sum_{i=1}^m k_{ij}$$

I_j - vyjadřuje souhrnný inovační index v okrese j ,
 i - vyjadřuje vstupující inovační znak,
 m - je počet vstupujících inovačních znaků.

$$k_{ij} = \frac{\frac{x_{ij}}{x_{ic}}}{\frac{o_j}{o_c}}$$

Hodnotou k_{ij} označíme standardizovaný index koncentrace inovačního znaku i v okrese j , kde x_{ij} značí hodnotu inovačního znaku i vstupujícího do indexu koncentrace v okrese j a x_{ic} hodnotu téhož znaku i v Česku, o_j značí počet obyvatel v okrese j , o_c počet obyvatel Česka.

Inovační znaky pro výpočet I_j :
 - obyvatelstvo s VŠ vzděláním,
 - zaměstnanost v IT,
 - počet inovací,
 - náklady na technické inovace,
 - počet zaměstnanců ve VaV,
 - celkové výdaje na VaV.

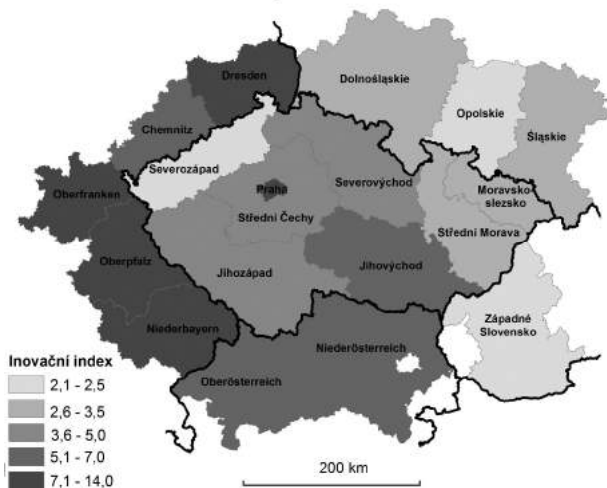
Zdroje: @ArcCR, ARCDATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ, 2014
 ČSÚ 2015.

Zdroj: Eurostat
 Zpracoval: J. Dokoupil, 2015



25

Innovationsindex in NUTS-2-Regionen (2013)



$$I = \sum_{i=1}^m k_i$$

$$k_i = \frac{\frac{x_i}{x_c}}{\frac{o_j}{o_c}}$$

kde k_{ij} označuje index koncentrace inovačního znaku i v regionu NUTS2 j , x_{ij} značí hodnotu inovačního znaku i vstupujícího do indexu koncentrace v regionu NUTS2 j a x_{ic} hodnotu téhož znaku i ve zkoumaném regionu, o_j značí počet obyvatel v regionu NUTS2 j , o_c počet obyvatel ve zkoumaném regionu

Inovační znaky jsou:

- výdaje na výzkum a vývoj v mil. EUR (2013),
 - zaměstnanost ve výzkumu a vývoji (plný úvazek, 2013),
 - zaměstnanost v technologiích a oborech nár. na znalosti (tis., 2008),
 - počet obyvatel s terciárním vzděláním (tis., 2013),
 - počet patentových přihlášek u EPO (počet, 2012).
- Inovační znaky jsou vztaženy k počtu obyvatel v roce 2012.



26

Motive, die die Konvergenz von Grenzregionen beeinflussen

Diferencující motivy (překážky konvergence):

- ekonomická rozdílnost; hierarchie regionů; historické zkušenosti ; politická stabilita a motivace pro přeshraniční spolupráci ; kulturní a jazykové rozdíly; rozdílné právní správní struktury

Motive, die die Konvergenz von Grenzregionen beeinflussen

Integrující motivy:

- přeshraniční programy
- přeshraniční struktury
- zlepšení infrastruktury

Přesto se Česko k Německu stále nepřiblížilo tak, jak se předpokládalo před vstupem Česka do EU.

Der Einfluss politischer Entscheidungen auf das Geschehen in Grenzregionen

- tranzitnost území (Schengen=absence hranic) se projevila v období migrační krize – to co mělo napomoci konvergenci, bylo problémem
- neschopnost chránit vnější hranici znamená nebezpečí omezení prostupnosti vnitřní hranice

Schlussfolgerungen

- Tranzitnost příhraničních regionů
- Vliv hraničních efektů
- Regionální rozdíly v demografických ukazatelích
- Vývoj na trhu práce v pohraničí
- Srovnatelná nízká regionální míra nezaměstnanosti
- Šance pro tvorbu přeshraničních sítí díky podobné hospodářské struktuře
- Šance pro tvorbu přeshraničních sítí v podobě českých pracovníků zaměstnaných v Bavorsku
- Růst rozdílu v HDP na osobu v přeshraničním srovnání
- Významné rozdíly v inovativnosti mezi CZ a BAY
- Rozdíly v koncentraci inovační infrastruktury
- Diferencující motivy pro konvergenci příhraničních regionů
- Integrující motivy pro konvergenci příhraničních regionů



Danke für ihre Aufmerksamkeit!



Česko-bavorské pohraničí

Veronika Hofinger (veronika.hofinger@debb.de)

Centrum Bavaria Bohemia (CeBB) Schönsee

Centrum Bavaria Bohemia - Koordinační místo pro česko-bavorskou kulturní spolupráci. Vyhodnocení požadavků na podporu.

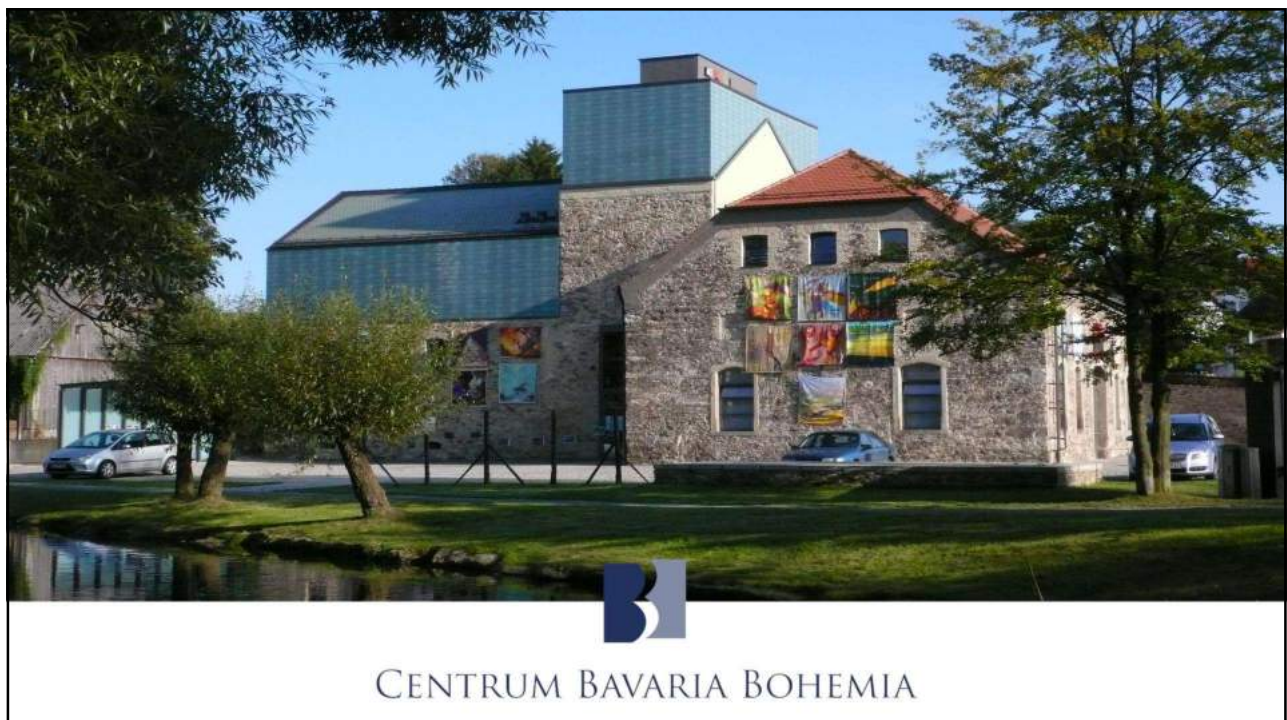
ZČU Plzeň, 14. November 2022

Dr. Veronika Hofinger, Centrum Bavaria Bohemia

Gefördert durch
Bayerisches Staatsministerium für
Wissenschaft und Kunst



1



1

2

Standort Grenzregion

Entstehung:

2003 Gründung der digitalen Kulturplattform www.bbkult.net

2006 Eröffnung des Centrum Bavaria Bohemia im Gebäude des ehemaligen Kommunbrauhauses als Kulturdrehscheibe für die bayerischen und tschechischen Nachbarregionen gegründet

Standort:

Kleinstadt Schönsee im Oberpfälzer Wald, ca. 2.400 Einwohner

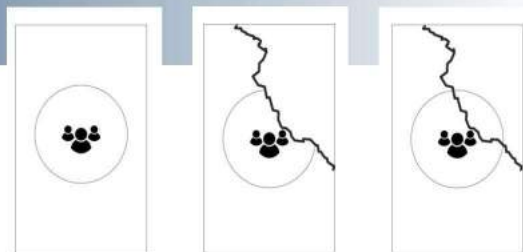


3

Ziele

Mit grenzüberschreitender Kulturarbeit die trennende Wirkung der Grenze reduzieren, indem wir

- Positive Assoziationen mit dem Nachbarland wecken
- Informationen über das Nachbarland vermitteln
- Gemeinsamkeiten aufgezeigt und Unterschiede erklären
- Belastungen aus der Vergangenheit aufarbeiten
- Potentiale und Zukunftsperspektiven aufzeigen



4

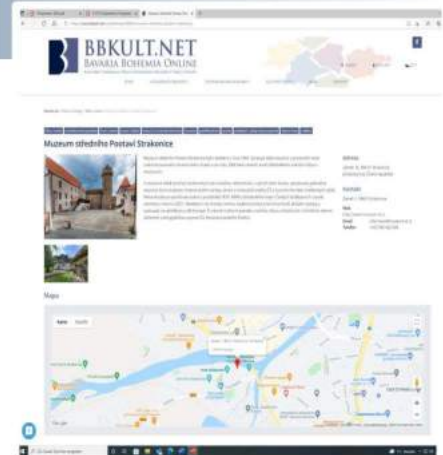
2

Aufgaben

Kulturinformation, Kulturmarketing Kulturangebote als Beitrag zur Lebensqualität

- Kulturinformation im Raum bb info
- Zweisprachige Plattform bbkult.net
- Öffentlichkeitsarbeit
- Infostand bei Messen, Veranstaltungen

5000 Menschen / Monat nutzen bbkult.net (2021)
400+ Medienbeiträge Print, Radio, TV, Social Media (2021)



5

Kultur & Begegnung

Ziel: Interesse am Nachbarland wecken,
Kulturleben in der Grenzregion bereichern

- Kulturveranstaltungen im CeBB und an anderen Orten
- Musik, Literatur, Kunst, Film... deutsch-tschechisch
- KulturTouren und geführte Wanderungen

110 öffentliche Veranstaltungen (2021)
Davon 49 im CeBB, 39 an anderen Orten, 22 digital (2021)



6

3

Diskurs & Bildung

Ziel: Perspektiven austauschen, Verbindendes entdecken

- Webinare, Vorträge
- Diskussions- und Informationsveranstaltungen
- Schulbegegnungen, Zeitzeugenprojekte
- Kooperationsprojekte mit Hochschulen
- Tschechisch-Sprachkurse

Kompetenzentwicklung für die Zusammenarbeit als Beitrag zur Entwicklung der Grenzregion



Projekt Kulturstadt Bayern-Böhmen

Marketing für Kulturangebote in den bayerischen und tschechischen Nachbarregionen als ein wichtiger Faktor der Lebensqualität in der Grenzregion

Deutsch-tschechische Veranstaltungsreihe Zwiesel und Bayerisch Eisenstein (2017), Schwandorf (2019/20) und Wunsiedel (2021)

Mobiles Infobüro auf den Marktplätzen



Projekt Europ. Grünes Band

12.500 km Kultur- und Naturerbe am ehemaligen Eisernen Vorhang

3 Säulen:

1 Naturschutz, Biodiversität, Biotope	2 Historische Kulturlandschaft, Erinnerungsorte	3 Sanfter Tourismus, ländliche Entwicklung
1 <i>Ochrana přírody, biodiverzita, biotopy</i>	2 <i>Historická kulturní krajina, pamětní místa</i>	3 <i>Šetrný cestovní ruch, rozvoj venkova</i>



9

Koordinierungsstelle

Entstehung der „Koordinierungsstelle für die bayerisch-tschechische kulturelle Zusammenarbeit“:

12.12.2016 Vereinbarung mit bayerischem Kultusministerium, basierend auf der am 4. Mai 2015 unterzeichneten Absichtserklärung der Kulturminister BY und CZ über die Vertiefung der Zusammenarbeit auf allen Gebieten der Kultur

10

5

Koordinierungsstelle

Aufgaben der Koordinierungsstelle für die bayerisch-tschechische kulturelle Zusammenarbeit:

Initiativen für einen intensiveren Kulturaustausch unterstützen, Barrieren abbauen durch

- Beratung zum grenzüberschreitenden Kulturaustausch
- Vermittlung von Informationen und Kontakten
- Unterstützung bei der Kooperationsanbahnung und Projektumsetzung
- Information über Fördermöglichkeiten und Weitervermittlung zu den Förderinstitutionen

Koordinierungsstelle

Begleitung durch Koordinierungsgruppe (deutsch-tschechische Arbeitsgruppe mit beratender Funktion)

Ständige Mitglieder der Koordinierungsgruppe:

- Bayerisches Kultusministerium
- Tschechisches Kulturministerium
- Außenministerium der Tschechischen Republik
- Generalkonsulat der Tschechischen Republik in München
- Repräsentanz des Freistaats Bayern in Prag
- Deutsch-Tschechischer Zukunftsfonds
- Tschechisches Zentrum München
- KZ-Gedenkstätte Flossenbürg
- Sudetendeutsche Landsmannschaft

Koordinierungsstelle

Auswertung der Dokumentation von Anfragen an die Koordinierungsstelle

Zeitraum: 01/2017-06/2022

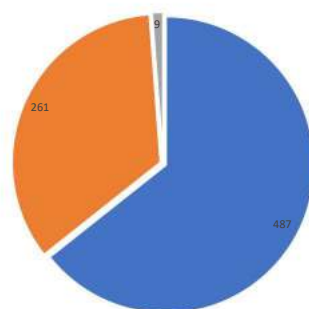
Ziel: Hinweise zu weiteren Unterstützungsbedarfen gewinnen
(Kein wissenschaftlicher Anspruch!)

Auswertung nach

- Regionaler Herkunft der Anfragen
- Anzahl der Anfragen und Veränderungen über die Jahre
- Nutzergruppen
- Anliegen der Anfragen
- Themen der Anfragen

Koordinierungsstelle 2017-06/2022

Herkunft der Anfragen 2017-06/2022 (n=757)



→ Deutlich mehr Anfragen aus
Deutschland als aus Tschechien

■ D ■ CZ ■ Sonstige

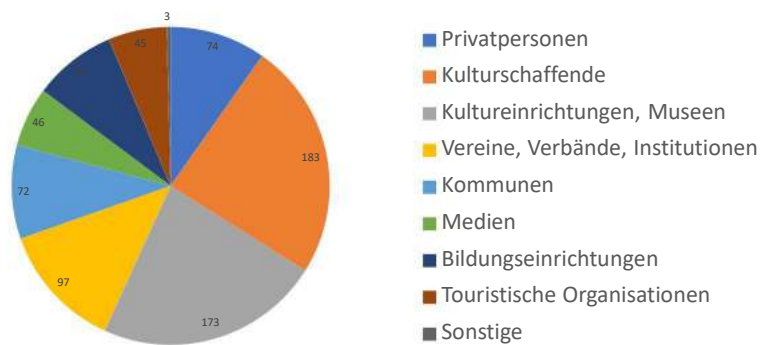
Koordinierungsstelle

Jahr	Anzahl der Anfragen	Anfragen aus D	Anfragen aus CZ	Anfragen aus and. Staaten
2017	142	88	53	1
2018	181	106	72	3
2019	188	116	70	2
2020	88	65	21	2
2021	95	71	24	0
2022 (6 Mo.)	63	41	21	1
Summe	757	487	261	9

➔ Auswirkungen der Pandemie seit 2020; Auch 2022 bleibt hinter dem Niveau vor der Pandemie zurück

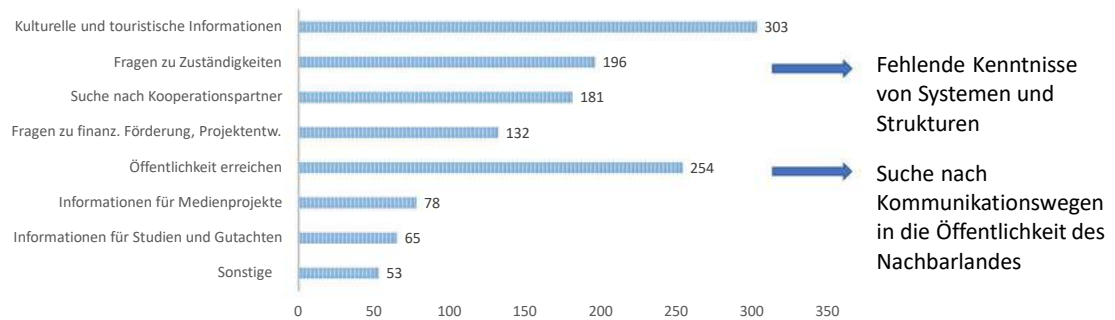
Koordinierungsstelle

Nutzergruppen der Koordinierungsstelle



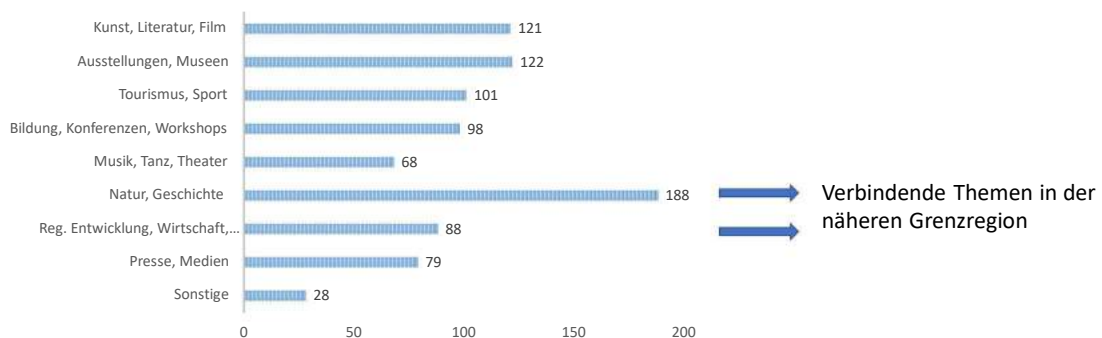
Koordinierungsstelle

Anfragen nach Anliegen (Mehrfachnennung möglich!)



Koordinierungsstelle

Anfragen nach Themen (Mehrfachnennung möglich!)



Vorläufiges Fazit der Auswertung

Die Barrierewirkung der Grenze besteht fort in Form

- der Sprachbarriere
- unterschiedlicher Systeme und Strukturen und mangelnder Kenntnis derselben

Die Folgen der Pandemie und der Grenzschließung sind auch 2022 noch nicht überwunden

Natur, Geschichte, historische Kulturlandschaft, regionale / kommunale Entwicklung sind für die nähere Grenzregion potentiell Themen mit stark verbindender Wirkung

Bedarf an mehr gemeinsamer Öffentlichkeit



Česko-bavorské pohraničí

Michal Handschuh (michal.handschuh@euregio.cz)

Euroregion Šumava

Region budoucnosti Bavorský les-Šumava 2020+


Europäische Union
Evropská unie
 Europäischer Fonds für
 regionale Entwicklung
 Evropský fond pro
 regionální rozvoj


Interreg
 Bavorsko – Česko


 Spolufinancováno
 Evropskou unií



Euroregion Šumava-jihozápadní Čechy, z.s.

Mezinárodní vědecká konference 14. – 15.11. 2022
PaedDr. Michal Handschuh
Euroregion Šumava-jihozápadní Čechy, z.s.

1


Europäische Union
Evropská unie
 Europäischer Fonds für
 regionale Entwicklung
 Evropský fond pro
 regionální rozvoj


Interreg
 Bavorsko – Česko


 Spolufinancováno
 Evropskou unií



EUREGIO




EUREGIO Bayerischer Wald-Böhmerwald-Unterer Inn e.V. – 114 ČLENŮ
 Okresy Cham, Deggendorf, Freyung-Grafenau, Passau, Regen, Rottal-Inn, Straubing-Bogen
 Města Passau, Straubing, Deggendorf

EUREGIO Bayerischer Wald-Böhmerwald / Regionalmanagement Mühlviertel – 99 ČLENŮ
 Okresy Freistadt, Perg, Rohrbach, Urfahr-Umgebung

Euroregion Šumava-jihozápadní Čechy, z.s. – 92 ČLENŮ
 Okresy Český Krumlov, Domažlice, Klatovy, Prachatice, Strakonice

2



EUREGIO

- Je přeshraniční spolek měst, obcí, okresů, organizací v bavorsko-česko-hornorakouském příhraničí, který vznikl v roce 1993.
- Zabývá se přeshraničním společným plánováním, rozvojem a oživením regionu v oblasti turismu, ochrany životního prostředí, dopravy, hospodářství, vzdělávání, kultury atd.
- Je kontaktním místem pro přeshraniční spolupráci mezi Bavorskem, Českem a Rakouskem.
- Pomáhá s plánováním, koordinací, provedením důležitých přeshraničních opatření.
- Zastupuje region uvnitř i vně Evropské unie v rámci členství ve Sdružení evropských příhraničních regionů (AGEG) i Asociace českých Euroregionů.
- Informuje občany o otázkách Evropské unie.
- Prezentuje region na sociálních sítích (Facebook, Instagram).

3



EUREGIO

ESÚS (=Evropské seskupení pro územní spolupráce) může být vytvořeno s cílem usnadnit přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci mezi členskými státy nebo jejich regionálními a místními orgány. Je určeno především k:

provádět programy EU spolufinancované Evropským fondem pro regionální rozvoj, Evropským sociálním fondem a/nebo Fondem soudržnosti.

(Ale: ESÚS není finančním nástrojem, tj. není jeho vlastními fondy EU)

Právní základ

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS)

Typy

ESÚS na podporu obecné přeshraniční spolupráce (regionální rozvoj)

4



30 let existence EUREGIA

- Realizace přes 2 000 malých projektů v hodnotě přes 10 mil. EUR a více než 250 velkých projektů v hodnotě přes 100 mil. EUR

Naše plány do budoucna

- Prohlubovat dobře fungující česko-bavorské partnerství, které 30 let od pádu Železné opony přerostlo v přátelství. A to i díky přeshraniční komunální spolupráci v rámci celého Euroregionu.
- Rozvíjet náš region a posilovat kooperaci firem, veřejných institucí, spolků a občanů, a to v nejrůznějších oblastech, jako např. turismus, pracovní trh, doprava, životní prostředí, vzdělávání nebo kultura a to zejména pomocí administrace fondů malých projektů, ale i kooperací s ostatními regionálními subjekty.
- Být silným konkurenceschopným evropským regionem, ve kterém se lidem společně dobře žije a který má co nabídnout.

5

Některé realizované projekty

Dům na proudu Dunaje Jochenstein

- centrum ekologického vzdělávání



Dům divočiny v Národním parku Falkenstein



Jazykové kompetenční centrum pro němčinu a češtinu

- výuka jazyka sousední země (mateřské, základní a na ně navazujících školy v česko-bavorském příhraničí)



6

Bílá stopa Šumava



Barokní region Čechy – Bavorsko



EuroVelo 13 – Stezka Železné opony



7



Euroregion Šumava-jihozápadní Čechy , z.s.

Aktuálně probíhají 2 projekty z Programu přeshraniční spolupráce Cíl EÚS Česká Republika Svobodný stát Bavorsko 2014-2020:

- Dispoziční fond v regionu Bavorský les -Šumava - finanční podpora malých projektů, sloužících k posilování přeshraniční integrace .

- Muzea a sítě Bavorský les a Šumava

Důležitý projekt byl nedávno dokončen. Je to projekt č. 253, .

- Region budoucnosti Bavorský les -Šumava 2020+ -

Hlavním cílem byl výběr témat a oblastí přeshraniční spolupráce, které má smysl v novém programu období 2021 – 2027 podporovat a věnovat se jim , navrhnout konkrétní náměty na projekty, které budou mít velkou šanci na schválení a také na znovuoživení Euroregionu. Zásadní v tomto projektu bylo sepsání Rozvojové strategie regionu.

8



„Region budoucnosti Bavorský les - Šumava 2020+“ - „Zukunftsregion Bayerischer Wald-Sumava 2020+“

Projekt předložený společně Euregiem bayerischer wald-böhmerwald-unterer inn e.v. a Euroregionem šumava – jihozápadní čechy, z.s. se žádostí o podporu z programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát bavorsko cíl eús 2014-2020.

O podpoře projektu bylo rozhodováno na 7. zasedání řídicího a monitorovacího výboru programu 13.-14. 6. 2018.

9



Cíle projektu:

- Lépe propojit místní a regionální aktéry
- Povznést spolupráci na kvalitnější úroveň
- Využít značný potenciál pro rozvoj
- Posílit povědomí a identifikaci s přeshraniční spoluprací

- směřovat region do budoucnosti

10



Aktivity projektu

- Vytvoření „Kontaktního místa“
- Vypracování „Strategie rozvoje Bavorský les-Šumava 2020+“
- Vytvoření "Platformy pro meziregionální transfer know-how"
- Posílení "Přeshraniční činnosti v oblasti školství a mládeže"

11

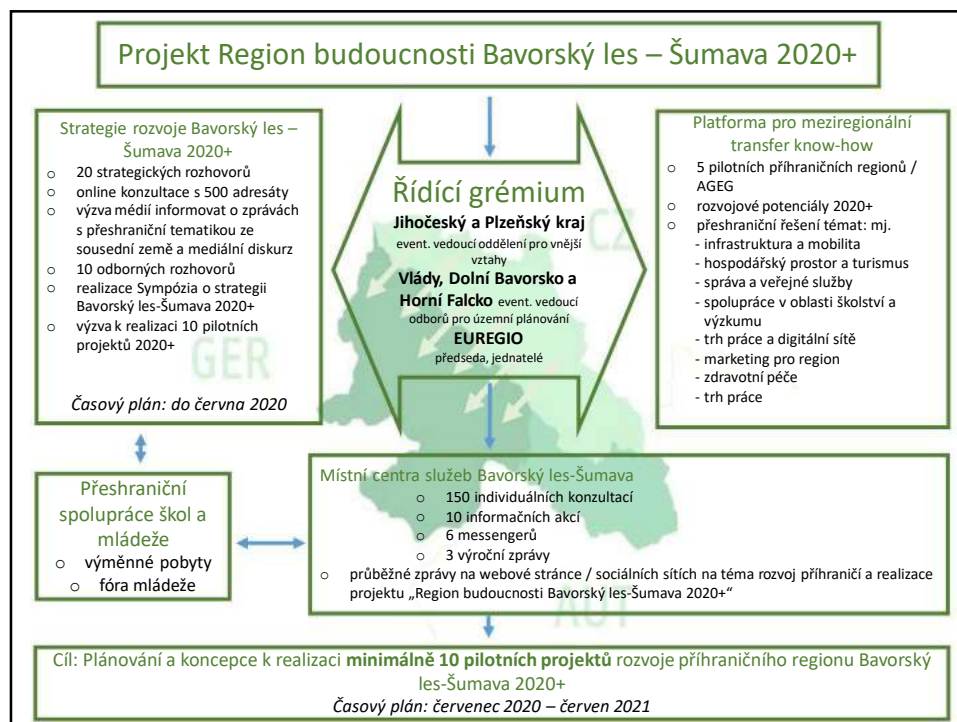
Představení rozvojové strategie Bavorský les –
Šumava 2020+

(zpracováno v projektu 253 - Region budoucnosti
Bayerischer Wald - Šumava 2020+)

12



13



14

Představení rozvojové strategie Bavorský les – Šumava 2020+ / Analýza



15

Představení rozvojové strategie Bavorský les – Šumava 2020+



16

Představení rozvojové strategie Bavorský les – Šumava 2020+



17

Představení rozvojové strategie Bavorský les – Šumava 2020+



18



III. Prioritní oblast spolupráce vysokých škol a výzkum

Silné stránky	Slabé stránky
Vysoké školy, vysokoškolské kampusy a univerzity jako výzkumné a vývojové instituce s nadregionálním významem	Nedostatečné zapojení vysokých škol a výzkumných institucí do témat regionálního rozvoje
Četné spin-off firmy z vysokoškolské sféry	Nedostatečná spolupráce mezi vědou a praxí
Etablování vzdělávací krajiny	Příliš malé propojení mezi vysokoškolskou sférou a hospodářstvím
	Chybějící společná výzkumná infrastruktura
	Nedostatečné vytváření přeshraničních klastrů a center dalšího vzdělávání
	Příliš malé propojení vysokých škol a výzkumných institucí navzájem
	Nedostatek digitálních kompetencí a strategií

19



Strategické cíle a dílčí cíle v prioritní oblasti III

VIZE: Vytváření Startup regionu

Dílčí cíl	Parametr splnění
Vytváření společných organizačních struktur	Vytváření a internacionalizace kompetenčních center
Předávání znalostí	Transfer znalostí, zvyšování konkurenceschopnosti
	Zvyšování digitálních kompetencí ve vzdělávání žáků, studentů, učitelů, zaměstnanců firem a veřejné správy
Vytváření sítí	Propojení vysokoškolské sféry/vysokých škol s trhem práce a podniky
	Přeshraniční vytváření klastrů a center dalšího vzdělávání

20



Prioritní oblast III: spolupráce vysokých škol a výzkum

Pilotní projekt

PP10: Podpora a síťování digitálních podnikatelských inkubátorů/start-up center

- Dílčí cíl: Vytváření společných organizačních struktur
- Parametr splnění: Vytváření a internacionalizace kompetenčních center

21



Prioritní oblast III: spolupráce vysokých škol a výzkum

další uvedené Projektové záměry

Opatření / projekt	Aktéři / uvedeno kým:
Vědecké projekty na výzkum významných druhů v národních parcích	NP Bayerischer Wald a NP Šumava
Nové materiály na bázi titanu se zlepšenou povrchovou bioaktivitou a studie buněčných interakcí	Západočeská univerzita v Plzni
Podpora investic do vytváření výzkumných center mimo okresní a krajská města: pobočka školního / výzkumného / technologického centra v příhraničí na české straně (např. v Kašperských Horách) - inspirace v Bavorsku, jako např. ve Freyungu (kampus); s tematickým zaměřením na přírodu atd.	
Transfer znalostí - vytvoření přeshraničního propojení pro rychlejší přeshraniční komercializaci výsledků aplikovaného výzkumu a vývoje na obou stranách hranice	Jihočeská univerzita v ČB
Rozšiřování přeshraničních vzdělávacích programů / studijních oborů	Jihočeská univerzita v ČB
Virtuální a rozšířená realita ve vzdělávacích programech, výměna zkušeností	JVTP České Budějovice
Spolupráce při zakládání regionálních kreativních center, výměna zkušeností	JVTP České Budějovice

22



VI. Prioritní oblast setkávání & inovace v příhraničí – malé projekty

Diferenciace

Cíl EÚS „people-to-people“

- Cíl:
Posilování místních, lokálních, makroregionálních setkání, zejména za účelem podpory občanské angažovanosti v oblasti přeshraniční spolupráce
- Nízký finanční limit a co možná nejméně byrokratické postupy (paušály)
- Maximální náklady projektu: 5.000 EURO
- Cílové skupiny:
Občané, zájmová sdružení, školy, soukromoprávní organizace

Cíl EÚS „Malé projekty“

- Cíl:
Vytváření a rozšiřování trvalých forem spolupráce k posílení institucionální spolupráce
- Vedle měkkých aktivit je smysluplná i podpora malých infrastrukturních opatření
- Maximální náklady projektu: 50.000 EURO
- Co možná nejméně byrokratické postupy
- Cílové skupiny:
Veřejné a soukromé instituce ve všech oblastech přeshraniční spolupráce

Cíl EÚS „obstacle & cross border innovation“

- Cíl:
- Podpora inovativního rozvoje příhraničních oblastí na subregionální úrovni
- Odstraňování administrativních a právních překážek
- Příprava regionálních stěžejních projektů
- Maximální náklady projektu: 100.000 EURO
- Co možná nejméně byrokratické postupy
- Cílové skupiny:
Veřejné a soukromé instituce ve všech oblastech přeshraniční spolupráce

ZUKUNETSREGION – REGION BUDOUČNOST

23

Představení rozvojové strategie Bavorský les – Šumava 2020+



Role Euroregionu při realizaci Rozvojové strategie 2020+

- Práce s veřejností a zvyšování povědomí
- Informace a transfer znalostí ve všech prioritních oblastech
- Poradenství a podpora
- Koordinace a síťování
- Další vývoj a aktualizace rozvojové strategie

24



Informace k novému projektu „Muzea & Síť – Bavorský les & Šumava“

Vedoucí partner: EUREGIO Bayerischer Wald – Böhmerwald – Unterer Inn

Projektový partner : Euroregion Šumava – jihozápadní Čechy

Další projektový partneři: Centrum Bavaria Bohemia Schönsee,

Projektový časový rámec : 1.11.2021 – 31.12.2022

25



„Muzea & Síť “

Výchozí body:

- V území velké množství muzeí a galerií, ale dosud malá míra přeshraniční spolupráce
- Oživení vážných ztrát návštěvnosti po pandemii
- Nutná potřeba silnějšího přeshraničního propojení muzeí a galerií v programovém území byla analyzována a formulována jako pilotní projekt v Rozvojové strategii Bavorský les - Šumava 2020+.

26



„Muzea & Sítě“

Aktivity projektu:

síťovací setkávání s intenzivní výměnou a možností zahájit společné projekty a rozvíjet udržitelnou přeshraniční spolupráci

- online a prezenční meetingy pro rozšiřování znalostí a profesionalizaci (např. právní otázky, digitální řešení, příklady osvědčených postupů)
- společná digitální řešení v rámci marketingu - uzpůsobení stávající digitální aplikací potřebám muzeí - optimalizace audioprůvodce (Tralster) a vytvoření Messenger bot pro sociální média, bezplatné poskytnutí těchto aplikací muzeím

27



Spolufinancováno
Evropskou unií

11/2022

28



Rozpočet programu / [Programmvolumen](#)

Celková alokace programu: **99.064.772 EUR EFRE/EFRR**

Priorita / Priorität	Specifický cíl / Spezifisches Ziel	EFRR / ERDF	%
Priorita 1: Výzkum a přenos znalostí Priorität 1: Forschung und Wissenstransfer	1.1	9.955.258,00 €	10,75 %
Priorita 2: Přizpůsobení se změně klimatu a ochrana žP Priorität 2: Anpassung an der Klimawandel und Umweltschutz	2.4	10.284.930,00 €	11,11 %
	2.7	9.069.623,00 €	9,80 %
Priorita 3: Vzdělávání Priorität 3: Bildung	4.2	16.038.304,00 €	17,32 %
Priorita 4: Kultura a udržitelný cestovní ruch Priorität 4: Kultur und nachhaltiger Tourismus	4.6	30.201.955,00 €	32,62 %
Priorita 5: Lepší správa spolupráce Priorität 5: Bessere Interreg Governance	ISC 1.2	6.306.082,00 €	6,81 %
	ISC 1.3	10.727.747,00 €	11,59 %
CELKEM / GESAMT	x	92.583.899,00 €	100 %

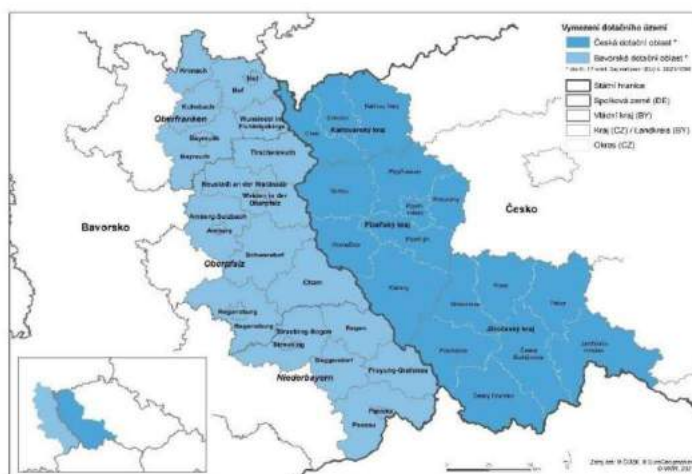
Technická pomoc / [Technische Hilfe](#): 6.480.873,00 EUR (7 %).



29



Programové území/ [Programmgebiet](#)



30



Základní struktury / Grundstrukturen

- partnerský princip: BY a CZ partner / Partnerschaftliches Prinzip: BY und CZ Partner
- princip vedoucího partnera / Lead-Partner-Prinzip
- 4 kritéria spolupráce / 4 Kriterien der Zusammenarbeit
- dotace projektu přes spolufinancování prostředky EU / Projektförderung via Kofinanzierung durch EU-Mittel
- pozitivní dopad na programové území / Positive Auswirkung auf das Programmgebiet
- rozhodovací orgán: Monitorovací výbor / Entscheidungsgremium: Begleitausschuss

Potenciální příjemci / Mögliche Begünstigte

- veřejné instituce / Öffentliche Institutionen
- univerzity a vysoké školy / Forschungseinrichtungen
- vzdělávací instituce / Bildungseinrichtungen
- subjekty veřejné správy / Institutionen der öffentlichen Verwaltung
- neziskové organizace / Vereine
- komory a sdružení / Kammern und Gewerkschaften
- ESÚS / EVTZ



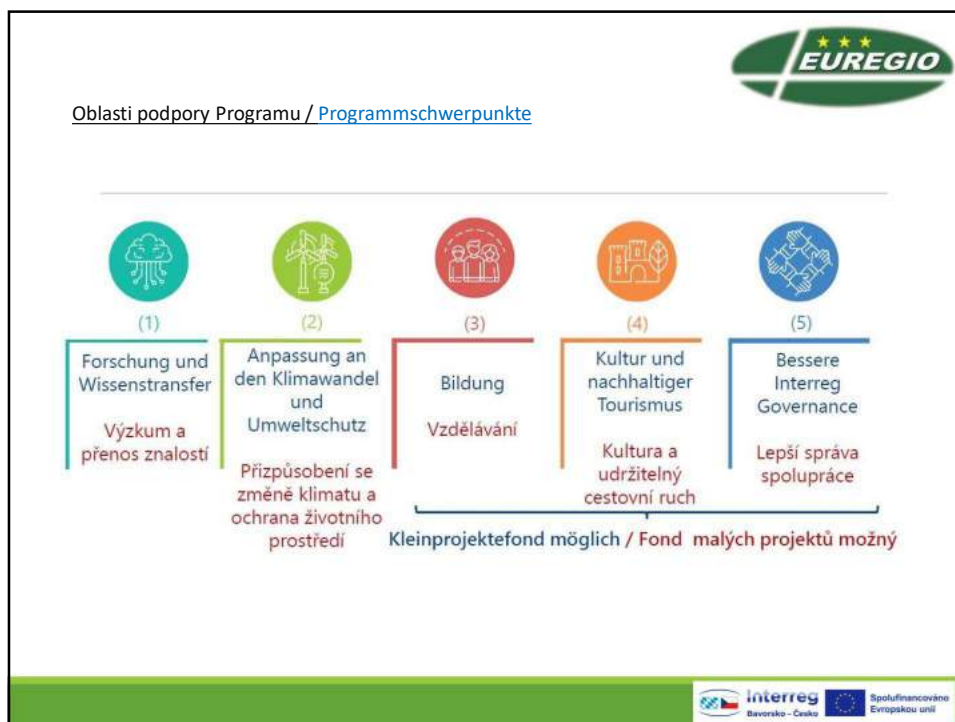
31



PRIORITY PROGRAMU / PRIORITÄTEN



32



33

PRIORITNÍ OSA 1 – VÝZKUM A PŘENOS ZNALOSTÍ / PRIORITÄT 1 - FORSCHUNG UND WISSENSTRANSFER

Specifický cíl 1.1: Rozvoj a posílení výzkumných a inovačních kapacit a zavádění pokročilých technologií / Spezifisches Ziel 1.1: Entwicklung und Ausbau der Forschungs- und Innovationskapazitäten und der Einführung fortschrittlicher Technologien

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

podpora rozvoje a posilování společných výzkumných kapacit znalostních a výzkumných institucí v oblasti aplikovaného výzkumu / Ausbau und Stärkung gemeinsamer Forschungskapazitäten der Wissens- und Forschungseinrichtungen im Bereich der angewandten Forschung

podpora rozvoje společných kapacit pro transfer praktických výsledků výzkumu do struktur regionálního hospodářství / Aufbau von gemeinsamen Transferkapazitäten von angewandten Forschungsergebnissen in die Strukturen der regionalen Wirtschaft

Typ aktivity 2 / Aktivitätstyp 1

posílení inovačního prostředí regionu zejména prostřednictvím podpory přeshraničních inovačních sítí a zprostředkovatelů v oblasti transferu znalostí, zlepšení viditelnosti (nabídek transferu znalostí) a rozvoje kapacit / Stärkung der Innovationsumgebung der grenzübergreifenden Region insbesondere durch die Förderung von grenzübergreifenden Innovationsnetzwerken und Intermediären zum Wissenstransfer, zur Verbesserung der Sichtbarkeit (von Wissenstransferangeboten) und zum Kapazitätsausbau

34



PRIORITNÍ OSA 2 – PŘÍZPŮSOBNÍ SE ZMĚNĚ KLIMATU A OCHRANA ŽP / PRIORITÄT 2 – KLIMAWANDEL UND UMWELTSCHUTZ

Specifický cíl 2.4: Podpora přizpůsobení se změně klimatu, prevence rizika katastrof a odolnosti vůči nim, s přihlédnutím k ekosystémovým přístupům / Spezifisches Ziel 2.4: Förderung der Anpassung an den Klimawandel, der Risikoprävention und der Katastrophen Resilienz unter Berücksichtigung ökosystembasierter Ansätze

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

adaptace přeshraničních ekosystémů (suchozemských i vodních) v chráněných oblastech a v kulturní krajině na změněné klimatické podmínky (např. rekonstrukce lesa na přírodě blízké smíšené lesy s místními druhy odolnějšími vůči klimatu a škůdcům, přizpůsobení forem nebo metod pěstování v lesním hospodářství a zemědělství nebo revitalizace rašeliníšť) / Anpassung von grenzübergreifenden Ökosystemen (terrestrisch und aquatisch) in Schutzgebieten und Kulturflächen an veränderte klimatische Bedingungen (z.B. Waldumbau hin zu naturnäheren Mischwäldern mit einheimischen klima- und schädlingsresistenteren Arten, Anpassung von Anbauformen oder -methoden in der Forst- und Landwirtschaft oder Moorumbau.)

opatření ke koordinaci a zpracování společného managementu vody za účelem umožnění koordinované reakce na suchu a přívalové srážky (např. pomocí rekultivace) / Maßnahmen zur Koordinierung und Erstellung eines gemeinsamen Wassermanagements gefördert werden, um eine koordinierte Reaktion auf Dürre- und Starkregenereignisse zu ermöglichen (z.B. mit Hilfe von Renaturierungen)



35



PRIORITNÍ OSA 3 – VZDĚLÁVÁNÍ / PRIORITÄT 3 - BILDUNG

Specifický cíl 4.2: Zlepšení rovného přístupu k inkluzivním a kvalitním službám v oblasti vzdělávání, odborné přípravy a celoživotního učení pomocí rozvoje přístupné infrastruktury, mimo jiné posilováním odolnosti pro distanční a online vzdělávání a odbornou přípravu / Spezifisches Ziel 4.2: Verbesserung des gleichberechtigten Zugangs zu inklusiven und hochwertigen Dienstleistungen in den Bereichen allgemeine und berufliche Bildung sowie lebenslanges Lernen durch Entwicklung barrierefreier Infrastruktur, auch durch Förderung der Resilienz des Fern- und Online-Unterrichts in der allgemeinen und beruflichen Bildung

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

zlepšení, rozšiřování a propojování společné nabídky formálního i neformálního vzdělávání pro děti, mládež, učně a studující - cílem je odbourávání stávajících jazykových a kulturních překážek, zprostředkování klíčových kompetencí v oblastech relevantních pro regionální hospodářství a lepší vzájemná koordinace vzdělávacích systémů v pohraničí / gemeinsame formelle oder informelle Bildungsangebote für Kinder, Jugendliche, Auszubildende und Studierende verbessert, ausgeweitet und vernetzt werden. Ziel ist es, die vorhandenen sprachlichen und kulturellen Hürden weiter abzubauen, Schlüsselkompetenzen in für die regionale Wirtschaft relevanten Bereichen zu vermitteln und die (Aus-) Bildungssysteme im Grenzraum besser aufeinander abzustimmen



36



PRIORITNÍ OSA 4 – KULTURA A UDRŽITELNÝ CESTOVNÍ RUCH / PRIORITÄT 4 – KULTUR UND NACHHALTIGER TOURISMUS

Specifický cíl 4.6: Posilování úlohy kultury a udržitelného cestovního ruchu v hospodářském rozvoji, sociálním začleňování a sociálních inovacích / Spezifisches Ziel 4.6: Stärkung der Rolle, die Kultur und nachhaltiger Tourismus für die Wirtschaftsentwicklung, die soziale Eingliederung und die soziale Innovation spielen

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

zhodnocení atraktivity a pamětihodností pro udržitelný cestovní ruch v pohraničí – turistické zhodnocení míst společného přírodního a kulturního dědictví (například budov a památek) nebo rozvoj turistické infrastruktury v oblasti přírodní a aktivní turistiky (např. cyklostezky, pěších trasy) / Inwertsetzung von Attraktionen und Sehenswürdigkeiten für einen nachhaltigen Tourismus in der Grenzregion gefördert. Dazu gehört die touristische Inwertsetzung des gemeinsamen Natur- und Kulturerbes (z.B. Gebäuden oder Denkmälern) oder die Entwicklung touristischer Infrastruktur im Bereich Natur- und Aktivtourismus (z.B. Radstrecken, Wanderrouten).

prezentace společného přírodního a kulturního dědictví na výstavách nebo společné kulturní akce s turistickým potenciálem / Darstellung des gemeinsamen Natur- und Kulturerbes in (digitalen) Ausstellungen oder gemeinsame Kulturveranstaltungen mit einem touristischen Potential



37



PRIORITNÍ OSA 5 – LEPŠÍ SPRÁVA SPOLUPRÁCE / PRIORITÄT 5 – BESSERE INTERREG GOVERNANCE

Specifický cíl ISC 1.2: Zvýšení efektivnosti veřejné správy podporou právní a správní spolupráce a spolupráce mezi občany, aktéry občanské společnosti a orgány, zejména s cílem vyřešit právní a jiné překážky v příhraničních regionech / Spezifisches Ziel 2: Verbesserung der Effizienz der öffentlichen Verwaltungsstellen durch Förderung ihrer Zusammenarbeit auf den Gebieten Recht und Verwaltung sowie der Zusammenarbeit zwischen Bürgern, den Akteuren der Zivilgesellschaft und den Institutionen, insbesondere mit dem Ziel der Beseitigung rechtlicher und sonstiger Hindernisse in Grenzregionen

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

vytváření kapacit pro přeshraniční spolupráci institucí veřejné správy a poskytovatelů veřejných služeb za účelem udržitelného zvyšování efektivity uvedených institucí (např. prostřednictvím výměny příkladů dobré praxe nebo výměnných programů) / Aufbau von Kapazitäten für die grenzübergreifende Zusammenarbeit von Institutionen der öffentlichen Verwaltung sowie Anbieter öffentlicher Dienstleistungen um die Effizienz der genannten Institutionen nachhaltig zu steigern (z.B. durch Austausch von Best-Practices oder Austauschprogramme)

posilování povědomí veřejnosti o této spolupráci / das Bewusstsein in der Öffentlichkeit über diese Zusammenarbeit



38



Specifický cíl ISC 1.3: Budování vzájemné důvěry, zejména podporou akcí „people-to-people„ / Spezifisches Ziel 3: Aufbau gegenseitigen Vertrauens, insbesondere durch Förderung der Zusammenarbeit zwischen Bürgerinnen und Bürgern

Typ aktivity 1 / Aktivitätstyp 1

spolupráce mezi občany a institucemi v rámci takzvaných projektů people-to-people / Zusammenarbeit zwischen Bürgerinnen und Bürgern und Institutionen im Rahmen sogenannter people-to-people Projekte

v popředí stojí setkávání obyvatel z obou stran hranice za účelem lepšího poznání sousedů z druhé strany hranice a jejich sociokulturního zázemí a posílení vzájemného porozumění (tematický důvod setkávání hraje podřízenou roli a není stanoven) / Hierbei steht die Begegnung der Bevölkerung von beiden Seiten der Grenze im Vordergrund, um die Nachbarn von der anderen Seite der Grenze und deren soziokulturellen Hintergrund besser kennen zu lernen und zu verstehen (Der thematische Anlass für die Begegnung spielt hierbei im Gegensatz zu den Aktivitätstypen, die in den übrigen Spezifischen Zielen des Programms gefördert wer-den, eine untergeordnete Rolle und ist nicht festgelegt)



39



Jems – Joint electronic monitoring system

system – poskytuje a vyvíjí Interact /System – Bereitstellung und Entwicklung durch Interact

cílová skupina – všechny evropské programy Interreg (A/B/C) / Zielgruppe – alle europäischen Interreg Programme (A/B/C)

podklad – nařízení 2021-2027 / Grundlage – Verordnungen 2021-2027

<https://jems.by-cz.bayern.de/> - systém Jems je spuštěn / Jems ist eröffnet



lhůta pro podání žádosti (datum elektronického doručení) pro projednání žádosti na 2. zasedání Monitorovacího výboru je **14.12.2022 do 18:00 hodin** /

Die Einreichungsfrist (elektronisches Übermittlungsdatum) für eine Behandlung des Projektantrags im 2. Begleitausschuss ist der **14.12.2022 bis 18:00 Uhr**



40



Informace k založení Asociace českých Euroregionů

Ve středu 28. července 2021 podepsali v Severočeském muzeu v Liberci předsedové třinácti českých euroregionů, Regionální rozvojové agentury Vysočina a Sdružení obcí Vysočiny Memorandum o vzájemné spolupráci v rámci nově vzniklé platformy **Asociace euroregionů České republiky**. Tímto slavnostním aktem byla mezi signatáři memoranda zahájena úzká spolupráce v otázkách týkajících se aktuálních i budoucích výzev pro příhraniční regiony a přeshraniční spolupráci na všech českých hranicích.

41



42



Informace o nově připravované Corporate
Design Euroregionu (společné logo, slogan)

EUREGIO3^{AT}
CZ
DE
SPOLEČNĚ.
DÁLE. RŮST.

43



Děkuji za pozornost

EUREGIO3^{AT}
CZ
DE
SPOLEČNĚ.
DÁLE. RŮST.

44

Středo/evropský kontext

Martín Guillermo Ramírez (-)

Association of European Border Regions (AEBR)

Postavení a aktivity Asociace evropských příhraničních regionů

Součástí příspěvku na konferenci nebyl soubor s poklady.

Středo/evropský kontext

Pavel Branda (pavel.branda@icloud.com)

Evropský výbor regionů

Evropský výbor regionů a české pohraničí

Součástí příspěvku na konferenci nebyl soubor s poklady.

Středo/evropský kontext

Tobias Chilla (tobias.chilla@fau.de), **Dominik Bertram**, **Stefan Hippe**

Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

Srovnání příhraničních oblastí v Německu-průběžné výsledky projektu CoBo
(Cohesion in Border Regions) německého spolkového ministerstva výzkumu

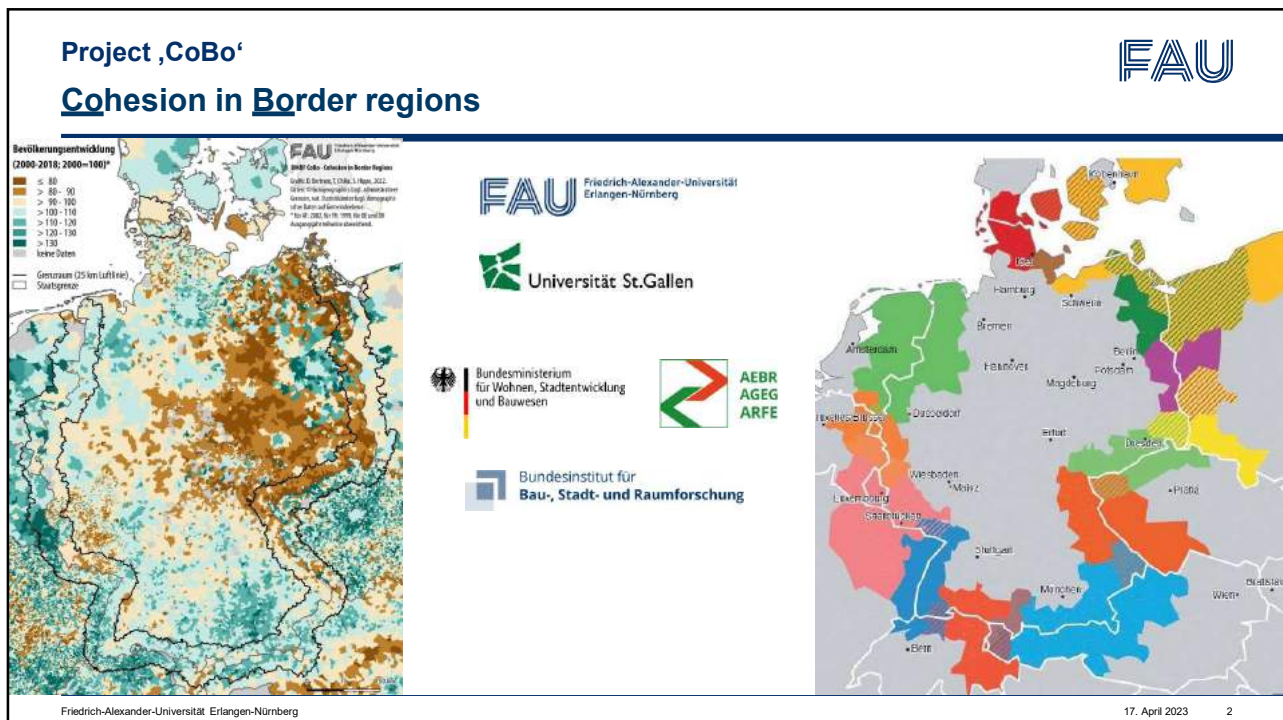
Comparison of Border Regions in Germany Interim results from the project Cohesion in Border Regions

Insights for the Czech-German border region

Prof. Dr. Tobias Chilla, Dominik Bertram, Stefan Hippe

Plzeň, 15.11.2022

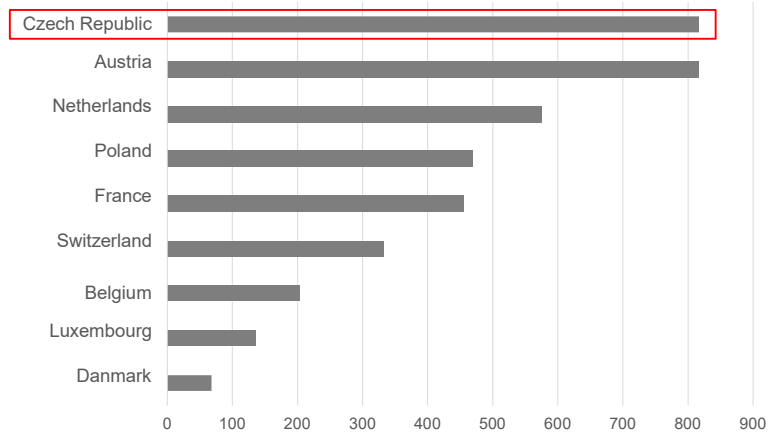
1



2

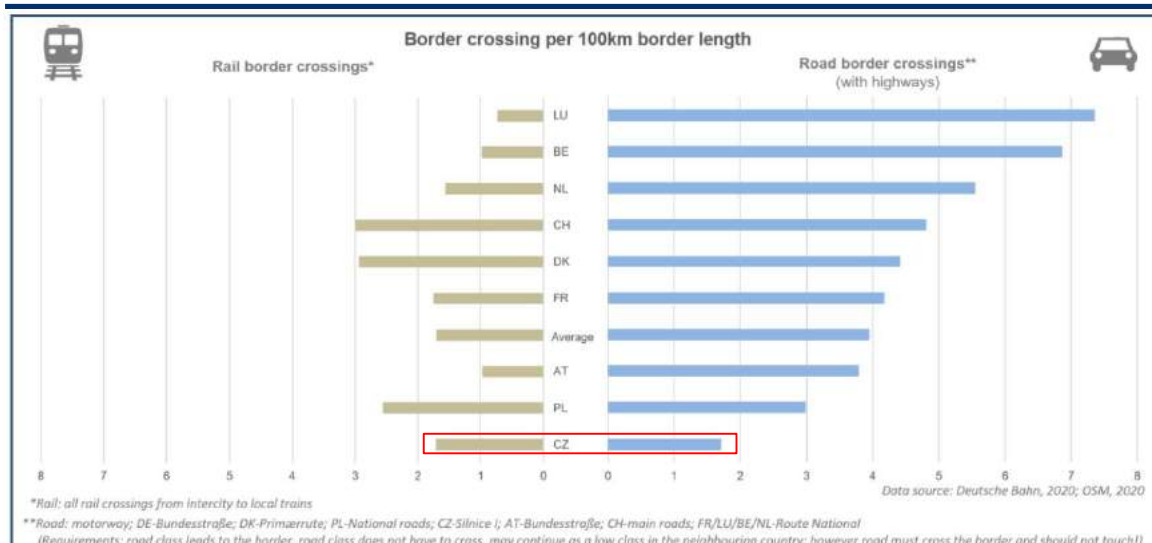
German border regions Length of borders

Length of German borders with adjacent countries
on 31.12.2015 (Destatis)



3

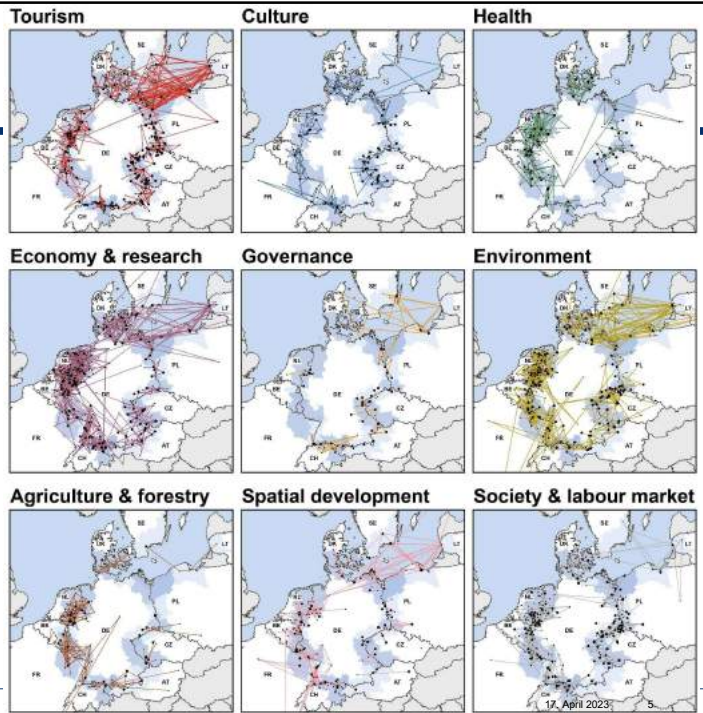
German border regions Border crossings



4

2

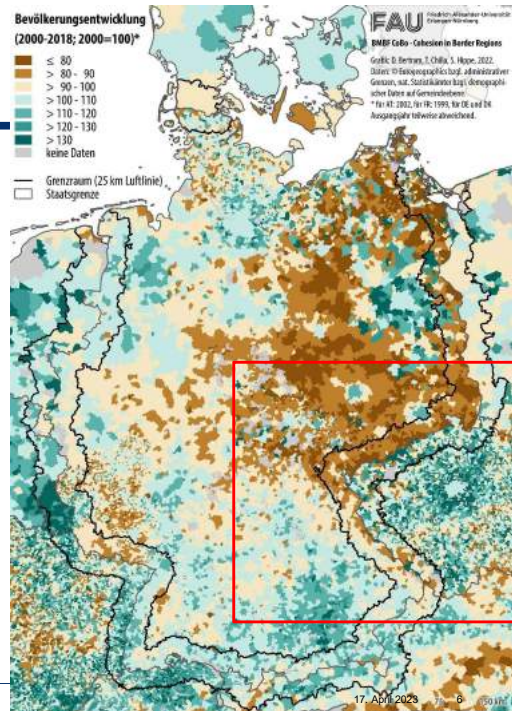
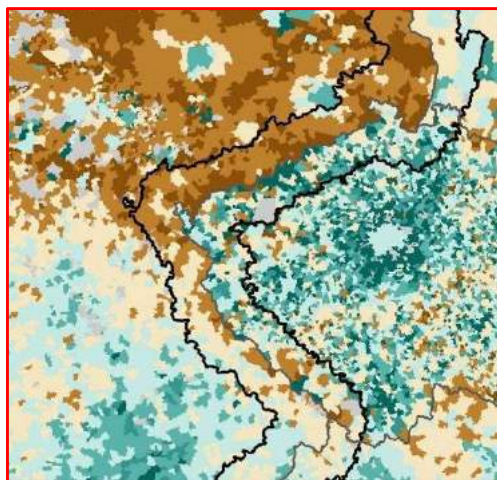
German border regions Interreg 'Institutional Mapping'



Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

5

German border regions Demographic development

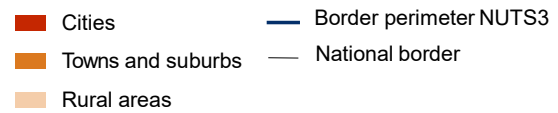
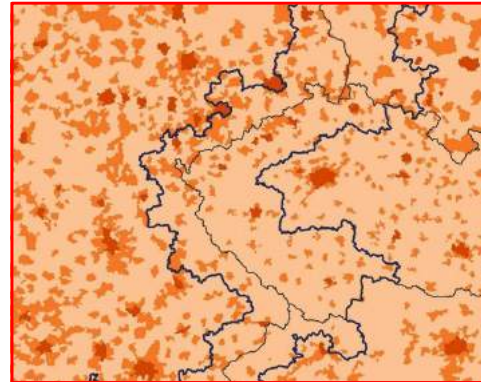
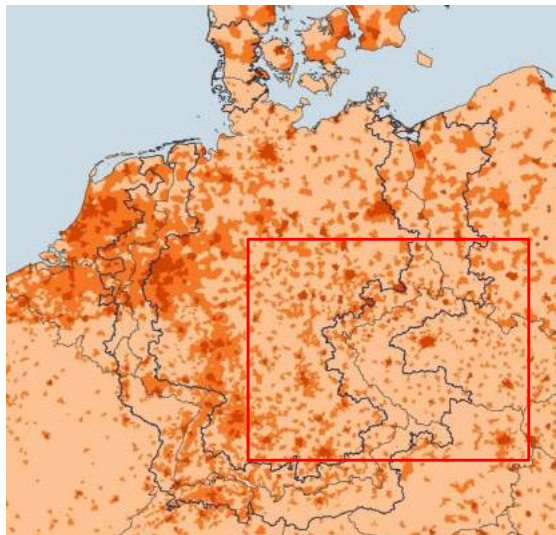


Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

6

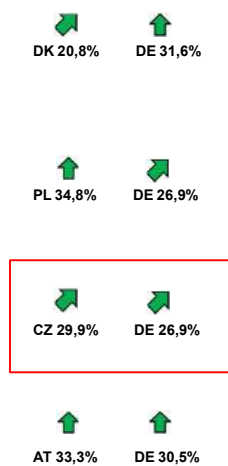
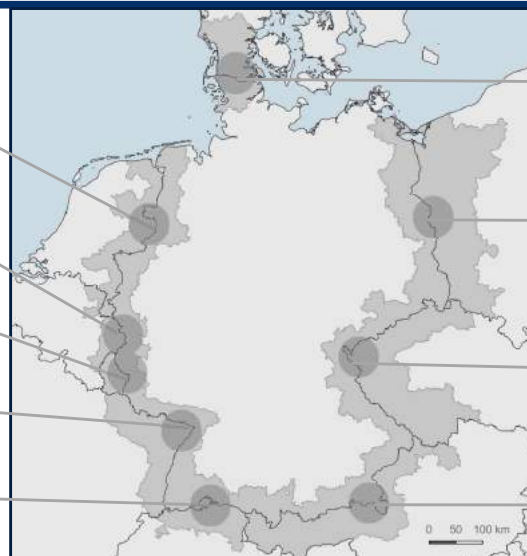
3

German border regions Degree of urbanization



7

German border regions Economic development GDP (2011-2019)

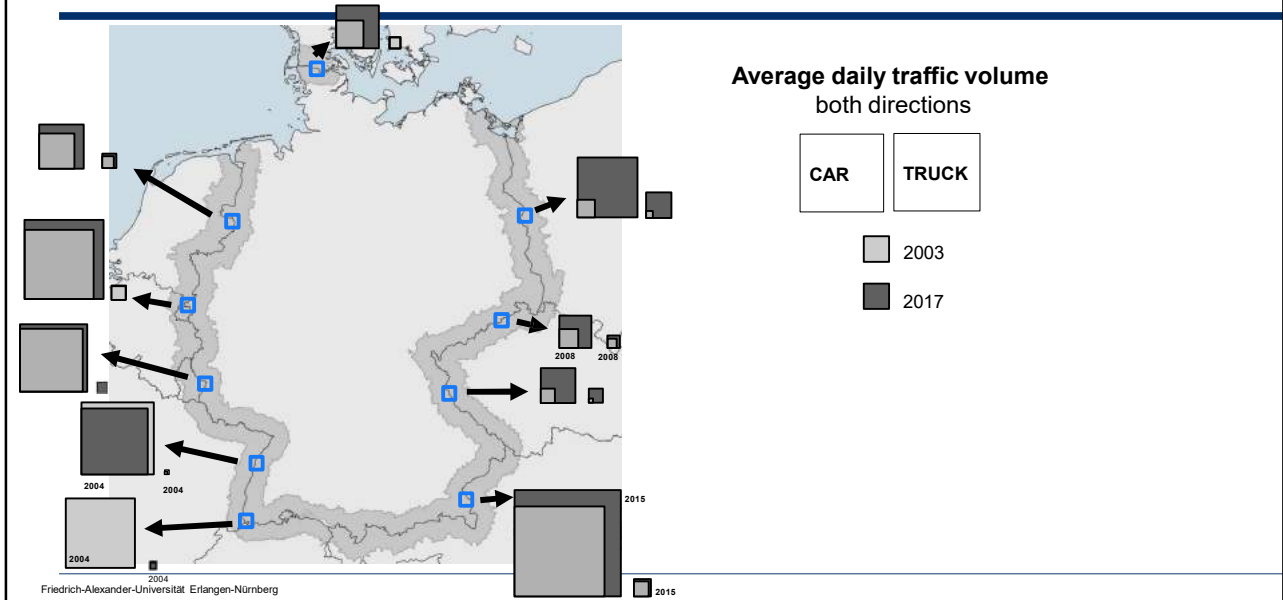


8

4

German border regions

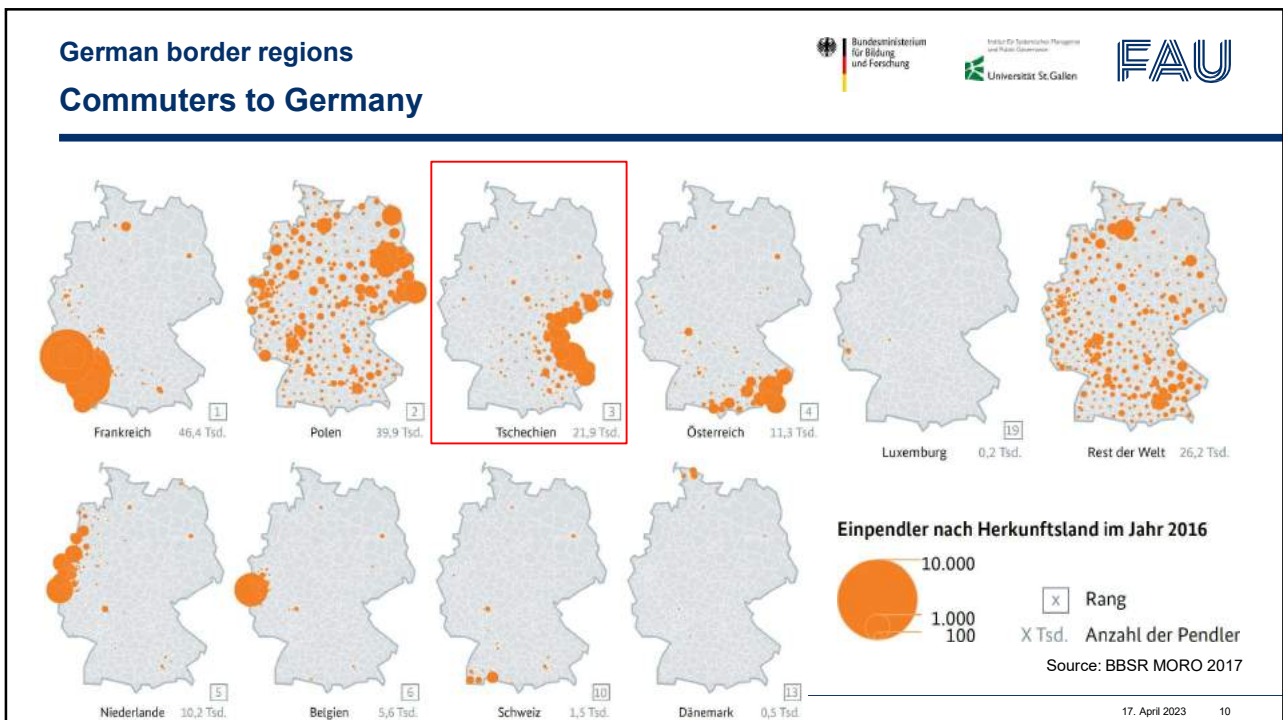
Development of cross-border traffic



9

German border regions

Commuters to Germany

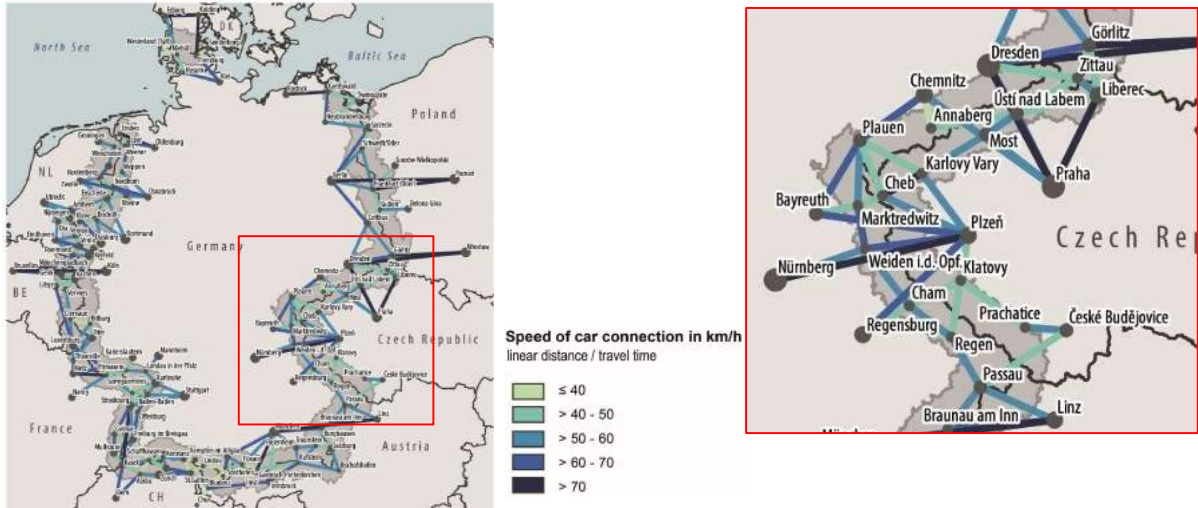


10

5

Cross-border mobility Space-time-lines analysis

Car connections (A)



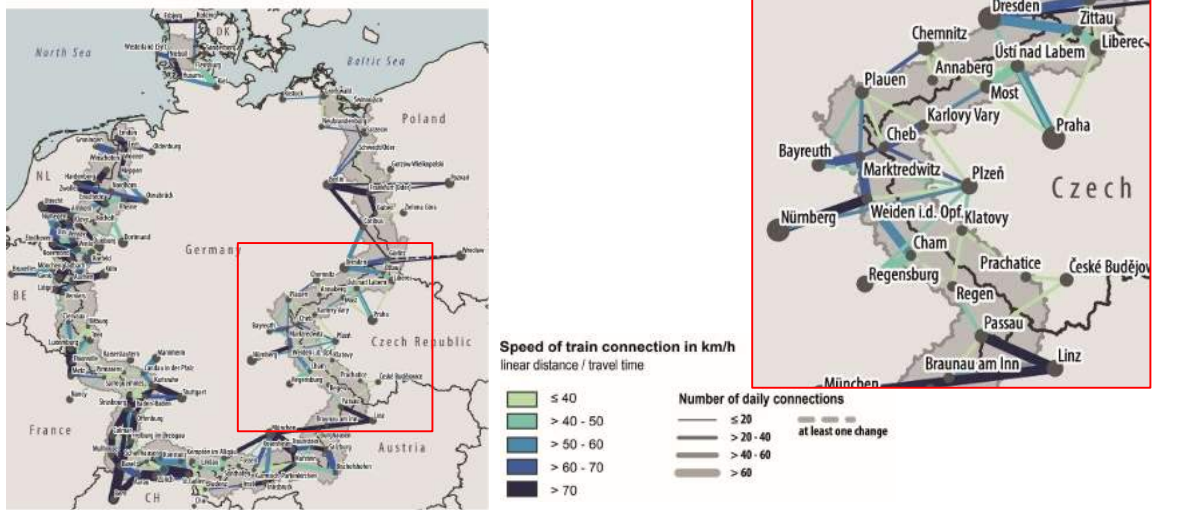
Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

17. April 2023 11

11

Cross-border mobility Space-time-lines analysis

Train connections (B)



Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

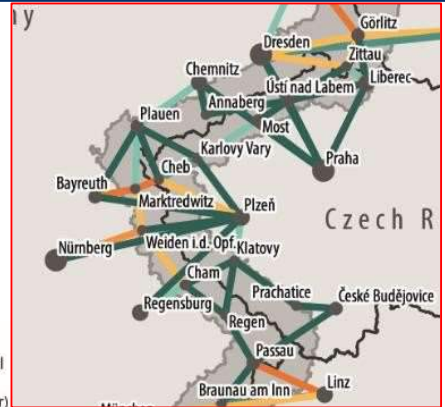
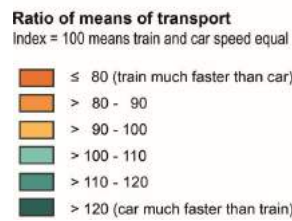
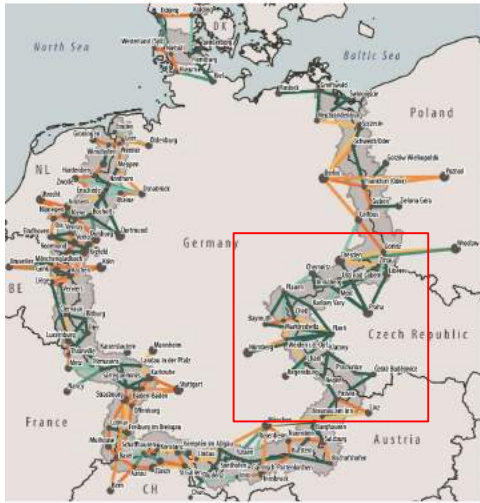
17. April 2023 12

12

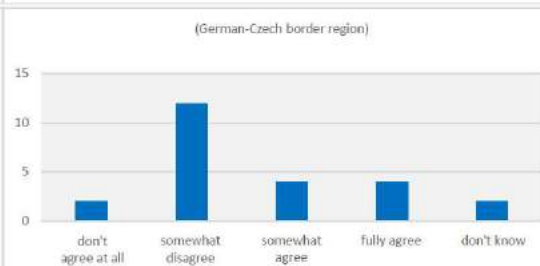
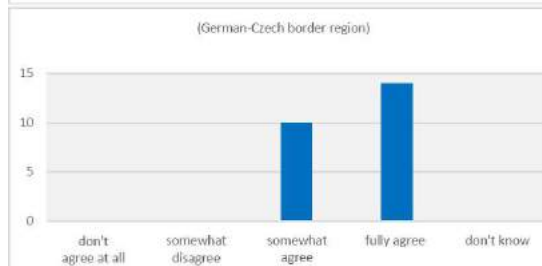
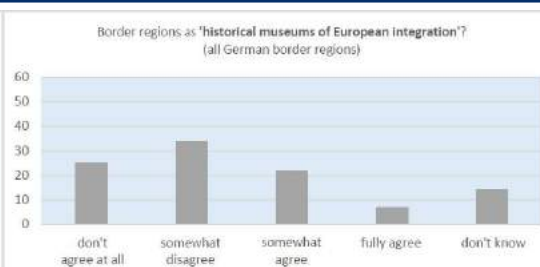
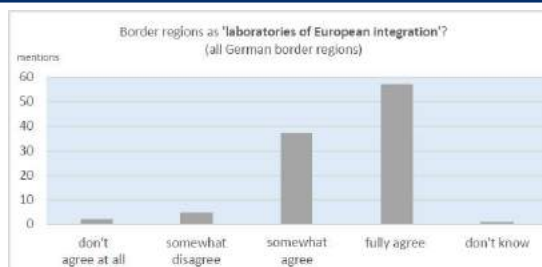
6

Cross-border mobility Space-time-lines analysis

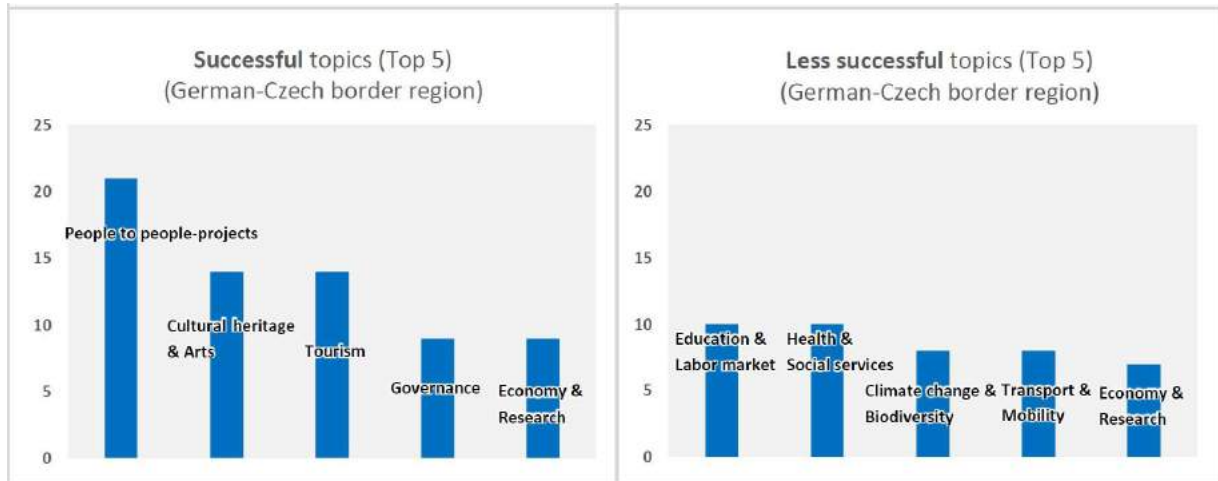
The car-train nexus (C)



'Laboratories of European integration' Delphi Study



Thematic fields of cross-border cooperation Delphi Study

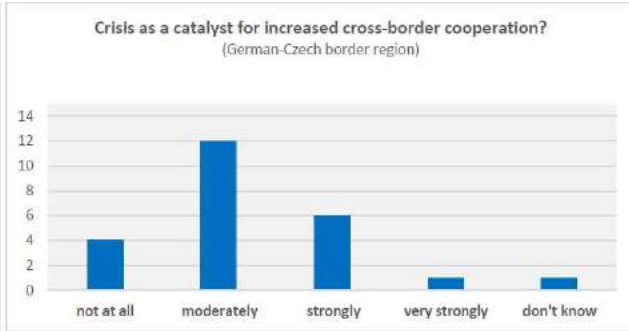
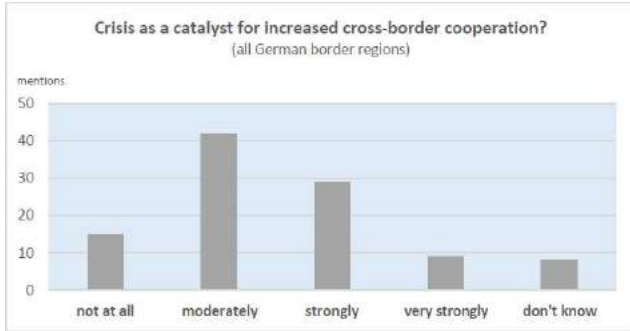


COVID-19 pandemic Delphi Study

Corona pandemic: In which fields was your border region particularly affected?

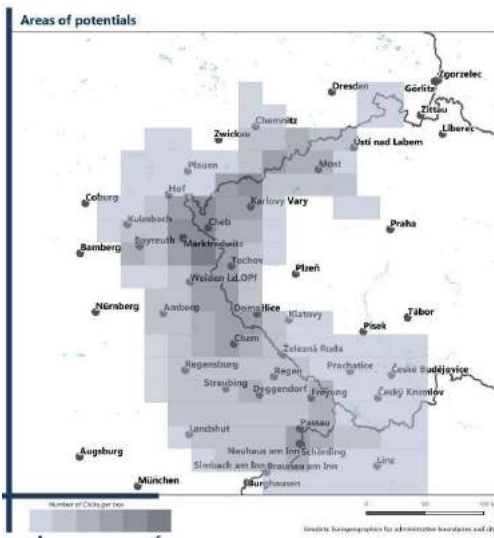
17	labour market / commuting / economy / trade
12	personal and bussiness contacts
7	traffic / border closures and controls
5	project delays / failure
5	tourism
3	breaking up negative emotions
2	different (quarantine) rules
2	education
2	health system
1	disadvantaged by national decisions
1	culture

COVID-19 pandemic Delphi Study



17

Future I: 'Areas of potentials' for cross-border cooperation Delphi Study



18

9

Summary

Border regions as peripheries?:

- DE border regions: high diversity, similar range between metropolitan and peripheral settings as in non-border regions
- BY-CZ: inner-border regions close to the border rather peripheral, with strong cross-border interactions

Institutional integration:

- DE border regions: rather soft institutional integration, limited cross-border mandates
- BY-CZ: 'young' integration, limited institutionalisation
- Crisis impact:
 - DE: crisis as a chance: 1) border regional belongings on national agenda 2) increased cross-border cooperation
 - CZ: crisis as a chance, but breaking up of negative emotions

Thank you!

project-cobo@fau.de

tobias.chilla@fau.de

dominik.db.bertram@fau.de

stefan.hippe@fau.de

Středo/evropský kontext

Klemens Jeitler (-)

Universität Wien

Poznatky z monitorovací studie návštěvníků národních parků Podují (CZ) a
Thayatal (AT)

Ergebnisse der Besucher:innenbefragung im Nationalpark Thayatal Frühjahr/Sommer 2022

Im Rahmen der Lehrveranstaltung „UE Übung zur Humangeographie“ (Sommersemester 2022)

unter Leitung von ao. Univ.-Prof. Dr. Norbert Weixlbaumer und ao. Univ.-Prof. Mag. Dr. Martin Heintel

Auswertung: Klemens Jeitler







Die Nationalparks Podyjí und Thayatal



Die Nationalparks Podyjí und Thayatal

- Zwei Nationalparks am Grenzfluss Thaya / Dyje
- Grenzüberschreitende Zusammenarbeit

	Nationalpark Podyjí	Nationalpark Thayatal
Gründung	1991	2000
Fläche	63 km ²	13,6 km ²
	Kleinster Nationalpark Tschechiens	Kleinster Nationalpark Österreichs

Quellen: np-thayatal.at, nppodyji.cz

Befragungen im Nationalpark Thayatal



Befragungen im Nationalpark Thayatal

- Teilstandardisierter Fragebogen (Zusammenarbeit Nationalpark – Universität Wien)
- Deutsch und Englisch
- 7 Befragungsstandorte (AT)
- 353 Befragungen (6 abgebrochen)

Einstellungen der Besucher zum NP Thayatal

Interviewerin: _____ Datum/Uhrzeit: _____
Standort: _____ Nr. (Bsp.: XY01): _____

Einstiegsmuster für die Interviews:
"Mein Name ist ... , ich bin Studierende(r) am Institut für Geographie und Regionalforschung der Universität Wien. Wir wollen die Entwicklung des Nationalparks Thayatal im Dialog mit Ihnen bestmöglich gestalten. Daher laden wir Sie ein, sich an diesem Prozess zu beteiligen und uns Ihre Meinung mitzuteilen. ... Dürfte ich mit Ihnen dazu ein kurzes Gespräch führen? Es würde etwa 15 Minuten Ihrer Zeit beanspruchen".

Fragen in Bezug zu Natur und deren Wertigkeit

1. Welchen Wert würden Sie Natur für sich persönlich zuschreiben?
Niedrig 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 hoch

2. Was schätzen Sie besonders an Natur? Bzw.: Was reizt Sie an einem Erlebnis in der Natur?

Fragen in Bezug auf den Nationalpark

3. Wie wichtig ist es, dass der Mensch bestimmte Gebiete nicht nutzt und die Natur sich selbst überlassen bleibt?
O₁ nicht wichtig O₂ wenig O₃ mittelmäßig O₄ ziemlich O₅ sehr wichtig O₆ k.A.

4. Was verbinden Sie allgemein mit einem Nationalpark?

5. Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?

to the National Park Thayatal

Date/Time: _____
No. (e.g. XY01): _____

... of Geography and Regional Research at the University of the National Park Thayatal in the best way possible in a you to participate in this process and let us know what you you about this? It would take about 15 minutes of your time."

... nature?
60 70 80 90 100 high

... that appeal to you about an experience in nature?

... in areas and that nature is left to its own
... O₂ very important O₃ N/A

... parks in general?

5. How did you become aware of the National Park Thayatal?

Befragungen im Nationalpark Thayatal

- Großteil der Befragungen an 3 Wochenenden im Mai und Juni 2022
- Durchgeführt von Studierenden der Universität Wien und Mitarbeiter:innen des Nationalparks
- Ziel: Wahrnehmung des Nationalparks durch die Besucher:innen besser kennen und verstehen zu lernen

The image shows two overlapping survey forms. The top form is titled "Einstellungen der Besucher zum NP Thayatal" and includes fields for "Interviewerin:", "Standort:", "Datum/Uhrzeit:", and "Nr. (Bsp.: XY01):". It also contains an introductory paragraph in German and a scale for question 1: "1. Welchen Wert würden Sie Natur für sich persönlich zuschreiben?" with a scale from 0 (Niedrig) to 100 (hoch). The bottom form is titled "to the National Park Thayatal" and includes fields for "Date/Time:" and "No. (e.g. XY01):". It contains an introductory paragraph in English and a scale for question 3: "3. How important is it for you that nature is left to its own devices?" with a scale from 0 (not important) to 100 (high).

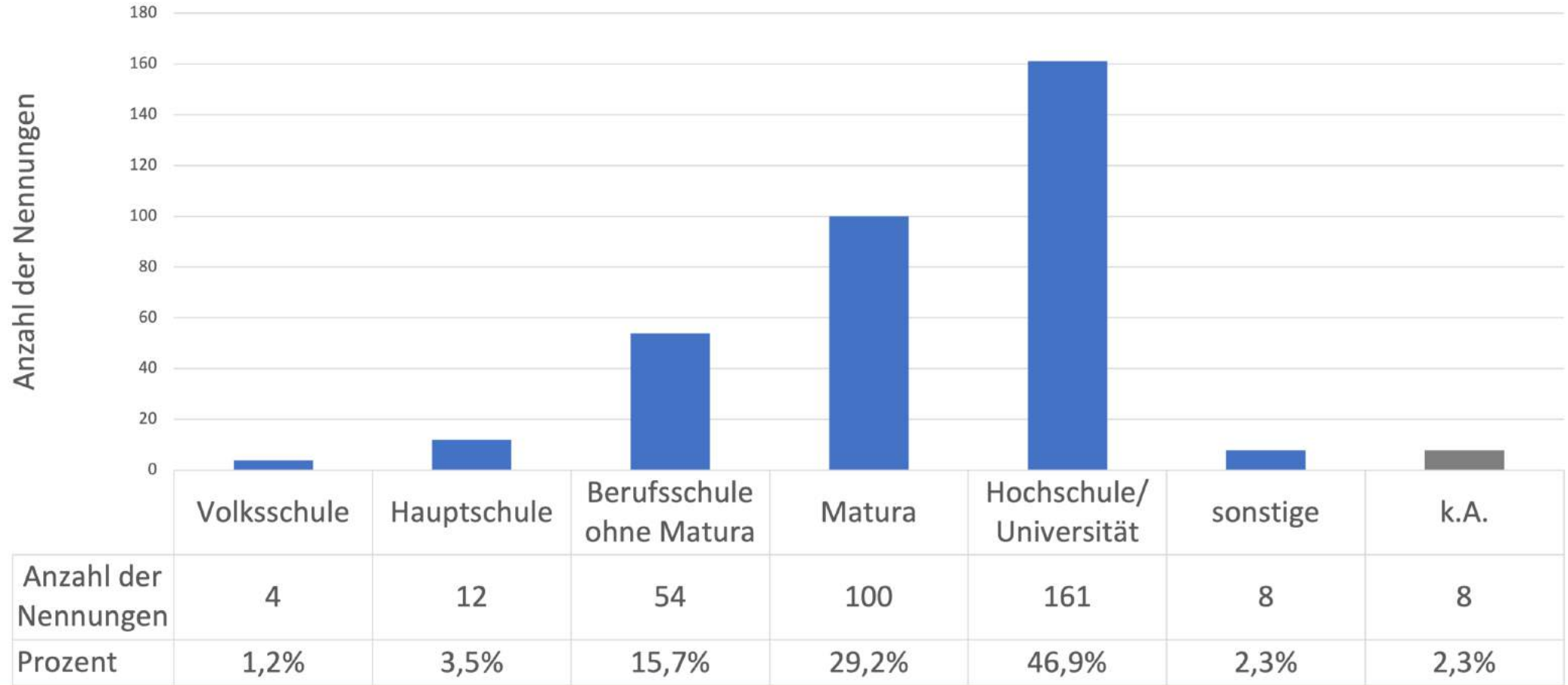
Ergebnisse der Befragungen

Wer besucht den Nationalpark Thayatal?

Profil der befragten Personen

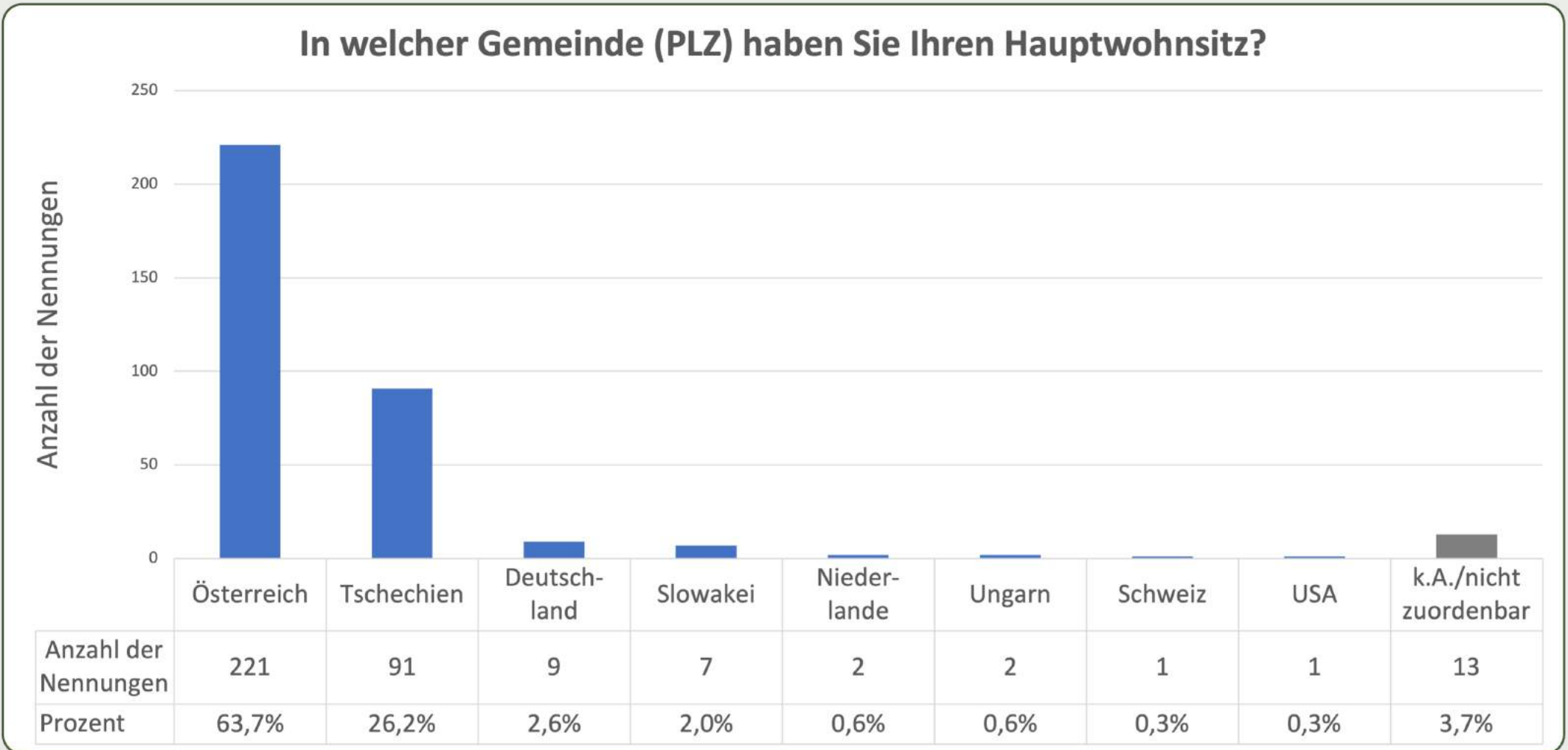
- Viele Familien
- Nur wenige Besucher:innen kommen alleine (8,6 %)
- Alle Altersgruppen ausgewogen vertreten (ausgen. unter 20-jährige)
- Viele Pensionist:innen, Angestellte und Student:innen
- Mehr Männer als Frauen (54,5 % zu 43,5 %)
- 10 % mit Hund

Was ist Ihre zuletzt abgeschlossene Schulbildung?

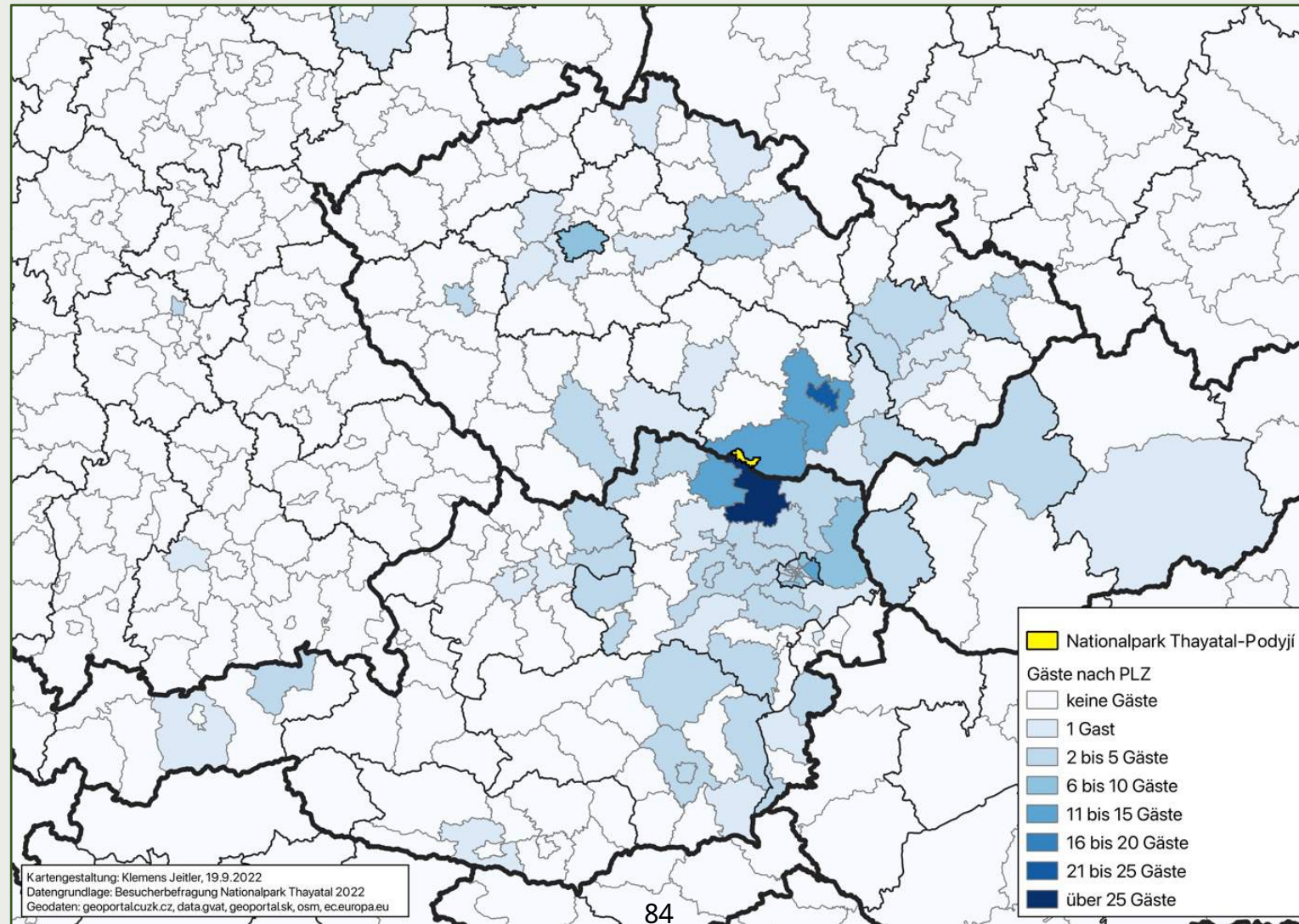


Antworten auf Frage Nr. 22 „Was ist Ihre zuletzt abgeschlossene Schulbildung?“ (n=347)

2/3 aus Österreich, 1/4 aus Tschechien



Herkunft der befragten Personen

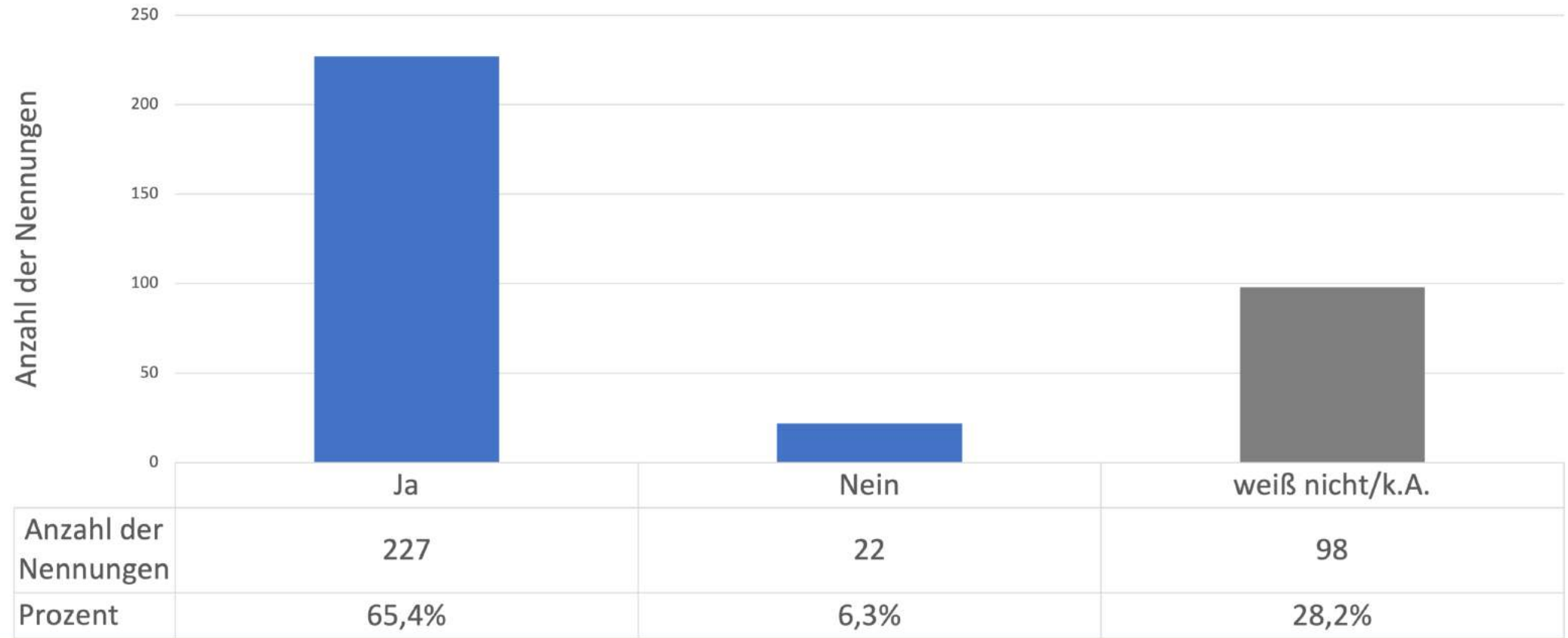


Prioritäten der befragten Personen

- Natur hat einen hohen Stellenwert
- An Natur wird v.a. geschätzt: Ruhe, Erholung, frische Luft, Tiere, Grünraum
- Wichtig, der Natur in bestimmten Gebieten sich selbst zu überlassen
- Ge- und Verbote für den Nationalpark sind wichtig (Wegegebot, Leinengebot für Hunde, Radfahrverbot, Entnahmeverbot)
- **Der Nationalpark wird vor allem als Ort des Naturschutzes und der Erholung wahrgenommen.**

Sind die Gäste zufrieden
mit dem Angebot?

Verfügt der Nationalpark Ihrer Meinung nach über ein ausreichendes Besucherangebot?

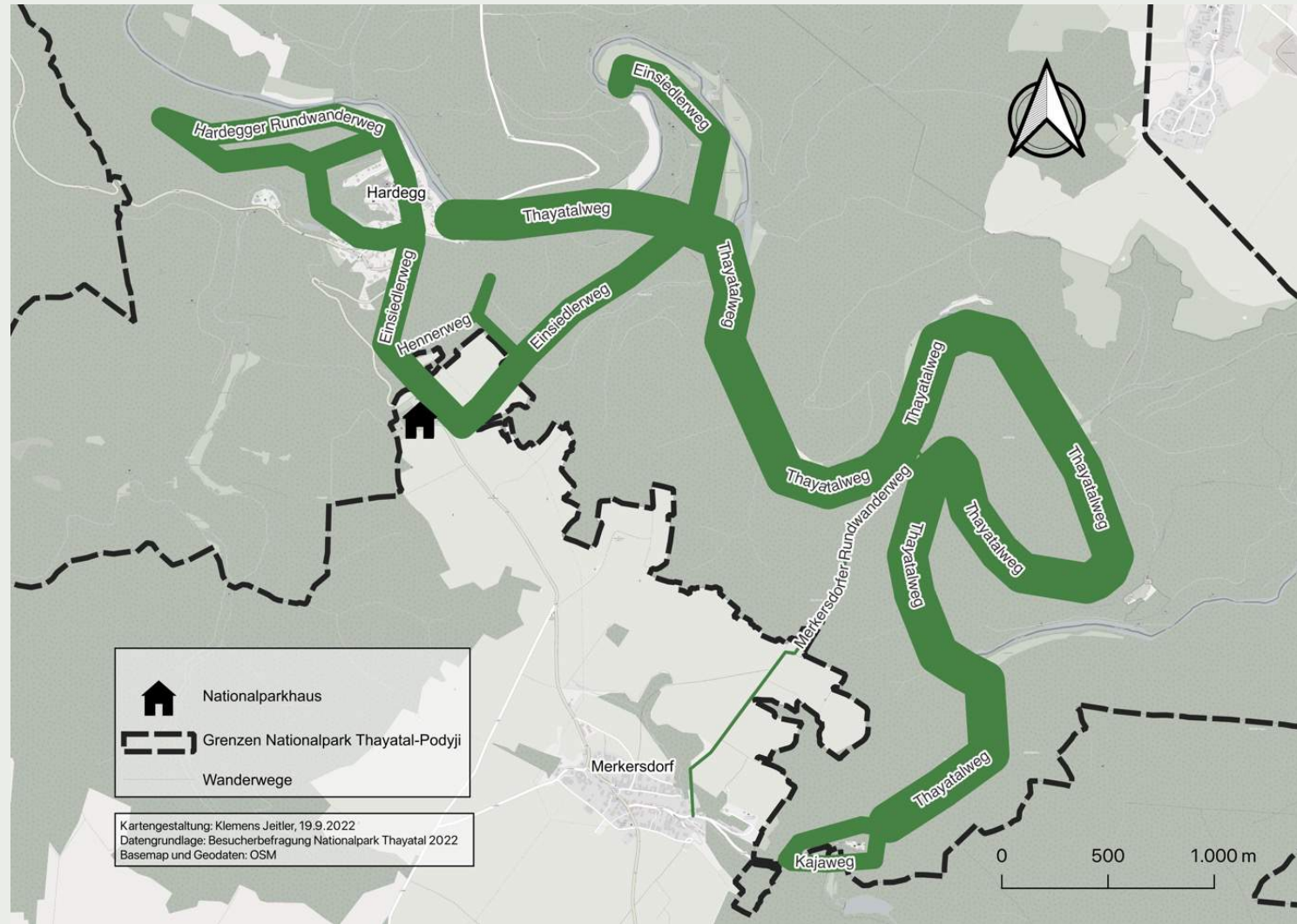


Antworten auf Folgefrage Nr. 8 „Verfügt der Nationalpark Ihrer Meinung nach über ein ausreichendes Besucherangebot?“ (n=347)

Zufriedenheit mit dem Angebot

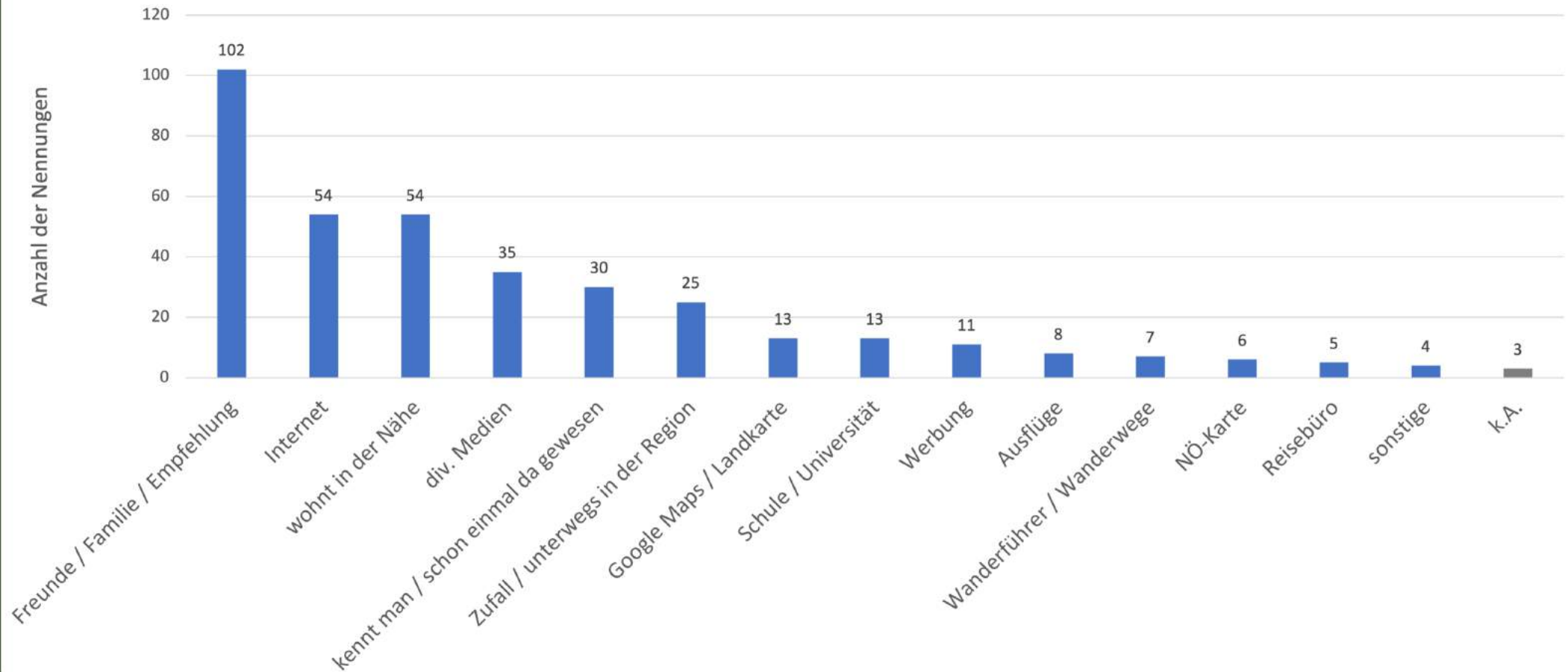
- Meistgenutzte Angebote: Wander- und Radwege, Café/Restaurant, Nationalparkhaus, Infostelle, Wildkatzengehege
- Gewünschte Dauer von geführten Touren: 2 Stunden
- Gewünschter Preis für eine geführte Tour (3-4 Std.): € 10,- bis € 20,-
- Gewünschter Preis für eine persönliche Rangertour: € 150,-

Die beliebtesten Wanderwege



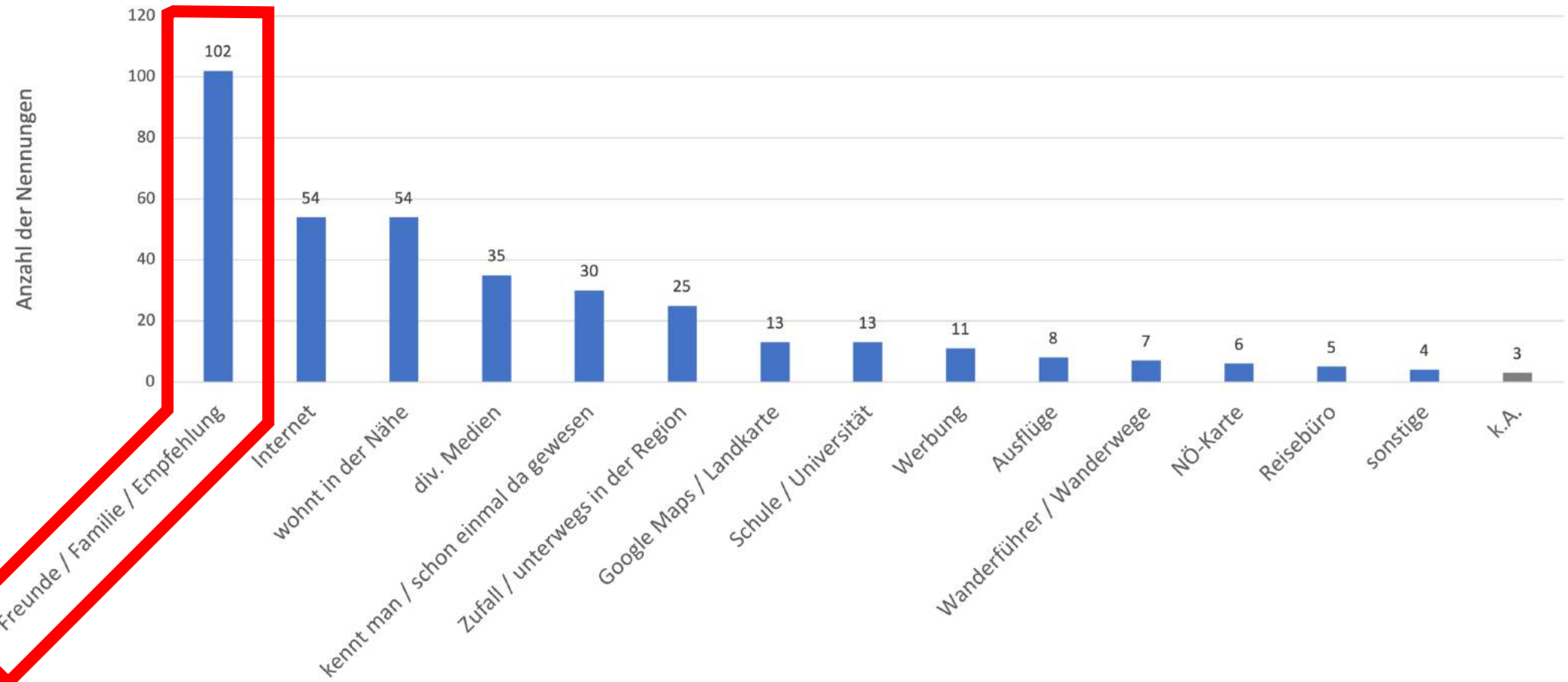
Wie wurden die befragten
Personen auf den
Nationalpark aufmerksam?

Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?



Antworten auf Frage Nr. 5 „Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?“ (n=347, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 370 Antworten, Antworten kategorisiert)

Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?



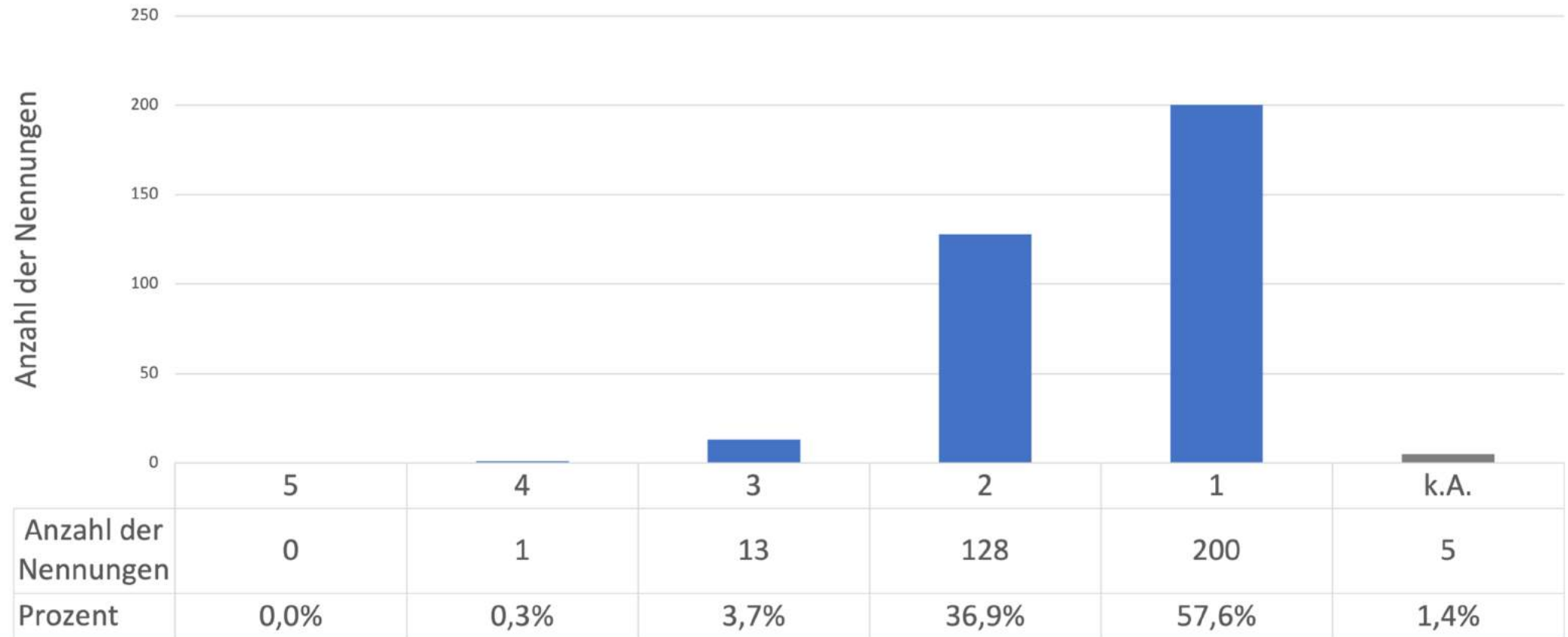
Antworten auf Frage Nr. 5 „Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?“ (n=347, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 370 Antworten, Antworten kategorisiert)

Wie wurden Sie
138

**Die meisten Menschen kommen
aufgrund von Empfehlung durch
Freunde oder Familie!**

Wie zufrieden sind die befragten Personen mit dem Nationalpark?

Welche Schulnote (1 beste bis 5 schlechteste) würden Sie dem Nationalpark Thayatal geben?



Antworten auf Frage Nr. 16 „Welche Schulnote (1 beste, bis 5 schlechteste) würden Sie dem Nationalpark Thayatal geben?“ (n=347)

Welche Schulnote (1 beste bis 5 schlechteste) würden Sie dem Nationalpark
Thayatal geben?

250

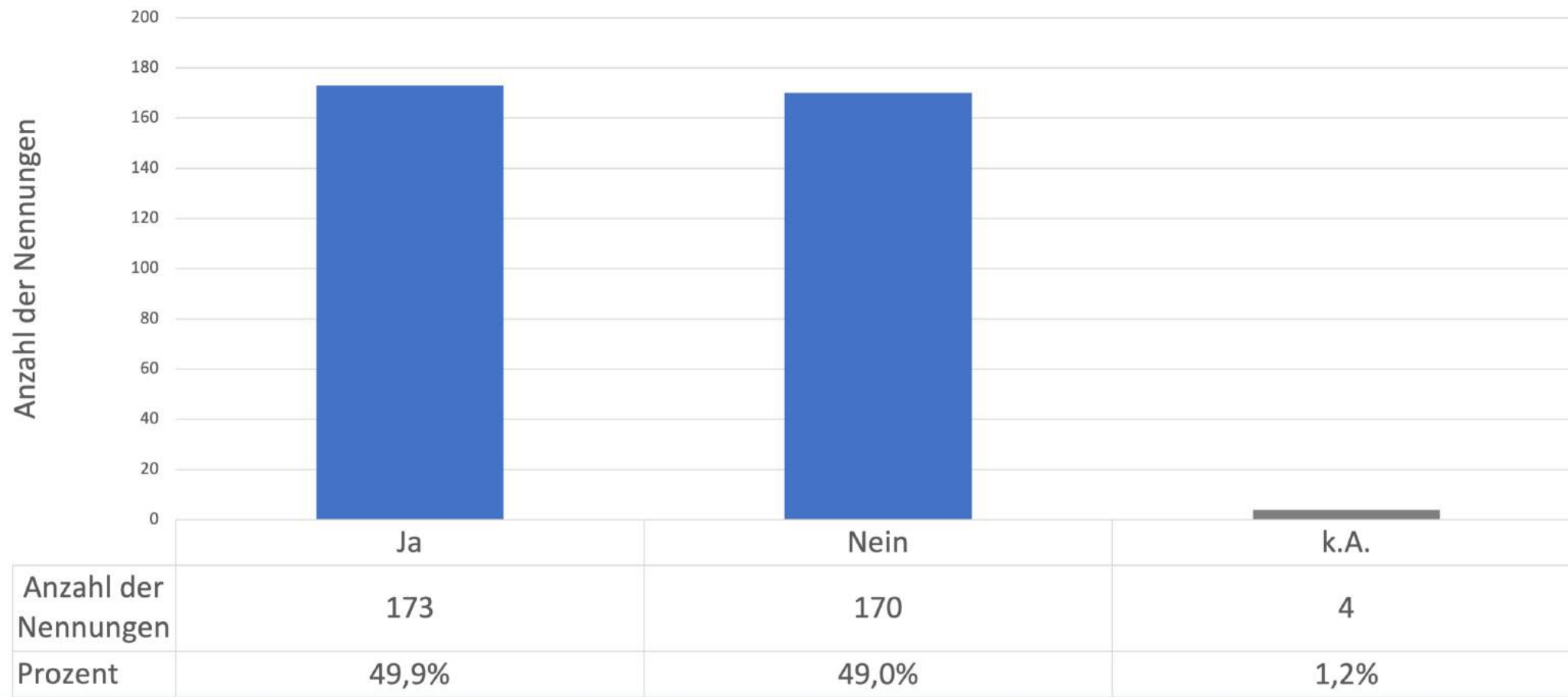
Durchschnittsnote: 1,5

	5	4	3	2	1
Anzahl der Nennungen	0	1	13	128	200
Prozent	0,0%	0,3%	3,7%	36,9%	57,6%

Antworten auf Frage Nr. 16 „Welche Schulnote (1 beste, bis 5 schlechteste) würden Sie dem Nationalpark Thayatal geben?“ (n=347)

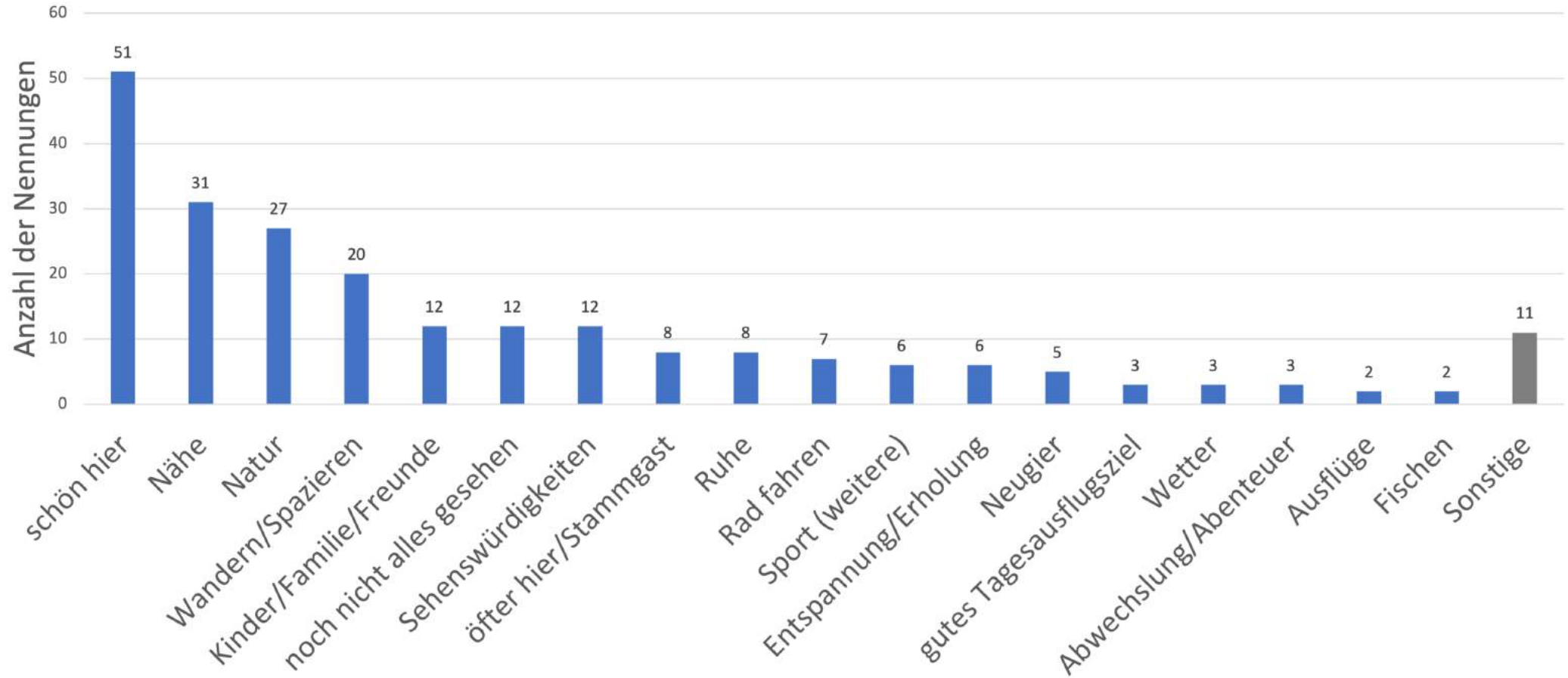


Waren Sie schon einmal im Nationalpark Thayatal?



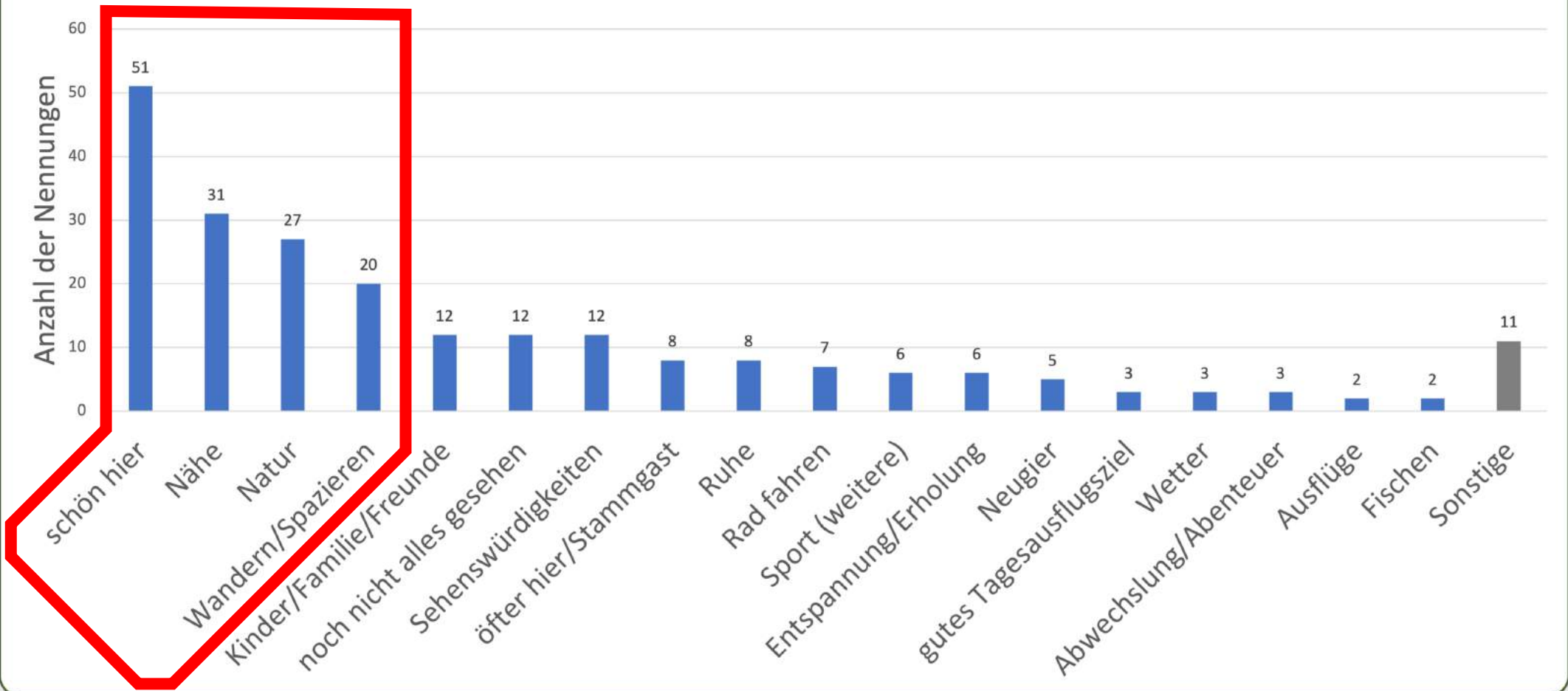
Antworten auf Frage Nr. 6 „Waren Sie schon einmal im Nationalpark Thayatal?“ (n=347)

Wieso haben Sie sich entschlossen wieder hierher zu kommen?



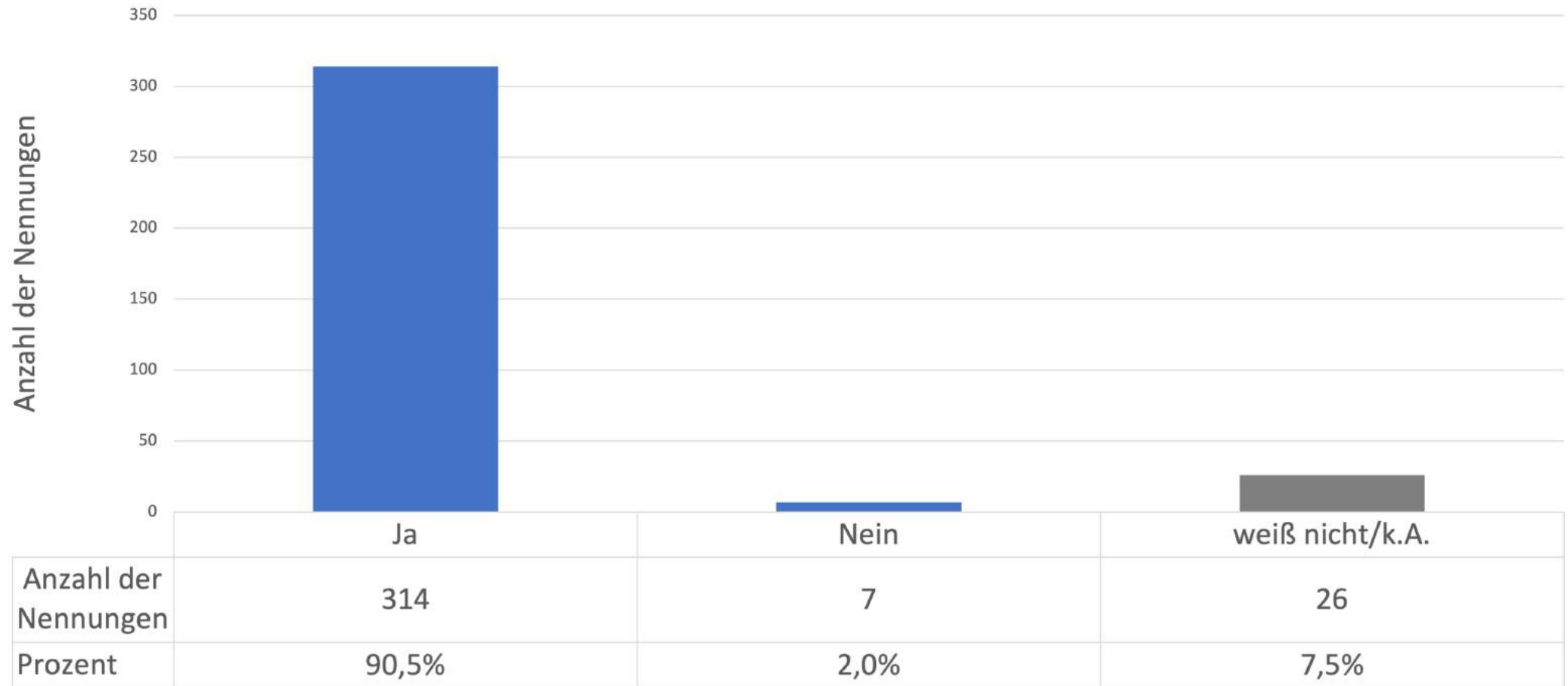
Antworten auf Folgefrage Nr. 6 „Wenn [...] [Sie schon einmal hier waren], wieso haben Sie sich entschlossen wieder hierher zu kommen?“ (n=347, Antworten kategorisiert, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 229 Antworten)

Wieso haben Sie sich entschlossen wieder hierher zu kommen?



Antworten auf Folgefrage Nr. 6 „Wenn [...] [Sie schon einmal hier waren], wieso haben Sie sich entschlossen wieder hierher zu kommen?“ (n=347, Antworten kategorisiert, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 229 Antworten)

Werden Sie den Nationalpark Thayatal wieder besuchen?



... dennoch gibt es Potentiale ...

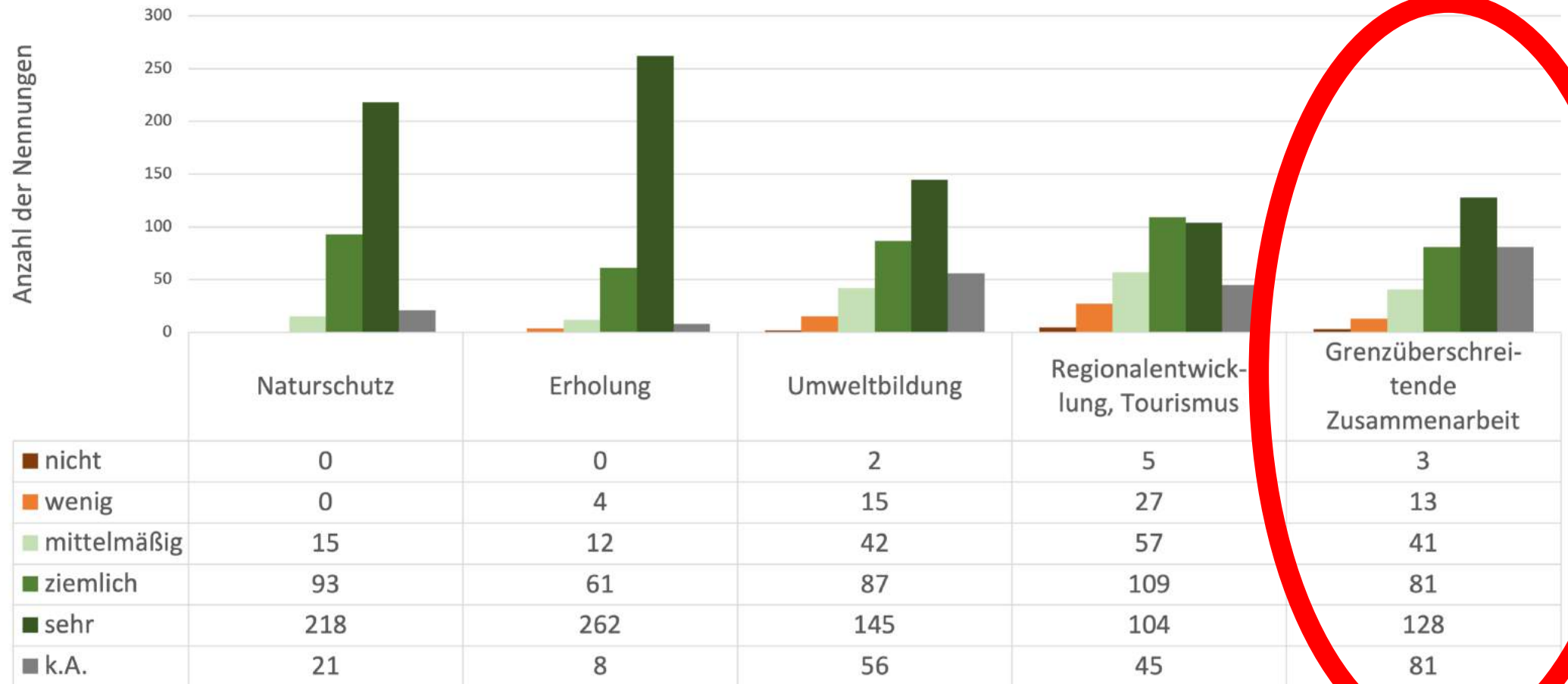
Grenzüberschreitende Zusammenarbeit

- Gäste sehen Funktion der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit schwach ausgeprägt
- 20 % keine Antwort auf die Frage, wie der Nationalpark als grenzüberschreitendes Schutzgebiet wahrnehmbar sei
- Grenzüberschreitende Zusammenarbeit vor allem nur aus den Schildern und der Zweisprachigkeit wahrnehmbar

→ Der Nationalpark könnte sich stärker als grenzüberschreitendes Projekt positionieren und Personen aktiv dazu animieren, die andere Seite zu besuchen.

Grenzüberschreitende Zusammenarbeit

Wie erfüllt dieser Nationalpark die folgenden Funktionen?



Marketing

- Besucher:innen kommen vor allem durch Mundpropaganda

→ Herkömmliche Werbemaßnahmen scheinen kaum ausgeschöpft zu sein.

Welche Angebote fehlen?



Antworten auf Frage Nr. 10 „Welche Besucherangebote fehlen Ihnen“ (n=347, Mehrfachantworten möglich, insg. 188 verschiedene genannte Antworten)

Schlusswort

Zusammenfassung

- Hohe Zufriedenheit der Besucher:innen
- Der Nationalpark lockt Besucher:innen mit höherer Bildung aus allen Altersgruppen an, die kaum alleine, sondern vorwiegend mit Familie unterwegs sind.
- Besucher:innen: 2/3 Österreich, 1/4 Tschechien; aus der näheren Umgebung, aber auch aus Städten wie Wien und Brno.
- Die Besucher:innen fühlen sich naturverbunden und legen viel Wert darauf, dass es Gebiete gibt, in der die Natur sich selbst überlassen bleibt.
- Die Regeln des Nationalparks in Form von Wegegebot, Leinengebot für Hunde, Radfahrverbot und Entnahmeverbot finden großen Zuspruch.

Bonus

Eiserner Vorhang



Die Thayabrücke



BuschBohne, CCO, via Wikimedia Commons



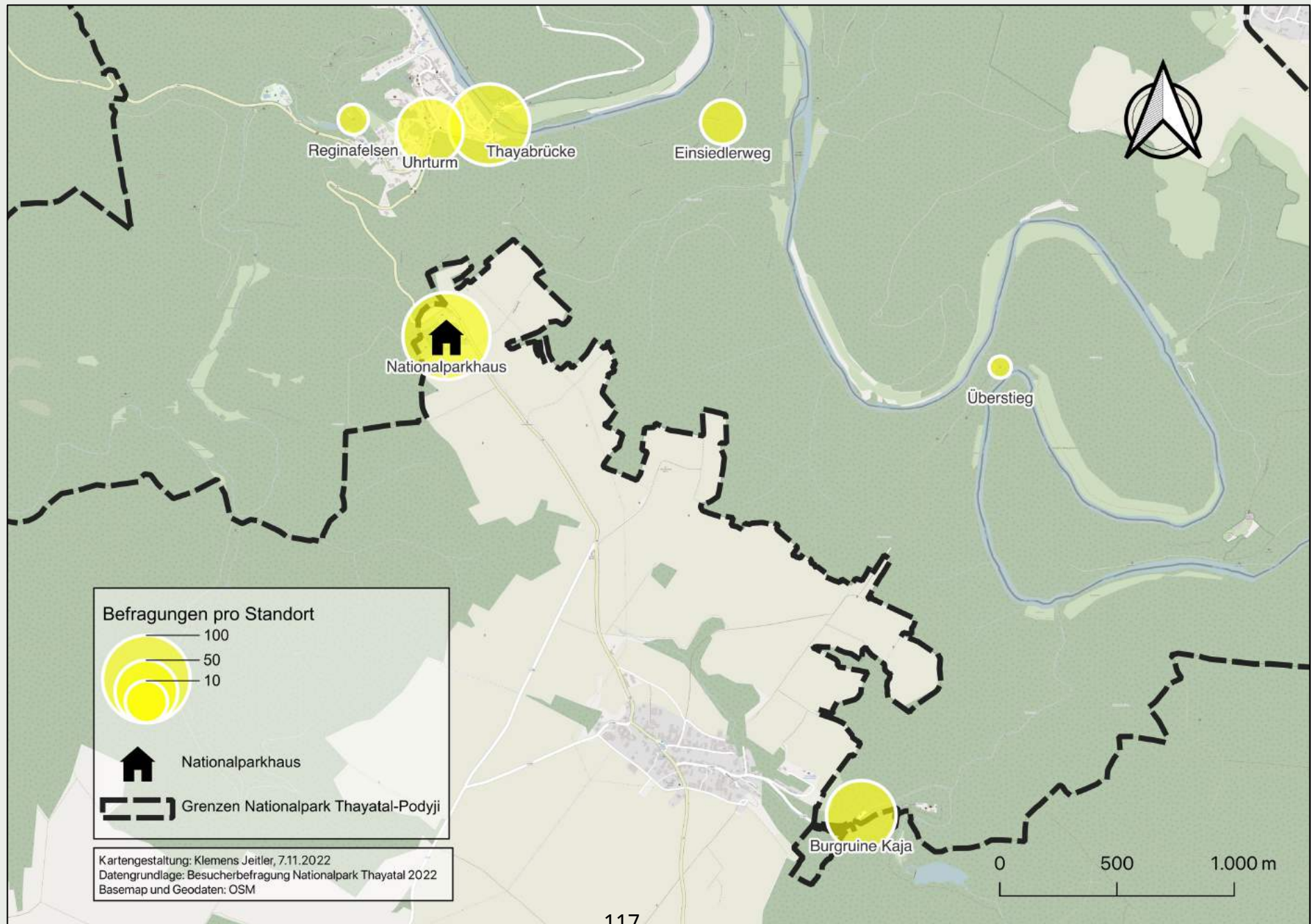
https://www.np-thayatal.at/pages_file//de/517/20JahreNationalparkweb.pdf

**Vielen Dank!
Děkuji!**

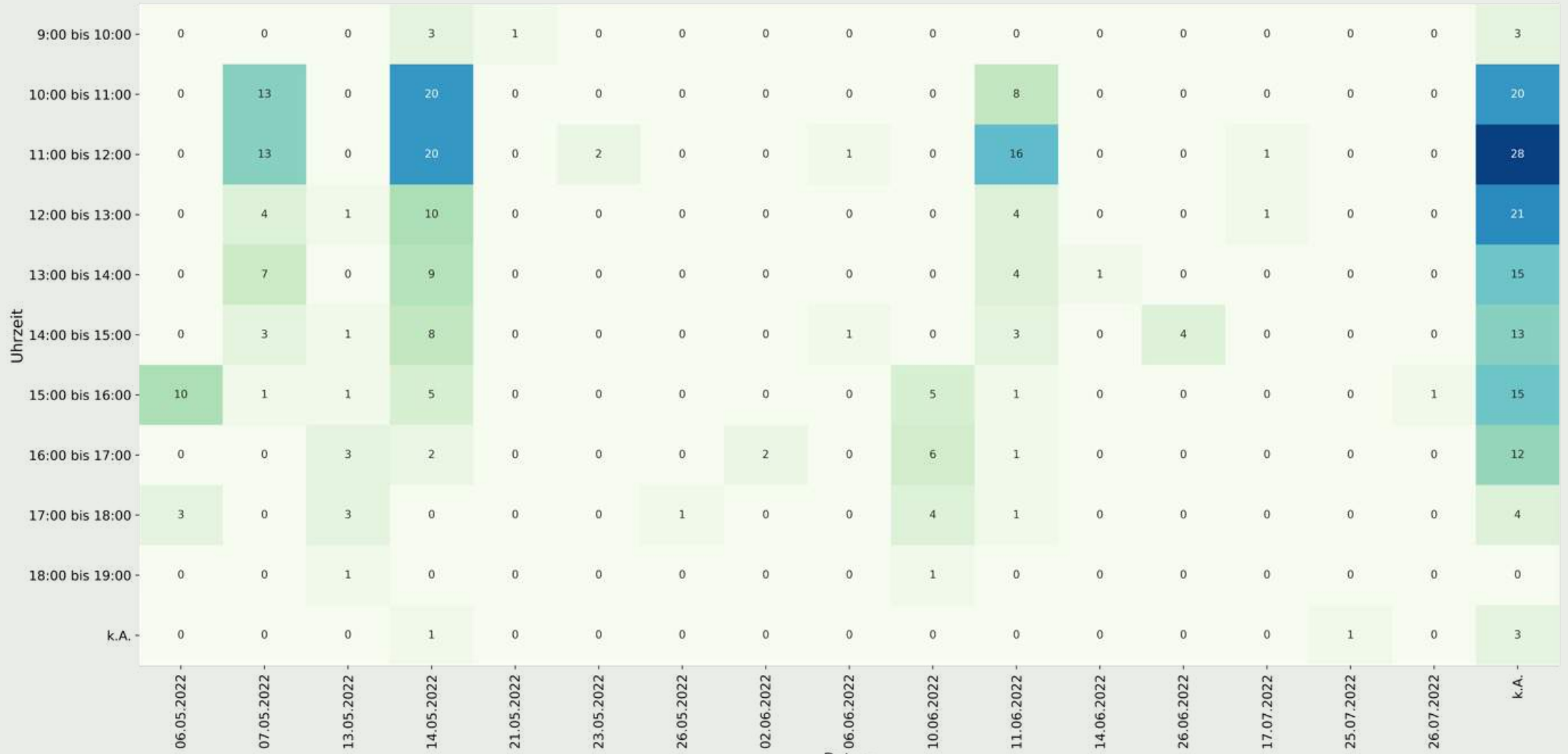
Fragen?

Zusatzfolien

Zusatzfolien 1: Profil der Besucher:innen



Zeitpunkte der Befragungen

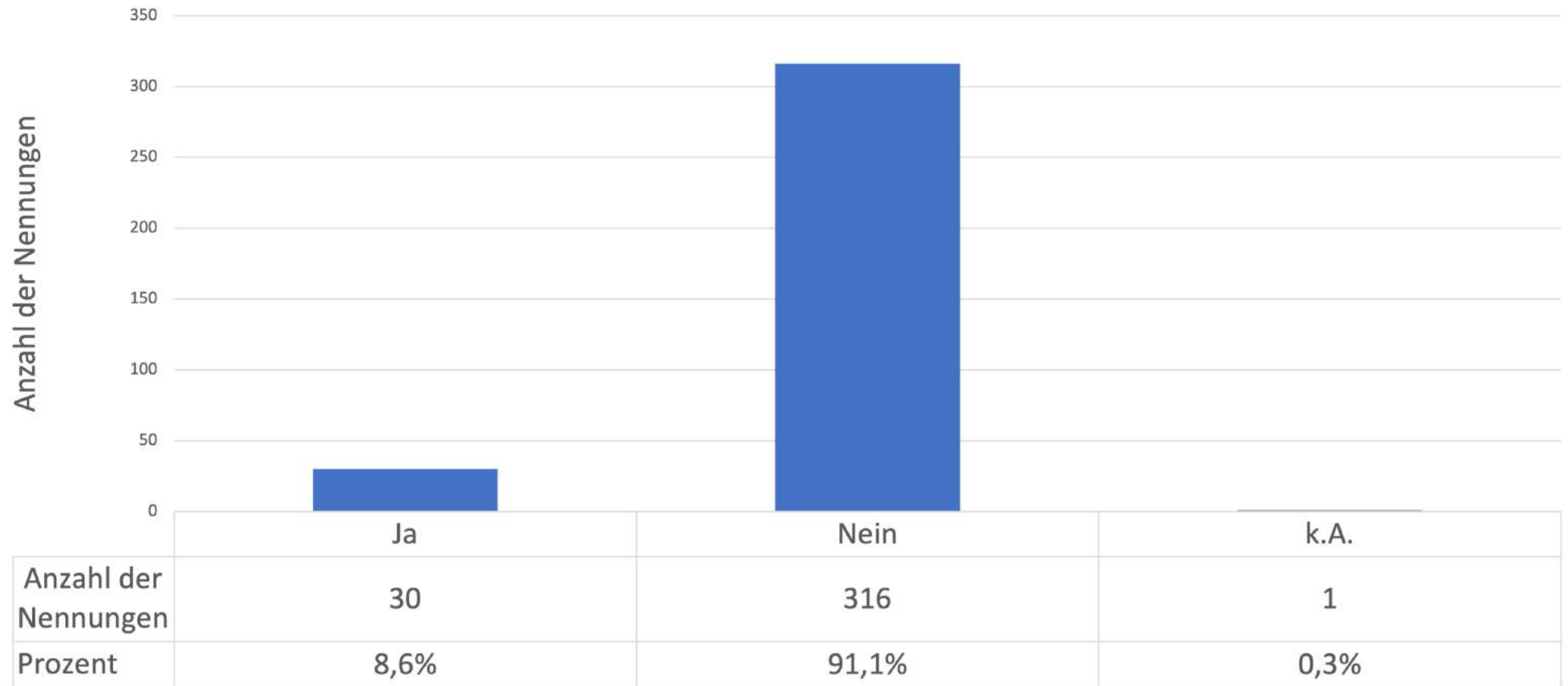


Standorte der Befragungen

Standort	Anzahl der Befragungen
Nationalparkhaus	89
Thayabrücke	79
Burgruine Kaja	60
Uhrturm	56
Einsiedlerweg	27
Reginafelsen	14
Überstieg	8
Andere Standorte	14
Insgesamt	347

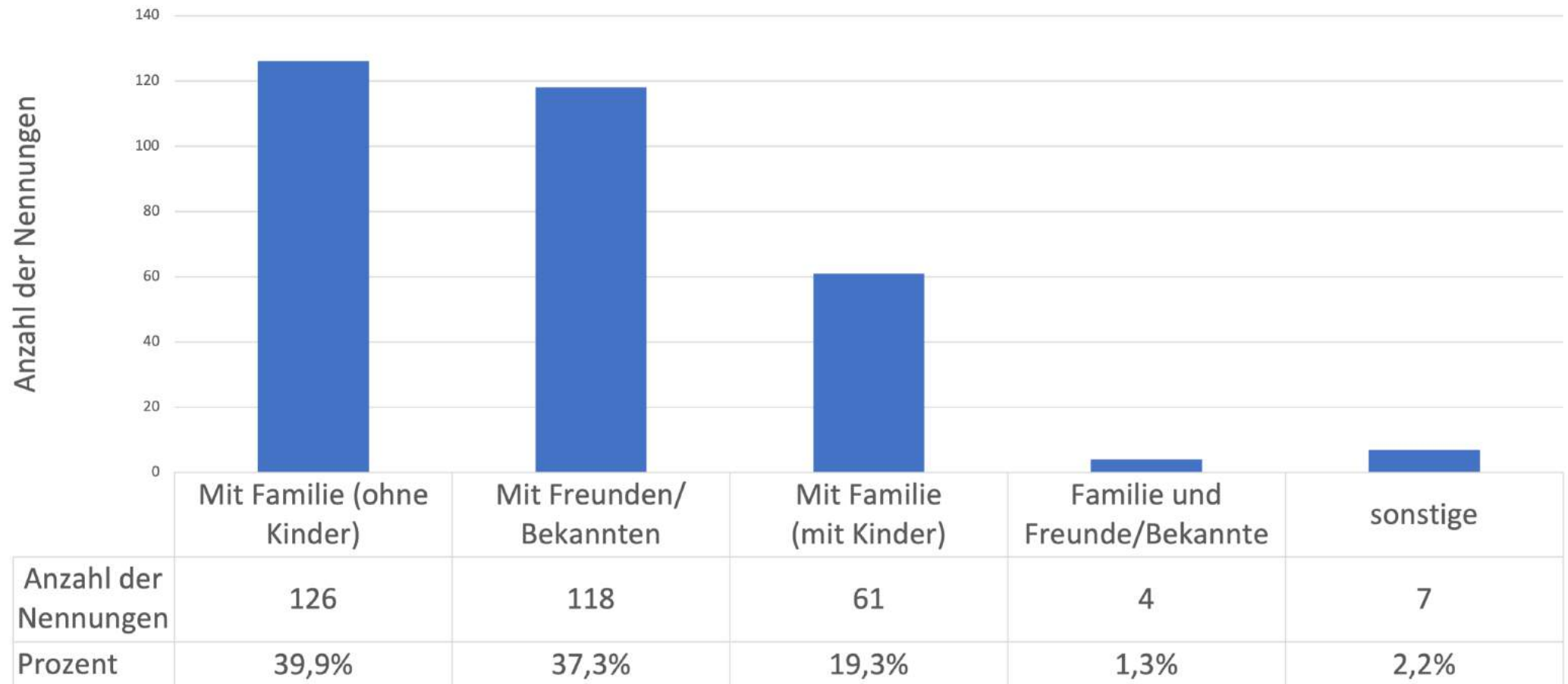
Profil der Besucher:innen

Sind Sie allein im Nationalpark unterwegs?



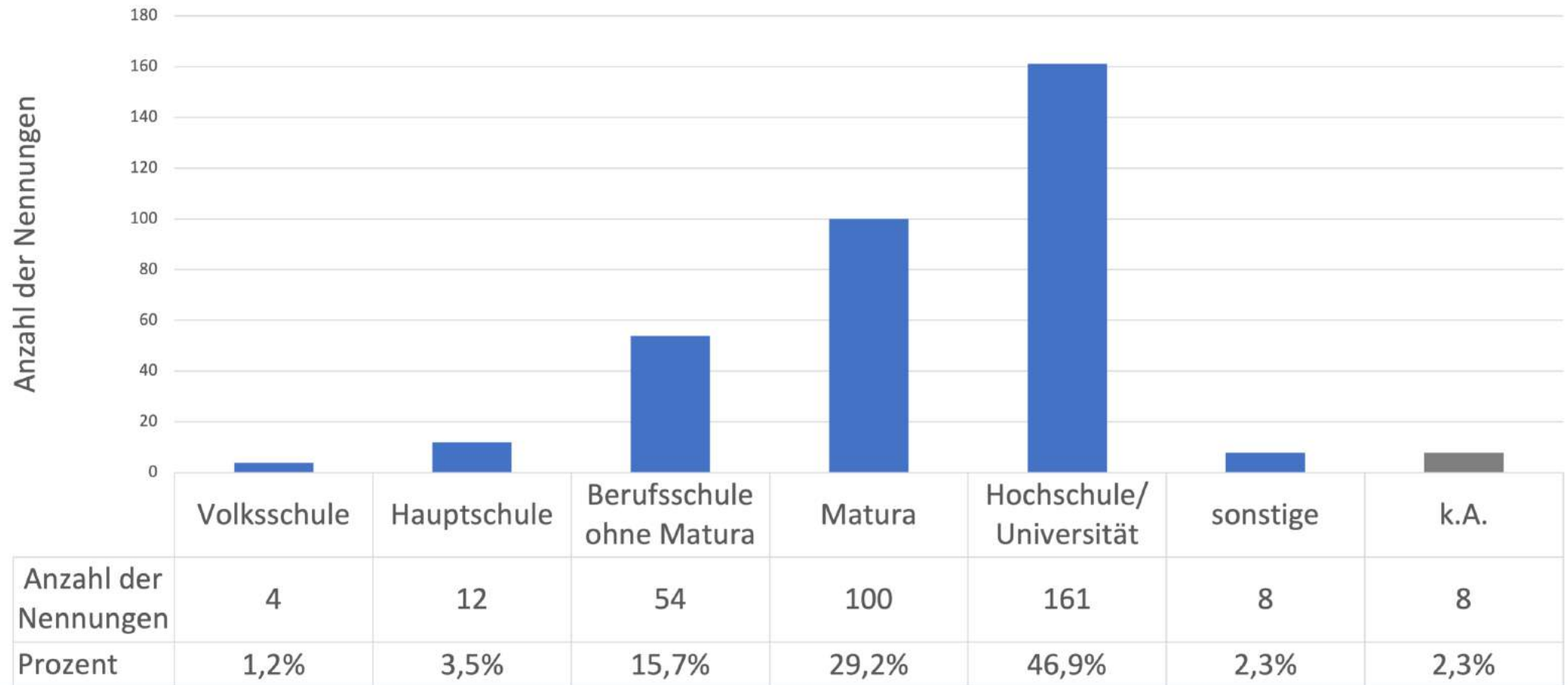
Profil der Besucher:innen

Wenn Sie nicht alleine unterwegs sind, wie sind Sie unterwegs?

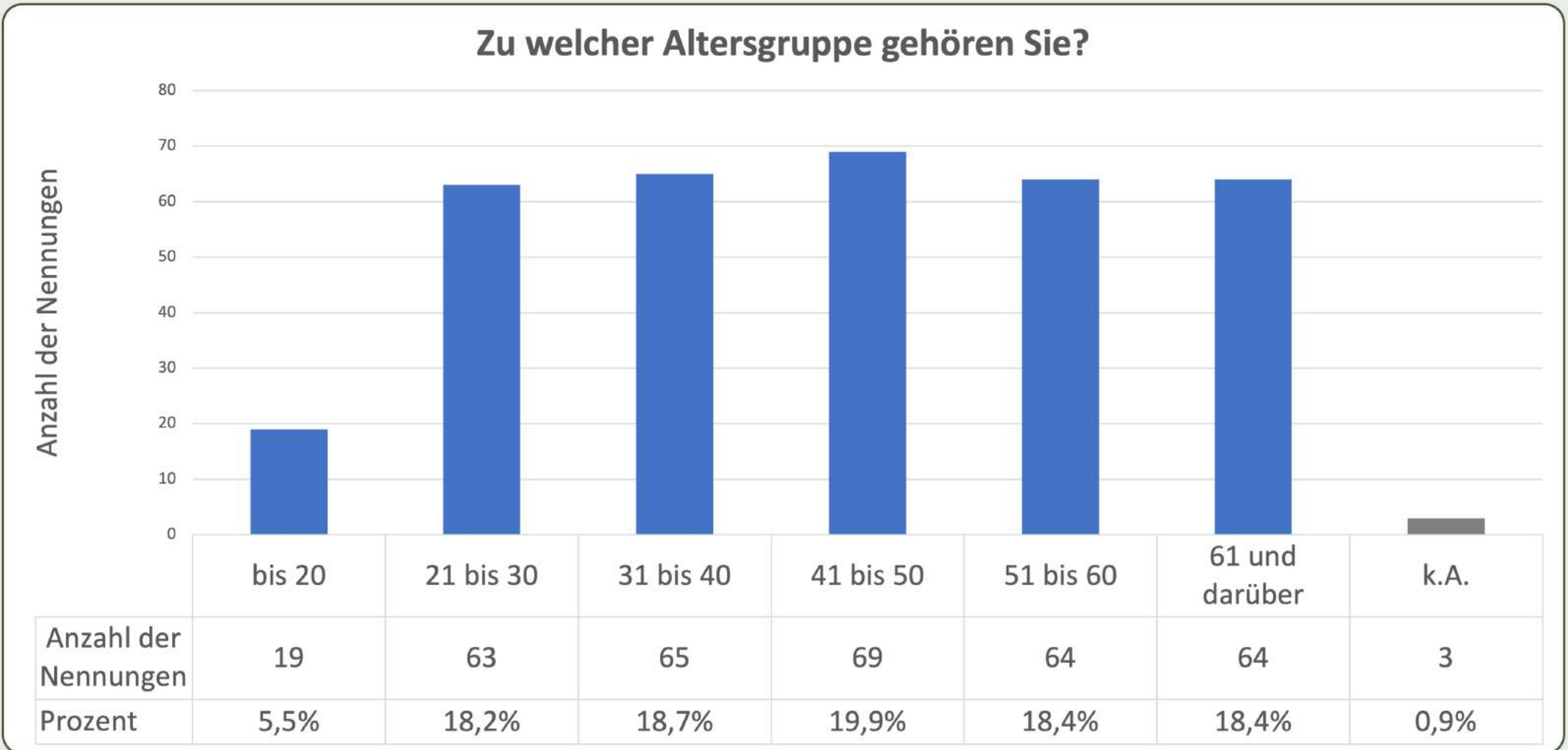


Profil der Besucher:innen

Was ist Ihre zuletzt abgeschlossene Schulbildung?

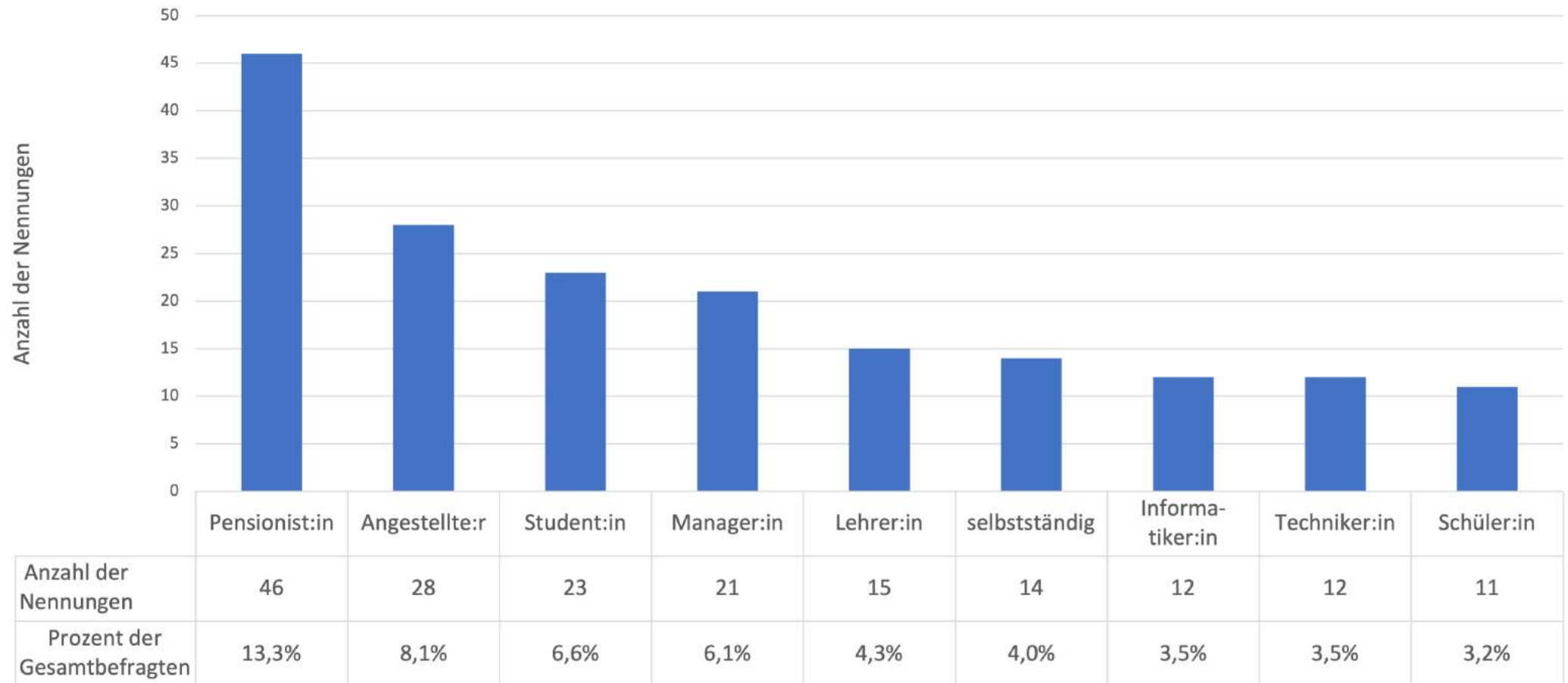


Profil der Besucher:innen

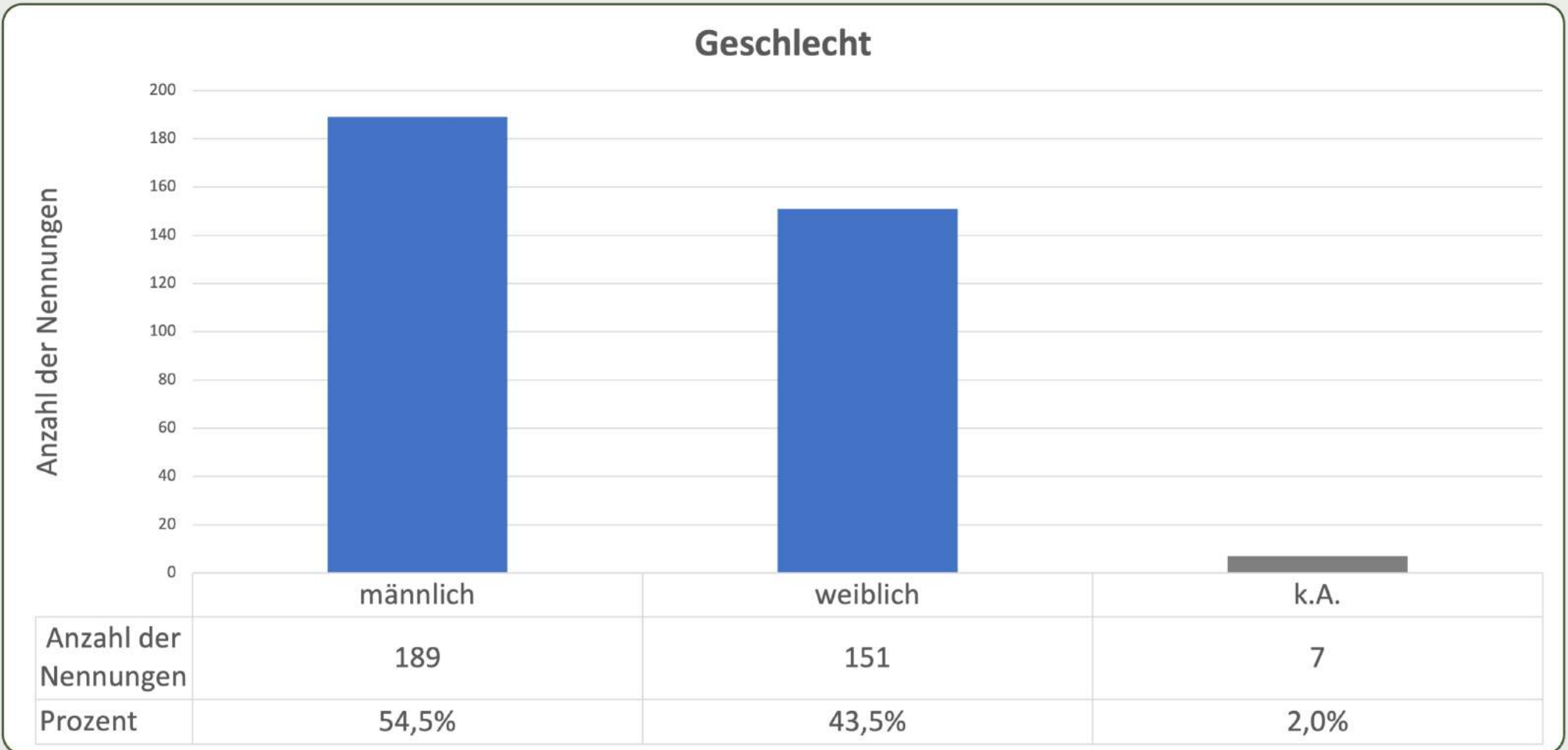


Profil der Besucher:innen

Welchen Beruf üben Sie derzeit aus?

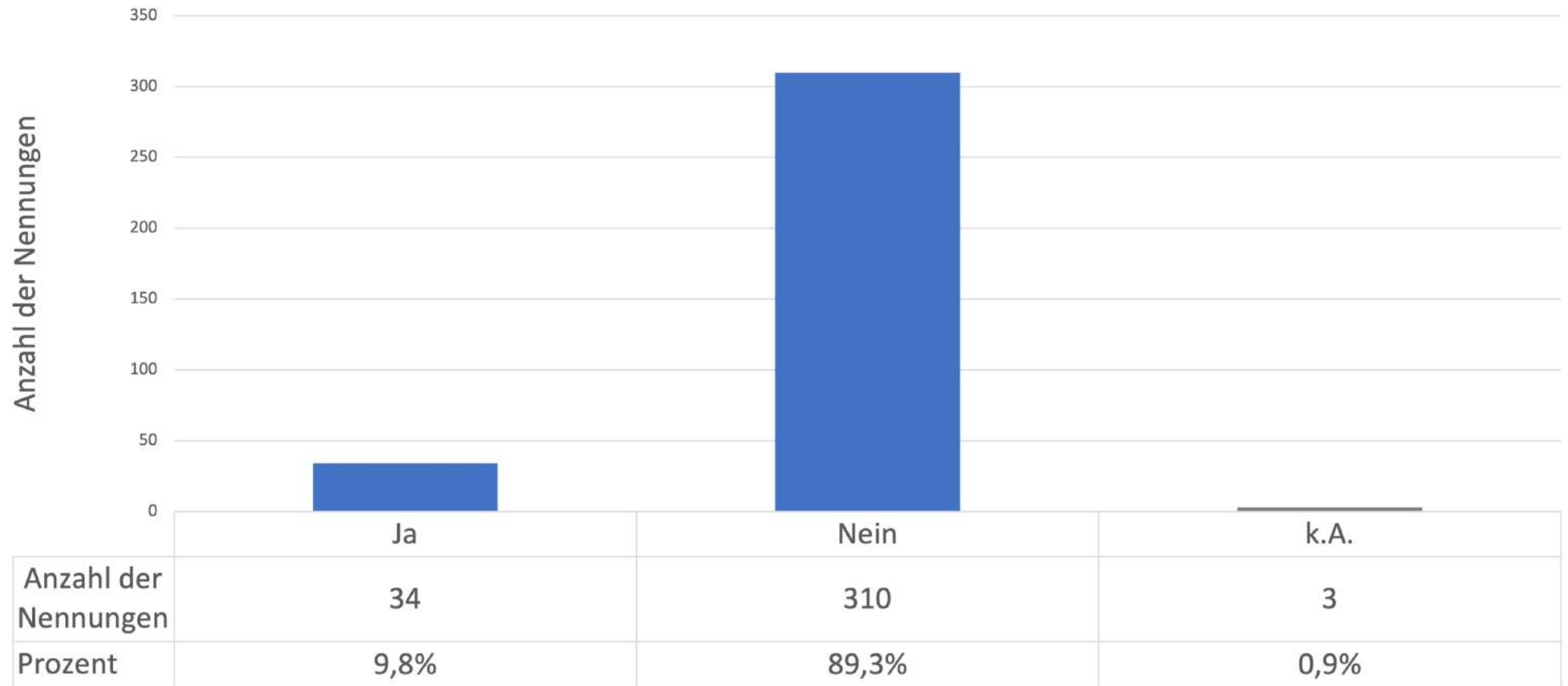


Profil der Besucher:innen



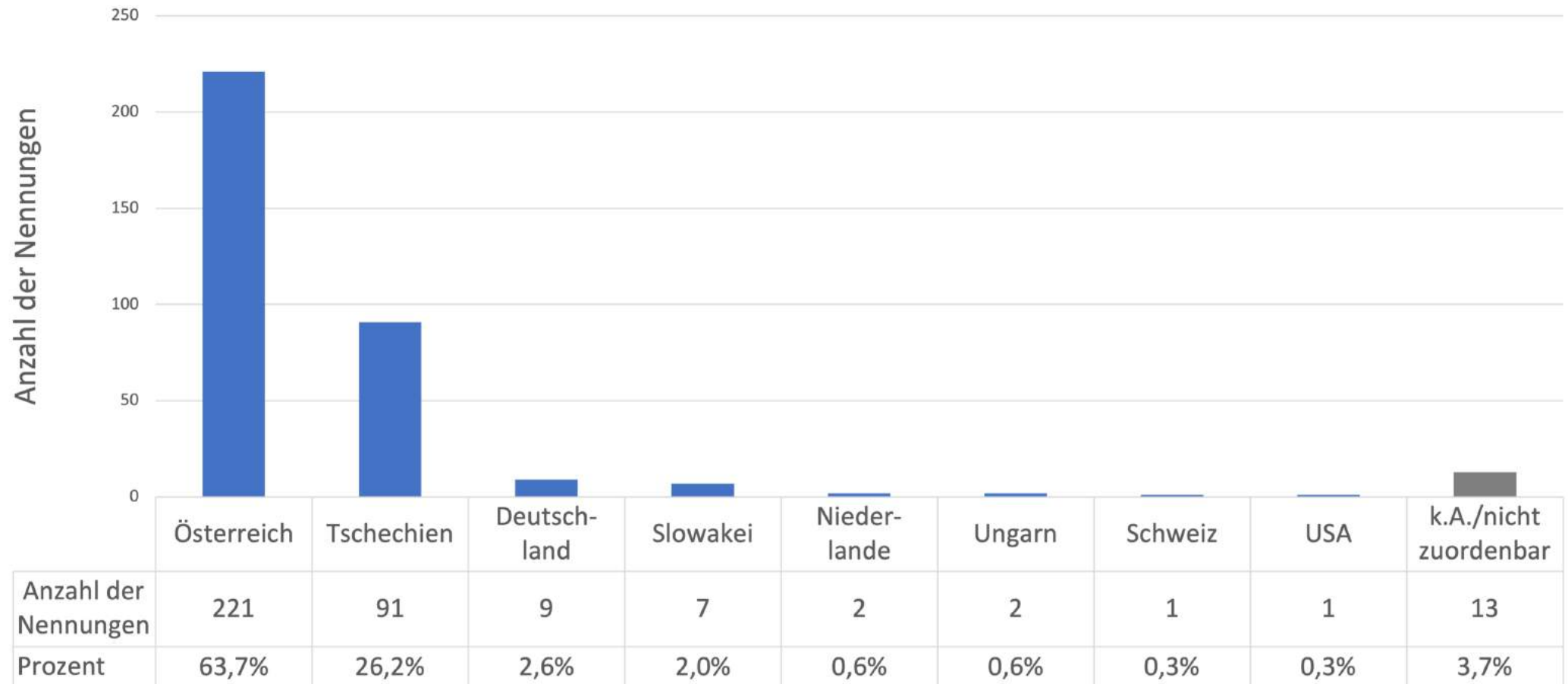
Profil der Besucher:innen

Sind Sie mit Hund im Nationalpark unterwegs?

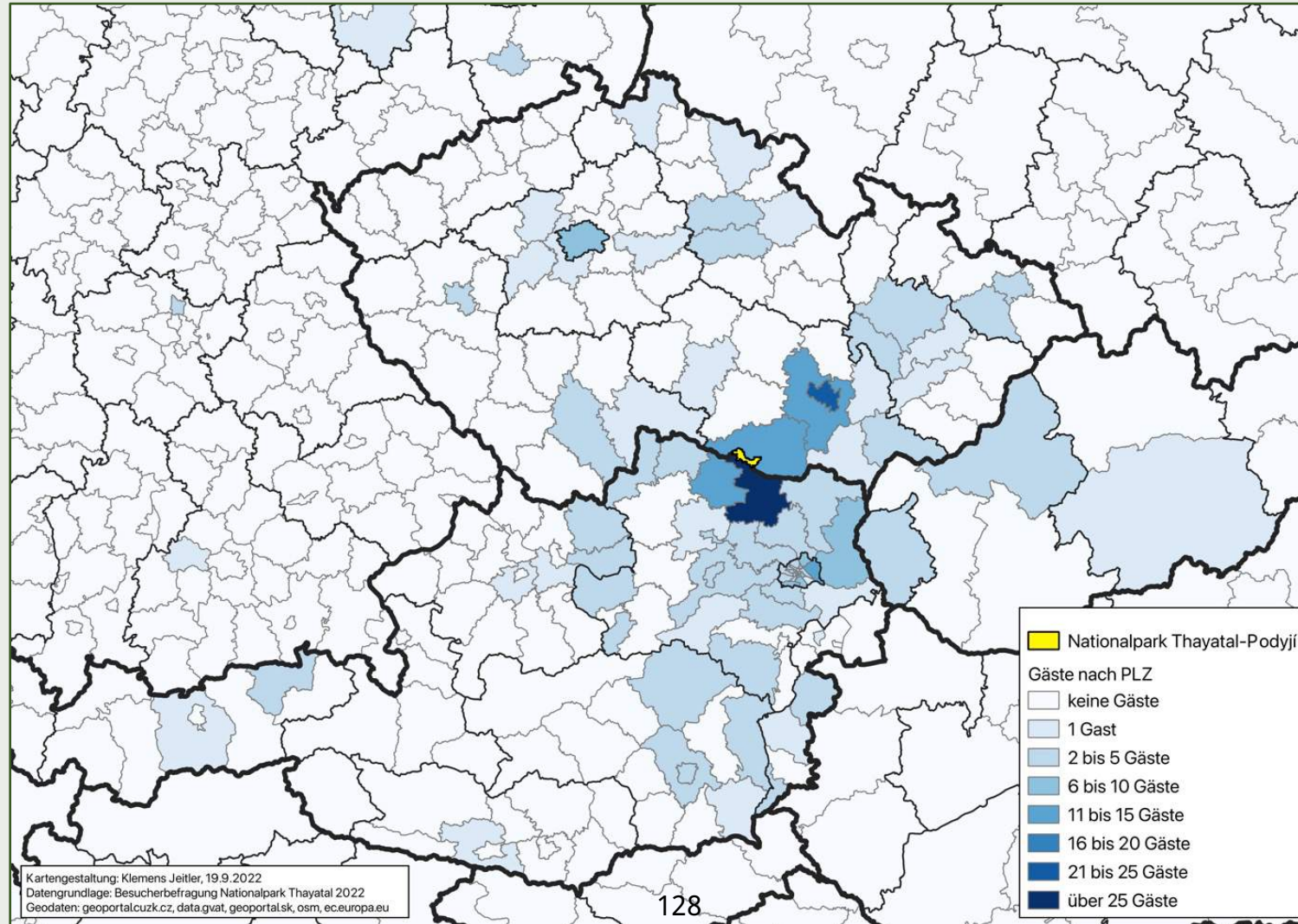


Profil der Besucher:innen

In welcher Gemeinde (PLZ) haben Sie Ihren Hauptwohnsitz?



Herkunft der Besucher:innen

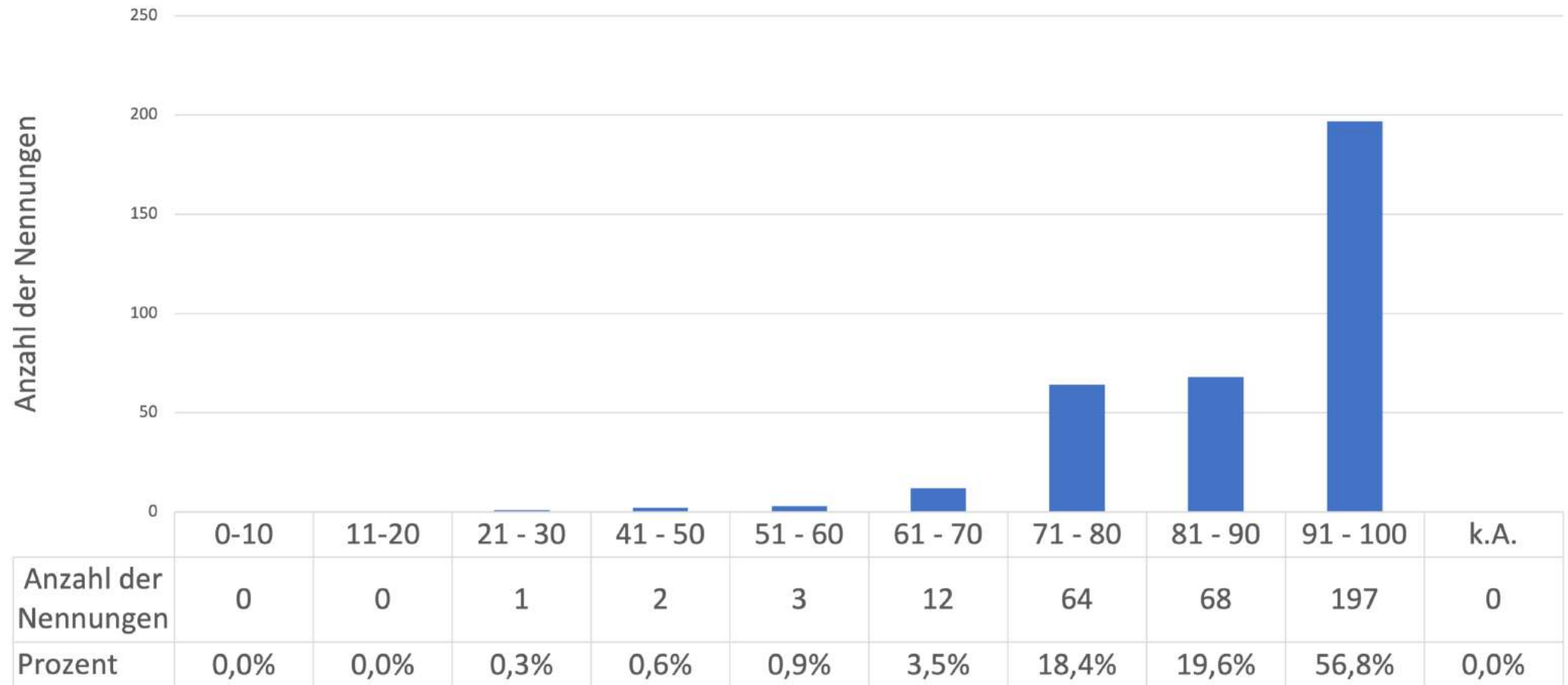


Antworten auf Frage Nr. 23 „In welcher Gemeinde (PLZ) haben Sie Ihren Hauptwohnsitz?“, (n=347, offene Frage)

Zusatzfolien 2: Prioritäten der Besucher:innen

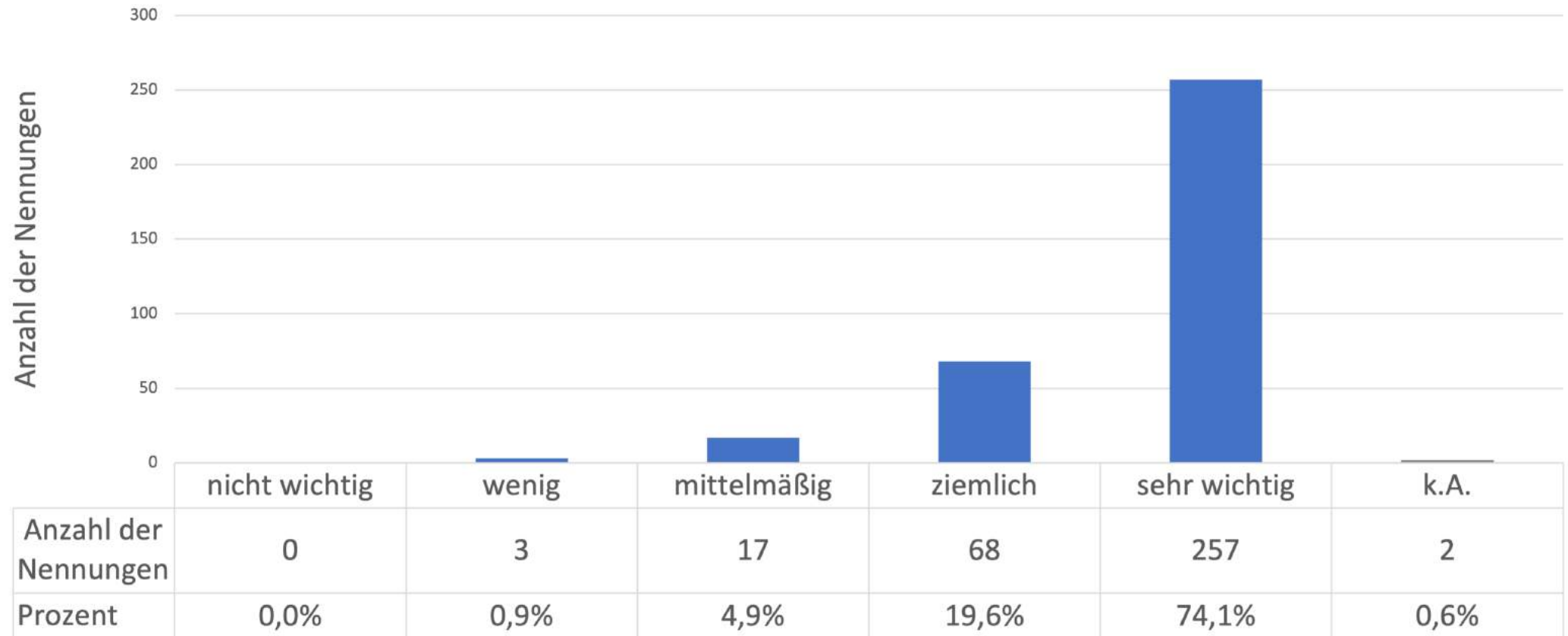
Prioritäten der Besucher:innen

Welchen Wert würden Sie Natur für sich persönlich zuschreiben?



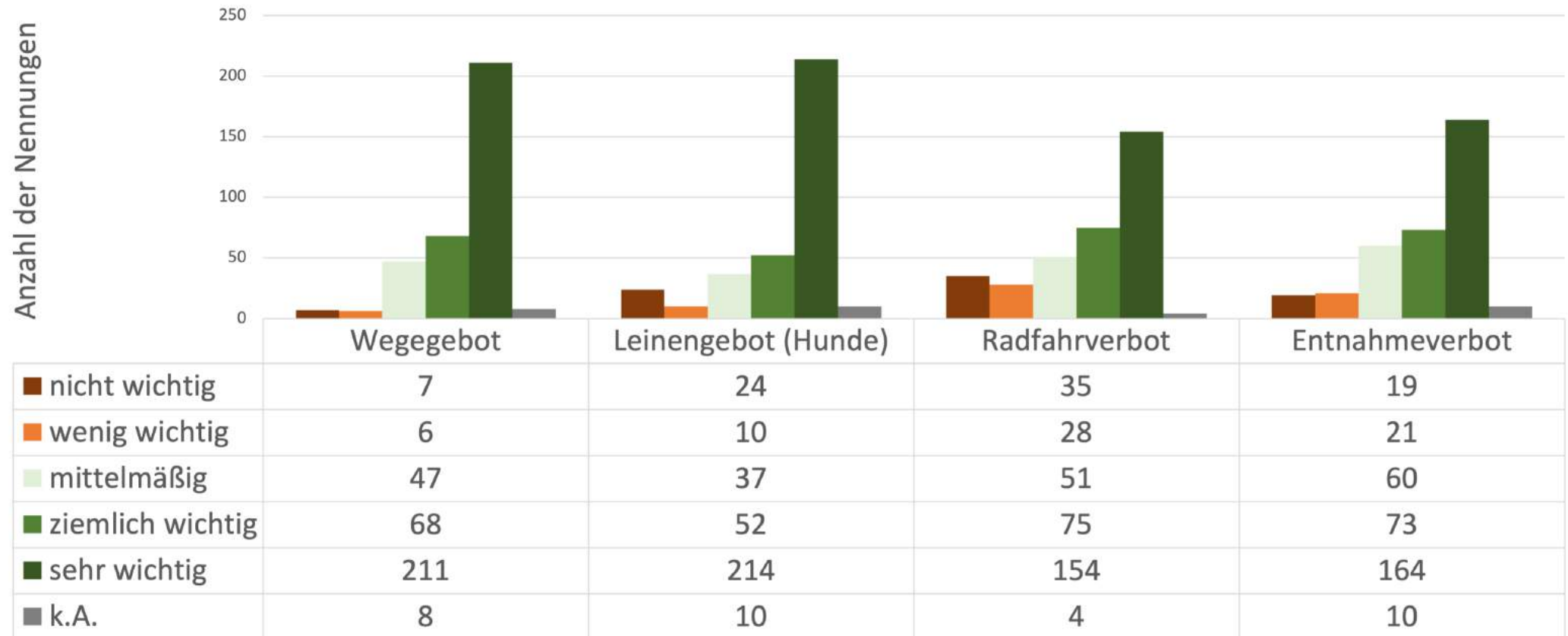
Prioritäten der Besucher:innen

Wie wichtig ist es, dass der Mensch bestimmte Gebiete nicht nutzt und die Natur sich selbst überlassen bleibt?



Prioritäten der Besucher:innen

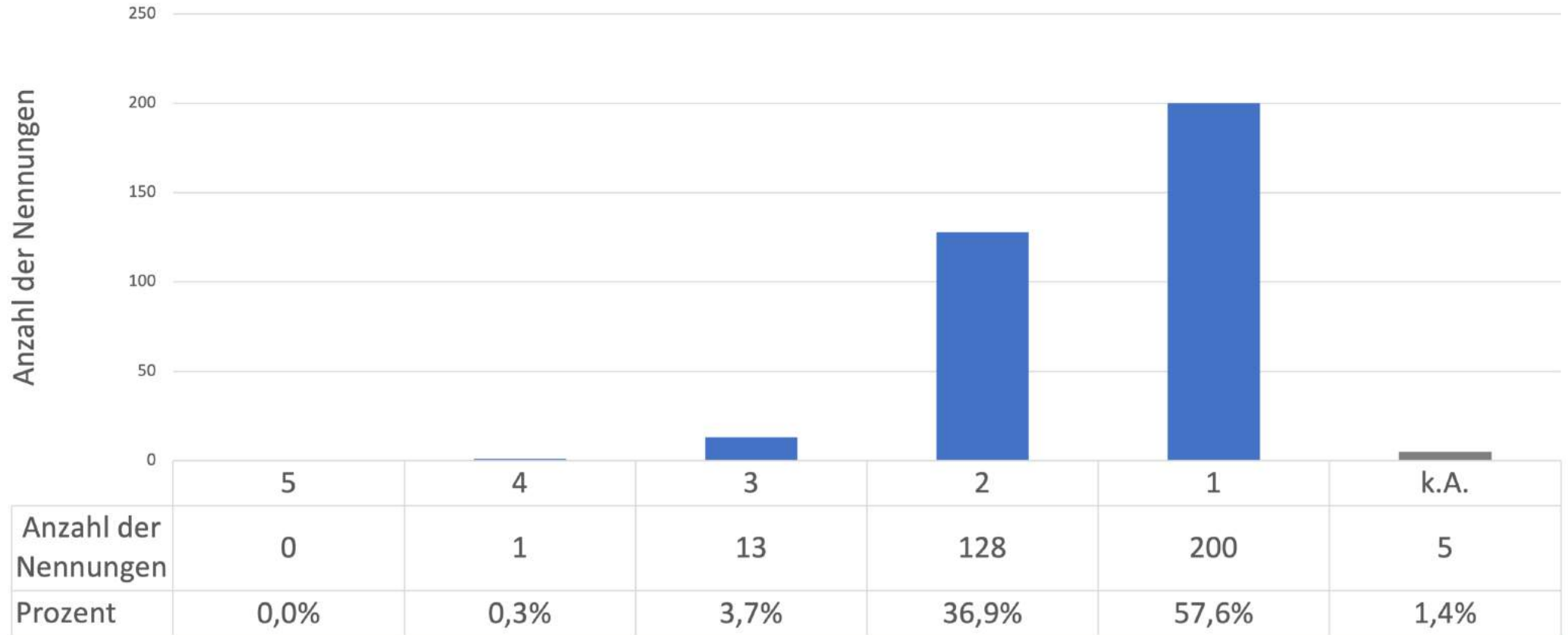
Welche Gebote und/oder Verbote sind für Sie bei einem Nationalpark von welcher Bedeutung?



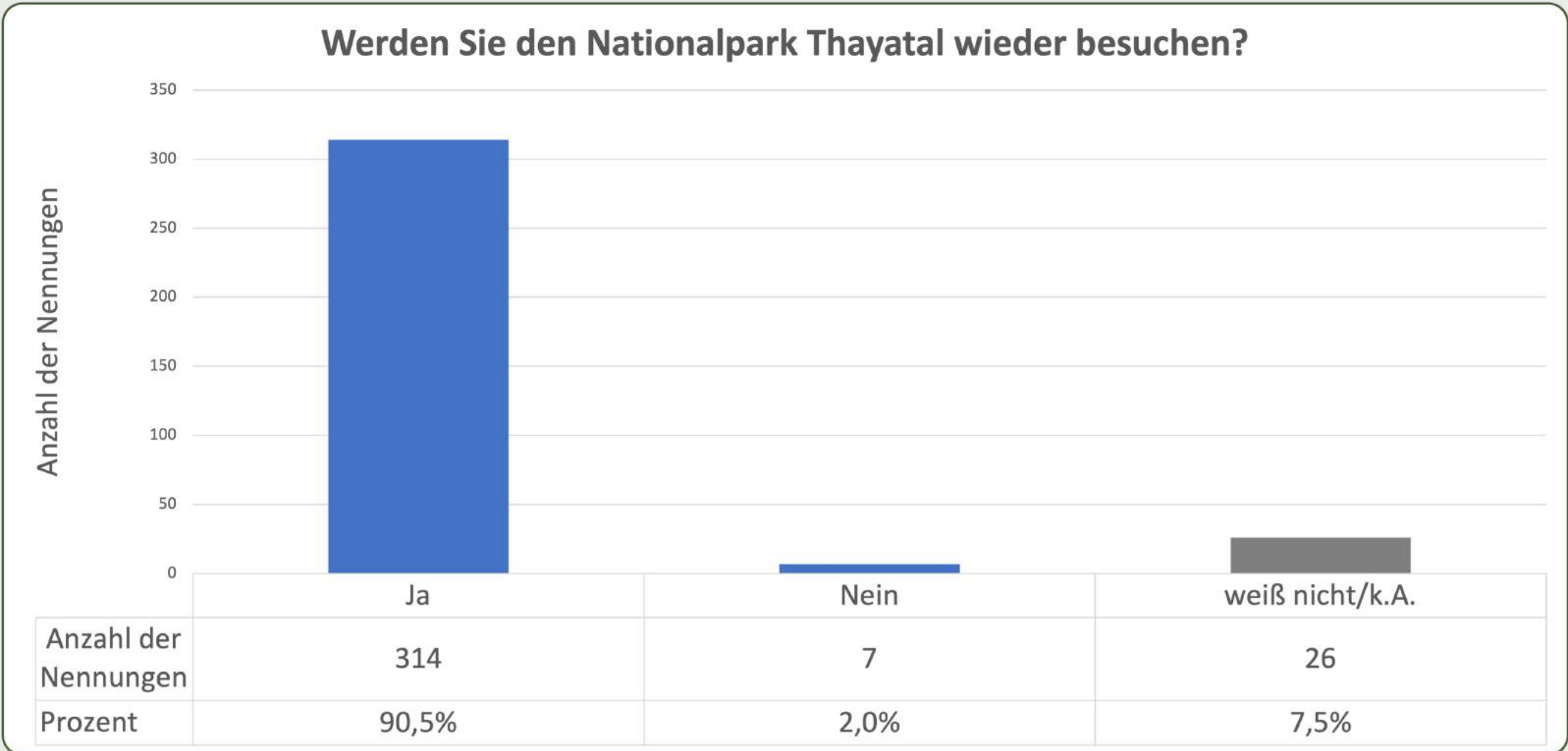
Zusatzfolien 3: Zufriedenheit mit dem Nationalpark

Zufriedenheit mit dem Nationalpark

Welche Schulnote (1 beste bis 5 schlechteste) würden Sie dem Nationalpark Thayatal geben?

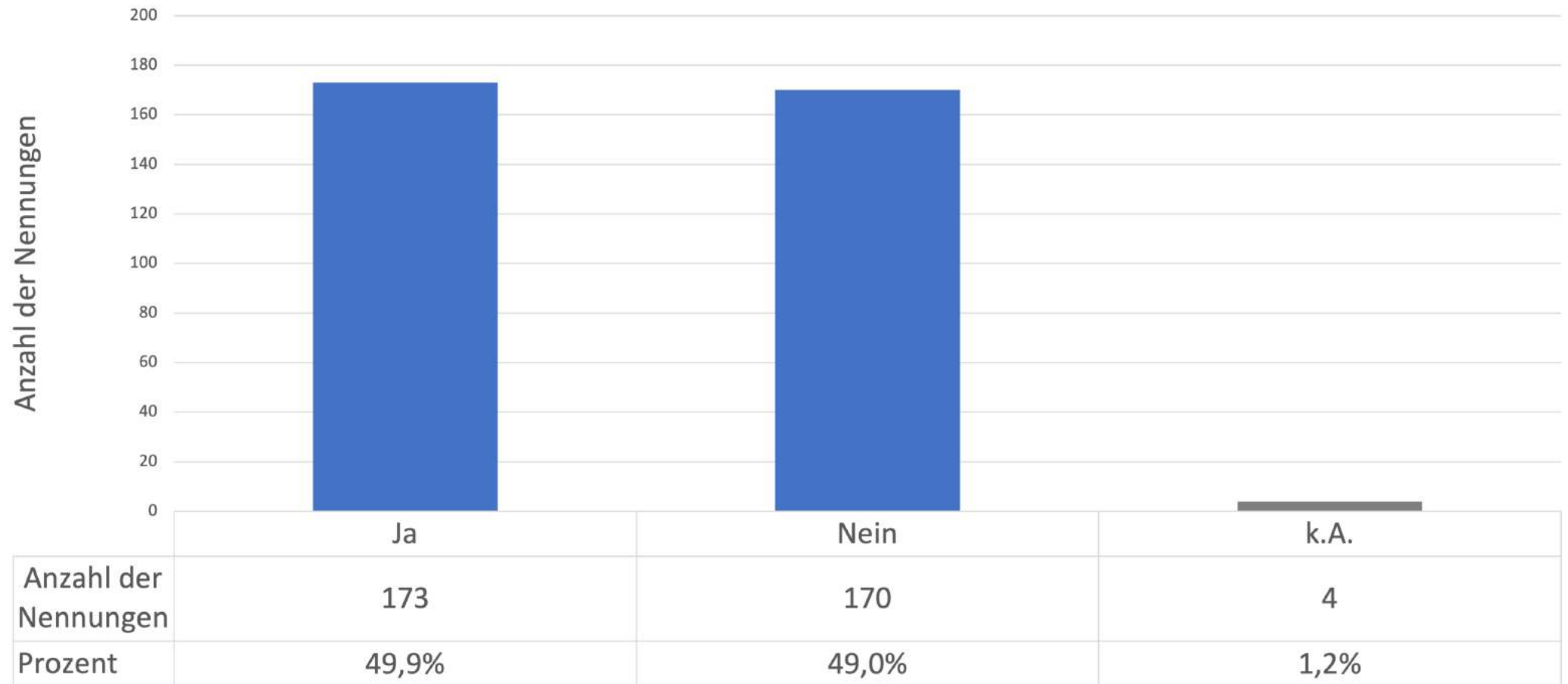


Zufriedenheit mit dem Nationalpark

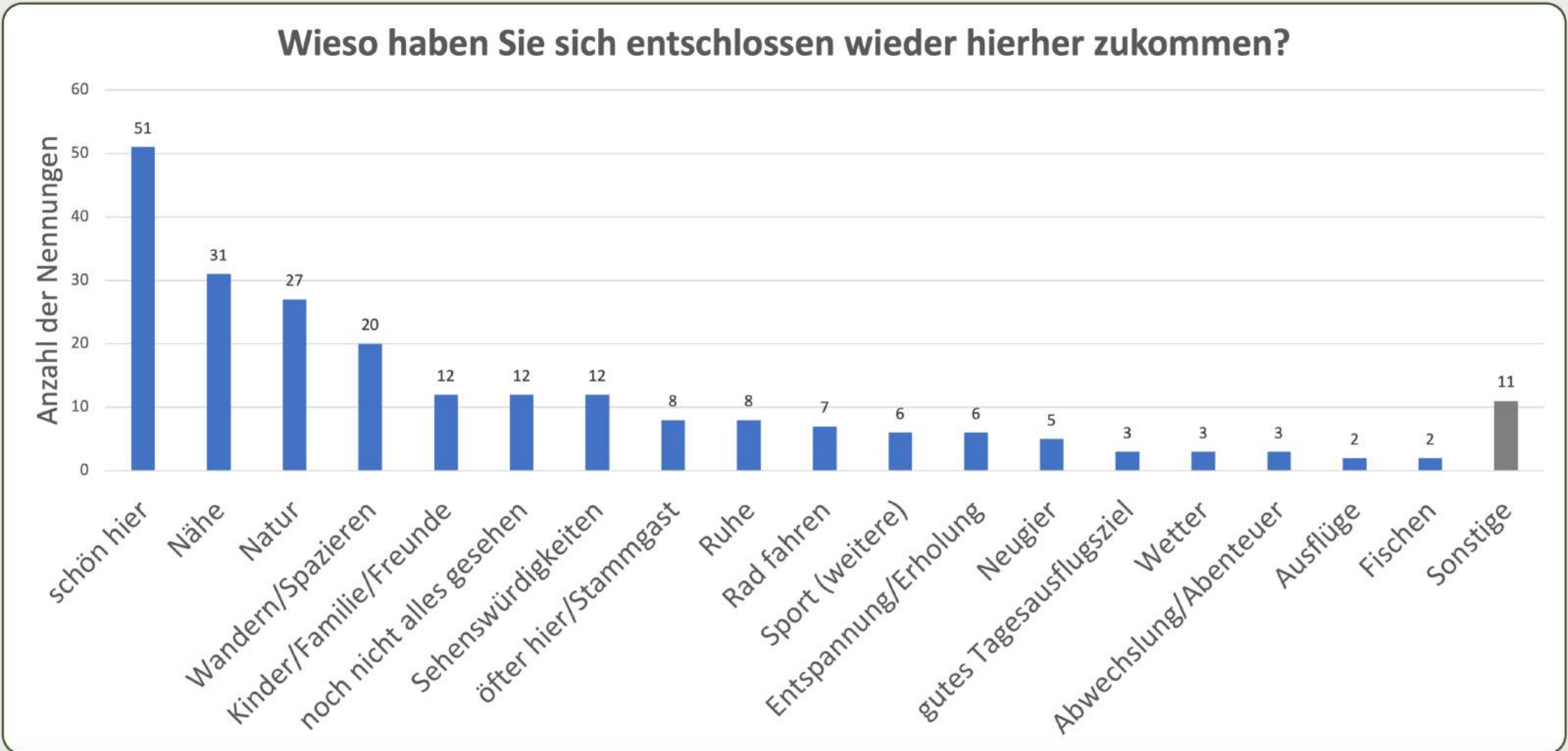


Zufriedenheit mit dem Nationalpark

Waren Sie schon einmal im Nationalpark Thayatal?



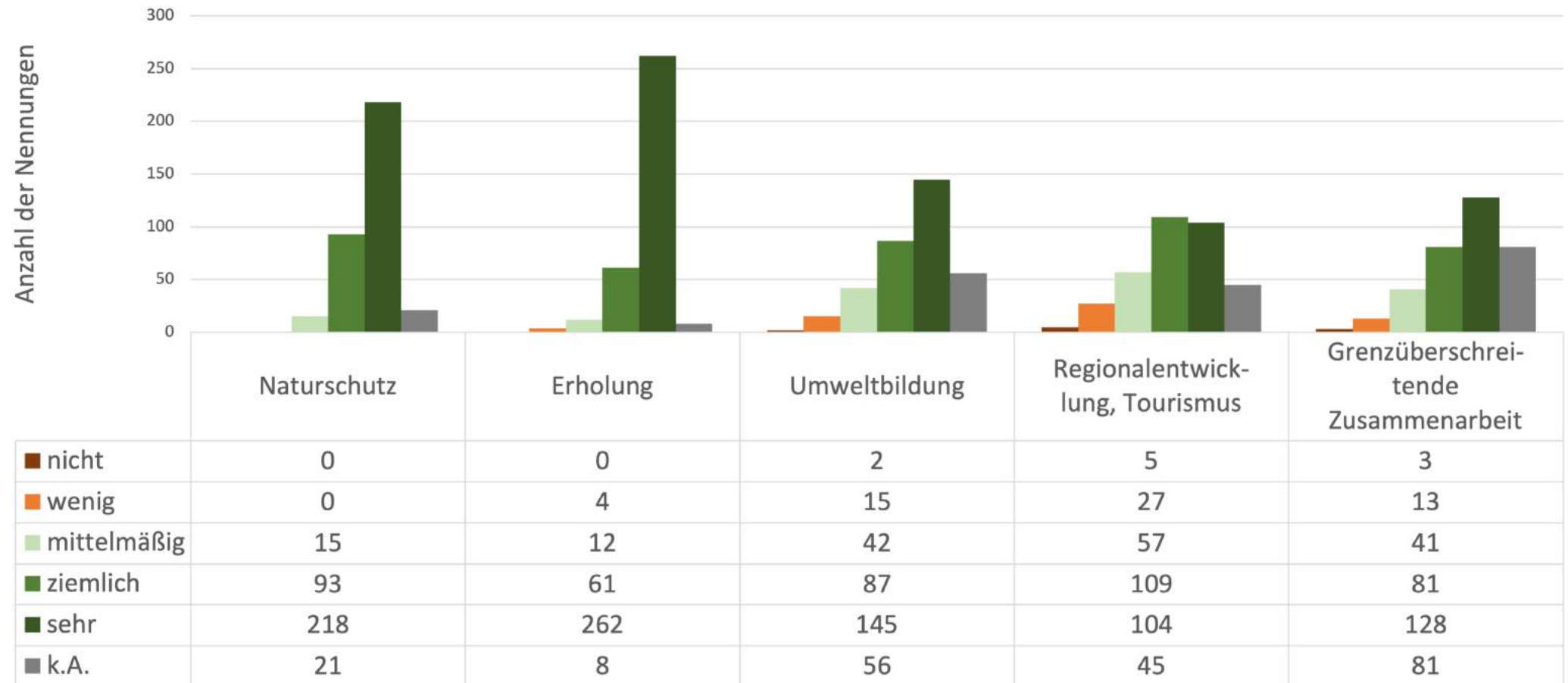
Zufriedenheit mit dem Nationalpark



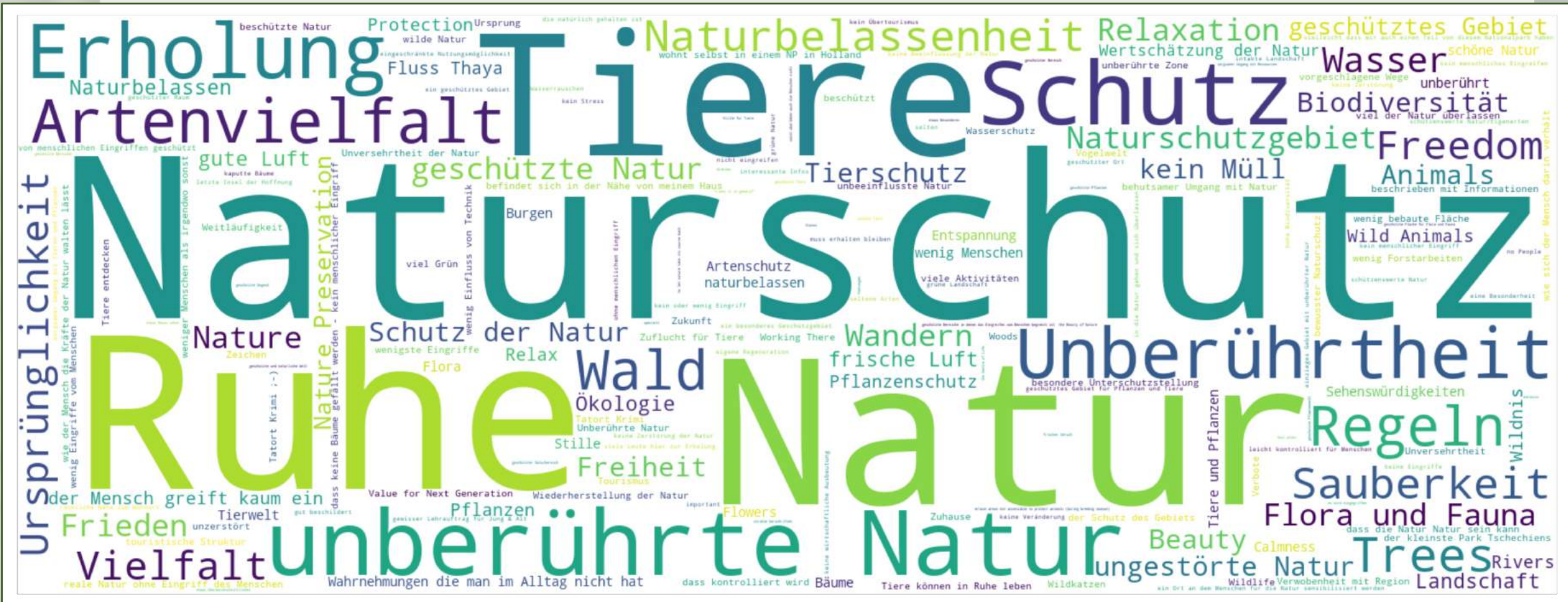
Zusatzfolien 4: Ort der Erholung und des Naturschutzes

Ort der Erholung und des Naturschutzes

Wie erfüllt dieser Nationalpark die folgenden Funktionen?



„Was verbinden Sie mit einem Nationalpark?“

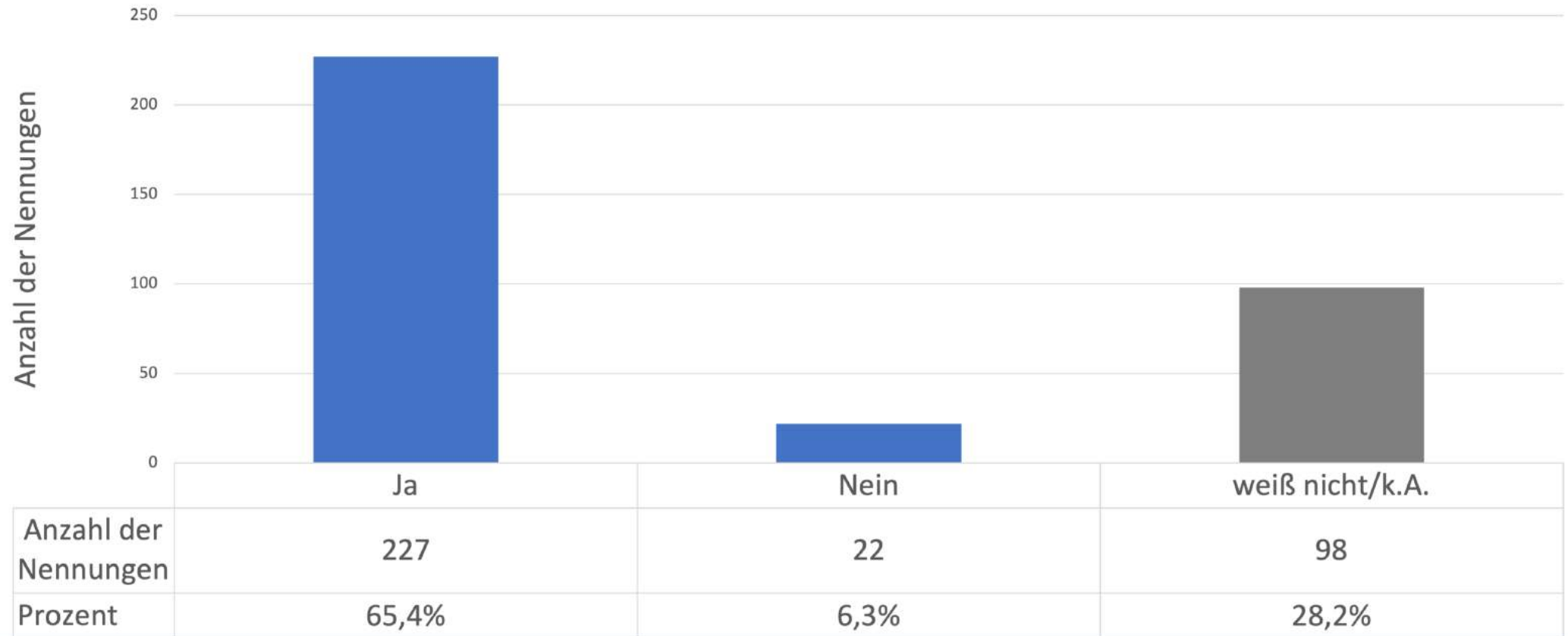


Antworten auf Frage Nr. 4 „Was verbinden Sie allgemein mit einem Nationalpark?“ (n=347, Mehrfachantworten möglich, insg. 355 verschiedene Antworten)

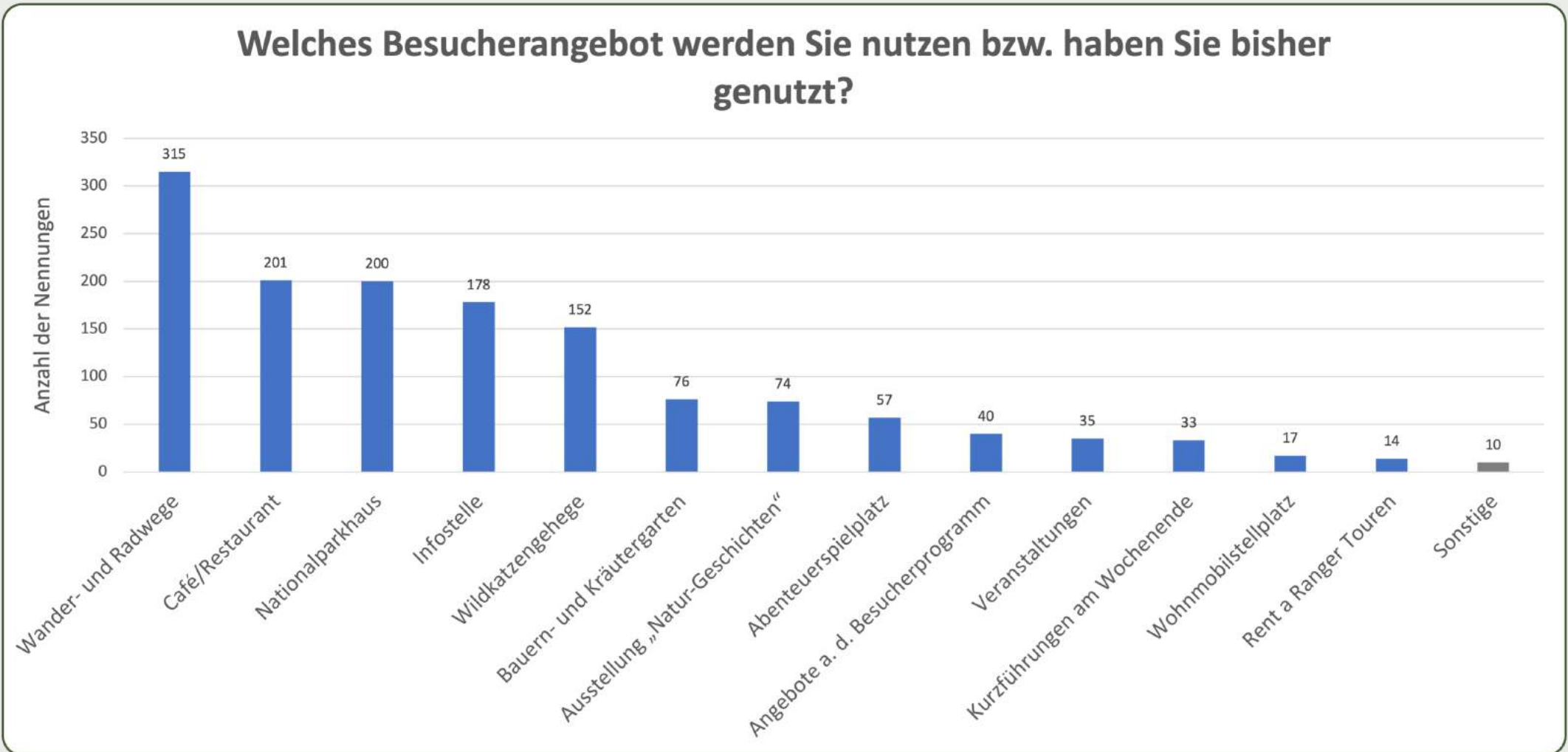
Zusatzfolien 5: Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot

Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot

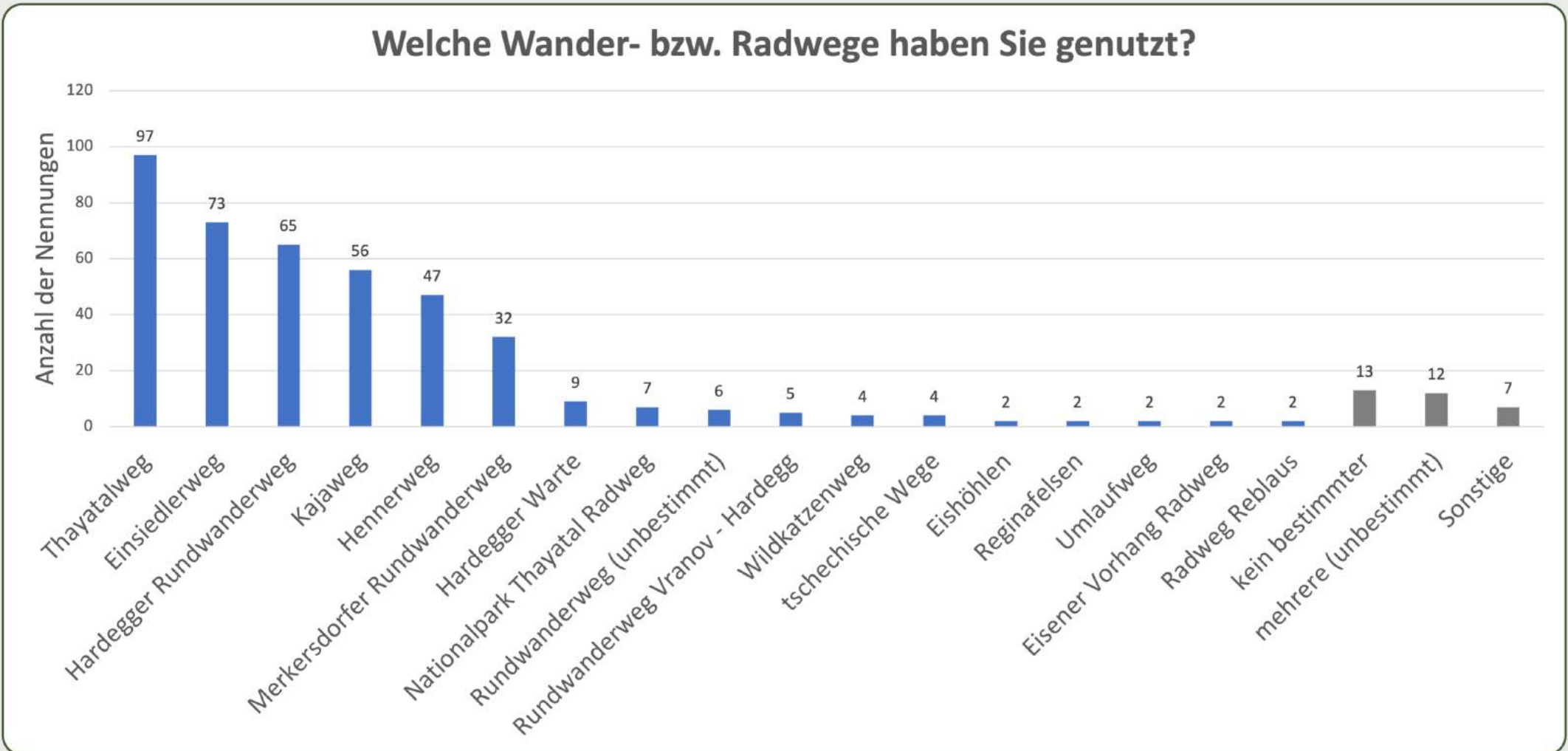
Verfügt der Nationalpark Ihrer Meinung nach über ein ausreichendes Besucherangebot?



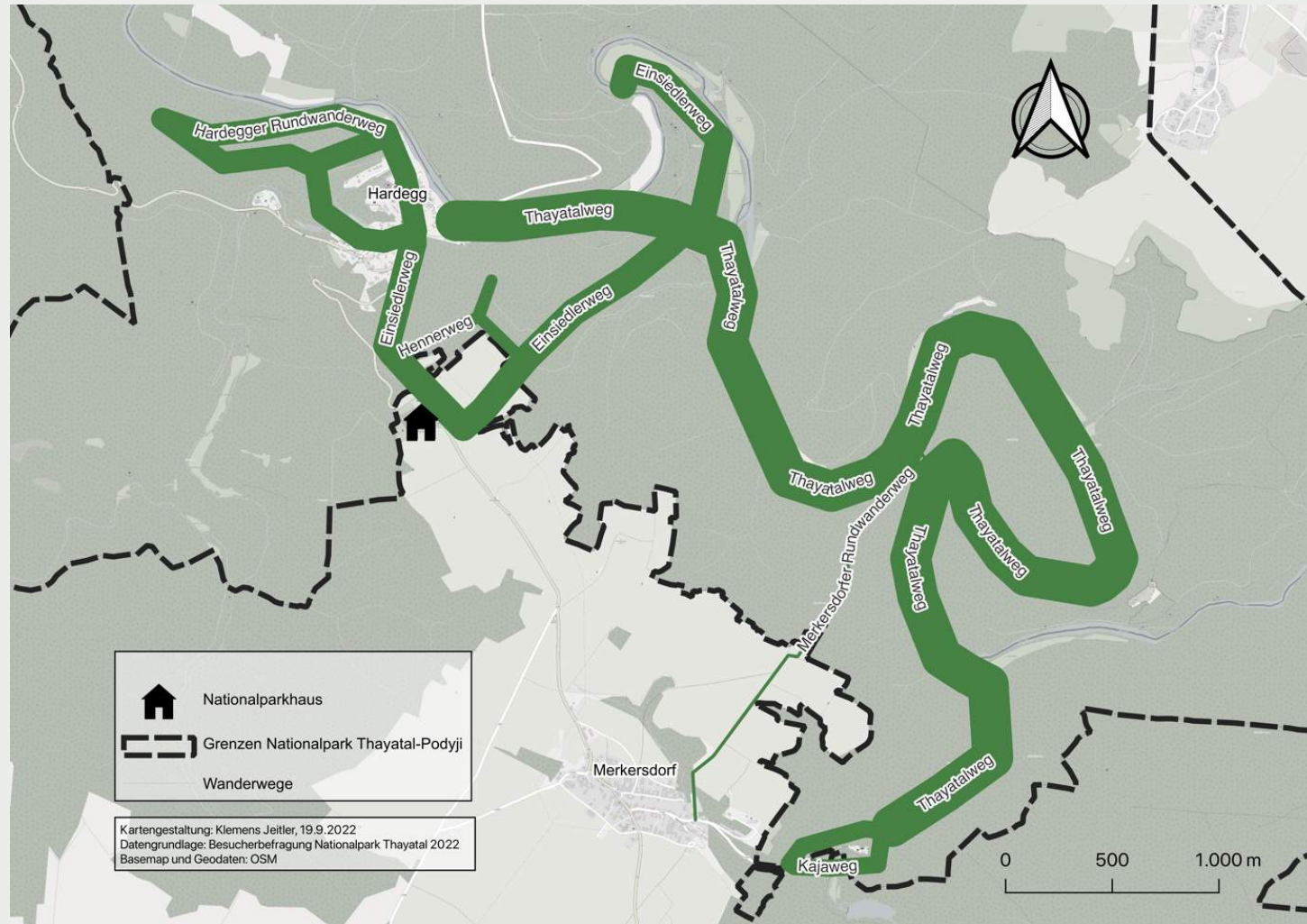
Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot



Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot

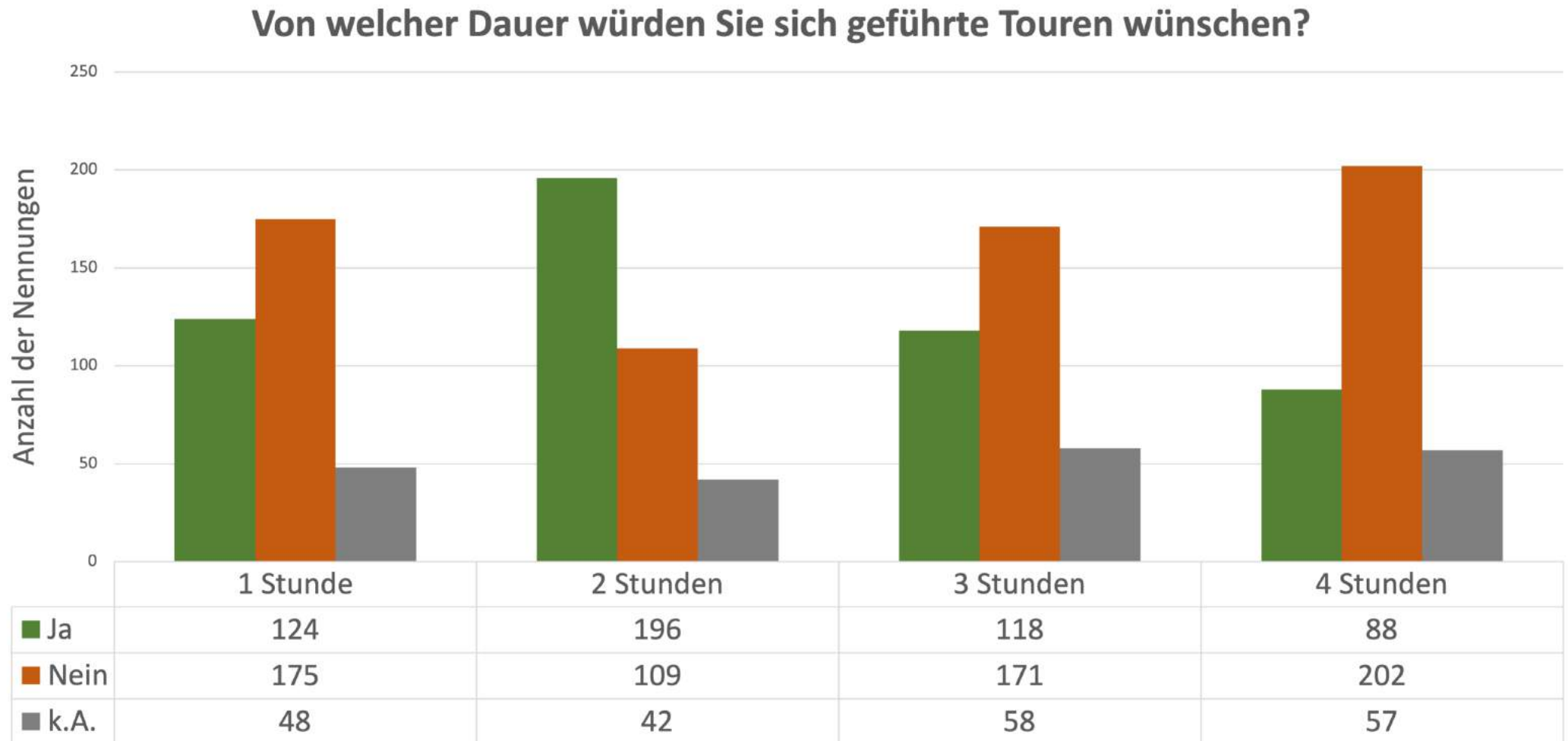


Welche Wander- bzw. Radwege haben Sie genutzt?

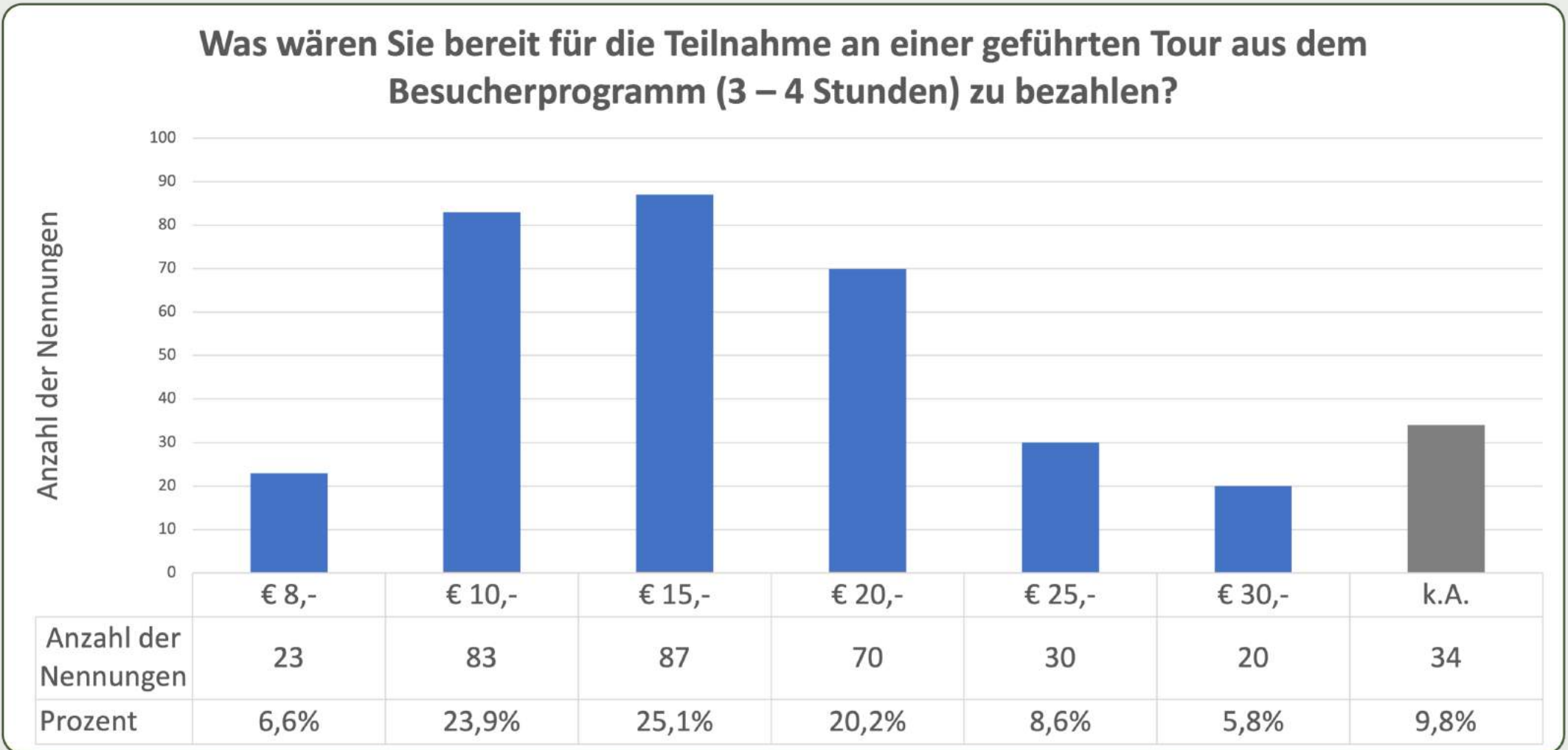


146
Visualisierung der sechs meistgenannten Antworten auf Folgefrage Nr. 9 „Welche Wander- bzw. Radwege [haben Sie genutzt]?“ (n=347, Antworten kategorisiert, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, die Strichstärke zeigt die Beliebtheit der Wanderwege an)

Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot

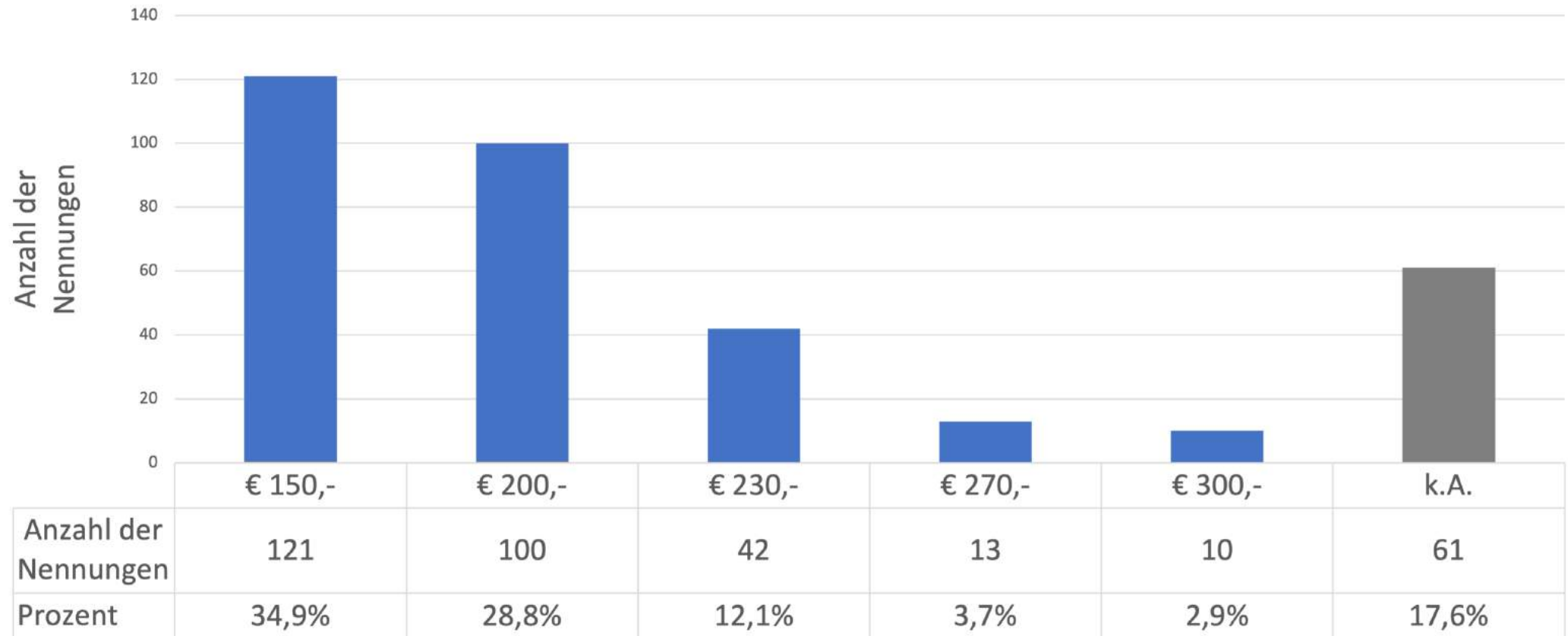


Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot



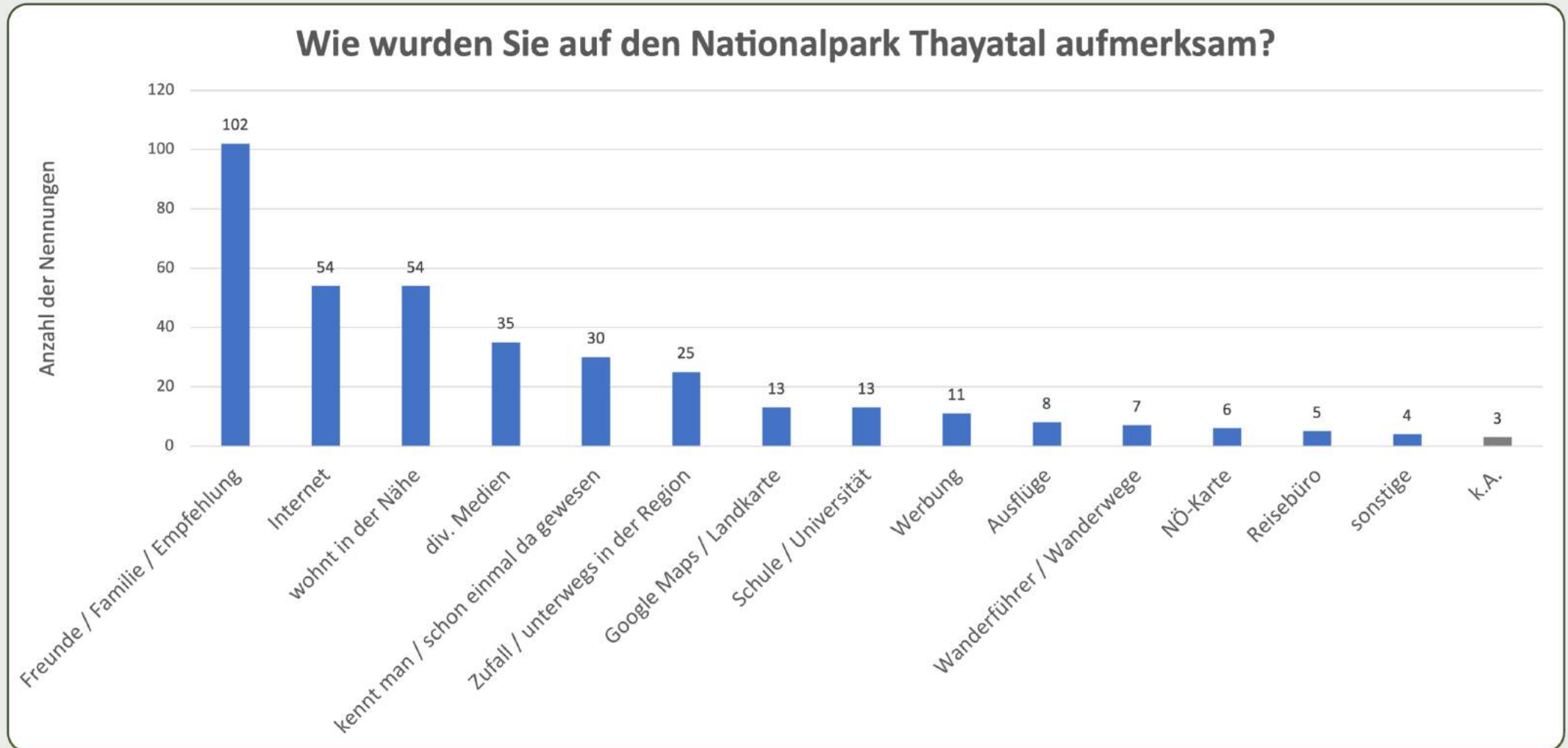
Zufriedenheit mit dem Besucher:innenangebot

Was wären Sie bereit für eine persönliche Ranger-Tour für Sie, Ihre Familie oder Freunde (3 – 4 Stunden) als Pauschalpreis zu bezahlen?



Zusatzfolien 6: Bekanntheit durch Mundpropaganda

Bekanntheit durch Mundpropaganda

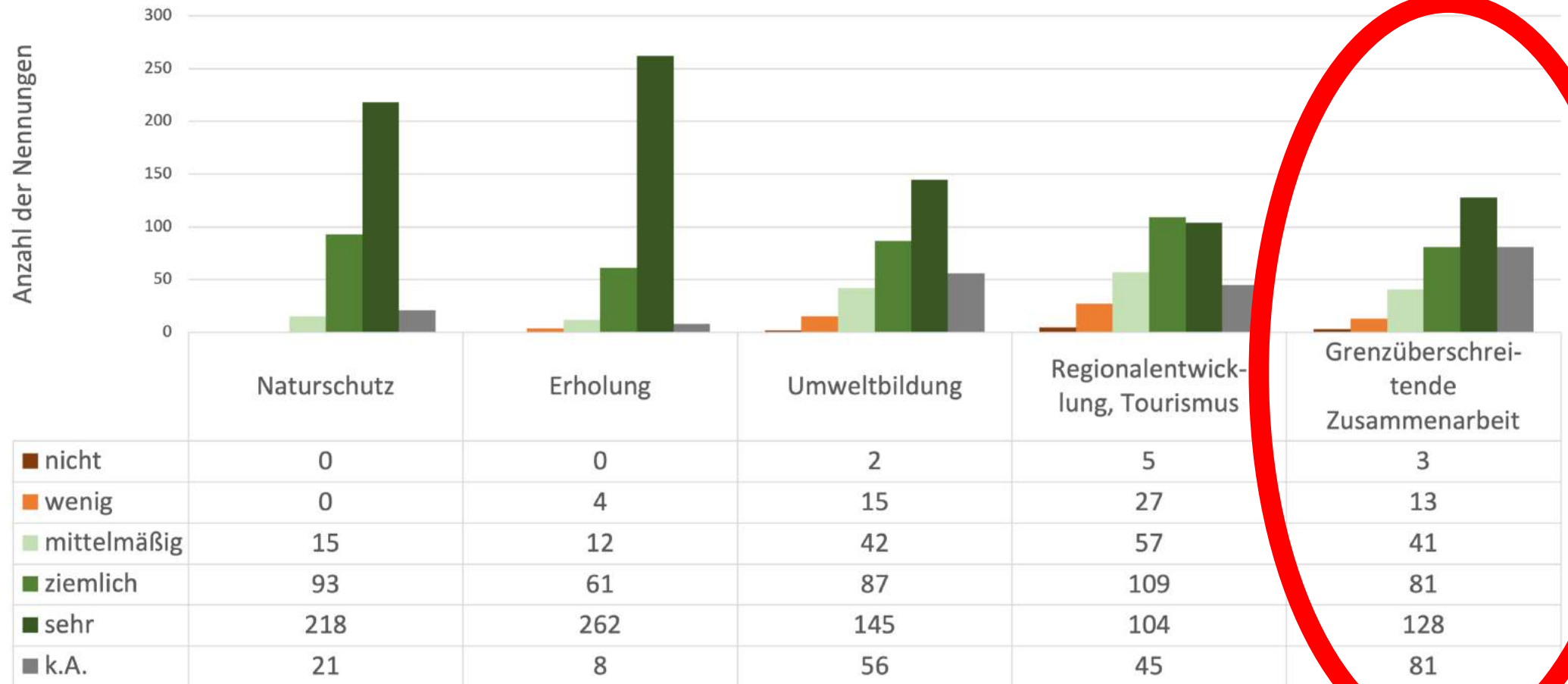


Antworten auf Frage Nr. 5 „Wie wurden Sie auf den Nationalpark Thayatal aufmerksam?“ (n=347, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 370 Antworten, Antworten kategorisiert)

Zusatzfolien 7: Grenzüberschreitende Zusammenarbeit

Grenzüberschreitende Zusammenarbeit

Wie erfüllt dieser Nationalpark die folgenden Funktionen?



„In welcher Hinsicht ist der Nationalpark Thayatal/Podyjí als grenzüberschreitendes Schutzgebiet wahrnehmbar?“



Antworten auf Frage Nr. 15 „In welcher Hinsicht ist für Sie der Nationalpark Thayatal/Podyji als grenzüberschreitendes Schutzgebiet wahrnehmbar?“, (n=347, offene Frage, Mehrfachantworten möglich, insg. 196 Antworten, Antworten kategorisiert)

Česko-německé, -rakouské, -polské, -slovenské pohraničí

Hynek Böhm (hynek.bohm@tul.cz)

Technická univerzita v Liberci

Rozdělené Těšíny v době pandemie – z periferie do centra (mediální) pozornosti

Rozdělené Těšiny v době pandemie - z periferie do centra (mediální) pozornosti

Hynek Böhm, Technical University of Liberec, Czechia
and University of Opole, Poland



1

CBC was sometimes taken too much for granted...

- **Allocations for INTERREG are expected to be lower in 2021+**
- **INTERREG is according to the „bureaucratic logic“ too much part of the regional policy, ignoring thus its soft dimension**
- **Other levels than euroregions and cross-border co-operation stakeholders take the current level of CBC for granted, without a special need to invest maintenance costs in it**
- **Covidfencing (Medeiros et al., 2020) could thus highlight the need not to take anything for granted...**



2

The central states in the first pandemic wave:



3

COVID as a re-bordering peak?

- **COVIDfencing was preceded by re-bordering trends:**
- *Martin Klatt: While European metropolises develop into thriving cosmopolitan post-nation state societies, this is not necessary the case at Europe's borders, where categorization and bordering remain common social practices by the large majority of national borderlanders with only a small portion of transnational borderlanders or 'regionauts' getting involved in border crossing social practices on a larger scale.*
- **This is the case for CZ-PL too, at least we thought so before the pandemic**



4

Kaisto´s application of Lefebvre

- **Lefebvre's spatial triad (Lefebvre 1974) distinguishes between "perceived space, conceived space and lived space." She argues that "individuals are likely to identify with the twin city if their spatial perceptions of and lived experiences in the twin city correspond with the associations they have of the concept" (Kaisto 2017)**



5

Methodology

- **Desk-research**
- **Narrative analysis**
- **Social networks analysis – focus on their (potential) cross-border reach**
- **Google-based questionnaires (1519 responses!!!)**



6

Where?



Source: authors' elaboration based on OpenStreetMaps



7

Model	Characteristics
Eastern-European - Baltic countries, Romania, the northern and southern borders of Poland, the eastern borders of Hungary and Slovakia, and the Greek borders	low mutual social trust between populations living on either side of the border, low interpenetration of neighbouring border territories by the populations (few crossborder activities are observed) and by the implication of numerous actors in the Interreg
Northern European (Scandinavia)	fairly strong CBC dynamic, with emblematic cases such as Copenhagen-Malmö or Haparanda-Tornio, but the low population density complicates CBC
Maritime model - Interreg A program areas located on the North Sea, the Baltic Sea, and the Adriatic Sea coasts	low levels – on both sides of the border – of cross-border activities, of trust toward foreign neighbors, and involvement in CBC projects
Western Continental- the Rhineland countries Belgian, Luxembourg, and French border territories (north and east) as well as the German-Austrian borders	strong functional symmetric integration, high level of confidence on both sides of the borders, low number of actors involved in CBC
Central European model contact zone between the former Soviet bloc countries and the eastern regions of the German-speaking world	relatively low mutual propensity of people to have social mutual trust in their neighbours, strong mobilization of European cooperation tools and density of actors involved in CBC projects
Southwestern Europe (Portugal, Spain, south of France, western Italy, Croatia)	weak cross-border activities, significant divergences on both sides of the borders with regards to the indicator of mutual social trust

Source: Durand, Decoville (2019)



8

CZ-PL context

- **First wave: over 48 000 of Polish cross-border commuters lost their incomes or had to stay in Czechia to work further on without a possibility to meet their families.**
- **The cross-border commuters don't have their political representation. They are diffused on the territory of border areas, as well as among the branches of industry and services. As it turned out, there were only one type of institutions, which was able to react and advocate for their employee rights: euroregion.**
- **YES, WE CAN!!!**



Special song composed

- **One town – two states**
- **One town – and a joint history**
- **One town a big heart**
- **One town and two banks of the river**
- **This is Cieszyn/Těšín/Teschen**
- **Not only Zweierpasch from D-F!**



In (Polish) Cieszyn



11

The Czech bank of the river...



12

Marriage proposals (accepted, btw)



13

Findings - surprisingly integrated space

- **Findings based on media and social networks analysis: no comeback of nationalism**
- **The analysis of FB pages of all six Czech-Polish Euroregions underscored the unique position of the Těšín/Cieszyn - the only Euroregion that has a single FB page gathering both national parts of the Euroregion – the opposite of the practice of other five Czech-Polish Euroregions, where each national part has a separate page in its own language.**
- **The highest number of followers out of all the Euroregions**
- **The high number of mixed FB groups (culture as a common denominator)**



14

Findings II

- **Google-based questionnaire - 81% of all answers came from PL, of those 61% work in Czechia**
- **Of all 1,519 respondents, 68% indicated that the pandemic and related border closures had a major impact on their perception of “life securities considered for granted.”**
- **Fear of the job-losses**
- **Influence on the family lives (either work in neighbouring country or being with family)**



Findings III

- **many inhabitants of the studied space who identify with the twin-city concept. Their spatial perceptions, cross-border flows, and lived experiences involve both sides of the river and reflect a developed communality**
- **They understand the open border as a norm and perceive both sides of the river as a joint living space.**
- **There is also a functional network of institutions cooperating across the border, coordinated by the Euregion Těšín/Cieszyn Silesia.**



Conclusions

- **the border closures damaged the image of this divided town as a good place to live because they introduced an element of uncertainty, which was experienced mainly by Polish crossborder commuters working in Czechia and using public services there.**
- **cross-border commuters started feeling uncertain about their job security: at the beginning of 2020, cross-border commuting was considered to be a “normal” option, whereas only a year later, it was deemed a potential risk.**
- **Rise of the „euroregional superstars“**



Active role of Euroregions

- **Euroregions, where the cross-border commuting has been strongly present, started to develop - with the support of other euroregions - concentrated and partly co-ordinated efforts to lift up the quarantine obligation.**
- **This was made by the means of letters to the Polish prime minister, which were supported by the analytical evidence providing further reasoning to lift up the quarantine obligations. Euroregions Tesin/Cieszyn Silesia and Glacensis (where Poles work in Škoda Auto factory in Kvasiny) were the most active of them.**
- **These individual initiatives were also supported by the collective letters of all Euroregions, in which their representatives asked for easing the adopted measures.**
- **This initiative led to a success, as the Polish government eased the measures and since the beginning of May 2020 cancelled the obligatory quarantine for cross-border commuters.**



Idea of a borderless Europe is not resilient to crisis..

- ...but territorial borders as well as the boundaries socially constructed at the national level by public authorities have clashed with the collective experience and **perception of border region residents, for whom people from the other side of the border are close neighbours and not foreigners.**
- What is more, the imposition of borders has also shown how interconnected European border regions already are and how transnational border spaces have become (Opilowska 2020).
- The re-bordering measures made the inhabitants of the borderlands more aware that **their lives take place on both sides of the border** and that they share a common space.
- Culture played a key role



The immediate challenge underlined by the COVID-19

- Two/or more legislations affecting CB territory have paralysed their efficient co-operation.
- Essential instruments and structures for cross-border crisis management are lacking (Unfried, 2020).
- We need CB data!!!



Published on CZ-PL covidbordering

- **Novotný, L. & Böhm, H. (2022): New re-bordering left them alone and neglected: Czech cross-border commuters in German-Czech borderland, European Societies,**
- **Opiola, W, Böhm, H. (2022). Euroregion as political actor: managing the border policies in the time of COVID-19 in Polish borderlands. Territory, Politics, Governance.**
- **Böhm, H. (2022). Challenges of Pandemic-related Border Closures for Everyday Lives of Poles and Czechs in the Divided Town of Cieszyn/Český Těšín: Integrated Functional Space or Re-emergence of Animosities? Nationalities Papers: 1–15,**
- **Böhm, H. (2021): Five Roles of Cross-Border Cooperation Against Rebordering. Journal of Borderland Studies. <https://doi.org/10.1080/08865655.2021.1948900>**
- **Böhm, H. (2021): The influence of the Covid-19 pandemic on Czech-Polish cross-border cooperation: From debordering to re-bordering? Moravian Geographical Reports 29(2), doi.org/10.2478/mgr-2021-0007**



Thanks for your attention

Hynek Böhm



Česko-německé, -rakouské, -polské, -slovenské pohraničí

Václav Novák (vaclav.novak@ujep.cz)

Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Český přeshraniční trh práce

T A
Č R



MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM
Fakulta sociálně ekonomická

Analýza přeshraniční konkurenceschopnosti krajů ČR

PŘESHraniční TRH PRÁCE ČR

Mezinárodní vědecká konference

PERIFERIE V REGIONÁLNÍM ROZVOJI ČESKA

Plzeň, 15. 11. 2022

1

Představení projektu

- **Analýza přeshraniční konkurenceschopnosti krajů ČR**
- **Zadavatel:** Technologická agentura ČR v rámci programu Beta2
- **Konečný uživatel, rezort:** Ministerstvo pro místní rozvoj, Odbor regionální politiky
- **Doba řešení:** leden 2020 – září 2021

2

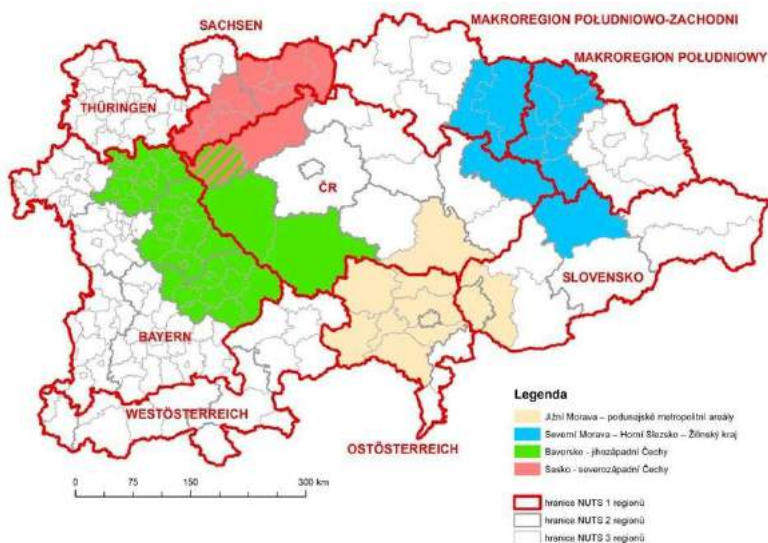
1

Cíle a výstupy projektu

- poskytnout návrhy opatření v oblasti regionální politiky pro ústřední orgány a vyšší samosprávné celky k podpoře rozvoje příhraničních krajů s ohledem na jejich konkurenční schopnost vůči přilehlým regionům sousedních států
- Sledovány byly i aktuální trendy a předpokládaný vývoj v jednotlivých socioekonomických oblastech
- Projekt se zaměřil zejména na krajskou úroveň, nicméně je požadována i formulace vhodných obecných či specifických doporučení pro potřeby centrální vlády v rámci její pravomoci.
- Nmet - **Metodika komparace** vzájemné **konkurenceschopnosti** přeshraničních regionů, Nmap - **Socioekonomické vazby** regionů ČR s přeshraničními regiony, Vsohrn - **Analýza** a doporučení k rozvoji příhraničních regionů České republiky, O - **Doporučení** ke zvýšení přeshraniční konkurenceschopnosti kraje ČR

3

Řešená území – příhraniční pozice



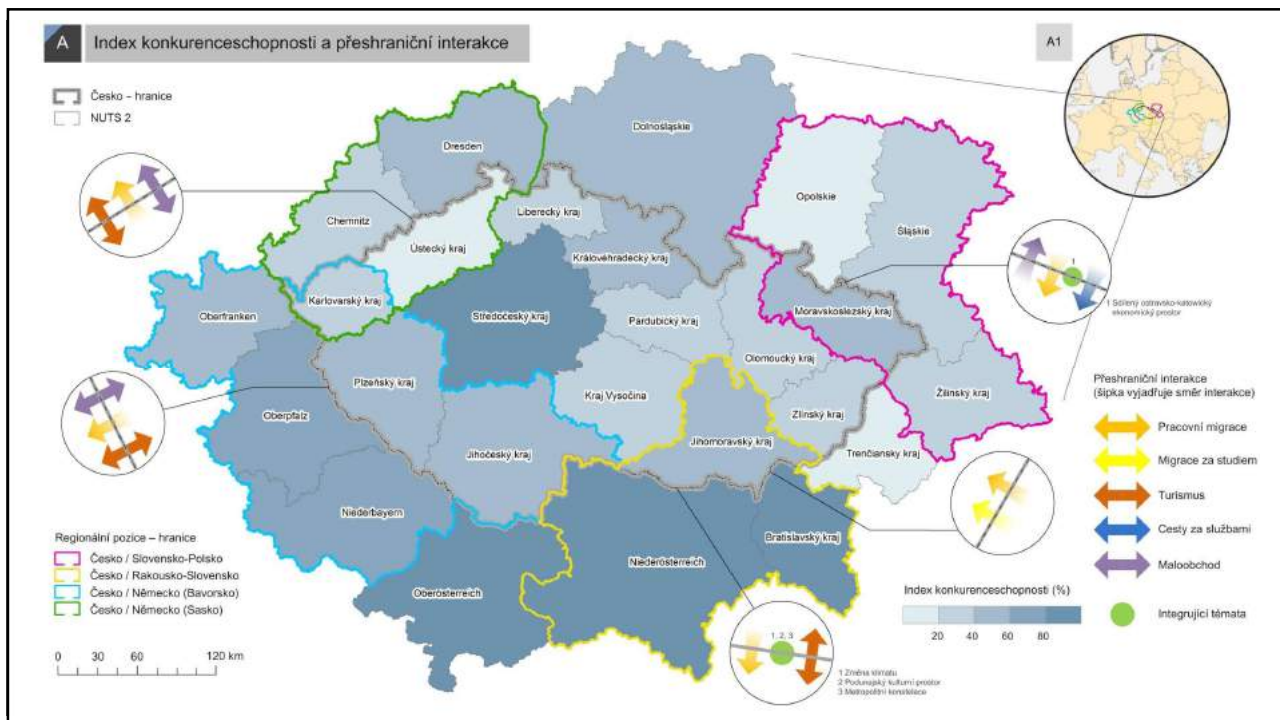
4

2

Hlavní výzkumné činnosti/aktivity

- Certifikovaná metodika – „jak analyzovat a řešit“ ekonomickou konkurenceschopnost příhraniční regionů ČR
- Makroekonomická analýza pohraničí ČR
- Expertní interview a fokusní skupiny
- Vyhodnocení rozhodujících přeshraničních vazeb
- Zpracování specializovaných map
- Formulace doporučení pro decizní sféru – regionální i celostátní úroveň

5



6

3

Přeshraniční vazby a vztahy

- České pohraničí je geograficky různorodé a mnohé rozhodující vazby jsou územně odlišné
- Nejvýraznějším soudobým přeshraničním fenoménem je pendlerství na trhu práce, má však územní, významová i směrová specifika
- Vybraná specifika příhraničních pozic:
 - překonání absence či formality vztahů (Sasko)
 - potenciál ekonomických vazeb (Bavorsko)
 - přeshraniční kulturní prostor a metropolitní vazby (JMK/Rakousko/Slovensko)
 - intenzivní přeshraniční pendlerství v pro ekonomiku důležitých odvětvích (MSK/Polsko/Slovensko)



7

OBEČNÁ MÍRA NEZAMĚŠTNANOSTI (LFS)

NEZAMĚŠTNANOST, 2018

LEGENDA

Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2018 (%)
- roční průměr dle LFS (Labour Force Survey)



Obecná míra nezaměstnanosti v roce 2018 (%)
- regionální hodnoty
3,1

Přeshraniční pozice

- Karlovarský kraj + Ústecký kraj - Sasko
- Karlovarský kraj + Plzeňský kraj + Jihočeský kraj - Bavorsko
- Jihomoravský kraj - Vídeň + Dolní Rakousko - Bratislavský kraj + Trenčanský kraj
- Moravskoslezský kraj
- Opolské vojvodství + Slezské vojvodství - Zlínský kraj



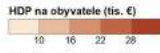
8

4

REGIONÁLNÍ HDP

HDP, 2017

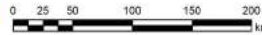
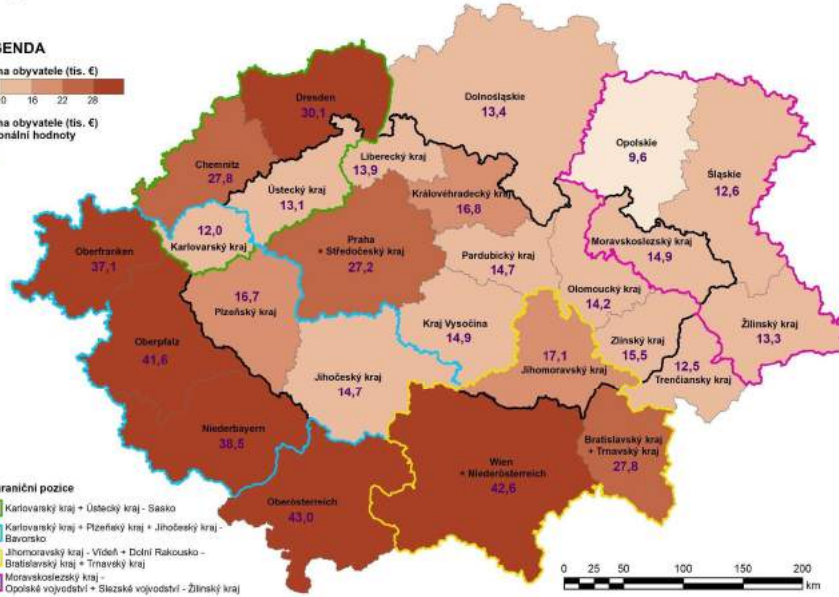
LEGENDA



HDP na obyvatele (tis. €)
- regionální hodnoty
17,1

Přeshraniční pozice

- Karlovarský kraj + Ústecký kraj - Sasko
- Karlovarský kraj + Plzeňský kraj + Jihočeský kraj - Bavorsko
- Jihočeský kraj - Vídeň + Dolní Rakousko - Bratislavský kraj + Trnavský kraj
- Moravskoslezský kraj - Opotské vojvodství + Slezské vojvodství - Žilinský kraj



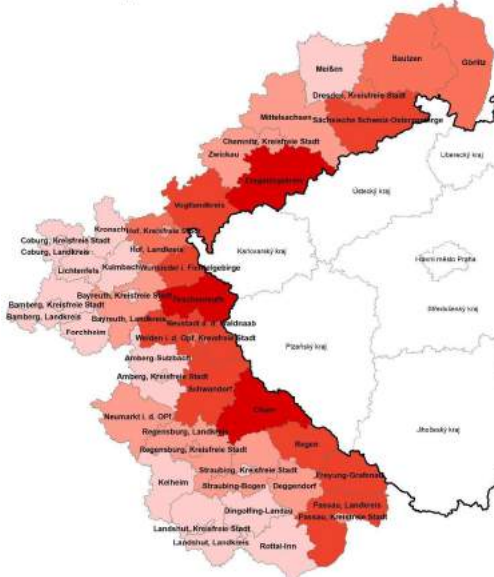
13

PENDLERIZŮR

PENDLERI: počet k 30. 6. 2020

LEGENDA

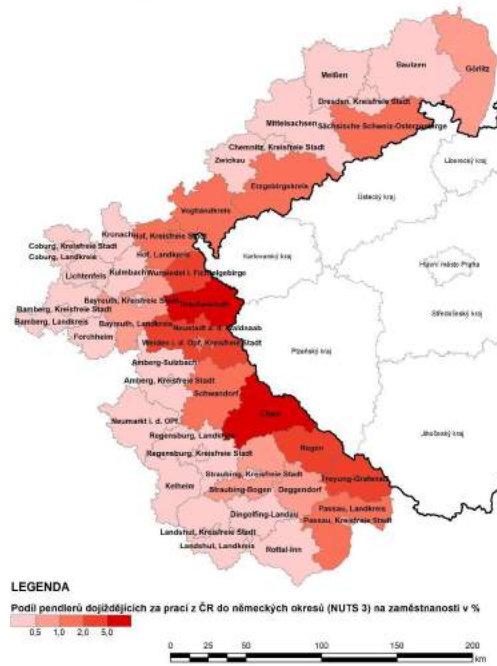
Počet dojíždějících za práci z ČR do německých okresů (NUTS 3)



14

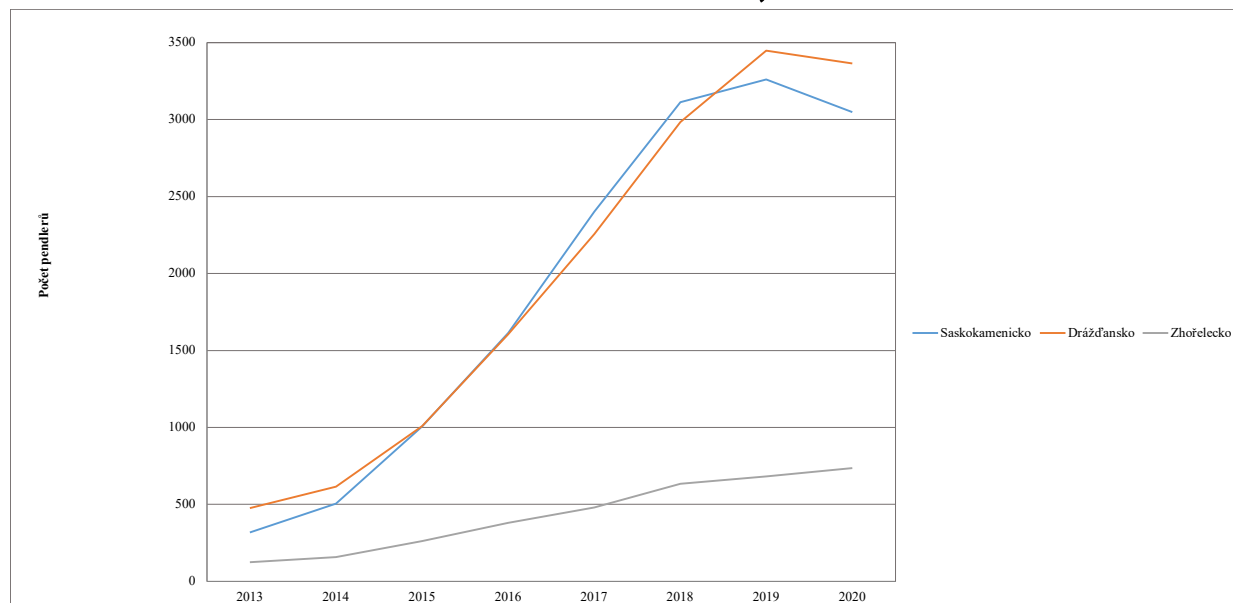
PODÍL PENDLERŮ Z ČR NA ZAMĚSTNANOSTI

PENDLEŘI: podíl na zaměstnanosti k 30. 6. 2020



15

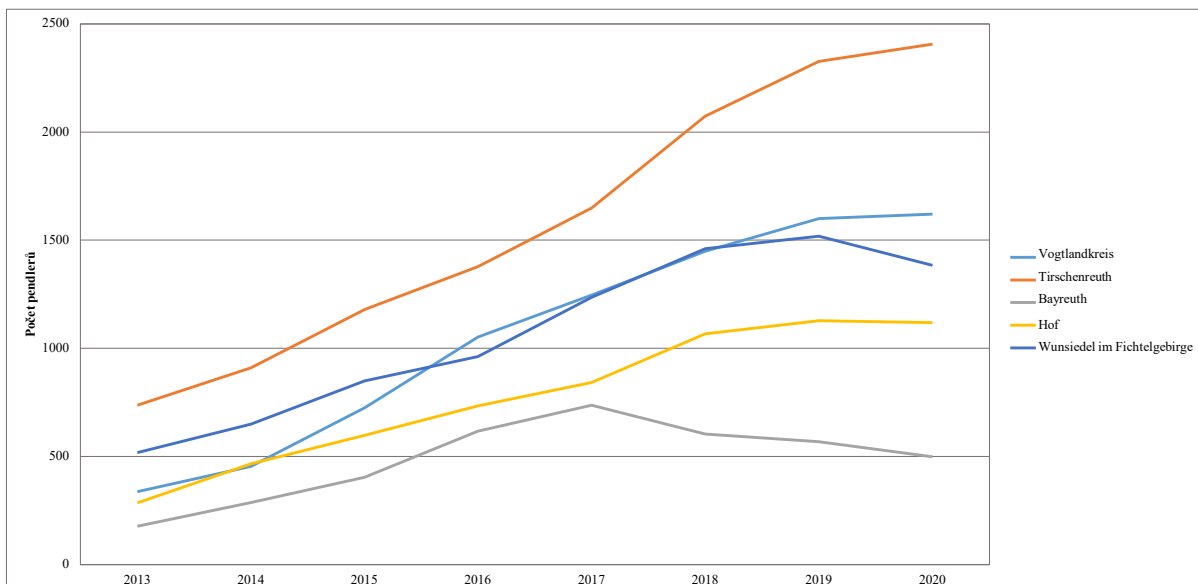
PENDLEŘI Z ČR DO SASKA, 2013 - 2020



16

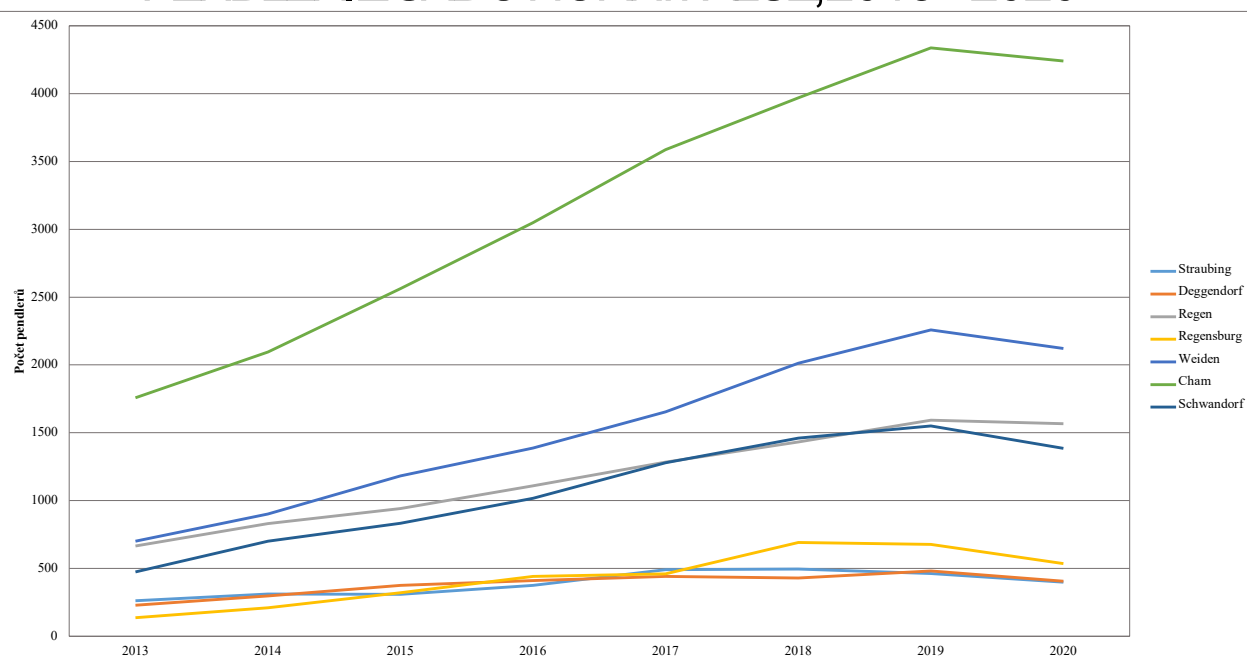
8

PENDLEŘI Z ŮRDO HORNÍCH FRANK, 2013 - 2020



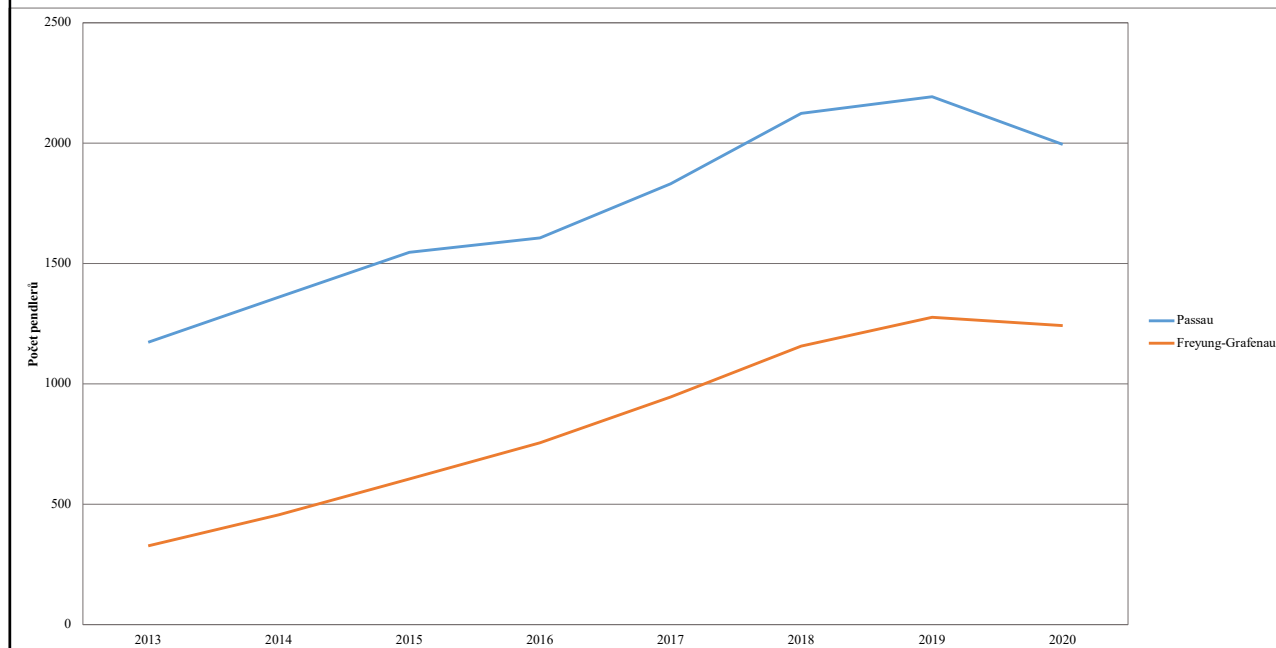
17

PENDLEŘI Z ŮRDO HORNÍ FALCE, 2013 - 2020



18

PENDLERI Z ŮRDO DOLNÍHO BAVORSKA, 2013 - 2020



19

Děkujeme za pozornost
vaclav.novak@ujep.cz
jaroslav.koutsky@ujep.cz

10

20

Česko-německé, -rakouské, -polské, -slovenské pohraničí

Jan Kubeš (kubes@pf.jcu.cz)

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Geografický přístup k periferiím západních a jižních Čech



1

Tři články a několik BP a DP k periferiím

Kubeš, J., Kraft, S. (2011): Periferní oblasti jižních Čech a jejich sociálně populační stabilita. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, vol. 47, No. 4, pp. 805-829. ISSN 0038-0288

Kubeš, J., Chvojková, A. (2020): Back to peripheries based on remoteness. Human capital in the peripheral municipalities of South Bohemia. Journal of Rural Studies, 70, 116-124. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.08.04>

Kubeš, J., Podlešáková, N. (2021): Lidský a demografický kapitál v periferiích Plzeňského kraje. Geografie, vol. 126, No. 1, pp. 97–122. <https://doi.org/10.37040/geografie2021126010097>

Chvojková, A. (2019): Periferní oblasti jižních Čech - vymezení, typy a stabilita

Podlešáková, N. (2019): Periferní oblasti Plzeňského kraje - vymezení, typy a stabilita

Houdková, B. (2020): Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Klatovy

Červík, J. (2020): Sociálně-populační rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Prachatice

Maxa, O. (2021): Rozvinutost periferních, semiperiferních a střediskových sídel okresu Český Krumlov

Novák, S. (2022): Periferní sídla okresu Jindřichův Hradec a jejich lidský a demografický kapitál

Pshlavcová, T. (2022): Periferní sídla okresu České Budějovice a jejich lidský a demografický kapitál

2

Teoretická východiska

Rozdílné přístupy k vymezení periferií

- jednotlivé studie se zásadně liší **definicí perifernosti** – **odlehlost** od sídelních středisek x **nerozvinutost** x případně se uplatňuje **kombinace** obou definic
- mezinárodní diskurz se s **definičním chaosem** v definici perifernosti zatím nevypořádal (viz diskuze v Ferrão, Lopes 2004; Steinführer a kol. 2016; Pezzi, Urso 2016).
- rozdílné bývá také **nastavení územní podrobnosti** při vymezení periferií (sídla, obce, na **mikroregionální úrovni nevhodně** za okresy, NUTS), obvykle se **neuplatňuje hierarchie periferií**
- v našem výzkumu je upřednostněna **odlehlostní perifernost** – periferní oblasti jsou vymežovány jako **shluky sídel či obcí značně časově odlehých od vyšších sídelních středisek**, přičemž ale jsou na těchto střediscích dojížděkově závislé.

3

Zdůvodnění odlehlostní perifernosti v našich studiích:

- obyvatelé odlehých území **trpí odlehlostí** od vyšších sídelních středisek ve kterých jsou soustředěny **pracovní příležitosti a rozmanité služby** = „odlehlostní“ **sociální exkluze** (a)
- odlehlost území a ne/rozvinutost území je třeba **analyzovat odděleně**, také proto, že vyžadují **odlišná zmírňující, resp. podpůrná opatření** (b) a také proto, že některá **odlehlá území mohou být rozvinutá** (c)
- periferní území mikroregionální úrovně by **neměla být vymežována pomocí okresů**, SOORP či SOOPOÚ (jak se v praxi často děje), protože ty zahrnují i rozvinutá města (sídelní střediska), ale obcí a sídel (d)

Rozvinutost sídel a obcí v našich studiích je řešena prostřednictvím indikátorů **lidského kapitálu** (včetně **demografického kapitálu**), případně také ekonomického kapitálu, **nikoliv sociálního kapitálu**.
Nedostatek vhodných dat

4

Metodika a výsledky

1. Krok – Vymezení vyšších sídelních středisek PK

- nezpochybnitelným **makroregionálním** sídelním střediskem řešeného území je **Praha**, **mezoregionálním** střediskem pak **Plzeň** (služby vyšší administrativy, vysokých škol, krajských nemocnic a specializovaných hypermarketů)
- **mikroregionální sídelní střediska** (mikroregionální města) - jsou **středisky denní dojížděky za prací a za službami** - minimální populační velikost **4.000** obyvatel (v sídle), minimálně **2.000** obsazených pracovních míst, minimálně **80** autobusových a vlakových spojů v pracovní den, nejméně **1.000** lidí dojíždí za prací a studiem, **gymnázium** (jiná SŠ), nejméně **10** specializovaných lékařů, **banka**, potravinový **supermarket**
- dále jsou vymezena **nižší sídelní střediska – velmi malá města, městyse, střediskové venkovské obce**, ... pomocí hodnot indikátorů – viz dále

5

Upřesnění hierarchie sídelních středisek a jejich vzájemné rozlišení je založeno na identifikaci „schodů“ v hodnotách čtyř ukazatelů sídelní střediskovosti:

- počet obyvatel
- počet sledovaných druhů služeb (přítomnost 30 administrativních, školských, zdravotnických, nákupních, finančních a kulturních druhů služeb)
- počet dojíždějících za prací a studiem (navýšeno o 30 % z důvodu neúplnosti sčítání dojížděky)
- počet autobusových a vlakových spojů v pracovní den (bez MHD)
- přepočítání na 0 – 100 bodů a pak průměrný počet bodů

6

PK - 13 mikroregionálních sídelních středisek, 12 velmi malých měst, 21 městysů a 23 střediskových venkovských

Tab. 2 – Hodnoty ukazatelů střediskovosti v mikroregionálních městech Píseňského kraje (2018)

Mikroregionální město Nižší sídelní středisko	Obyvatelé		Služby		Dojíždějí ¹		Spoje		Průměr bodů
	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	Počet	Body	
Klatovy ²	19 134	100,00	29	100,00	4 759	100,00	224	100,00	100,00
Radčice ³	13 673	71,46	24	82,76	3 062	64,34	184	82,14	75,18
Domažlice ⁴	11 004	57,51	24	82,76	3 633	76,34	184	82,14	74,69
Sušice ⁵	10 134	52,96	20	68,97	1 278	26,85	157	70,09	54,72
Tachov ⁶	12 112	63,30	20	68,97	1 377	28,93	93	41,52	50,68
Plešovice ⁷	6 424	33,57	15	51,72	1 036	21,77	131	58,48	41,39
Stříbro ⁸	7 368	38,51	17	58,62	1 020	21,43	103	45,98	41,14
Horáždovice ⁹	4 638	24,24	17	58,62	761	15,99	104	46,43	36,32
Stoň ¹⁰	3 585	18,74	18	62,07	939	19,73	73	32,59	33,28
Horšovský Týn ¹¹	4 190	21,90	15	51,72	1 270	26,69	69	30,80	32,78
Nýřany ¹²	6 604	34,51	14	48,28	932	19,58	61	27,23	32,40
Kralovice ¹³	3 334	17,42	16	55,17	782	16,43	88	39,29	32,08
Pláně ¹⁴	5 019	26,23	13	44,83	696 ¹	14,62	94	41,96	31,90
Blatce ¹⁵	3 682	19,24	15	51,72	948	19,92	62	27,68	29,64
Deblany ¹⁶	6 324	33,05	11	37,93	702	14,75	59	26,34	28,02
Kázně ¹⁷	4 473	23,38	11	37,93	622	13,07	83	37,05	27,86
Nepomuk ¹⁸	3 690	19,29	14	48,28	442	9,29	77	34,38	27,81

7

2. Krok – Vymezování periferních obcí a oblastí

Vymezování periferních obcí na mikroregionální úrovni:

- obce leží za **30 minutovou izochronou spojů VD** v pracovních dnech při cestování do mikroregionálního města (hodinová doba (+ pěší cesta) je ještě přijatelná), nebo jsou **bez spojů**
- zbyly obce **semiperiferní** a **suburbánní** (dle výstavby suburbánních domů)

Vymezování periferních oblastí mikroregionální úrovně:

- seskupení alespoň **tří** sousedících periferních obcí s rozlohou alespoň **50 km²**
- jsou rozlišovány **pohraniční (vnější) periferní oblasti** (v blízkosti státní hranice), **vnitřní periferní oblasti mezi mezoregiony** (mezikrajské) a **vnitřní periferní oblasti mezi mikroregiony** (na rozhraní mikroregionů uvnitř mezoregionu)

Vymezování periferních obcí a oblastí mezoregionální úrovně:

- obce leží za **hodinovou izochronou spojů VD z mezostřediska**

8

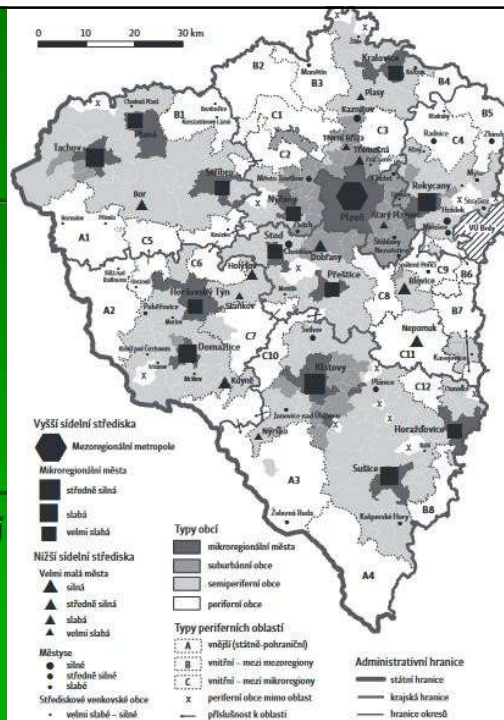
Periferní oblasti mikroregionální úrovně:

4 státně-pohraniční
periferní oblasti (A)

8 vnitřních periferních
oblastí mezi mezoregiony (B)

12 vnitřních periferních
oblastí mezi mikroregiony (C)

jednotlivé nezařazené periferní
obce



9

3. Krok – Vyhodnocení lidského a demografického kapitálu obcí

- index **dlouhodobého** vývoje počtu obyvatel
- index **střednědobého** vývoje počtu obyvatel
- **přirozená bilance** obyvatel za 5 let na 1 000 obyvatel
- **migrační bilance** obyvatel za 5 let na 1 000 obyvatel
- podíl **děti** do 14 let
- podíl **seniorů** ve věku 65 let a více
- podíl obyvatel maximálně se **základním vzděláním**
- podíl obyvatel s **vysokoškolským vzděláním**
- nově **postavené byty** za 10 let na 1 000 obyvatel
- počet **podnikatelských subjektů** na 1 000 obyvatel

10

Lidský a demografický kapitál periferních obcí a oblastí mikroregionální úrovně – hodnoty a kvantily

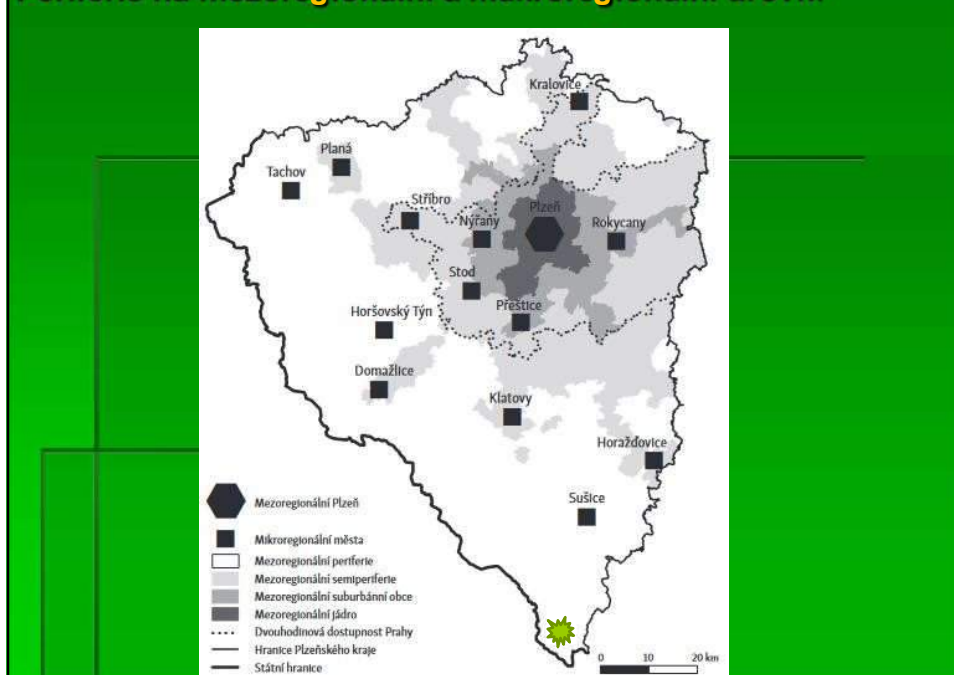
Typy obcí	Hodnoty indikátorů									
	DVO	SVO	PBO	MBO	DET	SEN	ZVO	VVO	BYT	POD
Píseň	0,90	1,03	-0,92	21,24	14,62	20,29	14,23	15,80	37,56	263,70
Mikroregionální města	0,81	0,93	-6,12	-4,33	14,60	17,98	20,01	9,10	24,89	199,47
Suburbánní obce	1,27	1,13	1,50	42,95	16,62	17,04	16,41	9,25	59,22	207,08
Suburbánní obce – nestřediskové	1,32	1,15	2,00	48,14	16,18	16,47	18,09	9,06	64,28	205,11
Semiperiferní obce	1,10	1,05	-3,83	21,98	15,53	18,95	22,92	6,35	33,63	202,52
Semiperiferní obce – nestřediskové	1,11	1,07	-4,00	25,34	15,57	18,99	23,32	6,12	33,58	200,22
Periferní obce	1,06	1,06	-13,54	26,45	14,36	20,59	23,07	6,20	33,13	216,13
Periferní obce – nestřediskové	1,06	1,06	-14,43	28,67	14,33	20,78	23,63	6,19	32,54	215,26

Typ periferních oblastí	Hodnoty indikátorů									
	DVO	SVO	PBO	MBO	DET	SEN	ZVO	VVO	BYT	POD
Vnější periferní oblast (A)	1,17	1,03	-2,16	-8,01	15,00	15,99	25,62	7,51	72,09 ¹	293,05
Vnitřní perif. oblast/ mezi mezoregiony (B)	0,99	1,00	-14,79	7,53	13,43	21,44	23,75	5,43	23,94	211,83
Vnitřní perif. oblast/ mezi mikroregiony (C)	1,05	1,06	-8,75	33,88	14,66	19,25	25,66	6,40	28,36	204,00

Periferní obec, oblast	Hodnoty indikátorů									
	DVO	SVO	PBO	MBO	DET	SEN	ZVO	VVO	BYT	POD
Modrava (nestředisková obec)	1,47	1,50	51,28	41,10	13,70	13,70	12,24	8,20	246,57 ²	423,27
Spálená Poříčí (středisková obec)	1,07	1,05	8,69	19,93	16,09	19,01	22,28	5,60	29,16	191,30
Brodslavý (nestředisková obec)	0,91	0,93	-71,42	-14,71	7,35	32,36	33,33	7,60	16,71	128,57
Bělá nad Radbuzem (středisková obec)	1,01	0,84	4,03	-18,40	14,40	18,43	24,36	3,80	18,89	179,41
Vnější periferní oblast A3	1,04	1,05	-0,59	12,53	15,21	19,31	22,16	6,87	52,56 ³	233,42
Perif. obl. mezi mezoregiony B7	0,85	0,82	-28,92	-9,04	12,06	23,64	21,84	4,74	16,87	207,63

11

Periferie na mezoregionální a makroregionální úrovni



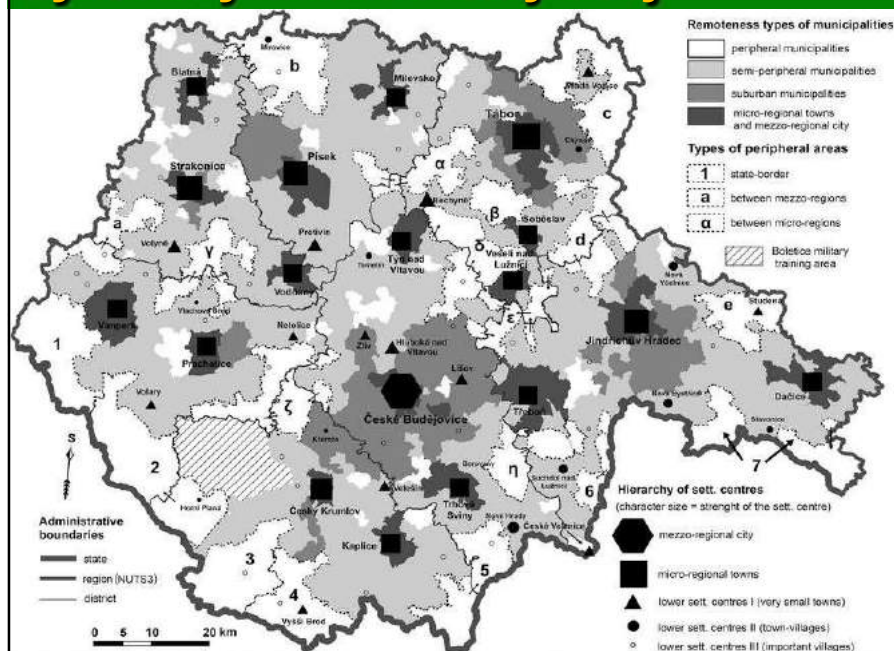
12

Závěr

- klíčovou roli v sídelně-regionálním systému Česka hrají **mikro-regionální sídelní střediska**, problémem může být jejich dolní rozhraní
- **periferní obce** (mikro úrovně) zaujímají **44,67 % rozlohy** Plzeňského kraje a **13,59 % jeho obyvatel**
- **nejlépe** jsou na tom vnitřní periferní oblasti mezi mikroregiony, **hůře** státně-pohraniční periferní oblasti a **nejhůře** vnitřní periferní oblasti mezi mezoregiony, **velké rozdíly** mezi jednotlivými PO
- současně probíhá **suburbanizace** v okolí Plzně a větších mikro měst a slabší **kontraurbanizace** v některých periferních a semiperiferních obcích
- **rozvinutost části periferních obcí** - 13 % z nich má hodnoty alespoň u 55 indikátorů v prvním kvartilu, 47 % v prvním a druhém kvartilu
- problém může nastat při **souběhu mikroregionální a mezoregionální perifernosti**
- v **regionální politice je třeba rozlišovat opatření** na zmírnění perifernosti (odlehlosti) a na podporu lidského, demografického a ekonomického kapitálu, a to **na úrovni obcí a sídel**

13

Výsledky - Jihočeský kraj



14



Děkuji za pozornost

doc. RNDr. Jan Kubeš, CSc.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta, Katedra geografie

Jeronýmova 10, 371 15 České Budějovice

E-mail: kubes@pf.jcu.cz

15

Česko-německé, -rakouské, -polské, -slovenské pohraničí

Tomáš Havlíček (tomas.havlicek@natur.cuni.cz)

Univerzita Karlova

Rakouské pohraničí jako vnější periferie

Česko-rakouské pohraničí jako vnější periferie



Tomáš Havlíček

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje,
Univerzita Karlova

tomas.havlicek@natur.cuni.cz



1

Úvodní poznámky

- Vykazuje pohraniční poloha předpoklady směrem k perifernímu vývoji? Nemusí být vždy!!!! Předpoklad zakonzervování daného vztahu!?!?
- Historické podmíněnosti: železná opona, vysídlení českých Němců...
- Zde je nutný velký důraz na lidský a sociální kapitál a poloha může být i výhodou (České pohraničí – Od periferní národní pozice ke stabilnímu prvku evropské integrace)
- Je česko-rakouské pohraničí stabilním prvkem evropské integrace nebo nadále vnější periferií?
- Pohraničí jako prostor zprostředkování a ne bariéra a vnější periferie --- Nutná změna myšlení a aktivit aktérů a to především na lokální, regionální i státní úrovni (příklad evropského postoje)
- Vznik přeshraničního regionu(ů) v česko-rakouském pohraničí?!?

2

Historické podmíněnosti 1 (reliktní hranice vysídleného území českých Němců)



3

Historické podmíněnosti 2 (železná opona na česko-rakouské hranici)



4



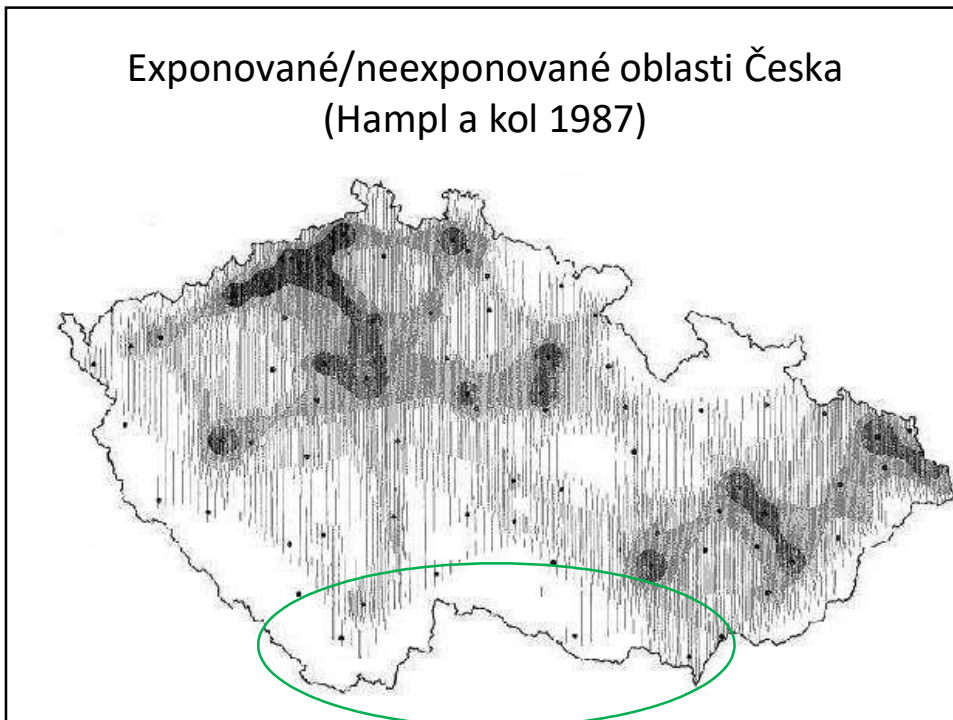
5

Příklad specifických hospodářských aktivit po pádu železné opony



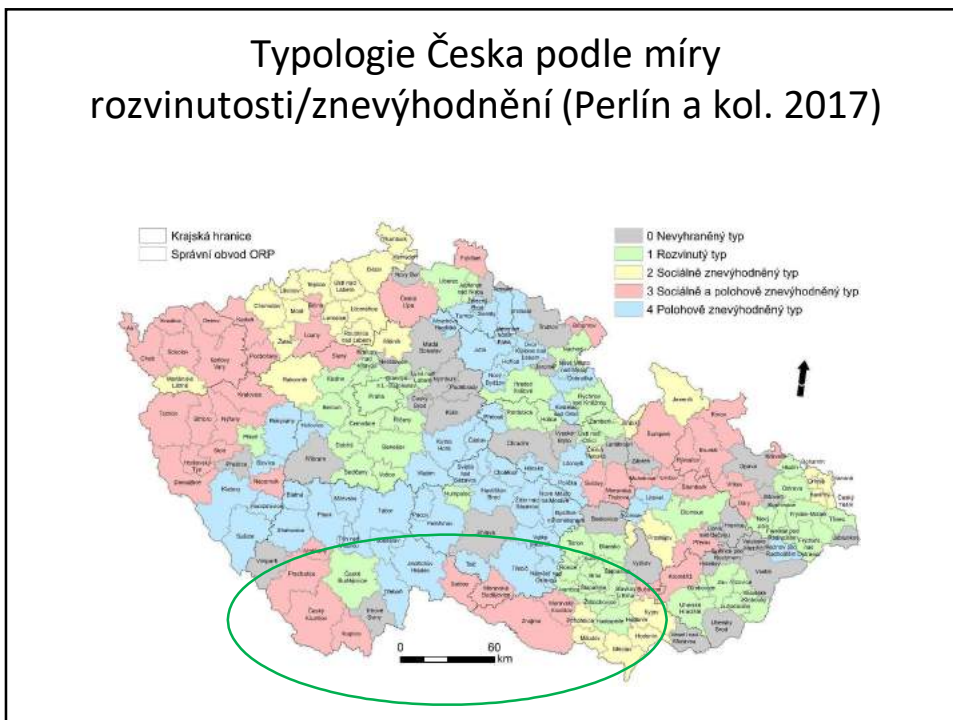
6

Exponované/neexponované oblasti Česka (HAMPL a kol 1987)

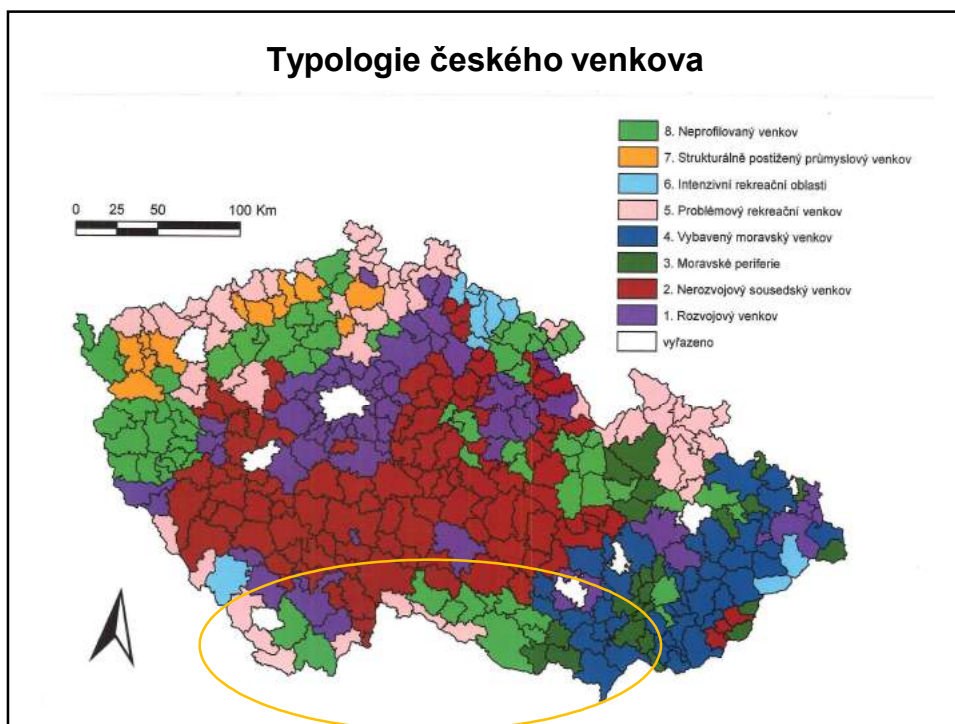


7

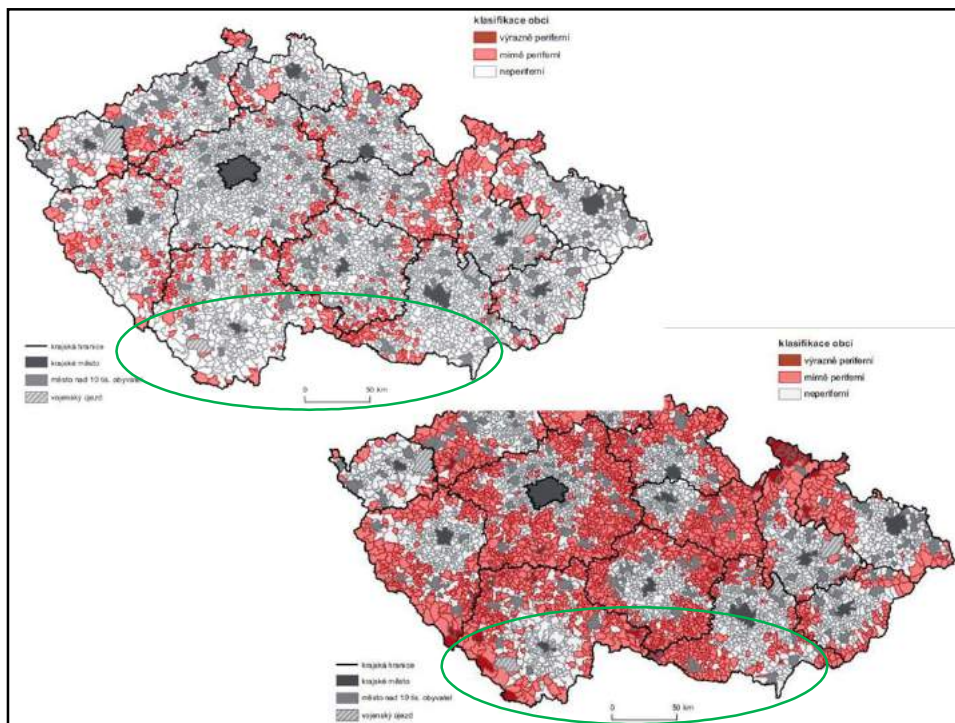
Typologie Česka podle míry rozvinutosti/znevýhodnění (Perlín a kol. 2017)



8



9



10

Období evropské integrace (po roce 1989) nová příležitost pro česko-rakouské pohraničí jako vnější periferie

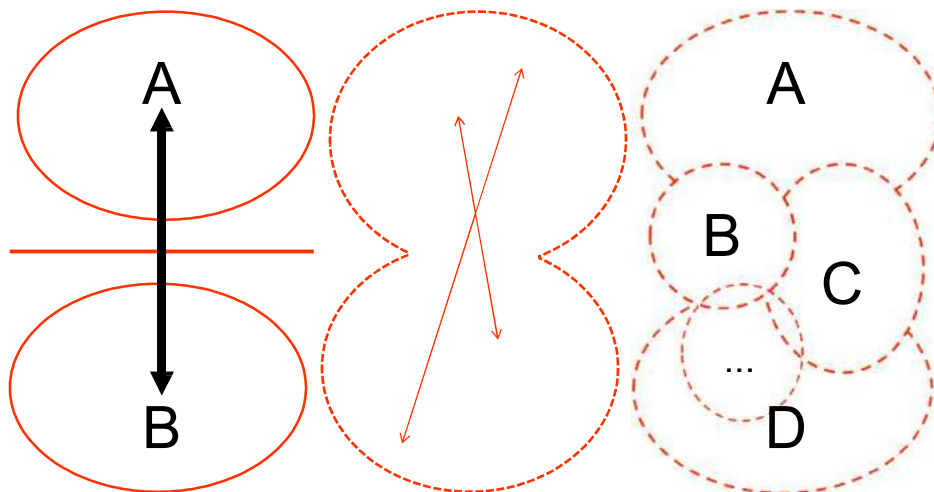
- Pád komunistických diktatur v tzv. „sovětském“ bloku mj. také v tehdejším Československu (1993 došlo k rozdělení na Česko a Slovensko) vedlo k nastolení svobody a demokracie v Česku a ke srovnání politických rámcových podmínek s Rakouskem.
- Objevili se ve vztazích ovšem nové výzvy a to především: a) spuštěním jaderné elektrárny Temelín (ujasnění v Melckém protokolu 2001) a b) vyjasnění platnosti tzv. Benešových dekretů (potvrzení platnosti skrze EU).
- K výraznému zlepšení vztahů mezi Českem a Rakouskem přispěl také v roce 2008 tehdejší velvyslanec Jiří Gruša ministr zahraničí Česka (Karel Schwarzenberg), který sám žil v exilu v Rakousku. Zdůraznili, že Češi a Rakušané mluví odlišným jazykem, ale historicky jsou nadále jedním národem.
- Dnes má Rakousko ambasádu v Praze a dva čestné konzuláty (v Brně a v Českých Budějovicích). Česko má pak ambasádu ve Vídni a pět čestných konzulátů (v Grazu, Innsbrucku, Linci, Salzburgu a Klagenfurtu). Oba státy jsou členy Evropské unie. Spojuje je 362 kilometrů společné hranice, která může být podle Schengenské dohody kdekoli překročena bez hraniční kontroly.

11



12

Možné scénáře vnímání hranic



➤ Specializace a pluralizace hranic

13

Jaká je role přeshraniční spolupráce pro regionální rozvoj středoevropského pohraničí?

- Pohraničí bylo integrováno do evropských struktur ještě před vstupem států na východ od železné opony do EU
- 4 hlavní fáze přeshraniční spolupráce:
 - a) „spontánní“ fáze (1989–1992) iniciovaná „zdola“,
 - b) řízená fáze (1992–1995) podporovaná „shora“,
 - c) evropská fáze (1995–2004) podporovaná především Evropskou unií,
 - d) integrační fáze (2004+) iniciovaná všemi zúčastněnými subjekty.
- Euroregiony – platforma přeshraniční spolupráce
- Přeshraniční programy EU: Phare CBC a INTERREG

14

Přeshraniční region (Cross-border region - CBR) (Perkmann 2003)

- „Ohraničená územní jednotka složená z území orgánů účastnících se iniciativy přeshraniční spolupráce...
- Přeshraniční region není funkčním prostorem, ale socio-územní jednotkou vybavenou určitým stupněm strategické kapacity na základě určitého organizačního uspořádání.
- Existence podobnosti není nutným prvkem CBR. Nezáleží na tom, zda je CBR založen na kulturních nebo etnických podobnostech, společné historii, existujících funkčních vzájemných závislostech a nebo pouhé zájmové společenství, protože záleží na procesu vytváření.
- Nicméně této diskursivní dimenzi CBR bude obvykle dominovat soubor společných kulturních, etnických nebo ekonomických prvků.“
- **Euroregion** - stálá přeshraniční instituce (či struktura) s vlastní identitou, personálem, prostředky a rozhodovacím systémem, jejímž hlavním cílem je rozvoj přeshraniční spolupráce na daném teritoriu

17

17

Typologie přeshraničních struktur (Perkmann 2003)

Geografický rozměr	Malý	Střední	Velký
CBR (sousední území)	<i>Přeshraniční svazky měst</i> (twin cities)	<i>Mikro-CBRs</i> (euroregiony)	Makro-CBR (např. pracovní společenství a skandinávská uskupení)
Meziregionální spolupráce (nesousední území)	Partnerství měst (town-twinning)	Meziregionální a meziměstská spolupráce (sítě)	Vrcholné organizace (AEBR)

18

18

Euroregiony v Česku – vymezení top-down

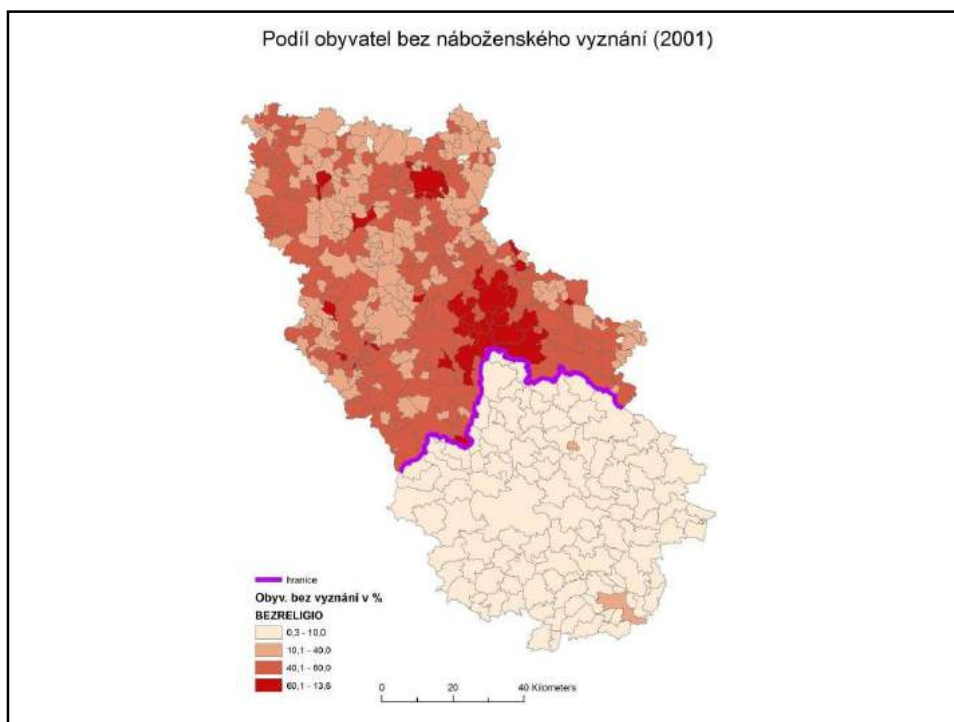


19

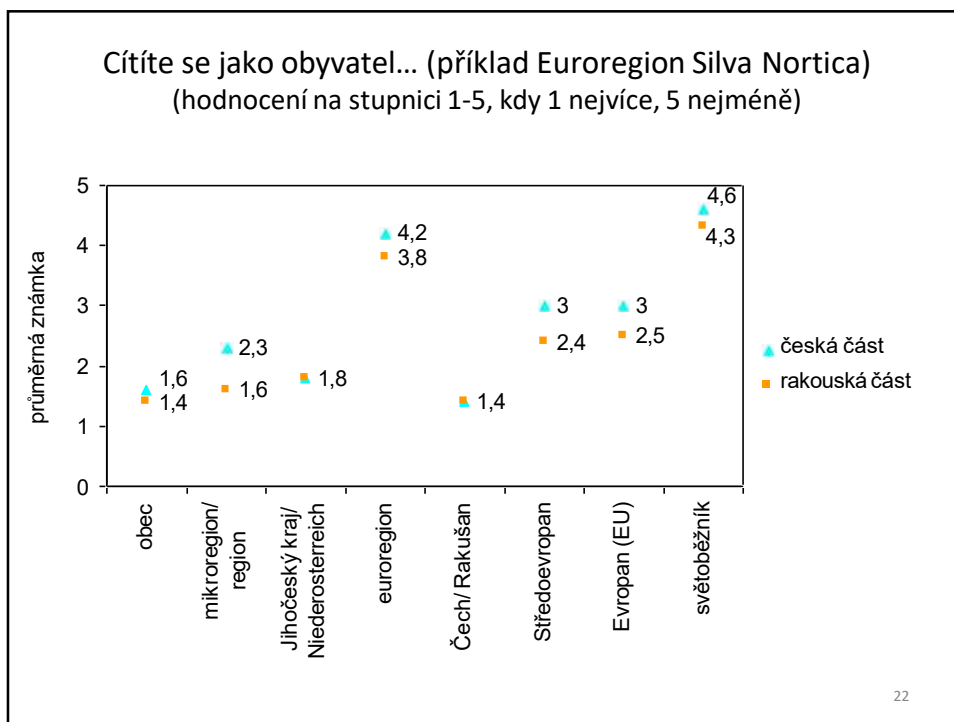
Příklad euroregionu Silva Nortica

- Na příkladu euroregionu Silva Nortica v česko-rakouském pohraničí jako příspěvek k většímu odbourání mentálních bariér poznáním základních socioekonomických parametrů „svého“ souseda
- Cíleně analyzovat zájmové území přeshraničním pohledem a tím přispět k utváření možné přeshraniční identity
- Modelové území i přes svoje poměrně homogenní fyzickogeografické a částečně také historické rámcové podmínky vykazuje nadále poměrně diferencovanou strukturu a to především podél státní hranice a také reliktní hranice vysídleného německy mluvícího obyvatelstva.

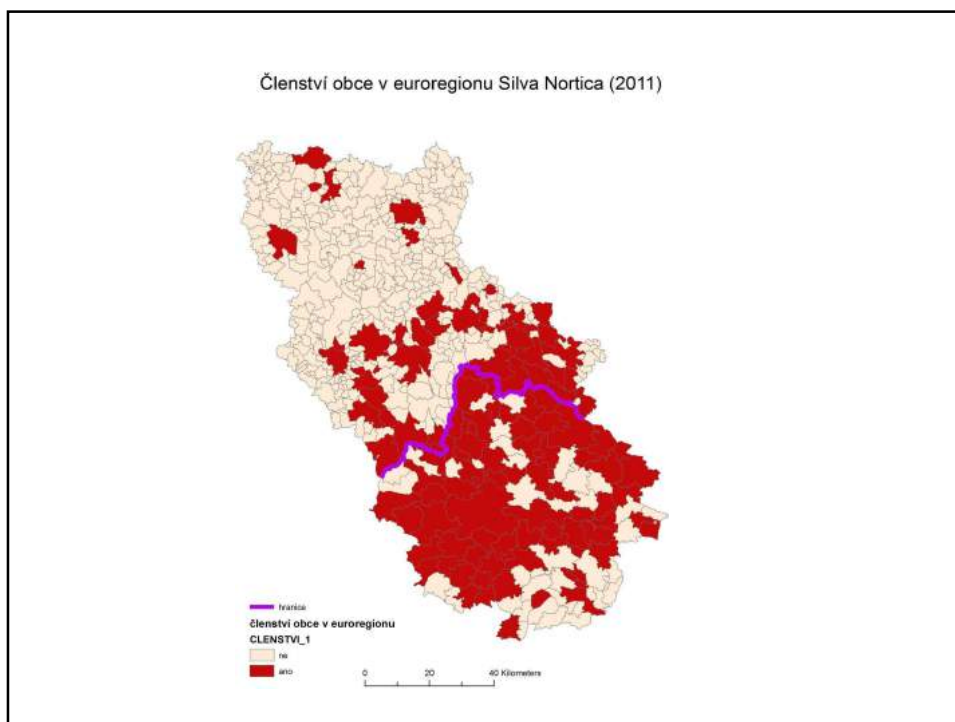
20



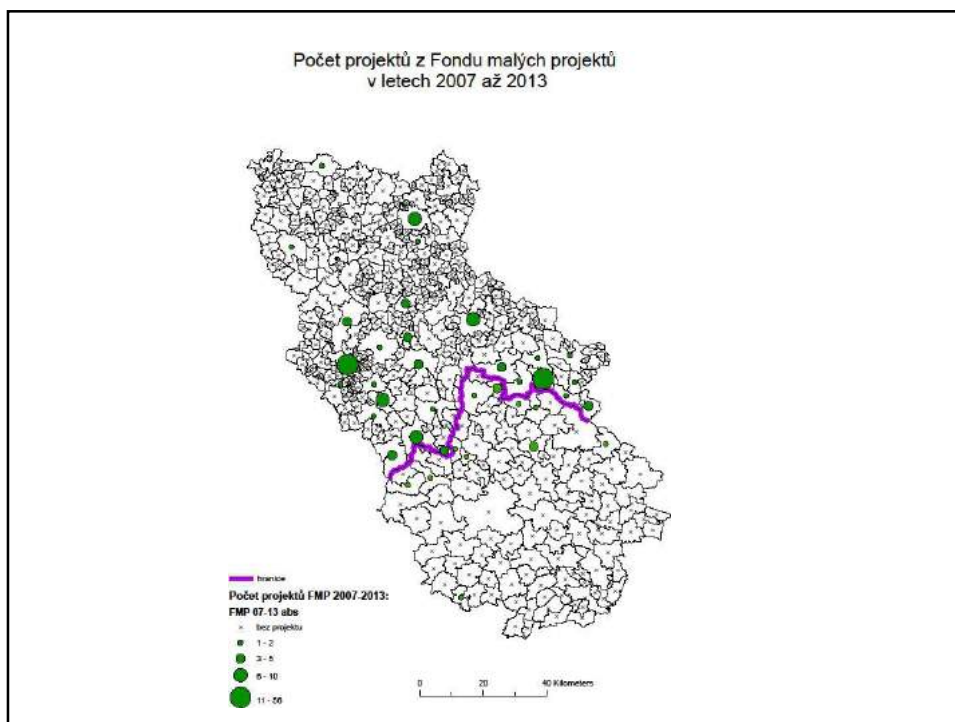
21



22



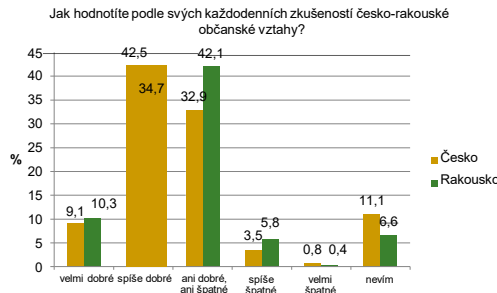
23



24

Euroregion Silva Nortica

- Obyvatelstvo je dle výsledků výzkumu otevřené budování přeshraničních kontaktů a vztahů i přes přetrvávající předsudky a křivdy minulosti
 - Rovnocenné oboustranné využívání hranice, časté cesty přes hranici, zájem o dění v sousedním regionu



- Rozdílné vnímání polohy a potenciálu svého regionu
 - 54,5% českých respondentů označilo svůj region jako zaostávající, okrajové území
 - 74,5% Rakušanů věří v jeho rozvojové možnosti, rozsáhlý regionální marketing Waldviertelu

25

Závěrečné poznámky

- Historické podmíněnosti ubývají na významu
- Pohraničí jako prostor zprostředkování a ne bariéra a vnější periferie - změna myšlení a aktivit aktérů a to především na lokální, regionální i státní úrovni představuje možnost využití přeshraničního potenciálu (příklad evropského postoje)
- Vznik přeshraničního regionu(ů) v česko-rakouském pohraničí je zatím v počátečním stádiu vývoje
- Lidský a sociální kapitál připravenosti vzájemného sblížení zdejších obyvatel představuje potenciál pro vytvoření přeshraničního společenství - **Od periferní národní pozice ke stabilnímu prvku evropské integrace**

26

Děkuji:

- Kolegům za spolupráci při výzkumu pohraničí jako vnější periferie
- Za vaši pozornost
(tomas.havlicek@natur.cuni.cz)
- JEŘÁBEK, M. et al. (2021): České pohraničí – Od periferní národní pozice ke stabilnímu prvku evropské= integrace. Studie národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, 1/2021, 271 s.



Historical
Geography
Research
Centre

Vnější periferie

Milan Jeřábek (jerabek@sci.muni.cz)

Masarykova univerzita

Populační vývoj vnitřních a vnějších periferií Česka

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ PERIFERIE ČESKA – představení projektu TAČR (TL03000527)

T A
Č R

Milan Jeřábek, spoluřešitel projektu

XXV. Kongres České geografické společnosti a 18. Kongres Slovenskej
geografickej spoločnosti
Olomouc 08. 09. 2022

Program **Éta**

1



1

NÁVRHU PROJEKTU – CÍLE, REALIZACE, APLIKAČNÍ GARANTI

- Periferie, determinované okrajovou polohou oproti jádrům osídlení, se vyznačují zpravidla úbytkem obyvatelstva, nedostatečnou infrastrukturou a nízkou ekonomickou výkonností. Území přiléhající k hranici krajské (vnitřní) či státní (vnější dimenze) Česka tak vyžadují zvláštní pozornost územní samosprávy (krajů) i státní správy. Tato problematika je akcentována prostřednictvím programů přeshraniční spolupráce EU. Projekt řeší vymezení obou typů periferie, analýzu socioekonomické situace vč. přístupu jednotlivých krajů k uzavřenosti regionálního rozvoje. Vyústění výzkumu bude spočívat ve formulaci opatření a doporučení ve smyslu posílení územní koheze Česka.
- **05/2020 – 04/2023**
- Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, odbor regionální politiky / Regionální rozvojová agentura jižní Moravy / Euroregion Šumava / Asociace evropských hraničních regionů

2

2

1

výstup	název	2021												2022												2023				Poznámka						
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4							
6	Nmap specializovaná mapa s odborným obsahem - vnější periferie											x	x	x																				časový posun oproti projektu: z 12/21 na 05/22		
7	M1 uspořádání (aplikační) konference																		x	X	X															11.2.2022 Kroměříž
8	M1 uspořádání (vědecké mezinárodní) konference																																			časový posun oproti projektu: z 09/22 na 11/22, v přípravě 14.-16.11. Železná Ruda
9	Hleg výsledky promítnuté do právních předpisů	x	x	x							X	X	X																			X	X			řešeno průběžně, zejm. ve vazbě na empirický výzkum
10	Nmet5 metodika schválená příslušným orgánem státní správy																																			pracovní verze, projednání, schválení
11	W2 uspořádání (závěrečného) workshopu																																			interní akce řešitelského týmu
13	E uspořádání (putovní) výstavy																																			pracovně jako součást V3-7-8, finálně 04/23
14	B odborná kniha																																			osnova, struktura, zodpovědnost, recenze, vydání
15	J recenzovaný odborný článek																																			zveřejněny 2 články, zbývající v letech 2022 a 2023
16	V souhrn souhrnná výzkumná zpráva																																			komplexní materiál, zahrnující zejm. jinde nepublikované poznatky

5

MUNI
SCI

5

5/3 TEMATICKÉ OKRUHY (OBYVATELSTVO, TRH PRÁCE A EKONOMIKA, BYDLENÍ, DOPRAVNÍ DOSTUPNOST, POKRYTÍ INTERNETEM), 17 UKAZATELŮ, 41 CHARAKTERISTIK

<ul style="list-style-type: none"> - Živě narození na 1000 obyvatel středního stavu (období) - Migrační přírůstek na 1000 obyvatel středního stavu (období) - Změna počtu obyvatel – index 2019/2001 - Index stáří (65+/0-14 let, aktuální) - Index vzdělanosti (SLDB, (4*VŠ + 2*SŠ + 1*ostatní / Σ) - Změna indexu vzdělanosti – index 2011/2001 	<ul style="list-style-type: none"> - Míra nezaměstnanosti v % (aktuální) - Rozdíl míry nezaměstnanosti (v p.b., (vývoj) - Podnikatelská aktivita na 1000 obyvatel (aktuální / vývoj) - Podnikatelské subjekty se zaměstnanci na 1000 obyvatel (aktuální / vývoj) - Osoby samostatně výdělečně činné (IČO) na 1000 obyvatel (aktuální / vývoj) - Společnosti s ručením omezeným na 1000 obyvatel (aktuální / vývoj) - Daňová výtěžnost na 1000 obyvatel (aktuální / vývoj) 	<ul style="list-style-type: none"> - Intenzita bytové výstavby – dokončené byty na 1000 obyvatel (období) - Četnost spojů veřejné hromadné dopravy (středa / sobota, aktuální) - Časová dostupnost krajského města (aktuální) - Pokrytí území internetem (aktuální)
---	--	---

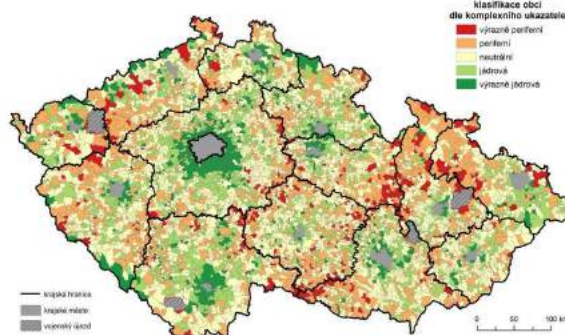
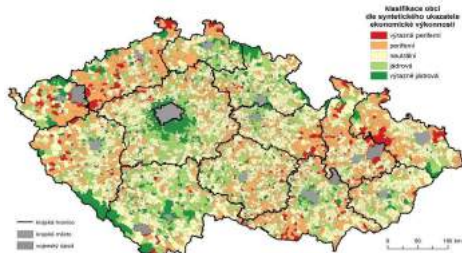
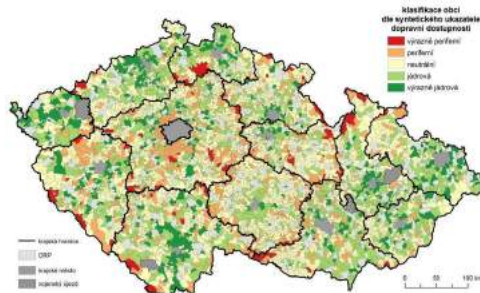
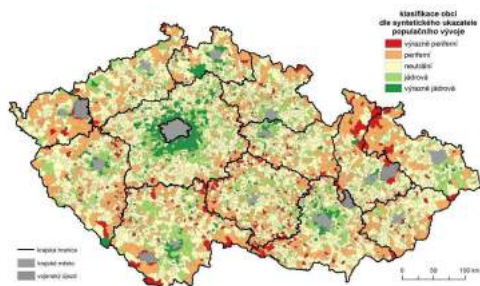
6

MUNI
SCI

6

3

ÚZEMNÍ DIFERENCIACE ČESKA – 3+1



Zdroj: ČSÚ, data ArcČR 500 v. 3.3, vlastní výpočty – D. Fiedor, P. Hlisenkovský, D. Kevický, L. Kůs, M. Kebza, K. Pavlačková, konstrukce mapy - P. Hlisenkovský, P. Šimáček

7

ZASTOUPENÍ V TEMATICKÝCH OKRUŽÍCH Z HLEDISKA PERIFERNOSTI MODELOVÉ ÚZEMÍ 4 – pomezí krajů

Tematický okruh / Syntetický ukazatel	výrazně periferní		mírně periferní		periferní souhrn	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Populační vývoj	40	0,7	748	12,2	788	12,9
Ekonomický vývoj	10	0,2	841	13,7	851	13,9
Dopravní dostupnost	56	0,9	2 847	46,5	2 903	47,4
Komplexní ukazatel	5	0,1	842	13,7	847	13,8

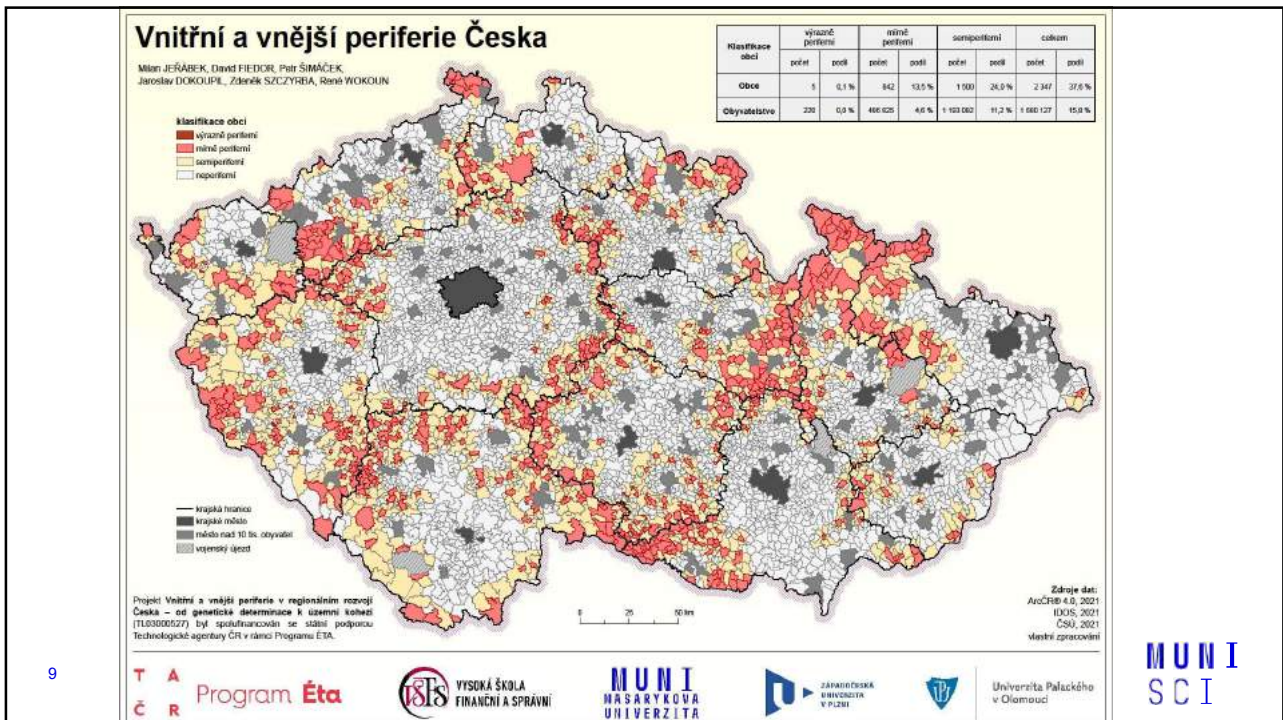
OBYVATELSTVA (V TIS., %)

Tematický okruh / Syntetický ukazatel	výrazně periferní		mírně periferní		periferní souhrn	
	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl
Populační vývoj	2 650	0,1	270 084	5,2	272 734	5,3
Ekonomický vývoj	1 116	0,0	610 357	11,8	611 473	11,9
Dopravní dostupnost	128 889	2,5	1 586 212	30,8	1 715 101	33,3
Komplexní ukazatel	220	0,0	486 825	9,4	487 045	9,5

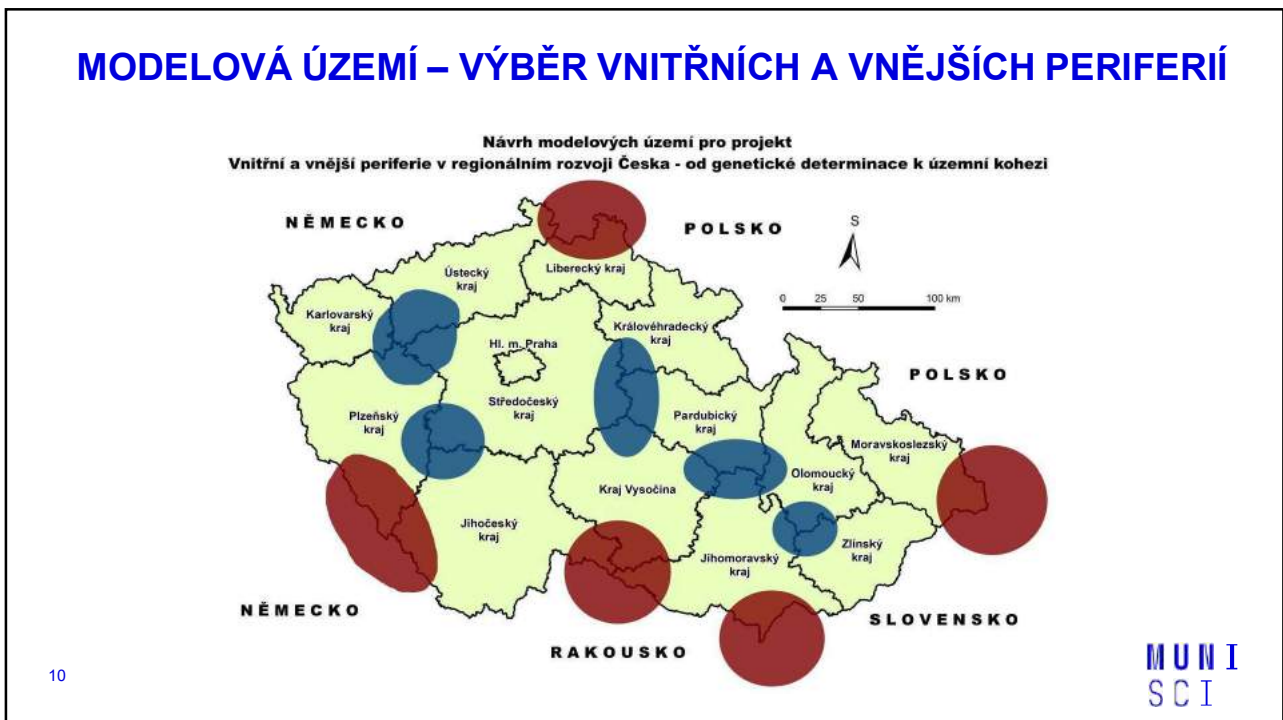
OBCÍ (N, %)

MUNI
SCI

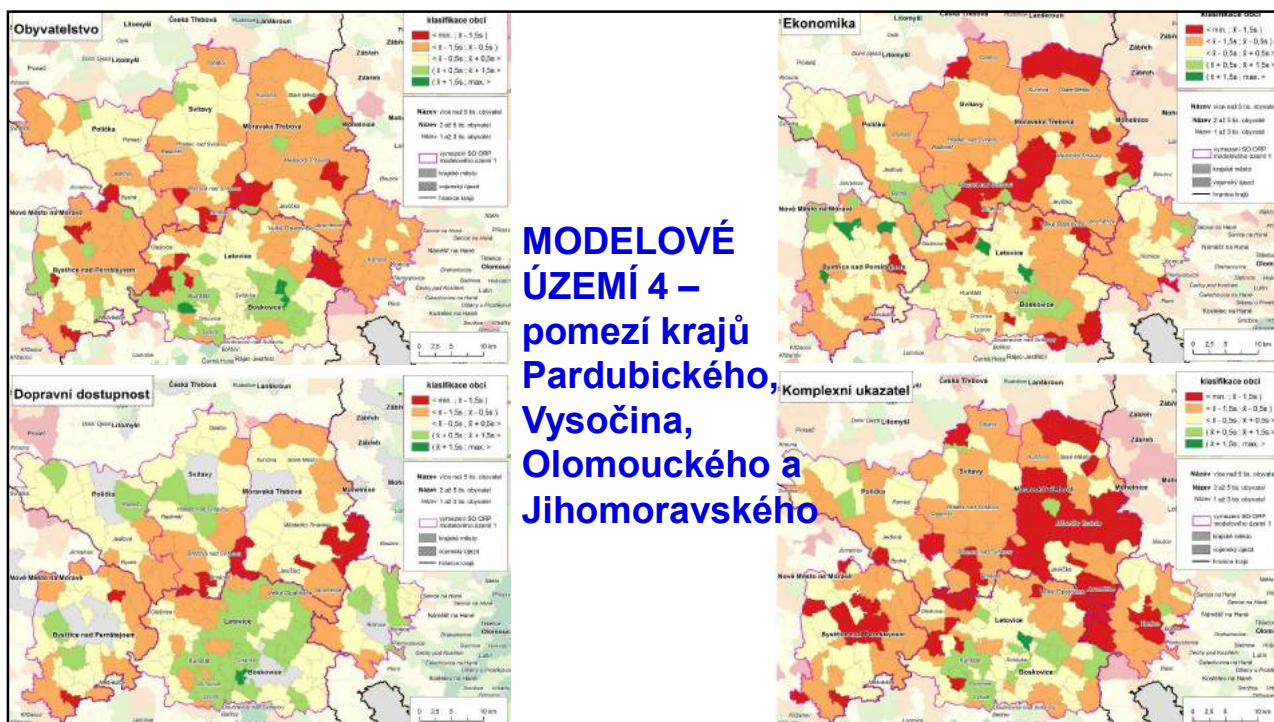
8



9



10



11

STRATEGIE EMPIRICKÉHO ŠETŘENÍ V MODELOVÝCH ÚZEMÍCH

- Cílová skupina
 - (obyvatelstvo), **starostové obcí**, podnikatelé, elity
- Konkretizace regionu a lokalit – VNITŘNÍ DIMENZE
 - SO ORP (17), obce – 250 / 195, populační velikost, blízkost (krajské) hranice, přítomnost železnice a/či silnice I. třídy
- Koncepce
 - Starostové / jednotný dotazník, další – řízený strukturovaný dotazník
- Vyhodnocení
 - Systémový soubor, excel / SPSS, třídění 1. a 2. stupně – viz výše
- Návrhy opatření
 - Subjektivní rovina, legislativa, metodika

12

MUNI
SCI

12

CÍLE EMPICKÉHO ŠETŘENÍ / STRUKTURA DOTAZNÍKU PRO STAROSTY

- | | |
|--|--|
| <ol style="list-style-type: none">1. V souladu se záměry projektu bylo hlavní cílem dotazování starostů zjistit stav vybraných obcí z hlediska demografické, sociální, občanské vybavenosti a ekonomické situace a identifikace míry perifernosti2. Získat informace o fungování místní správy a o aktivitě občanské společnosti3. Zjistit hlavní cíle a problémy života a rozvoje obce. Metody jejich řešení. | <ol style="list-style-type: none">1. Základní sociodemografické a ekonomické údaje o obci (s využitím statistických zdrojů)2. Problematika zaměstnanosti obyvatel3. Bytový fond, výstavba4. Občanská vybavenost obce5. Spolky a společenské organizace6. Společenské akce, soužití občanů7. Hodnocení práce zastupitelstva8. Spolupráce s orgány státní správy, hodnocení péče kraje9. Vědomí a význam krajské hranice10. Cíle a problémy rozvoje obce11. Identifikační údaje o obci |
|--|--|

13

MUNI
SCI

13

VNĚJŠÍ DIMENZE

SHODNÁ METODIKA, DOPLNĚNÁ O „SOUSEDNÍ ÚZEMÍ A PŘESHRAŇNÍ SPOLUPRÁCI“

- Základní data o socioekonomickém vývoji – územní jednotky „okresy“
- Vy/zatíženost hraničních přechodů
- Přeshraňní projekty – OP Přeshraňní spolupráce, 2014-2020, analýza: velké + malé projekty
- Přeshraňní aspekty v empirických šetřeních – území euroregionů, pouze česká strana

VÝSTUPY:

- Sběr a analýza statistických dat – kabinetní výzkum
 - Srovnatelnost a dostupnost ukazatelů – CZ / SN, BY, AT, SK, PL
- Nmap specializovaná mapa s odborným obsahem - vnější periferie
 - Příhraniční SO ORP, hraniční úseky
- M1 uspořádání (vědecké mezinárodní) konference
 - Presentace zásadních výsledků
 - Participace zahraničních expertů
 - Plzeň, 14. – 15. 11. 2022

14

MUNI
SCI

14

PARTNERSTVÍM MĚST K POSÍLENÍ PŘESHRANIČNÍHO REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Interreg
Rakousko-Česká republika
Evropský fond pro regionální rozvoj



- Součástí "návratu Česka do Evropy" se staly partnerské vztahy mezi městy. V česko-rakouském pohraničí lze zčásti navázat na historické sounáležitosti, jejich rozsah a kvalita však může být některými událostmi zatížena. Aktuálně je v neúplném přehledu evidováno **30 měst krajů Jihočeského, Vysočina a Jihomoravského s vazbami na rakouské protějšky**.
- Projekt navazuje, byť v jiném tématu, na současně řešený projekt FMP obou VŠ. Posoudí **úroveň partnerství se zaměřením na vzájemné poznávání sousedního území (měst), ale také fungování veřejné správy**. K tomu slouží jak společný kabinetní výzkum studentů a akademiků VŠPJ a DUK, tak práce v terénu vč. setkání se zástupci samosprávy, cestovních kancelářů, ubytovacích zařízení a pamětihodností.
- Výsledky nejprve představené na konferenci formou **putovní výstavy a publikace** významně posunou stav vědění o partnerských vztazích mezi příslušnými městy a podpoří tak provázanost česko-rakouského pohraničí.



15

VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ PERIFERIE ČESKA – OD GENETICKÉ DETERMINACE K ÚZEMNÍ KOHEZI / představení projektu TAČR (TL03000527)



16 – DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST.

L. Jerábek

jerabek@sci.muni.cz

MUNI
SCI

16

8

Vnější periferie

Zuzana Khendriche Trhlínová (trhlinova@mail.vsfs.cz)

Vysoká škola finanční a správní

Vybrané ekonomické aspekty periferních regionů



EKONOMICKÉ ASPEKTY PERIFERNÍCH REGIONŮ

Ing. Zuzana Khendriche Trhlínová, Ph.D.

1

EKONOMICKÝ POHLED NA PERIFERIE

- Ekonomika území - studium ekonomických charakteristik a ukazatelů, předpoklad pro stabilní růst ekonomiky - životní úroveň
- Periferie: předpoklad
 - Nízká ekonomická aktivita
 - Nedostatečná integrace území do socio-ekonomických struktur nebo procesů
- Vzdálenost od ekonomického jádra + specifické ekonomické a sociální charakteristiky území
- Indikátory: HRP, míra nezaměstnanosti, struktura ekonomiky, výše mezd v porovnání s průměrem, odvětvová struktura podnikatelských subjektů, počet podnikatelských subjektů, ceny nemovitostí, vybavenost domácností ...
- Majetek a rozpočet místních samospráv, popř. jejich partnerských svazků

1

2

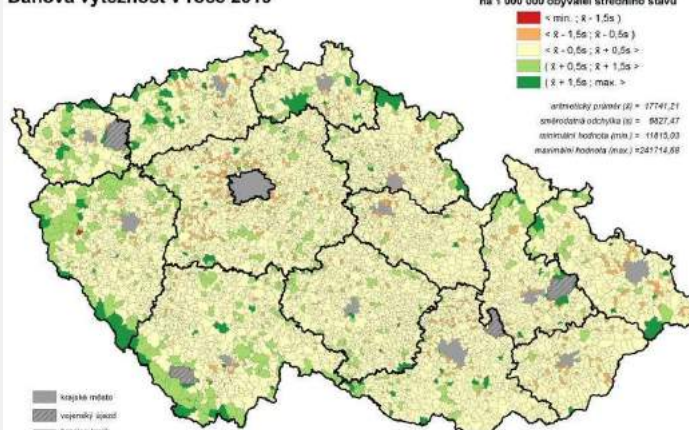
ZÁKLADNÍ ZNAKY SLEDOVANÝCH ÚZEMÍ

- Vnitřní x vnější periferie - význam souseda, atraktivita území
- Vyjíždka za prací do jiných regionů
- Pracovní příležitosti ve službách
- Diference v zaměstnanosti
- Podíl VŠ obyvatelstva
- Počet podnikatelů
- Investiční výdaje obcí na obyvatele
- Míra nezaměstnanosti, počet činných podnikatelských subjektů, počet osob samostatně výdělečně činných
- Daňová výtěžnost obcí

3

HOSPODAŘENÍ OBCÍ

Daňová výtěžnost v roce 2019



$$\text{Daňová výtěžnost} = \frac{\text{daňové příjmy obcí}}{\text{počet obyvatel}} \quad \text{(v přepočtu na 1000 obyvatel)}$$

4

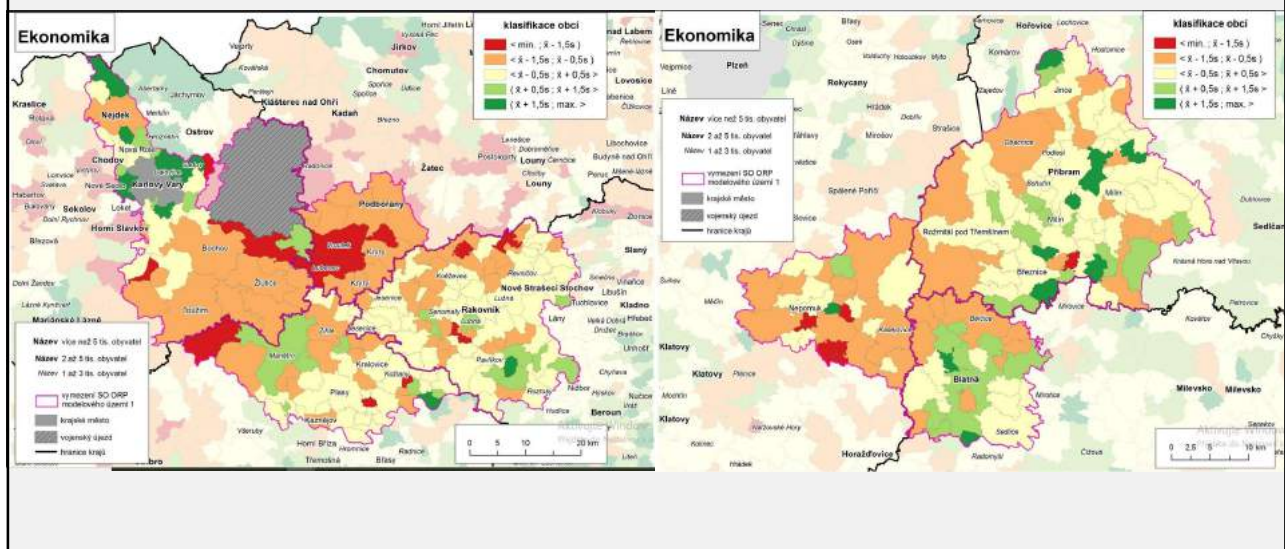
2

HOSPODAŘENÍ OBCÍ

- RUD - princip solidarity, vliv polohy
- Atraktivita území pro rekreaci, cestovní ruch
- Velikost rozpočtů - investice - zaměření investic
- Kapacita dosáhnout na dotace, investice x administrativní zátěž, byrokracie, pomoc kraje
- Role DSO, přeshraniční spolupráce
- Financování veřejných služeb

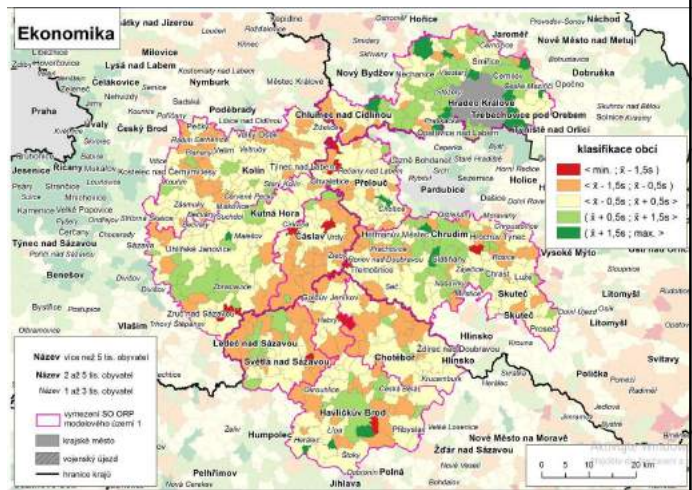
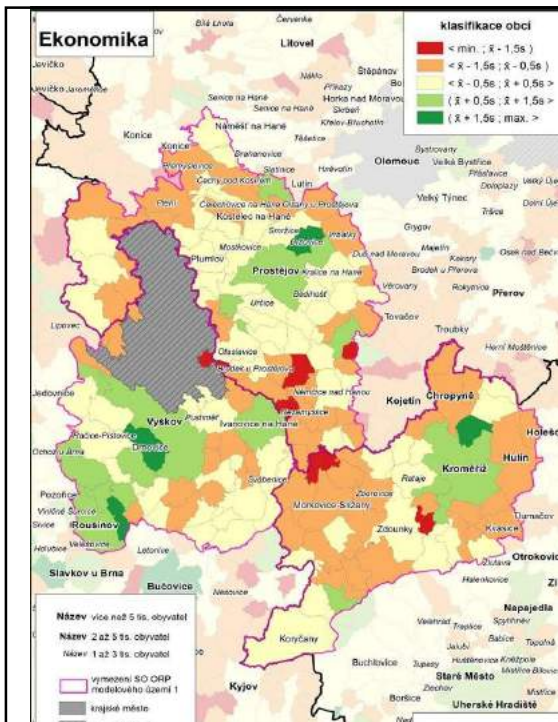
5

EKONOMIKA OBCÍ A MĚST VNITŘNÍ PERIFERIE

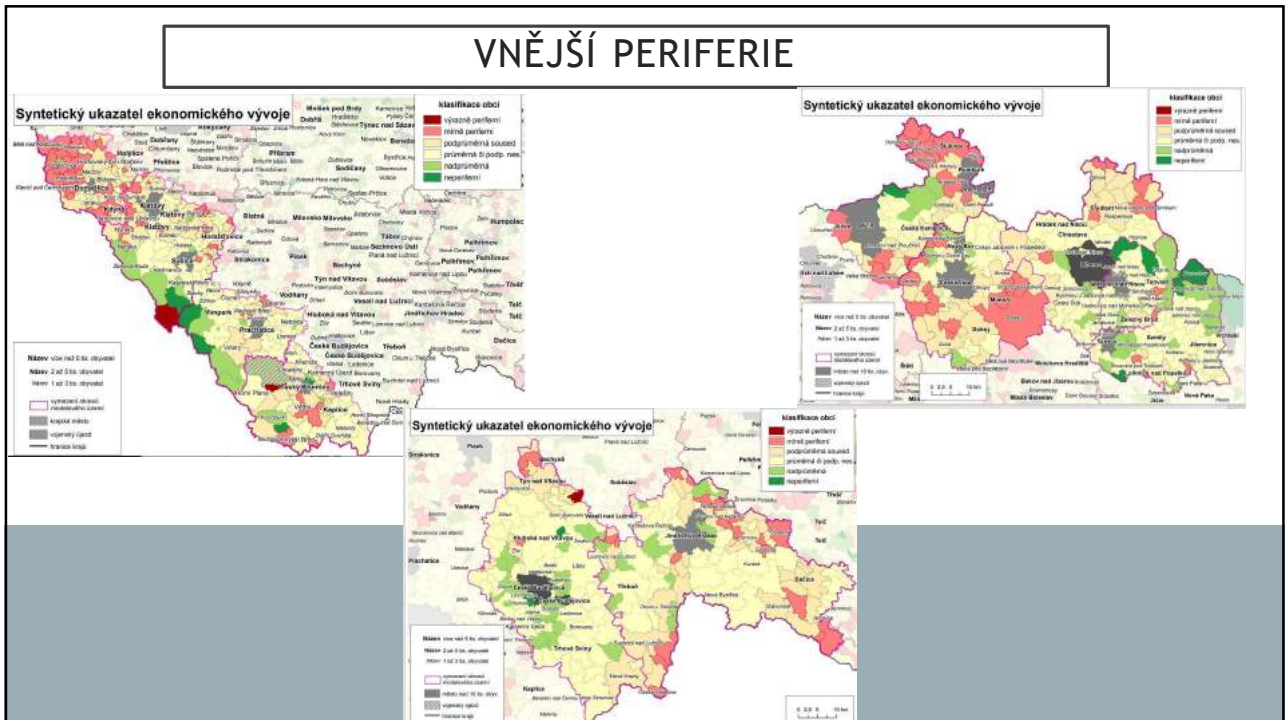


6

3

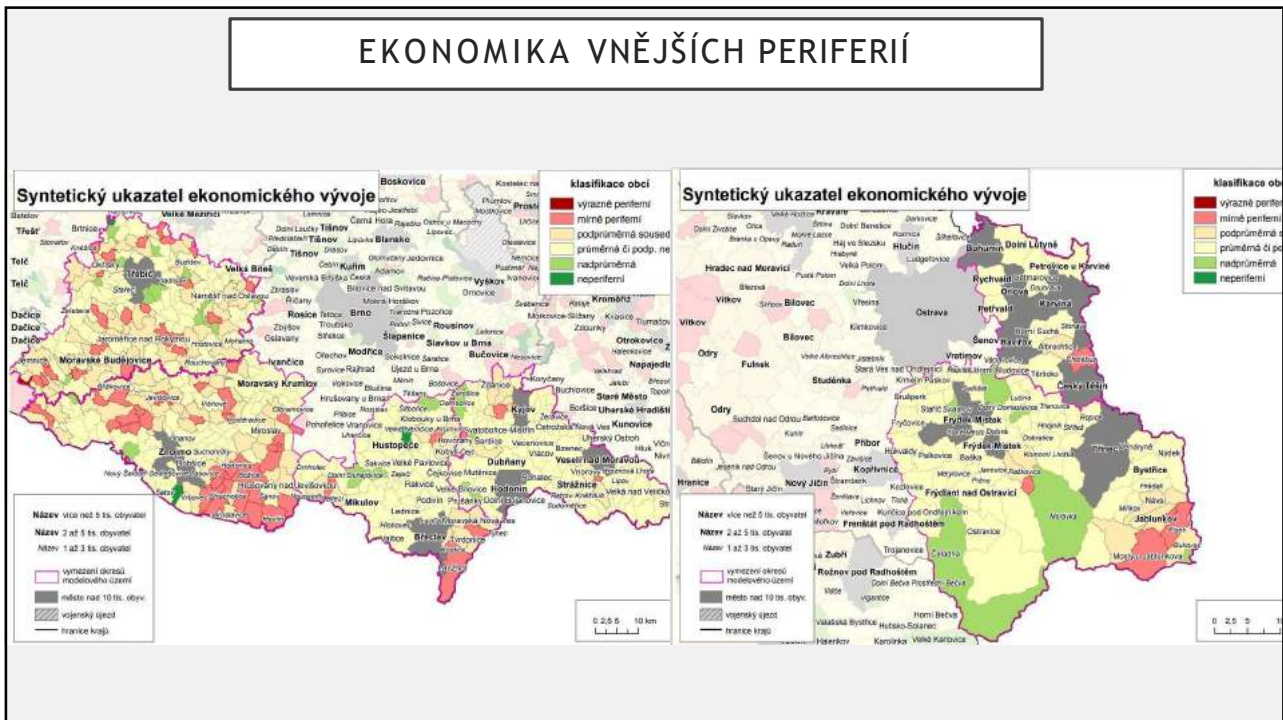


7



8

EKONOMIKA VNĚJŠÍCH PERIFERIÍ



9

EKONOMIKA PERIFERNÍCH ÚZEMÍ

- Role hranice - bariéra i příležitost rozvoje
- Dojížděka za prací
- Počet OSVČ, podnikatelských subjektů
- Míra nezaměstnanosti
- Dostupnost nemovitostí
- Společné řešení problémů - mikroregionální úroveň
- Atraktivita pro cestovní ruch
- Diference vnitřní a vnější periferie

10

5

František Zich (frantisek.zich@mail.vsfs.cz)

Vysoká škola finanční a správní

Názory starostů českých obcí na přeshraniční spolupráci

Přeshraniční vlivy působící na obce českého pohraničí

Prof. Ing. František Zich, DrSc.

**(Dílčí výsledky zkoumání názorů
starostů vybraných obcí)**

1

Cíle dotazování starostů vybraných obcí

- V souladu se záměry projektu bylo hlavní cílem dotazování starostů zjistit stav vybraných obcí z hlediska demografické, sociální, občanské vybavenosti a ekonomické situace a identifikace míry perifernosti
- Získat informace o fungování místní správy a o aktivitě občanské společnosti
- Zjistit hlavní cíle a problémy života a rozvoje obce. Metody jejich řešení.
- Zjistit úroveň přeshraničních vztahů obcí vnější periferie a zjistit jejich vliv na fungování obcí a život občanů

2

Metoda terénního šetření

- Výběr obcí byl proveden v rámci hypoteticky stanovených "modelových území", která chápeme jako geograficky neohrazené jádro periferní oblasti. Bylo vymezeno pět vnitřních modelových území (označujeme je jako: Karlovarsko, Plzeňsko, Střední Čechy, Olomoucko, Zlínsko) a pět vnějších modelových území jejichž jádrem jsou stávající euroregiony (označení: Nisa, Šumava, Silva Nortica – Jižní Čechy, Pomoraví a Beskydy)
- V každém tomto území byly stanoveny obce v nichž byly provedeny rozhovory se starosty. Výběr obcí byl proveden podle hlediska velikosti obce s posílením počtu obcí do 500 obyvatel. (Jde o přibližný kvótní výběr). N=197
- Vlastní výzkumný rozhovor byl veden na základě strukturovaného dotazníku, který obsahoval i otevřené otázky umožňující případné doplnění o položení dodatečných otázek, případně byl proveden i hlubší rozhovor týkající se zejména problémů rozvoje obce a jejich řešení a možností přeshraniční spolupráce. Byl pořízen doplňující záznam rozhovoru

3

Struktura dotazníkového rozhovoru

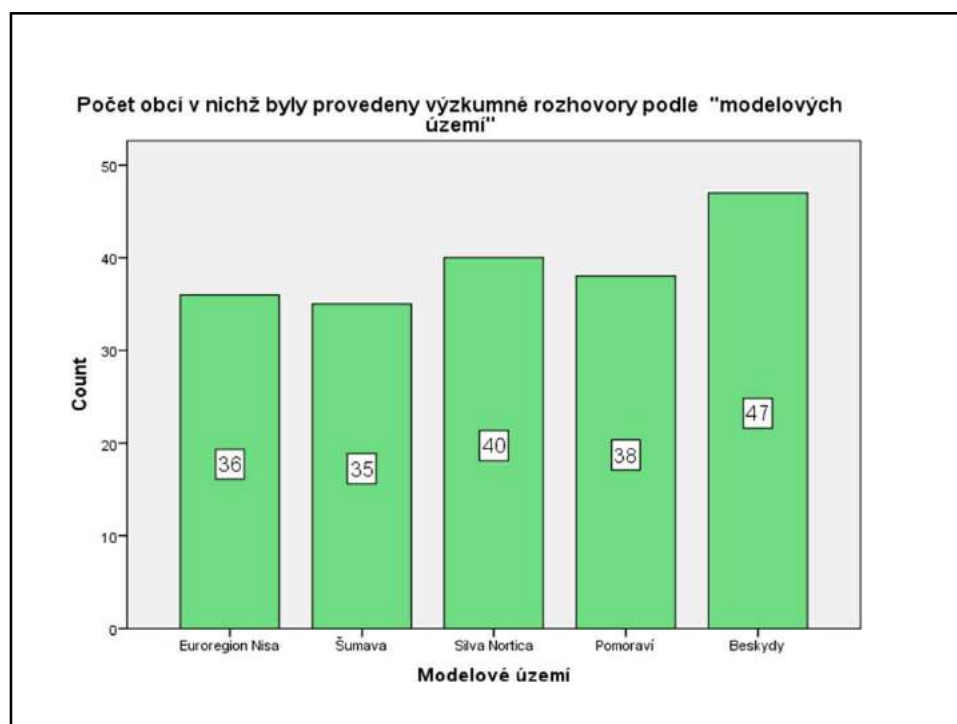
Vnější periferie

- Základní sociodemografické a ekonomické údaje o obci (s využitím statistických zdrojů)
- Stabilita obyvatelstva
- Vybavenost obce a spokojenost s jejím fungováním
- Občanský a společenský život obce
- Hodnocení spolupráce s územními orgány správy
- Vliv statní hranice, přeshraniční spolupráce.
- Cíle a problémy rozvoje obce
- Identifikační údaje o obci a starostovi

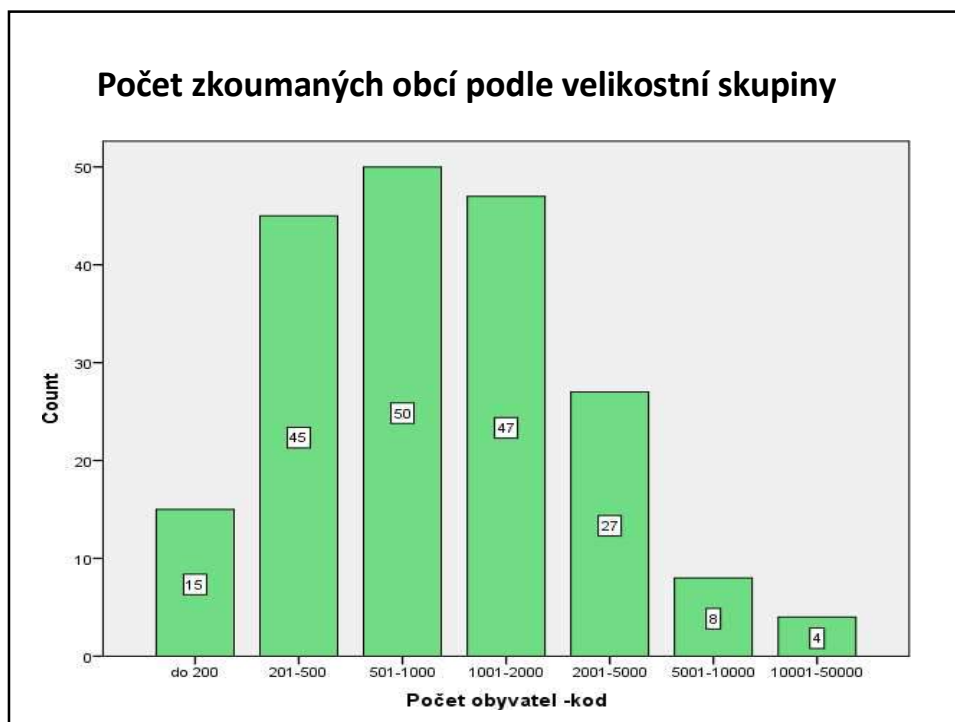
4

Složení výzkumného souboru obcí

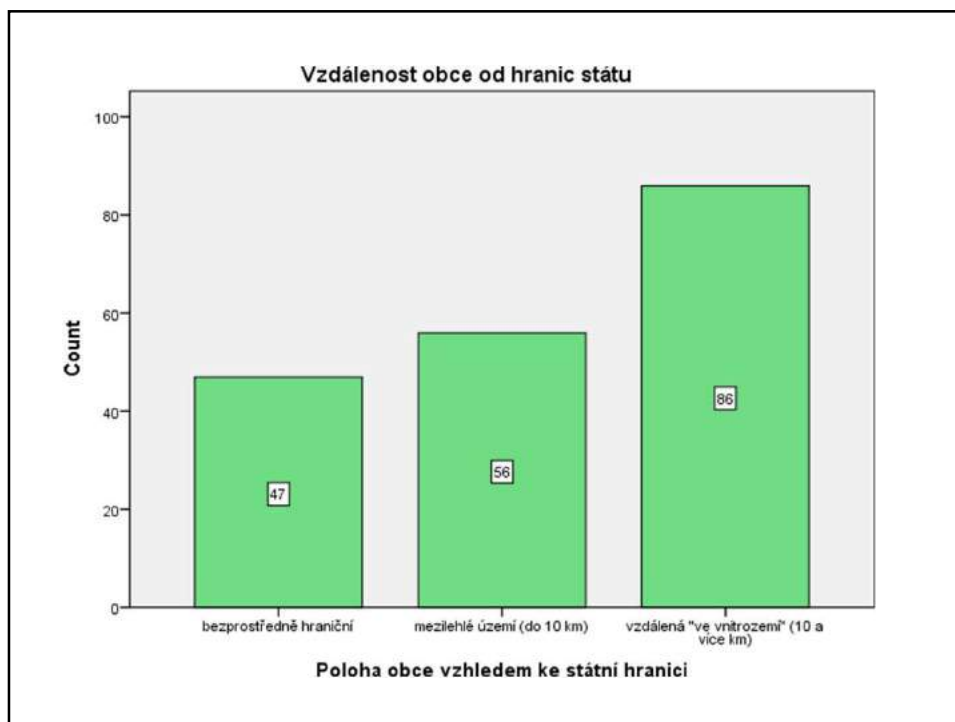
5



6



7



8

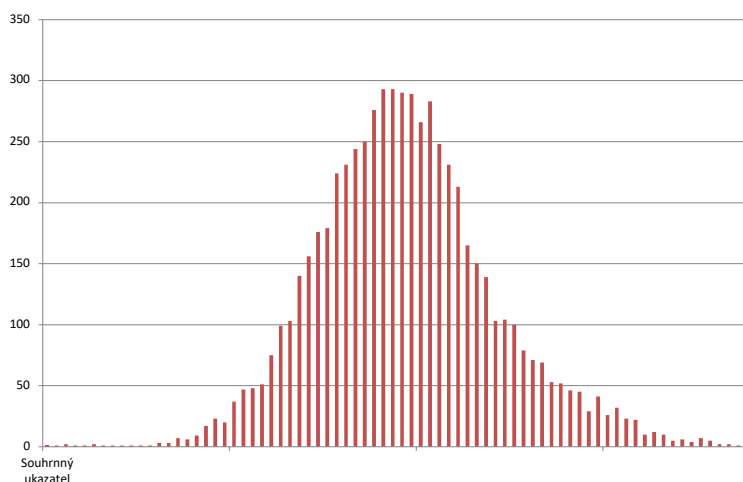
Souhrnný (komplexní) ukazatel úrovně fungování zkoumaných obcí - kvintil

Konstrukce tohoto souhrnného ukazatele je založena na 15 proměnných (ukazatelích), které jsou shodné se základem konstrukce map. Původní výběr proměnných vycházel z počtu 65. Po posouzení jejich vypovídací úrovně a záměru projektu došlo k jejich redukci na 15 shrnutých do třech tematických okruhů (sociodemografický, ekonomický, dopravní). Pro každou obec je pro tyto tematické okruhy, na základě statických dat, vypočítán (průměr dílčích proměnných) syntetický ukazatel. Součet jejich hodnot tvoří syntetický (celkový, komplexní) ukazatel obce. Seřazením obcí od nejnižší hodnoty (25) tohoto ukazatele po nejvyšší (124) získáme přehled o úrovni fungování jednotlivých obcí podle stanovených ukazatelů. Toto pořadí (6250 obcí) je rozděleno na pět početně stejných částí (kvintily), kterým je přiřazena hodnota 1-5. Označení 1 přísluší obcím s nejnižším souhrnným ukazatelem. Předpokládáme, že jde o obce problémové charakteru. Označení 5 naopak o obce dobře fungující.

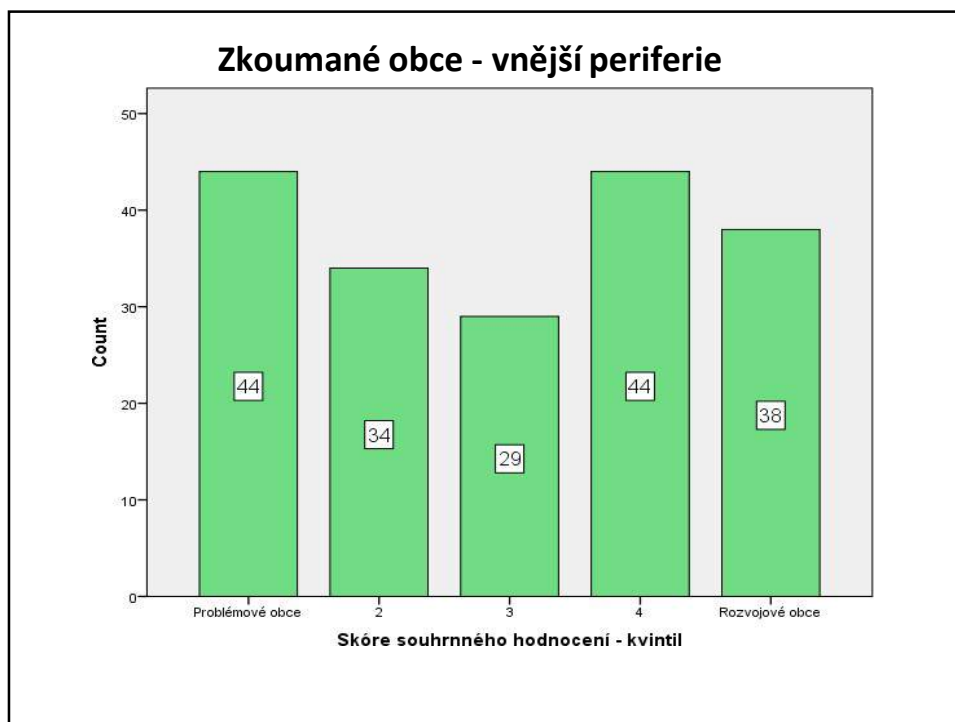
Tak zvané „chybové grafy“ (error graf) ukazují názorně průměrnou hodnotu sledované proměnné (pokud má kardinální, nebo alespoň ordinální povahu) a rozptyl těchto hodnot. Čím delší je úsečka, tím větší rozptyl zjištěných

9

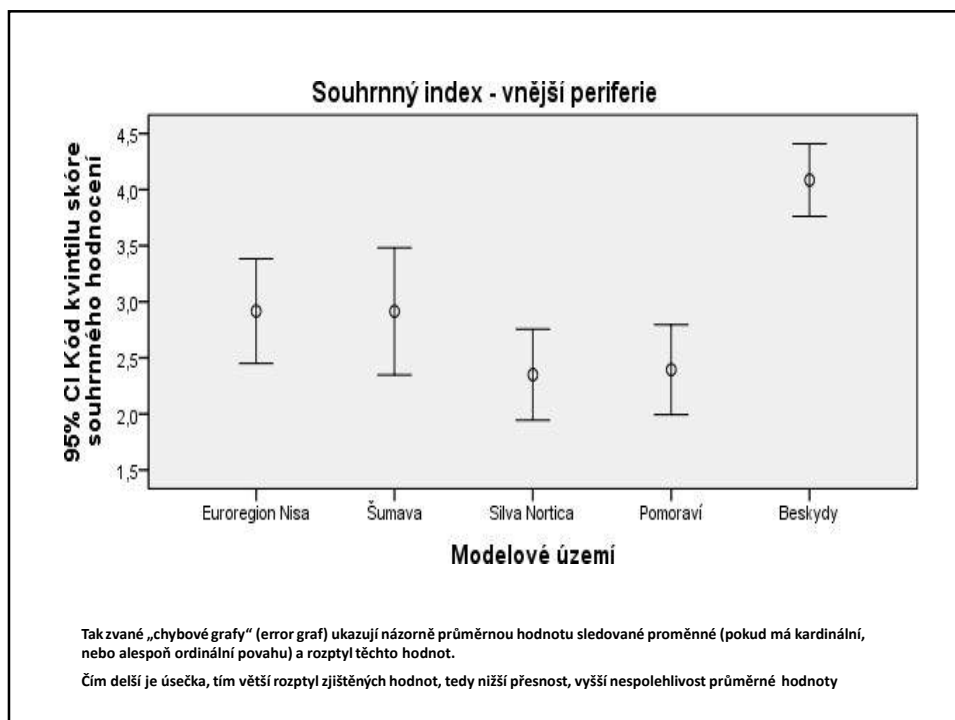
Počet obcí ČR podle souhrnného ukazatele



10

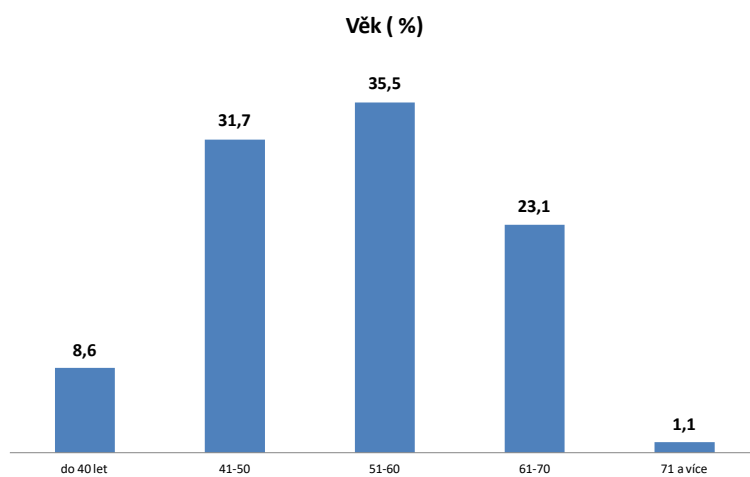


11



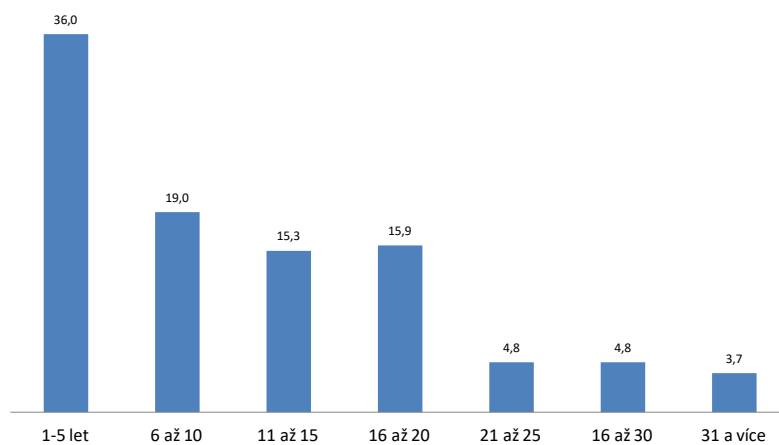
12

Respondenti – starostové, starostky a jejich stručný sociální profil

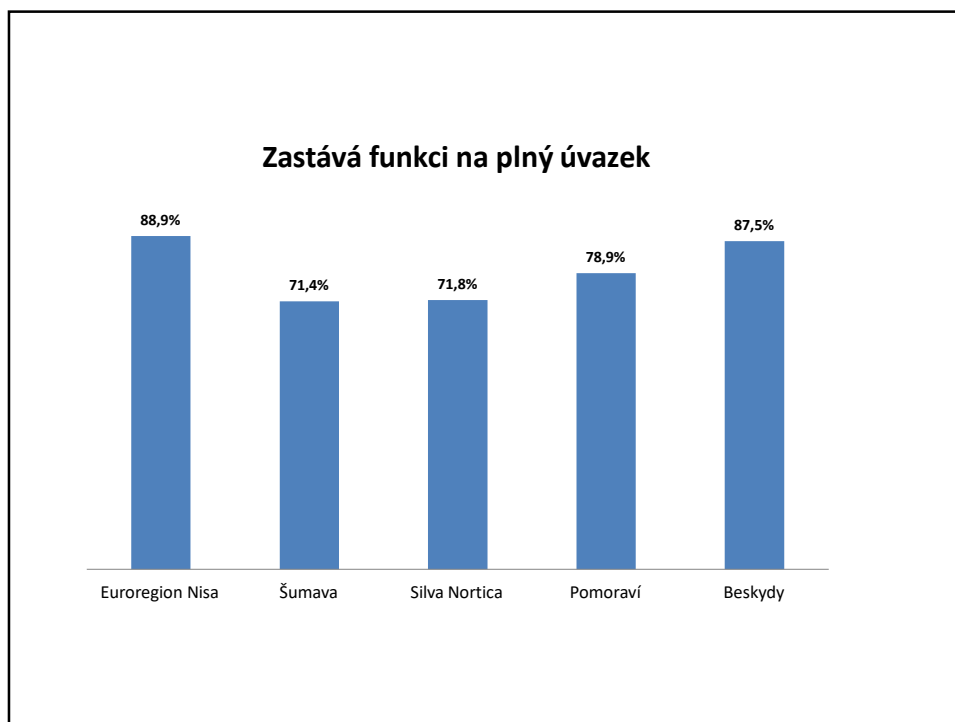


13

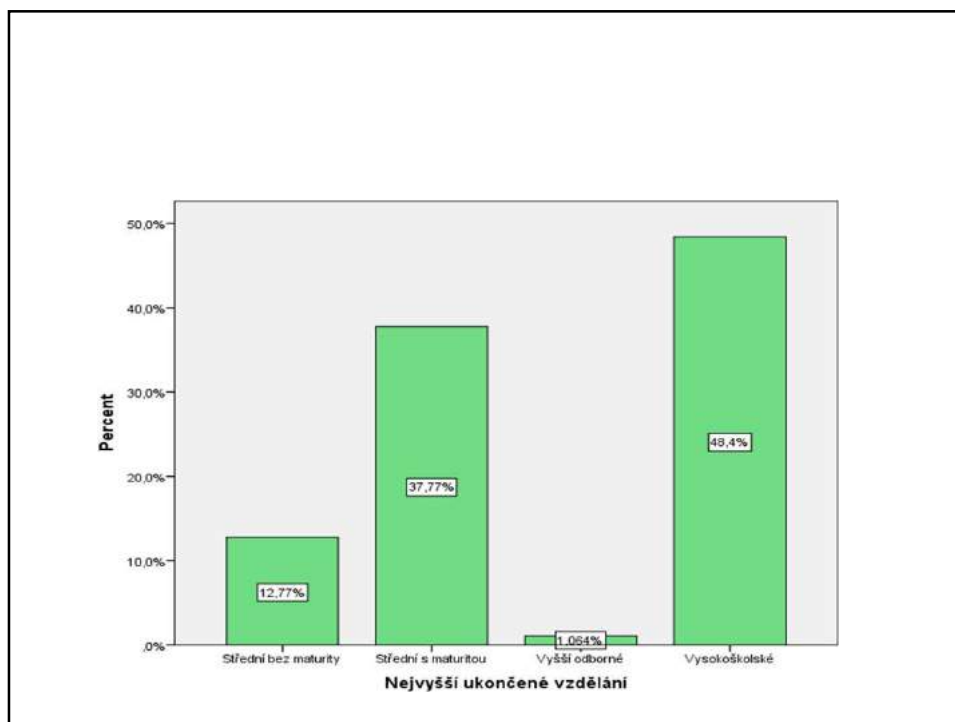
Kolik let vykonáváte funkci starosty (%)



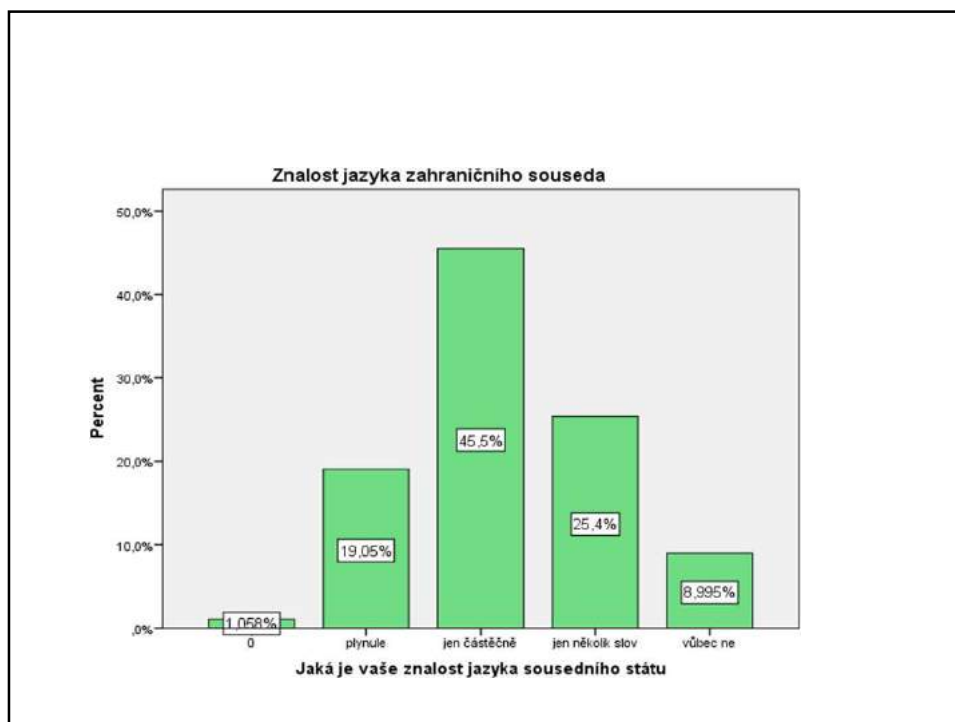
14



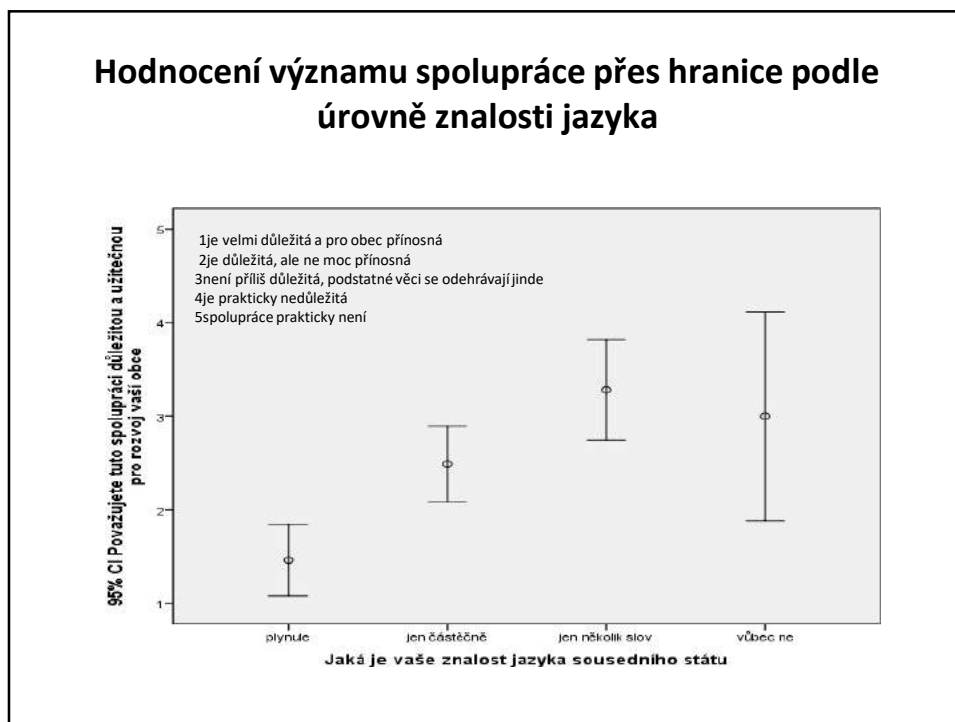
15



16



17



18

Výsledky dotazování

1. Celkové obecné hodnocení významu sousedství
2. Spolupráce obce, zastupitelstva
3. Spolupráce organizací, podnikatelů, škol
4. Spontánní setkávání, každodennost

19

1. Celkové obecné hodnocení významu sousedství

Jaké celkové pozitivní dopady, či výhody má fakt blízkosti státní hranice a sousedního státu na vaši obec, případně na celý region?

20

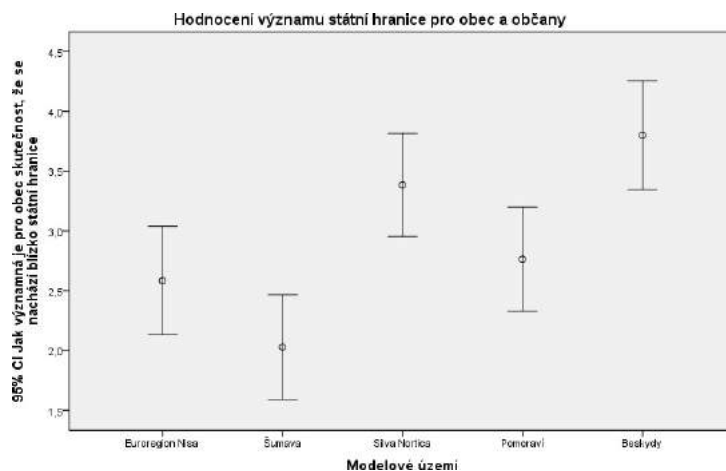
Jak významná pro vaši obec a občany je skutečnost, že vaše obec leží blízko státní hranice ?



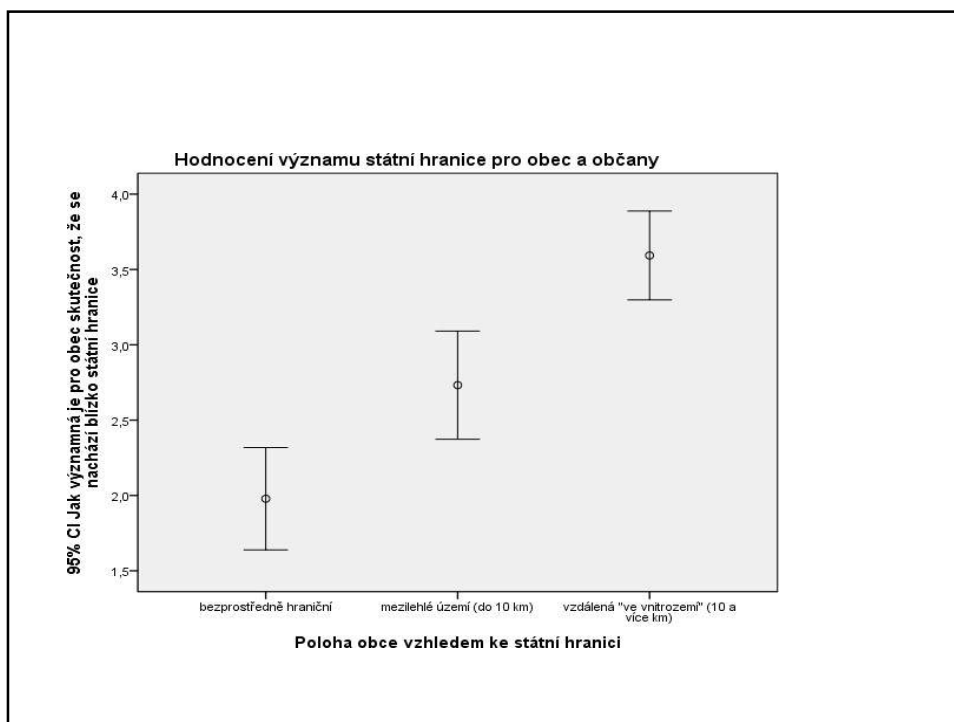
21

Hodnocení významu státní hranice pro občany podle modelového úze a vzdálenosti od hranice.

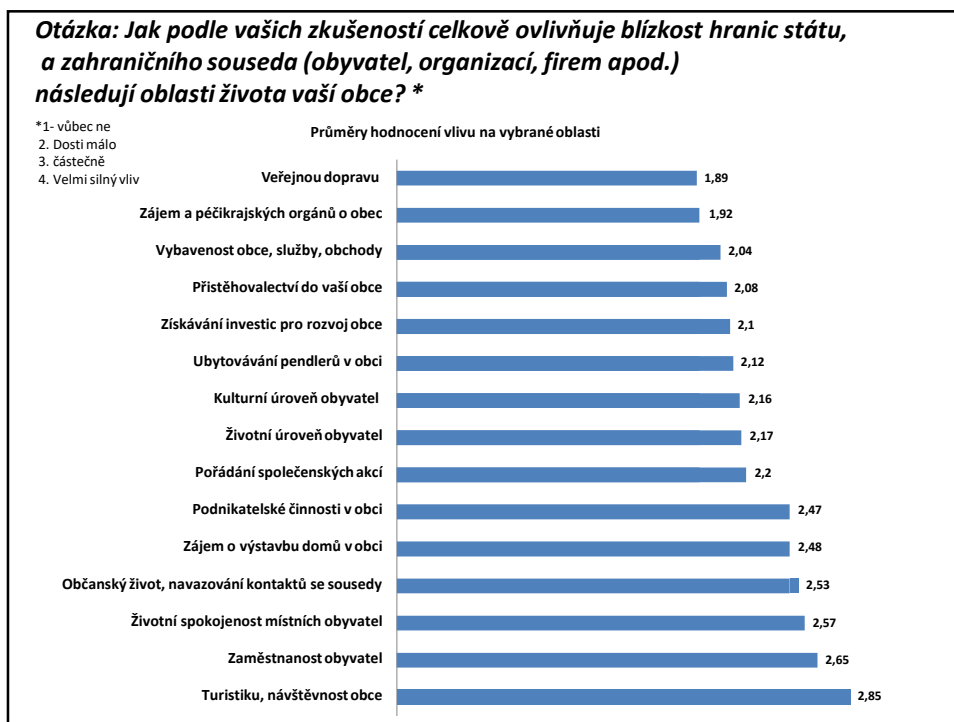
Čím vyšší hodnota průměru, tím menší význam.



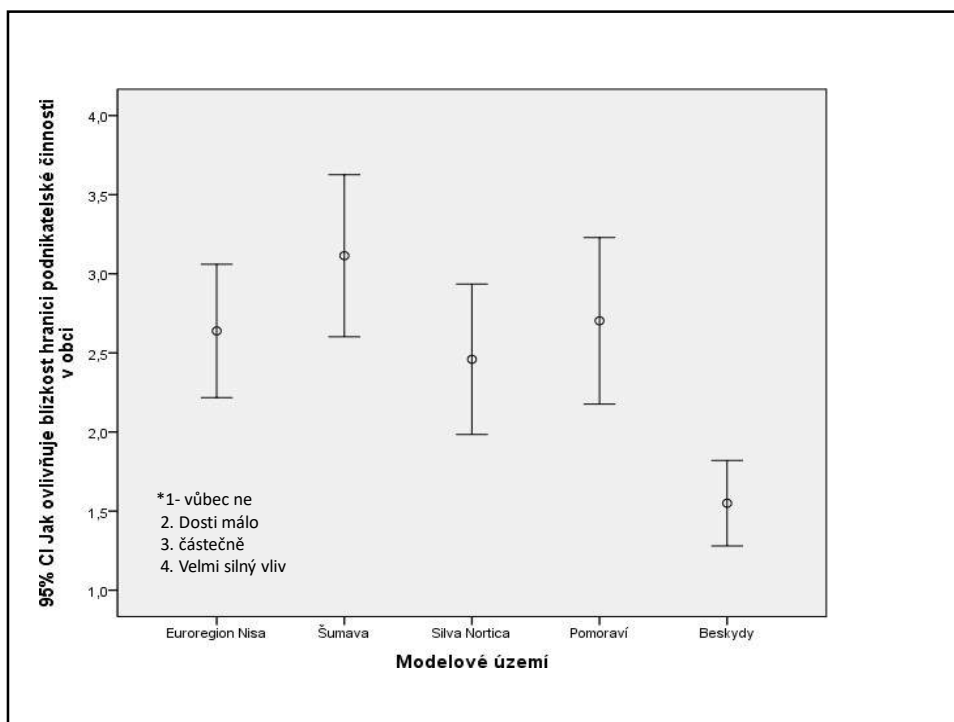
22



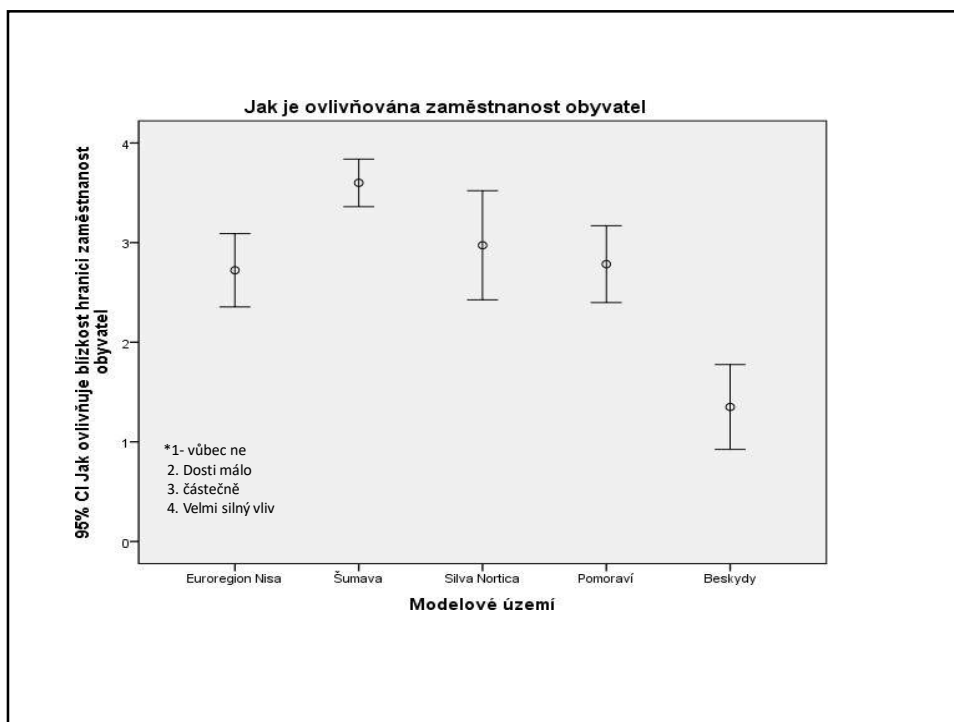
23



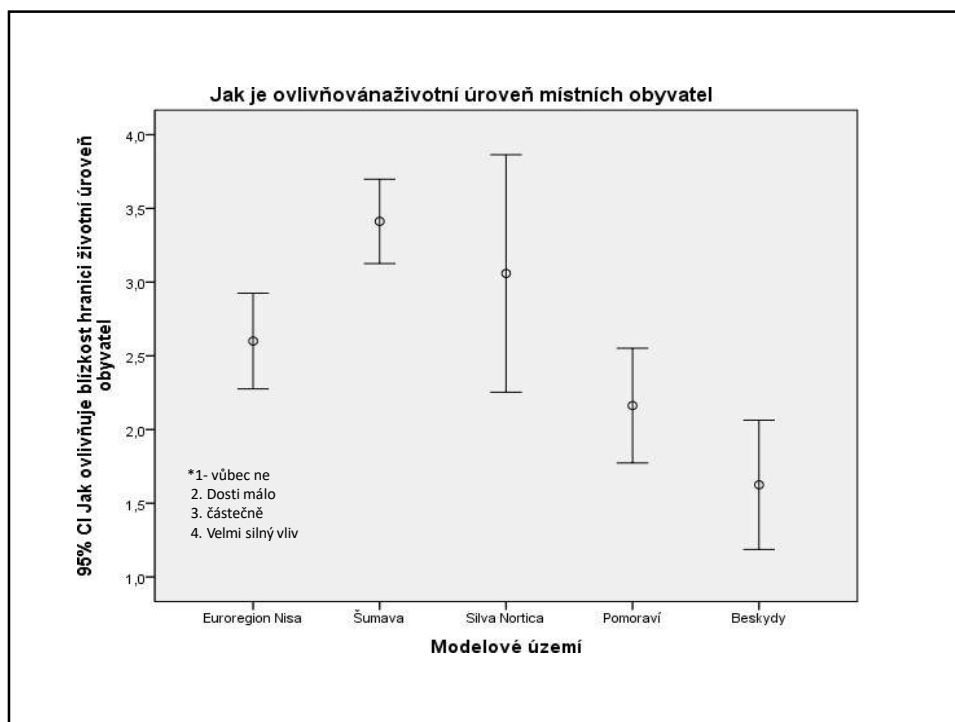
24



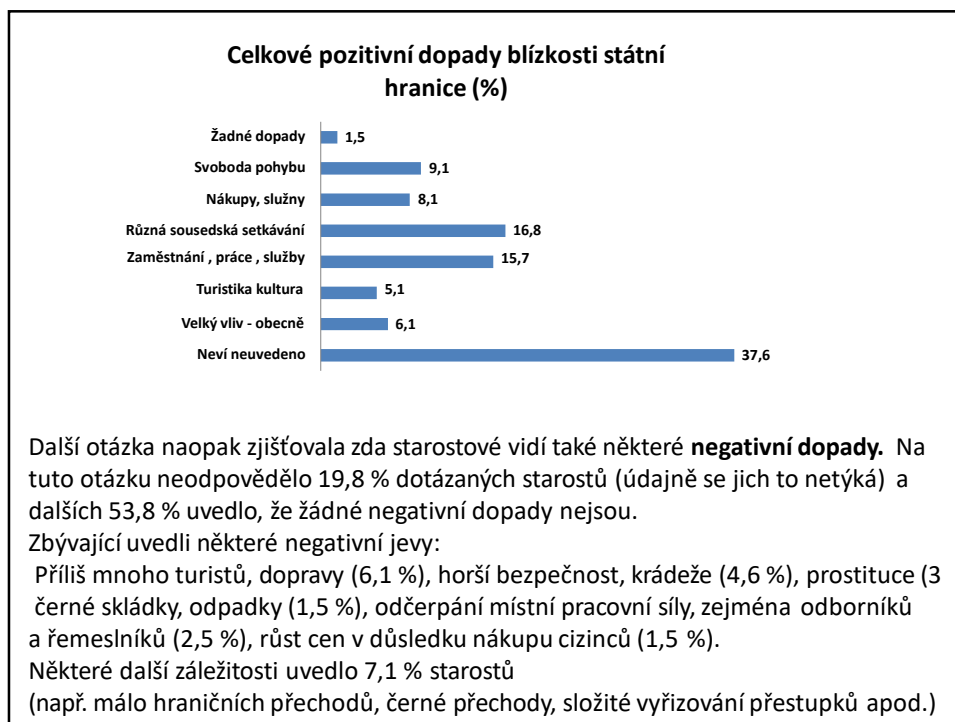
25



26



27

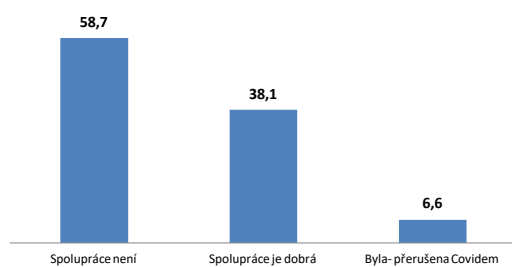


28

2. Spolupráce obce, zastupitelstva

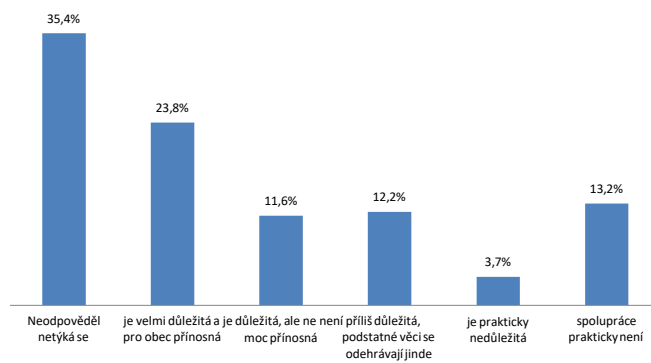
„Jak spolupracuje vaše obec (zastupitelstvo) s obcemi v sousední zemi? Máte v současné době nějaké dohody, pořádáte společné akce, projekty apod.?“

Stav spolupráce s obcemi sousední země



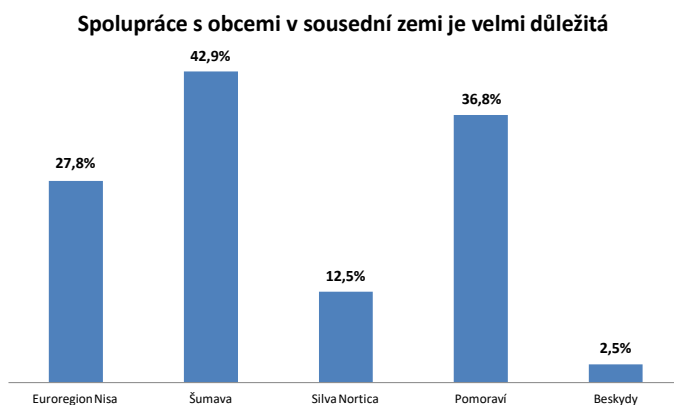
29

Důležitost spolupráce obcí



30

**Otázka jen pro ty, kteří uvedli, že mají spolupráci
„Považujete tuto spolupráci za důležitou a užitečnou pro
rozvoj vaší obce?“ – podle modelových území**

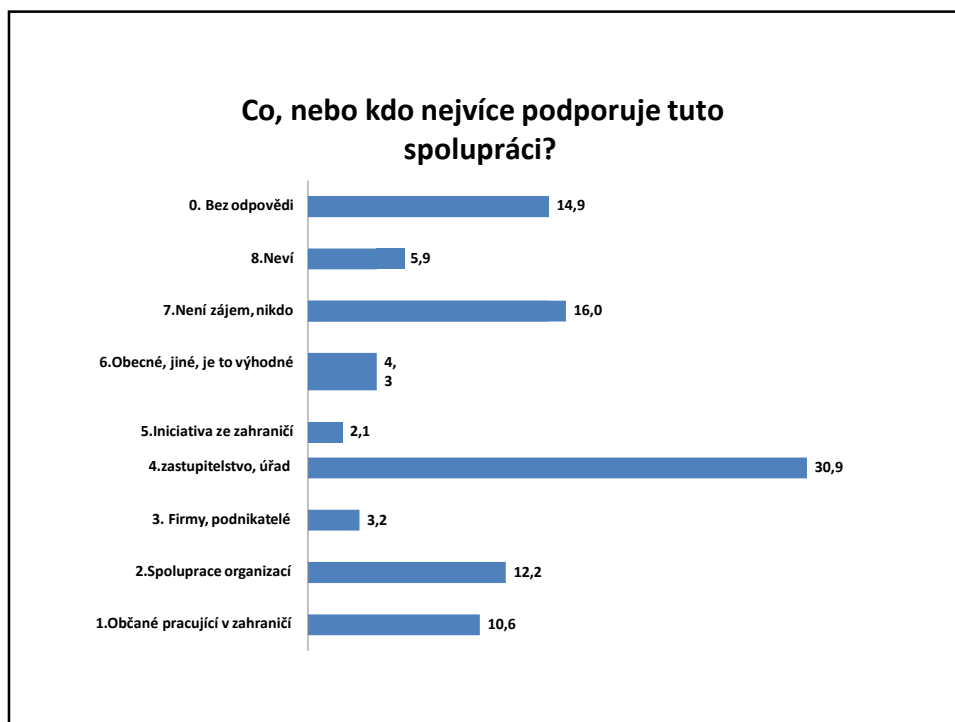


31

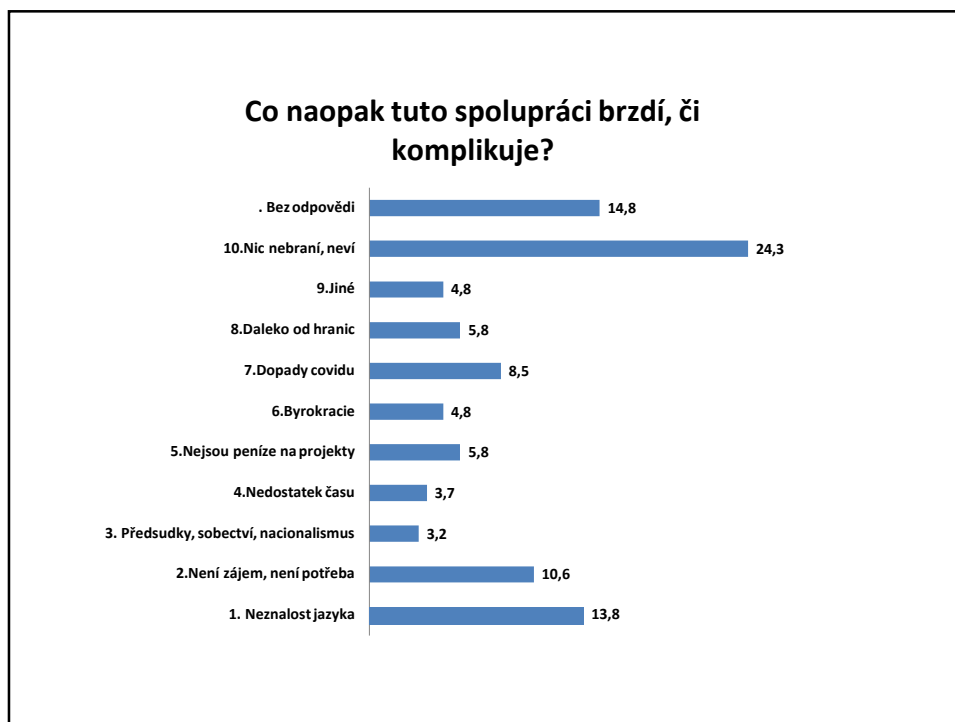
3. Spolupráce organizací, podnikatelů, škol
**Jaké jsou další kontakty a spolupráce vaší obce, organizací a
občanů se zahraničními sousedy. Jak hodnotíte následující
kontakty (otázka pro všechny)**



32



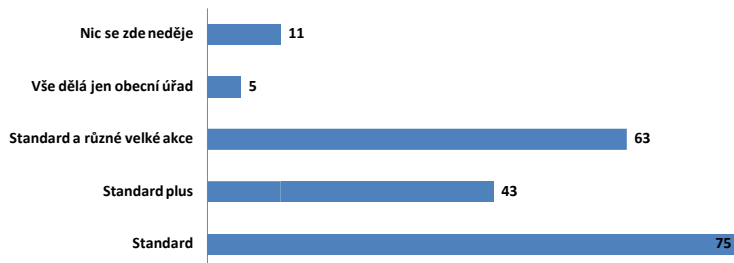
33



34

4. Spontánní setkávání, každodennost

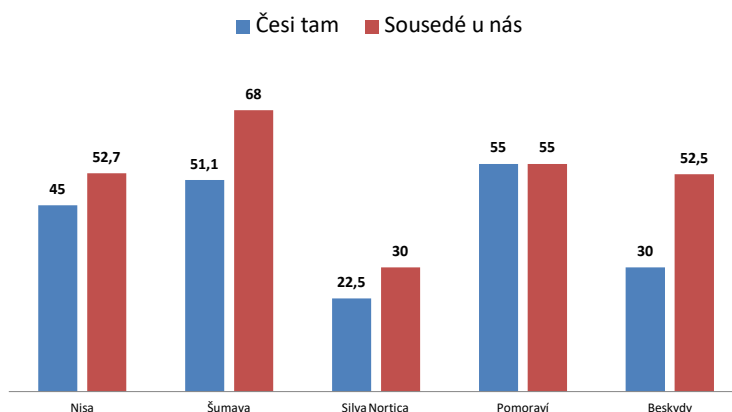
Hlavní významné události společenského života v obci (abs)



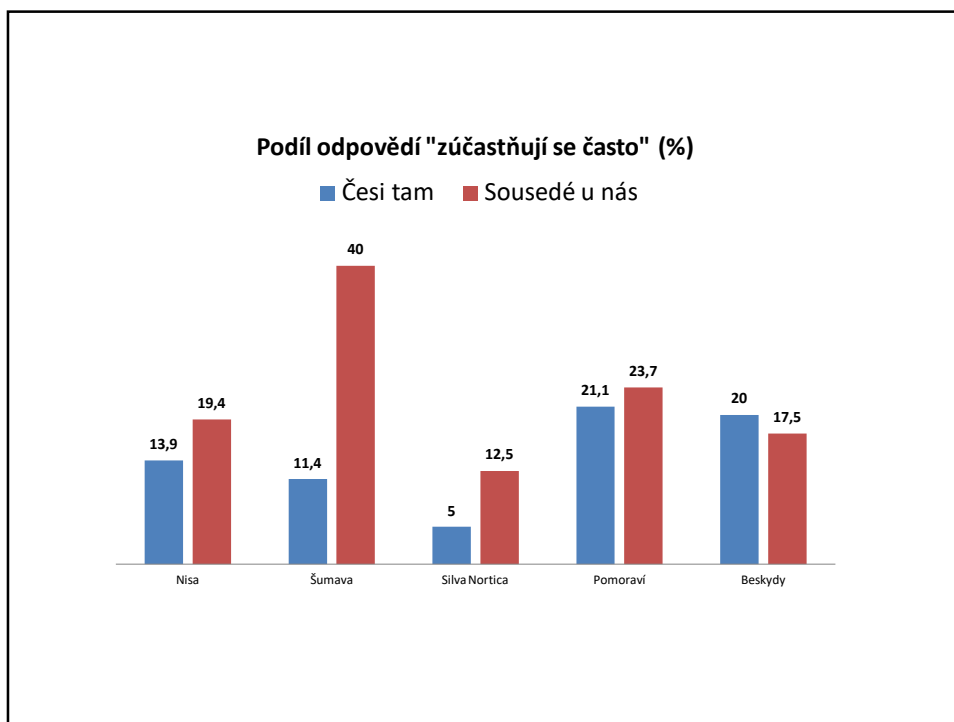
Pod označením „standard“ rozumíme běžné události realizované ve většině obcí od jara do zimy. Byly zpravidla uváděny v tomto pořadí: velikonoce, pálení čarodějnic, májové dny, stavění máje a májové slavnosti, vítání občánků, poutě, hony, Mikuláš, plesy, vítání nového roku apod. Kategorie „standard plus“ k tomu ještě zahrnuje některé specifické místní slavnosti, či akce (například divadlo). Pod kategorií „standard a různé velké akce“ rozumíme navíc události, které zasahují i široké okolí sledované obce, jako sportovní turnaje, výstavy, slavnosti vína, dřeva apod. Je třeba připomenout, že mnohé akce mají tradiční povahu a vzájemně se často překrývají. Většinu akcí organizují místní spolky a organizace (zejména hasiči) s podporou místní správy.

35

Návštěvnost významných událostí (často + občas %)



36



37

Obecné poznatky (východiska pro úvahy)

Samozřejmé – spolupráce závisí na vzdálenosti od hranice a velikosti obce, dopravní situace
I tam je subjektivně podmíněná „záleží na lidech“

Výrazná diferenciacie podle zemí (Sudety)

Nejméně polovina zkoumaných obcí

Ze zahraničí není zájem příliš veliký, spíše prostřednictvím institucí – problém evropeizace zdola a

Vytváření přeshraničního společenství.

Příliš velká institucionalizace ?

Celkově tedy není využit potenciál (nejen projekty, nejen ekonomika, ale i lidské sociální dimenze)

Starostové mají vlastní práce dost- přeshraničí je zajímavá jen když je z toho užitek pro obec, nebo když je problém.

Není jasné co se dá dělat pro periferie, tím spíše pro části obcí.

Skončíme u konstatování, že se vylidňují, špatná obslužnost dopravní, růst indexu stáří atd.

Nabízí se myšlenka na podporu politiky „středidskových obcí“

38

Vnější periferie

Petr Čechák (petr.cechak@mail.vsfs.cz)

Vysoká škola finanční a správní

RUD a dopady jeho nastavení na obce v atraktivních oblast v českých periferiích

RUD a dopady jeho nastavení na obce v atraktivních oblastech v českých periferiích

Petr Čechák

Příspěvek vznikl s podporou projektu TAČR Vnitřní a vnější periferie v regionálním rozvoji Česka – od genetické determinace k územní kohezi (č. TL03000527)

různé možnosti vymezení pojmu periferní oblasti, společným prvkem však je, že se tyto oblasti neúčastní se na rozvoji (zůstávají stranou rozvoje), který zaznamenává zbytek území (zejména velká populační a ekonomická centra)

v rámci řešení projektu prováděny rozhovory se starosty rovněž v modelovém území, jehož jádrem je území euroregionu Silva Nortica (části i obce v CHKO Třeboňsko)

závěry z rozhovorů se starosty z obcí na území CHKO Třeboňsko

lokality s atraktivním životním prostředím ale omezeními v oblasti možnosti výstavby nových domů k trvalému bydlení – vyplývá z regulace za strany CHKO z důvodů příliš velké zastavěné plochy v některých místech nelze stavět nové bytové či rodinné domy, jen objekty pro rekreaci

vzhledem k atraktivitě prostředí, pokud se prodává některý již postavený dům pro trvalé bydlení, jsou při prodeji zpravidla osoby, které by chtěly v obci trvale žít přeplaceny „chalupáři“, kteří kupují daný objekt jen pro rekreaci a trvale žijí v Českých Budějovicích, v Praze či jiném velkém městě, kde mají i trvalý pobyt

omezené možnosti se v obci usazovat k trvalému bydlení mají negativní dopady na možnosti jejího rozvoje – ubývá jí „trvalé“ obyvatelstvo, takže hrozí „stárnutí obce“, je málo dětí zde trvale žijících obyvatel a v obci tak lze jen obtížně udržet např. školu

problémem ale i to, že „chalupáři“ nejsou v obci hlášeni k trvalému pobytu, neboť v důsledku toho obec za ně nemá příjmy z rozpočtového určení daní (RUD)

RUD pro obce pro určení podílu ze sdílených daní zohledňuje:

- 1) velikost katastrálního území obce,
- 2) poměr počtu dětí ve škole k celkovému počtu dětí ve škole
- 3) koeficienty postupných přechodů a jejich násobky
- 4) počet osob s trvalým pobytem**

s výjimkou daně z nemovitých věcí je u ostatních daní v § 4 odst. 1 zákona o rozpočtovém určení daní stanoveno procento z celostátního výnosu daní bez ohledu na místo, kde daň vybrána – mezi jednotlivé obce tyto prostředky rozdělovány na základě výše uvedených kritérií – zásadní roli tak hraje počet osob s trvalým pobytem

změny v nastavení RUD v minulých letech přinesly vylepšení situace pro malé obce, stěžejním kritériem však pro ně v oblasti tzv. sdílených daní je zejména počet osob hlášených zde k trvalému pobytu

„dvojitý prokletí“ obcí v turisticky atraktivních oblastech s omezenou možností výstavby

- 1) omezené možnosti se v obci usadit pro ty osoby, které by zde chtěly trvale žít, pracovat, zakládat zde rodiny apod. (nebraly by obec jen jako místo pro rekreaci a trávení volného času)
- 2) obec s ohledem na omezený počet osob s trvalým pobytem má při současném nastavení RUD omezené příjmy z RUD a tedy i peníze na rozvoj

poptávka po službách přitom je i ze strany osob, které v obci nemají trvalý pobyt, mají zde však své nemovitosti – požadavky na údržbu chodníků a komunikací, veřejné osvětlení, atd. v místech, kde mají nemovitost; v obci nemají volební právo a nevolí do zastupitelstva, což může jejich pozici fakticky oslabovat

příjem obce u těchto osob jen z daně z nemovitých věcí a poplatky za odpady

daň z nemovitých věcí je jako tzv. svěřená daň 100% příjmem obce, v níž je daná nemovitost nehledě na to, zda její vlastník má v obci trvalý pobyt

v současnosti však výnos z daní z těchto daní relativně nízký (v roce 2019 jen asi 10% obcí stanovilo tzv. místní koeficient k jejímu zvýšení)

obec je oprávněna změnit koeficient sazby daně a tím ji zvýšit i pro určitou část obce (může jít i jen o některé ulice), toto však problematicky využitelné, pokud je „trvalé“ obyvatelstvo spíše sociálně slabší (vedení obce si je navíc většinou nechce proti sobě popudit) a „chalupáři“ nemají své nemovitosti v prostorově oddělených částech obce, pro něž by bylo možné stanovit zvýšenou sazbu daně z nemovitosti

zákon stanoví zvýšenou (dvojnásobnou) sazbu daně pro rodinnou rekreaci a pro nemovitosti v národních parcích a I. zónách CHKO ji opět zvyšuje (zdvojnásobuje)

daňový výnos z nemovitostí určených k rekreačním účelům nevykompenzuje obcím v plné míře absenci příjmů ze sdílených daní za osoby, které v obci nejsou hlášeny k trvalému pobytu – v případě některých obcí i toto může omezovat možnosti rozvoje

institut trvalého pobytu je v současné době často spíše jen administrativní kategorií neodrážející skutečný stav – zejména osoby v seniorním věku mohou většinu roku trávit v obci, v níž mají rekreační objekt umožňující však i trvalé bydlení po většinu roku, trvalý pobyt však mohou nadále mít ve městě, kde např. mají lékaře nebo čerpají některé služby a nechtějí místo, v němž jsou hlášeni k trvalému pobytu měnit (svůj pobyt mimo město třeba i subjektivně vnímají jako přechodný)

možná úvaha o změně konstrukce RUD u sdílených daní, resp. současného přístupu, kdy je zohledňováno striktně jen kritérium trvalého pobytu

u osob, jež mají v katastru nemovitostí zapsaný objekt určený k rekreaci v jiné obci, než jsou hlášeny k trvalému pobytu, by bylo možno předpokládat, že alespoň část roku tráví v této jiné obci – pokud tedy v tomto rekreačním objektu není k trvalému pobytu hlášena žádná jiná osoba, bylo by možno z hlediska podílu na sdílených daních v RUD zohlednit i vlastnictví této nemovitosti určené k rekreaci (nedocházelo by tak k navyšování daní z nemovitostí, jež mohou být sociálně citlivé, byť i to by mohlo připadat v úvahu jako součást řešení problému)

nevhodnost institutu přechodného pobytu i snahy reálně zjišťovat a evidovat délku pobytu v obci, v níž je objekt k rekreaci (přílišná administrativní náročnost), možnost ale vycházet z určité „průměrné hodnoty“ délky pobytu mimo obec s hlášeným trvalým pobytem – spíše než o reálný statistický údaj (jeho stanovení by bylo problematické a může se v čase měnit) by však mohlo jít o na základě politického rozhodnutí stanovený podíl či koeficient, na základě něhož by část částky, jež by jinak jako podíl ze sdílených daní připadl obci, v níž je daná osoba hlášena k trvalému pobytu, připadla obci, ve které má tato osoba objekt užívaný k rekreaci (pokud by jich bylo více v různých obcích, mohla by se tato částka mezi tyto obce rozdělit)

vhodnost fiskální neutrality navrhované změny – částka vyplácená obci, v níž by byl objekt určený k rekreaci, by neměla (nemusela) zohledňovat koeficienty a násobky postupných přechodů uvedené v příloze č. 2 k zákonu o rozpočtovém určení daní

rozhodnutí o případné změně by bylo rozhodnutím primárně politickým, jež by určovalo i konkrétní parametry změny, změna by se zároveň nemusela dotýkat všech obcí, ale případně jen těch nejvíce „postižených“ (seznam by mohl být v podzákoném předpise)